

San Lucas Ju'hmëë' kih' Jesús he- ga-sii' Luca

¹ Jwëë' dsa- ga-taah` ga-sii' lä-jë- ha- lä- ga-la' jee' kyaa' jnääh' llo'joo'. ² Ga-siiy' ja-ba' lä-koõ- la' juu' he- ga-ngëë' lä-jëë' hi- ga-jëë' ha- lä- ga-la' lä- ma'to-në'. Dsa- hi- ga-jëë' he' ga-ngëëy' juu' kyaa' jnääh' jëeh' ma-na-hñaay' ba' mah' kway' juu' ja-. ³ Jnä' ka-läh' ga-koõn' kwaat~ kwee- lä-jë- ha- lä- ga-la' lä- ma'to-në', he- ja- laan' llu' sin' kwee- lä- ngoo' juu' la- kyah' hne- dsa-jøøh' kyaan' Teófilo. ⁴ Wa'ra- ga-heh- juu' la- lä-ñeh' kwee-, la' dsoo' lä-jë- he- ma-hlëeh' dsa- hne-.

Ga-jmëeh' ángel juu' he- lä-chaq- Jwaa'

⁵ Lä- ma' laa' Herode rey kih' hwa' Judea ja-, ma' chaq- jaa- jmi-dsa- hi- ma' chee- Zacaría. Hi- he' ma' na'jnää' koõ- náa' jmi-dsa- hi- ma' tëëyh~ Abía. Hi- mëy' Elizabet ma' laa' sa'ju- kih' Aarón ka-läh'. ⁶ Zacaría kyaah' Elizabet ma' laa' 'llu' cha'në' Dio. Ma' mi-tey' ba' lä-jë- mada- kih' Dsa-jøøh' jnän`. Ni- miih- sa- cha- he- ma' dsa-hlääyh'. ⁷ Pero sa- ma' chaq- ni- jaa- chih- kyaay'. Sa- ma' kaa~ Elizabet gyuu-, hi- kwee- ba' ma-gyuh- lä-uu'.

⁸ Ma' tääh' jmi-dsa- dsa-kyaah' Zacaría jmee- ta'he' neh- gwah-. Koõ- jmi' kih' jee' lä-jë- ga-tëë' Zacaría he- jmee- ta'he' kih' Dio. ⁹ Jëeh', ga-kooyh' suert lä-koõ- ma' tëëy' jmeey-. Zacaría ba' ga-tëë' suert ja-, he- dsa-jey- wa'chu- neh-

gwah⁺ j_{uu}h⁻ kih⁺ Dsa⁻ j_{oo}h⁺ jnän⁺. ¹⁰ Ta⁺ ko⁻ j_{ii}h⁺ ma⁺ cheh⁺ Zacaría jē⁻ wa⁺ chu⁻ ja⁻, ka⁺ hne⁻ ba⁺ ma⁺ tääh⁺ lä⁻ jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁺ kuh⁺ jee⁺ ja⁻ ngiiy⁻ kiyh⁺ kih⁺ Dio. ¹¹ Lä⁻ chah⁺ ja⁻ ga⁻ lä⁻ jnääh⁺ jaa⁻ ángel kyaah⁺ Dsa⁻ j_{oo}h⁺ jnän⁺ cha⁺ nē⁻ Zacaría. Ángel he⁺ ma⁺ cheh⁺ jwoo⁺ ra⁻ lluu⁺ kih⁺ na⁺ hyoo⁺ jee⁺ ma⁺ jē⁻ jmi⁻ dsa⁻ wa⁺ chu⁻. ¹² Peer⁺ ga⁺ hee⁺ dsē⁺ Zacaría ma⁺ ga⁺ jēēy⁺. Ga⁺ jwaayh⁺ jwē⁺ te. ¹³ He⁻ ja⁻ ga⁺ jäh⁺ ángel siiyh⁻:

—Ta⁺ wa⁺ gah⁺ Zacaría, jēēh⁺ ma⁻ nuu⁺ ba⁺ Dio kyah⁺. Kih⁺ Elizabet, dsa⁻ mē⁺ kyaah⁺ lä⁻ chaa⁻ jaa⁻ gyuu⁻ ñuu⁻ mah⁺ mi⁺ cheeh⁺ hnih⁺ Jwaa⁻. ¹⁴ Ha⁻ koh⁺ sa⁺ lä⁻ chaa⁻ llu⁺. Hi⁻ lä⁻ ja⁻ jwēē⁺ dsa⁻ lä⁻ chaa⁻ llu⁺ wa⁺ ra⁻ ga⁻ lä⁻ chaay⁺. ¹⁵ Jēēh⁺, leey⁺ j_{oo}h⁺ cha⁺ nē⁻ Dio. Sa⁺ le⁺ hiyh⁺ vin ni⁻ he⁻ ga⁺ jyoh⁺ jmi⁻ llii⁺. Hi⁻ tēēy⁺ Jmi⁻ lle⁺ Na⁻ jngii⁺ kih⁺ Dio jää⁺ ja⁻ ga⁻ lä⁻ chaay⁻. ¹⁶ Jmeey⁺ dsa⁻ jēēh⁻ jwēē⁺ dsa⁻ Israel kyaah⁺ Dsa⁻ j_{oo}h⁺ jnän⁺, he⁺ ba⁺ Dio kyaay⁺. ¹⁷ Hi⁻ he⁺ dsoo⁺ ta⁺ cha⁺ nē⁻ kih⁺ Dsa⁻ j_{oo}h⁺ jnän⁺. Tēēy⁺ ja⁻ ba⁺ jmi⁻ lle⁺ hi⁻ ja⁻ ba⁺ be⁺ he⁻ ma⁺ kye⁻ Elía mah⁺ hlēēyh⁺ dsa⁻ juu⁺ kih⁺ Dio. Lä⁻ jwē⁺ ja⁻ j_{ii}h⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ ma⁻ kaah⁺ kyaah⁺ joo⁺. Hi⁻ lä⁻ ja⁻ lä⁻ sii⁺ huu⁺ dsē⁻ kih⁺ hi⁻ chaa⁻ mah⁺ kay⁺ koo⁻ nēē⁺ ba⁺ huu⁺ dsē⁻ lä⁻ koo⁻ la⁺ kih⁺ hi⁻ lluu⁺. Lä⁻ jwē⁺ ja⁻, mi⁻ lluu⁺ lä⁻ jēē⁻ dsa⁻ gooy⁺ mah⁺ heeyh⁺ Dsa⁻ j_{oo}h⁺ jnän⁺ —ga⁺ jäh⁺ ángel.

¹⁸ He⁻ ja⁻ ga⁺ jäh⁺ Zacaría siih⁻ ángel:

—¿Ha⁻ lä⁻ ja⁻ jmeen⁻ dsoo⁺ he⁻ la⁻? Jēēh⁺, ma⁻ gyuh⁻ ba⁺ jnä⁺ hi⁻ lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh⁺ dsa⁻ mē⁺ kyaan⁺.

¹⁹ Mah⁺ ga⁺ jäh⁺ ángel siiyh⁻:

—Jnāʻ heʻ Gabriel, hī- na-hñaaʻ chehʻ chaʻnē Dio. Ma-cheeyʻ jnāʻ he- ma-ya-kan` juʻhmēēʻ la- kyahʻ. ²⁰ Naʻ ta- chaʻnē leehʻ jaa- hī- koo`. Mo-so leʻ hlēehʻ lä-jiihʻ lä-teʻ juuʻ la-, kihʻ he- sa- ma-jmeehʻ dsooʻ juuʻ he- ma-jwēēhnʻ hne-. Juuʻ la- lä-teʻ wa-ra- ga-dsēēʻ jmiiʻ kihʻ —ga-jähʻ ángel heʻ.

²¹ Dsa- hī- ma-tāähʻ jāā- Zacaría ta- kaʻhne-, ma-dsaa- dsēyʻ. He-laʻ ngooʻ ga-lä-hēē- Zacaría neh- gwah- ma-laayʻ. ²² Lä-koō- ma-ya-hēēyʻ mo-so ga-laʻ ma-hlēyhʻ kyaahʻ dsa-. Ga-lä-liihʻ dsa-, he-ga-jēēʻ Zacaría miih- he-ga-mi-jnäā- Dio kiyhʻ neh- gwah-ʻ. Hi- ga-løøyʻ jmeeyʻ lii- kyaahʻ gooy-ba. Lä-ga-jäyʻ ja-ba-kaay`.

²³ Ma-laʻ ma-dsēēʻ jmiiʻ he- ma-jmeeyʻ ta-he- neh- gwah- ja-, ngaayhʻ chaʻneh- kiyhʻ. ²⁴ Miih- jmiiʻ ja-baʻ, ma-ga-hlääh- Elizabet mēyʻ. Mah-ga-jäyʻ chaʻneh- hñaaʻ sih-, ma-jmeeyʻ huud-sē-: ²⁵ “He- ba-che- lluʻ dsēʻ Dio he- ga-jmeeyʻ lä-la- kin- mahʻ mo-so mi-kwahʻ dsa- jnāʻ.”

Ga-jmeehʻ ángel juuʻ he- lä-chaq- Jesús

²⁶ Maʻ ga-hya- jñeeʻ sih-, ga-cheēʻ Dio ángel Gabriel heʻ ta- jeeʻ jwii- Nazaret he- nøøʻ hwaʻ Galilea. ²⁷ Ga-cheeyʻ kihʻ jaa- chih-mēʻ hī- sa- ga- ma-jēē- dsa-ñuuh-. Hi- heʻ ma-cheē- María. Ma-laayʻ hmoohʻ kyaahʻ José, jaa- dsa-ñuuh- hī- ma-lāaʻ sa-ju- kihʻ David. ²⁸ Maʻ ga-heʻ ángel jeeʻ ma-gyayʻ ja-, ga-jäyhʻ:

—Jmeen- Dio kyahʻ, hne- hī- na-jää- kyaahʻ Dio. Dio kyaahʻ hne- hī- na-jää- jeeʻ kihʻ lä-jēē- dsa-mēʻ.

29 Pero ma' ga⁻nuu' María he⁻ ga⁻hlëeh' ángel he', ga⁻hee' ba' dsëy'. Ma' jmeey⁻ hu⁻dsë', hee⁻ na⁻ hnø' jäh⁻ he⁻ ma⁻hlëeh' ángel lä⁻na⁻.
 30 He⁻ja⁻ ga⁻jäh' ángel siiyh⁻:

—Ta⁻ wa' gah', María. Ma⁻hñah⁻ ko⁻ he⁻ llu' he⁻ ma⁻kwa' Dio. 31 Na' kaah' ja⁻ gyuu⁻ ñuu⁻ hi⁻ lä⁻chaa⁻ kyah' hi⁻ mi⁻cheeh' Jesús. 32 Hi⁻ he' lee' jøøh'. Jäh⁻ dsa⁻ kiyh', laay' Jo⁻ hi⁻ gya' gyuu⁻ hi⁻ jmi⁻gyuu⁻. Hi⁻ Dio laay' he⁻ leey' rey lla⁻ David dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaay'. 33 Hñii' bih' gyay⁻ jmeey' hih⁻ tää' kih' lä⁻jëe⁻ dsa⁻ Israel. Sa⁻ llaa⁻ jih⁻koh' he⁻ jmeey' hih⁻ —ga⁻jäh' ángel.

34 Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh' María siih⁻ ángel he':

—¿Ha⁻ lä⁻ le' he⁻ la⁻, jëeh' sa⁻ ga' ma⁻jëen⁻ dsa⁻ñuu⁻?

35 Mah' ga⁻jëeh⁻ ángel juu' kiyh':

—Jmi⁻lle' Na⁻jngii' jä⁻ në' kyah'. Hi⁻ lä⁻ja⁻ be' kih' hi⁻ gya' gyuu⁻, jä⁻ në' kyah' mah' lää⁻ hne⁻ kyaah' hih' kiyh'. He⁻ja⁻ ba' na⁻, gyuu⁻ hi⁻ lä⁻chaa⁻ kyah' leey' na⁻jngëe' go⁻te⁻ hi⁻ tëeh' dsih' Jo⁻ Dio. 36 Lä⁻ja⁻ ka⁻läh' Elizabet hi⁻ te⁻ju⁻ kyah' kyaah', ga⁻hlääh⁻, ma⁻ke⁻ ma⁻gyuyh⁻. Hi⁻ ma' jäh' dsa⁻ kih' hi⁻ sa⁻kaa⁻ gyuu⁻, ma⁻hya⁻ jñee' sih⁻ dsaayh'. 37 Jëeh', ni⁻ ko⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ jwëeh' kih' Dio —ga⁻jäh' ángel.

38 He⁻ja⁻ ga⁻jäh' María:

—Hi⁻ jnä' la⁻ hi⁻ nuuh' kih' Dsa⁻jøøh' jnän'. Wa' jmeey' kin⁻ lä⁻ko⁻ ma⁻jäh' na⁻.

Ja⁻ga⁻ ngaah' ángel kih'.

Ñee' María na⁻jëey⁻ Elizabet

39 Jmii' ja-, ga-he' María jwë' ngoo' ko-chih' ta' koo- jee' jwii- he- hla- jee' moh' he- na-hee' hwa' Judea. 40 Ma' ga-looy', ga-hey' cha'neh- kih' Zacaría mah' ga-jmeey' Dio kih' Elizabet. 41 Lä-koo- ma' ga-nuu' Elizabethe- ga-jmee' María Dio kiyh', koo- ba' ga-jeh' gyuu-. Lä-chah' ja-, ja' Jmi-lle' Na-jngii' né' kih' Elizabet. 42 Mah' ga-hlëeyh' ki-gaa-, ga-jäyh':

—Na-jää- laa' hne- jee' kih' lä-jëe- dsa-më'. Hi- na-jää- laa' gyuu- hi- kyaah'. 43 ¿Hi- laa- jnä' mah' ja' choo' Dsa-jøøh' kyaan- ya-jëe- jnä'? 44 Jëeh', lä-chah' ba' ma' ga-nuun' ma-jmeeh' Dio kin-, ma-jeh' gyuu- kyaan- hi- kyaan- la-, kih' he- chaay- llu'. 45 Llu' la' kyah' hne-, jëeh' ga-jmeeh' dsoo' lä-te' lä-koo- ga-jäh' Dio jmeey' kyaah' hne-.

Ga-hä' María kway- ti'hmaah' kih' Dio

46 Mah' ga-jäh' María:

Lä-kaa- tuh-dsën- jmeen- juh- kih' Dsa-jøøh' kyaan-.

47 Peer- chaan- llu' kyaah' Dio hi- lää- jnä'.

48 Jëeh', ga-jëe' bih' kih' jaa- hi- hwaa' hi- mi-teh' kiyh'.

Na' ta' cha'në', lä-jëe- dsa- jäh- llu' la' kin-.

49 Jëeh' cha-miih- he- juh-gaa- ga-jmeey' kin- hi- cha- ga-lä-jë- be' kih'.

Na-jngëe' go-te' ba' laay'.

50 Lä-nih' dsëy' kih' lä-jëe- hi- gayh-, kih' hi- chaa- na', hi- lä-ja- kih' lä-jëe- hi- na' ga-ya-nää' ta' cha'në'.

51 Ga-mi-jnäay- be' he- lla-dsëe- kih' lä-jë-.

Ga'jmeey' ta' koo' huu'dsē- kih' hī- jmää~ hñii' kaah'.

52 Ga'hēey' kih' hī- cha- be' kih' jmi-gyuu' la- jee' ma' tääyh' jmeey' hih'.

Høø' hī- he', ga'llaay' lä'jēē' hī- hwaā' ba'.

53 Lä'jēē' hī- sa' cha- he- kuh', ga'kwēeyh' lä'jēē- he- jmee' bii' kiyh'.

Kih' hī- cha- kuu' ga'hēey' kih' ta'jmah'.

54 Ga'kway' be' kih' dsa- Israel hī- nuuh' kiyh'.

Ma'ra' he- ga'lā-nih' dsēy',

55 lä'koo- ga'bääh' hñiiy' kih' lä'jēē' dsa- ma-gyuh- jnän',

he- ga'løø' kih' Abraham kyaah' lä'jēē' sa'ju- kiyh' lä'jiih' joh' jmii' cha-, ga'jäh' María.

56 Jee' jā- ga'jä' María kyaah' Elizabet koo- uu- sih-. Jā-ga'ngaayh' ta' kiyh'.

Ga'lā'chaa' Jwaa'

57 Ma' ga'dsēē' jmi' he- lä'chaa- gyuu- kyaa' Elizabet, ga'lā'chaa- jaa- gyuu- ñuuh- kiyh'.

58 Lä'jēē' hī- ma' tääh' jäh' kiyh' hi' lä'kye- hī- te-ju- kyaayh' ga'nuuy' ha- lä'koh' sa' juh-gaa- he- ga'jmeey' Dio kih' Elizabet. He-ja- ga'lā'jēē- ba' dsa- he' ga'lā'chaa' llu' kyayh'. 59 Lä'koo- ga'hya- ba' jñaa' jmi', ya'nää' dsa- mah' ga'tuy' jmi-ngo' kih' gyuu' lä'koo- tēē' jmee' dsa- judiu kih' gyuu- ñuuh- kyaa'. Ma' hnøø' dsa- ma' mi-cheey' Zacaría lä'chee- jmiiy'.

60 —Sa' lä'cheey- lä'na-. Jwaa' ba' lä'cheey- — ga'jäh' chooy'.

61 Mah' ga'jäh' dsa- siyh':

—¿He⁻la¹ mi¹cheeh¹ hnih¹ Jwaa⁻? Ni⁺ jaa⁻ hi⁻ te⁻ju⁻ kih¹ kyaayh¹, sa⁻ chaa⁻ hi⁻ chee⁻ lä⁻na⁻.

⁶² He⁻ja⁻ ga⁻jmee¹ dsa⁻ lii[~] kyaah¹ jmi¹ ha⁻ lä⁻ ma¹ hnøoy¹ mi⁻cheey⁻ gyuu⁻. ⁶³ He⁻ja⁻ ga⁻ngii¹ jmi⁻ gyuu⁻ koo⁻ jwi¹ hma⁻, jee¹ ga⁻siy¹ lä⁻la⁻: “Jwaa⁻ ba¹ lä⁻cheey⁻.” Peer⁺ ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsë¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ jee¹ ja⁻. ⁶⁴ Lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻løø¹ hlëeh⁺ Zacarí¹ ka⁻läh¹, ga⁻kway¹ ti¹hmaah¹ kih¹ Dio. ⁶⁵ Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ koo¹ kiyh¹ ga⁻lä⁻goo⁻ dsë¹. Hi⁻ lä⁻kaa⁻ jwi⁻ he⁻ tääh¹ jee¹ moh¹ he⁻ na⁻hee⁻ hwa¹ Judea, ga⁻lä⁻nuu¹ ha⁻ lä⁻ga⁻la¹. ⁶⁶ Ga⁻lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nuu¹ juu¹ ja⁻, ma¹ kyey⁻ hu¹dsë⁻, ma¹ laay¹:

—¿Hi⁻ ba¹ lee¹ gyuu⁻ na⁻? Jëeh¹, Dio cheh¹ kyaayh¹.

Su⁻ kih¹ Zacarí¹

⁶⁷ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹ ja¹ në¹ kih¹ Zacarí¹, he⁻ja⁻ na⁻ ga⁻hyoyh¹ juu¹ he⁻ngëey¹ jnän¹, ga⁻jäyh¹:

⁶⁸ He⁻ ba¹ che⁻ lluu¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän¹, hi⁻ laa¹ Dio kya¹ jnääh¹ dsa⁻ Israel, jëeh¹, ma⁻jay[~] mah¹ lääy¹ dsa⁻ kyaay¹.

⁶⁹ Ga⁻kwaay¹ jaa⁻ hi⁻ cha⁻ be¹ kih¹ mah¹ lääy¹ jne¹. Ga⁻hñaay¹ jaa⁻ kih¹ jee¹ lä⁻jëë⁻ sa¹ju⁻ kih¹ David hi⁻ ma¹ jmee⁺ ta¹he¹ kiyh¹.

⁷⁰ Ga⁻jmee¹ Dio ja⁻ba¹ lä⁻koh¹ ga⁻jäyh¹ lä⁻ ma¹ to⁻në¹ ta⁻la⁻ kih¹ dsa⁻ hi⁻ na⁻jngëe¹ kyaay¹ hi⁻ ga⁻ngëe¹ juu¹ kiyh¹ llo¹joo¹.

⁷¹ Ga⁻jäyh¹, lääy¹ jne¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻høøh¹ jnän¹. Hi⁻ lä⁻ja⁻ lääy¹ jne¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ sa⁻ hnää¹ jne¹.

⁷² Lä⁻ñih¹ dsëy¹ kih¹ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän¹ hi⁻ ma¹ chaa⁻ llo¹joo¹.

Ma⁻ra⁺ he⁻ mi⁻te⁺ bih⁺ hmooh⁺ na⁻jngii⁺ he⁻
ga⁺jmeey⁺ ja⁻.

73 Mi⁻tey⁺ hmooh⁺ he⁻ ga⁻täay⁻ hñiiy⁺ jmeey⁺
kyaah⁺ Abraham dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁺ mah⁺
lee⁺ jne⁺ kwaat[~] kih⁺ Dio.

74 Hi⁻ he⁺ lää⁺ jne⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻høøh⁺ jnän⁺,
mah⁺ sa⁺ hii⁺ goo⁻ jnän⁺ ni⁺ miih⁻ jee⁺ hnäähn⁺ Dio.

75 Lä⁻ja⁻ dsa⁺tooh⁺ jne⁺ na⁻jngëen⁺ hi⁺ lluu⁺ jne⁺
cha⁺nëy⁺ lä⁻jiih⁺ jmii⁺ chaa⁻ jne⁺.

76 Hne⁻ gyuu⁻ kyaan⁺, lloo[~] koo⁻ jmii⁺ jäh⁺ dsa⁻
kyah⁺ laah⁺ jaa⁻ hi⁻ ngëe[~] juu⁺ kih⁺ Dio.

Jëeh⁺, hne⁻ goh⁺ ta⁺ cha⁺në⁺ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺
mah⁺ mi⁻lluuh⁺ jwë⁺ kiyh⁺.

77 Lä⁻ja⁻ lä⁻ñe⁻ dsa⁻gooh⁺ ha⁻ lä⁺ jee⁺ lääy⁺ kih⁺
dso⁺kye⁻,

jëeh⁺ Dio koo⁺ dsë⁺ kiyh⁺.

78 Jëeh⁺, lä⁻jnä⁺ ba⁺ he⁻ lä⁻ñih⁺ dsë⁺ Dio kyaah⁺ jne⁺.

He⁻ jmeey⁺ jee⁺ jnän⁺, la⁺ lä⁻koh⁺ jmëe⁺ kih⁺ hyoo⁻
he⁻ choo⁺ në⁺ jnän⁺ lä⁺ ga⁻të⁺ gyuu⁺h⁺.

79 Chooy⁺ wa⁺je⁻ kih⁺ hi⁻ tääh⁺ jee⁺ na⁻hoo⁻ jee⁺ hii⁺
goo⁻ juuy⁺.

Lä⁻ja⁻ mi⁻jnäy⁺ ha⁻ lä⁺ jee⁺ hii⁺ ti⁺ jnän⁺, ga⁻jäh⁺
Zacaría.

80 Ga⁻løø⁺ dsa⁻kwaä⁺ gyuu⁻, lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺
huu⁺dsë⁻ llu⁺ kiyh⁺ ma⁺ dsa⁻kwaä⁺ kyaayh⁺. Ma⁺
ga⁻kwaay⁺, ngooy⁺ ta⁺ hwa⁺ kii⁺, jee⁺ sa⁺ kwa⁺ ni⁺
miih⁻, lä⁻jiih⁺ ga⁻lloo⁺ jmii⁺ he⁻ ga⁻mi⁻jnäy⁺ hñiiy⁺
kih⁺ dsa⁻ Israel.

2

Ga⁻lä⁺chaa⁺ Jesús
(Mt. 1:18-25)

¹ Ji-ñe- ja-, ga-jmee' Augusto rey to-né' mada-lla-llee' lä-jëë' dsa- je-, lä-kaa- jee' ma' jmeey'- hih'. ² He- ja- la' to-né' je- he- ga-chooyh' kih' dsa-, lä-koo- ma' laa' Cirenio lle'moh' hwa' Siria. ³ He- ja- ga-lä-jëë' ba' dsa- ga-näay' ta' jwii- jee' tēēy-lla-lleey' je-.

⁴ He- ja- ya-hëë' José jee' jwii- Nazaret he- nōō' hwa' Galilea ngooy' ta' hwa' Judea jee' jwii- kih' David he- chee- Belén. Jëeh', José ma' laa' sa'ju- kih' David. ⁵ Nēey' ga-lla-lleey' hñiiy' je- kō-jōh' kyaah' María hi- kyaah' ma' laay' hmoooh' jēey' gooy-. Hi- María he' ma' kyaay' gyuu-. ⁶ Ta'ko-jiuh' ma' täayh' jee' jwii- ja-, ga-dsëë' jmi' lä-chaa-gyuu- kyaa' María. ⁷ Jee' jwii- ja- ga-lä-chaa-gyuu- ñuuh- to-né' kyaay'. Mah' ga-bäayh- gyuu- wa'siih'. Ga-kyaay- neh' na'moo' jee' ma' kuh-jah', kih' he- sa' ma' joo- cha'neh' jee' tääh' dsa-.

Ga-lä-jnää' ángele kih' dsa- hi- ma' hää-jah'

⁸ Koo' jee' jwii- ja-, ma' tääh' dsa- hi- ma' hää-jah' kyaa' ta-la- hwë'. ⁹ Ni- sa- ga-lä-liih- gyih', ga-lä-jnää' kiyh' jaa- ángel kyaa' Dsa-jōōh' jnän'. Ga-lä-jnää' jëë- ñih' wa'je- kih' Dio lä-ku' lä-ji' kiyh'. Peer- ga-jwaah' dsa- he'. ¹⁰ Pero ángel ga-jäh' siiyh':

—Ta- wa' gah' hnäh'. Jëeh', ma-jan- kyen' juu' he- jmee' jëë- jwërte dsë' lä-jëë' dsa-. ¹¹ Na- ma-lä-chaa- kyah' hnäh' jee' jwii- kih' David jaa- hi- lää' hnäh'. Hi- he' he' Cristo, Dsa-jōōh' jnän'. ¹² Lä-la- jmee' lii- kyah' hnäh' kih' gyuu- he'. Na-bäayh- wa'siih' na-kyaay' neh' na'moo' jee' kuh-jah' —ga-jäh' ángel.

13 Lắchah' ja- ga-lắjnää' koo' kih' ángel he',
jwëë' ga' ángele hi- chaa- gyuuuh' hi- ma' há- kih'
Dio, ma' jáyh':

14 |He- ba' che- jøh'gaa- Dio hi- gya' gyuuuh'!
Wa' hii' tii' kih' dsa- jmi-gyuu- hi- jmee- lá- hnøø'
Dio.

15 Lắkoo- ma' ga-nää- lä-jëë- ángele he' gyuuuh',
dsa- hi- ma' háä- jah' kyaä- he' ga-jäyh' siyh'
dsa-kyaayh':

—Ma' jne' ja- ta- Belén, ma-jëë' jne' koo- ha- lá-
ma-la-, lá-køh' juu' he- ma-nuu' jne' kih' Dsa-jøøh'
jnän`.

16 He-ja- ga-näay' ko-chih', ga-jnääyh' María
kyaah' José. Jee' ja- ga-jëëy' na-kyaä' gyuu- neh'
na'moo' jee' ma' kuh- jah'. 17 Lắkoo- ma' ga-jëëy'
gyuu-, ga-tayh' jmeeyh- juu' ha- lá- ga-jäh' ángel
kih' gyuu-. 18 Peer- ga-lắdsaa- dsë- lä-jëë- dsa-
hi- ga-nuu' juu' kih' hi- ma' háä- jah' kyaä- he'.
19 Pero María ngoo' ba' dsooh- dsëy' hi' kyey-
huudse- kih' lä-jë- he- ga-nuuy' ja-. 20 Dsa- hi-
ma' háä- jah' he' ga-näay' jmeey- juuh- kih' Dio, hi-
ma-lắhäy- kiyh', kih' lä-jë- he- ga-nuuy' hi- lä-jë-
he- ga-jëëy'. Jëeh', ma-ra- he- ga-la- ba' lá-koo- te'
he- ga-jäh' ángel siyh'.

Ga-jäay' Jesús jee' ma' chih' gwah' juuh'

21 Ma' ga-të' jñaa' jmi-, ga-tuy' jmi-ngo' kih' gyuu-
mah' ga-mi-cheey- Jesús, ja-ba' jmi- he- ga-jäh'
ángel lä-cheey-, jáä- ja- ga-lắdsaa- María.

22 Ma' ga-dsëë- jmi- he- ga-mi-lluuy' cho'jmiiy-
hñiiy' lä-hih- kih' ley kih' Moisé, ga-jäay' gyuu-
ta- Jerusalén mah' tayh' goo- Dio. 23 (Ga-jmeey'

lä'ja-, jëeh' né' ley kih' Dsa-jøøh' jnän` jäh' lä'la-:
 “Lä'jëë' gyuu- ñuuh- hi- to- né' la' kwaat- laa' kyaa'
 Dio ba.”) ²⁴ He-ja- na'näay' na'jmeey' lä'koo- lle'
 ley kih' Dio he- jäh': kwaah' koo- gyaah- cha'bë- o
 koo- gyaah- cha'juu-.

²⁵ Ji-ñe- ja-, ma' gya' jwii- Jerusalén jaa- dsa-
 hi- ma' chee- Simeón. Dsa- he' ma' laa' jaa-
 hi- lluu', ma' hnaayh- Dio, ma' kyey- o-jøh' dsë-
 lloo- koo- jmi' lää' dsa- Israel. Hi- ma' kyaayh'
 Jmi'-lle' Na-jngii'. ²⁶ Jmi'-lle' Na-jngii' ga'mi'jnää-
 kiyh' he- sa' juuy' ta'ko-jiih' sa' ma-jëëy' hi-
 na-hñaä' kyaa' Dio. ²⁷ Ga-jøø' Jmi'-lle' Na-jngii'
 kih' Simeón he- ngooy' ta- jee' chih' gwah'. Ja-ba'
 hor- ja- ga'lloo' cho'jmii- Jesús na'jäay- gyuu-
 kyaay' gwah' mah' le' kiyh' lä'koo- tëë' dsa- jmee-
 lä'koo- jäh' ley. ²⁸ Jee' ja- ga'ëë' Simeón he' gyuu-
 mah' ga'kway' tíhmaah' kih' Dio, ga'jäyh':

²⁹ Dsa-jøøh' kyaan+, na' ma-dsëë' jmi' ki' jnä' hi-
 jmee- ta'he' kyah' ya-hëën' jmi-gyuu- la-,
 lä'koo- ga'chiih' jnä'.

³⁰ Jëeh', ma-tëën' ma-jëën- hi- ma-cheeh' mah'
 lääy' dsa-.

³¹ Hi- he' ga'mi'lluuh' to-lo- né' ga-lä-jëë- dsa- hi-
 chaa- hwa' la-.

³² Laay' lä'koo- wa'je- he- lä-jnä' kih' hi- sa- laa'
 judiu.

Hi- kih' wa'je- ja- jä' jøøh' dsa- Israel hi- laa'
 kyaah', ga'jäh' Simeón.

³³ Peer+ ga-lä-dsaa- dsë' José kyaah' María ma'
 ga-nuuy' lä-jë- he- ma' hlëeh- Simeón kih' gyuu+.

34 Mah' ga'mi'jää' Simeón cho'jmii' gyuu', ga'jäyh' siiyh' María:

—Jëè da', gyuu' la' ma'na'hñaa' jmeey' tëh' jwëë' dsa' Israel, hi' lä'ja' jmeey' dsa'jèeh' jwëë' ka-läh'. Ma'na'hñaa'y' jmeey' lii' laay' kyaah' Dio, pero sa' lä'hnaä' dsih'. 35 Hi' kyah' le' lä'koh' he' dsa'hiih' ñe'tuuh' neh' tuh'hoh'. Hi' mi'jnäay' ha' lä' la' huu'dsë' kih' jwëë' dsa' — ga'jäh' Simeón.

36 Ja'ba' jee' ja' ma' hää' ka-läh' jaa' dsa'më' hi' ma' chee' Ana jo'mii' Fanuel. Dsa'më' he' ma' ngëë' juu' kih' Dio. Ma' laay' sa'ju' kih' Aser jo'o' Jacob. Ma'gyuh' jwërte dsa'më' he'. Gyii' ji'ñe' ba' ga'gyay' kyaah' dsa'ñuu' kyaay'. 37 Ma'hya' to'lo'gya' na'dsë' gyii'gya' kyë' ji'ñe' he' ga'jäy' hnëëy'. Sa' ma' dsa'hlääyh' ma' dsooy' jee' chih' gwah', lä'jmii' lä'hwë' ma' hnaayh' Dio. Joh' jiih' sa' ga'tuy' kuh'hiih' ma' chuuy' kyaah' Dio. 38 Ja'ba' hor' ja' ja' dsa'më' he' chuh' kih' cho'jmii' gyuu', mah' ga'løoy' kway' ti'hmaah' kih' Dio. Hi' ma' hlëëyh' kih' gyuu' Jesús, cha'në' lä'jèë' hi' ma' tääh' jøø' lih' ba' lää' Dio dsa' hi' chaa' Jerusalén.

39 Ma'la' ma'mi'teh' cho'jmii' gyuu' lä'koh' lle' ley kih' Dio, ga'näay' ta' jwii' Nazaret he' nøø' hwa' Galilea. 40 Koo' jmi' koo' jmi' ma' dsa'kwaä' gyuu', hi' cha'ga'miih' be' ma' dsa-lä'cha'kiyh', hi' lä'ja' huu'dsë' llu' kiyh' ma' dsa'kwaä' kyaayh'. Ha' koh' sa' ga'mi'jää' Dio gyuu' kyaä'.

Lä' mäh' Jesús ga'jä' jee' kih' ta'jwoh' kyaa' ley

41 Ga⁻lä⁻jē⁻ jī⁻ñē⁻ ba' ma' dsoo~ cho'jmii⁻ Jesús ta⁻ Jerusalén ma' tē⁻ jmii⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh⁻. 42 Ma' ga⁻hya⁻ Jesús gya⁻to⁻ jī⁻ñē⁻, ga⁻näy⁻ ka⁻läh⁻ jmii⁻ lä⁻ko⁻ tēē⁻ dsa⁻ jmee⁻. 43 Ma⁻la⁻ ma⁻goh⁻ jmii⁻ ga⁻nää⁻ cho'jmiiy⁻ ta⁻ kih⁻, ni⁻ sa⁻ liih⁻ gyih⁻ ga⁻jā⁻ Jesús jwii⁻ Jerusalén. 44 Ma' jmeey⁻ hu⁻dsē⁻, hä⁻ä⁻ Jesús jee⁻ kih⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää⁻ cha'jwē⁻ jā⁻. Lä⁻taa⁻ jmii⁻ ga⁻taayh⁻ jwē⁻, jā⁻ga⁻ ga⁻hnaayh⁻ jee⁻ kih⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ kyaay⁻, hi⁻ lä⁻jā⁻ jee⁻ kih⁻ dsa⁻ hi⁻ kyuy⁻ ka⁻läh⁻. 45 Ma' sa⁻ ga⁻jnäy⁻h⁻, ga⁻kēy⁻h⁻ ka⁻läh⁻ ta⁻ Jerusalén na⁻hnäy⁻h⁻.

46 Ga⁻tē⁻ hnē⁻ jmii⁻, jā⁻ga⁻ ga⁻jnäy⁻h⁻ Jesús jee⁻ chih⁻ gwah⁻ na⁻gyay⁻ jee⁻ kih⁻ ta⁻jwoh⁻ kyaa⁻ ley, ma' nuuy⁻ ha⁻ lä⁻hlēh⁻ dsa⁻ he⁻ hi⁻ Jesús ma' ngii⁻ juu⁻ kiyh⁻ ka⁻läh⁻. 47 Lä⁻jēē⁻ hi⁻ ma' tääh⁻ nuu⁻ kiyh⁻ ma' dsaa⁻ dsēy⁻ ha⁻ ko⁻ sa⁻ ma' kyuu⁻ Jesús hi⁻ lä⁻jā⁻ kih⁻ juu⁻ he⁻ ma' jēy⁻h⁻ jā⁻. 48 Ma' ga⁻jēē⁻ cho'jmiiy⁻, ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsēy⁻, mah⁻ ga⁻jäh⁻ María siyh⁻:

—Gy⁻uu⁻ kyaan⁻, ¿he⁻la⁻ ma⁻jmeeh⁻ lä⁻na⁻ kyaa⁻ jnääh⁻? Ha⁻ koh⁻ sa⁻ lle⁻ dsēn⁻ kyaah⁻ Tä⁻ä⁻ kyaah⁻ jee⁻ ga⁻nø⁻ jnääh⁻ hnääh⁻ jnääh⁻ hne⁻.

49 He⁻jā⁻ ga⁻jēē⁻ Jesús juu⁻ kiyh⁻:

—¿He⁻la⁻ ga⁻nää⁻ hnäh⁻ hnaah⁻ jnä⁻? ¿Che⁻ sa⁻ ñeh⁻ hnäh⁻ he⁻ ga⁻tēēn⁻ mī⁻ten⁻ kin⁻ kyaah⁻ Tä⁻ä⁻ kyaan⁻?

50 Pero sa⁻ ga⁻lä⁻ngēē⁻ cho'jmiiy⁻ he⁻ ga⁻hlēy⁻h⁻ lä⁻jā⁻. 51 Jā⁻ga⁻ ya⁻hēy⁻ mah⁻ ga⁻näy⁻ ko⁻jōh⁻ kyaay⁻h⁻ ta⁻ Nazaret. Jee⁻ jā⁻ ga⁻mī⁻tey⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ ba⁻ he⁻ ma⁻jäh⁻ cho'jmiiy⁻. Hi⁻ María ngoo⁻ ba⁻dsooh⁻

dsëy' lä'jē' juu' he- ga'nuuy'. ⁵²Hi' Jesús koo- jmi' koo- jmi' dsa-lä-jøøh' gyih'. Lä'ja- cha-ga'mi' dsa-lä-kyuuyh- koo- hä' koo- hä'. Ma' tih- dsē' Dio lä'jē' he- ma' jmeey', hi- lä'kye- dsa- ka-läh' ma' tih- dsē'.

3

Ga'løø' Jwaa' kwa' juu'

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹Ma-hya- gya'hña' jī-ñe- laa' Tiberio rey to-nē'. Jī-ñe- ja- ma' laa' Poncio Pilato lle'moh' hwa' Judea. Herode ma' laa' ta' hwa' Galilea, Felipe øøyh' ma' laa' ta' hwa' Iturea kyaah' hwa' Tracnite. Lisania ma' laa' ta' hwa' Abilinia. ²Ja-ba' jī-ñe- ja-, Aná kyaah' Caifá ma' laa' jmi-dsa-kaah'. Lä' ma'ja- ga-hlēeh' Dio kyaah' Jwaa' joo' Zacaría lä'koo- ma' gyay' hwa' kii- jee' sa' kwa' ni' mi'ih-. ³He-ja- ma' dsooy- lä'kaa- jee' la' cha'ho' jmi- Jordán ma' dsa-kway' juu' he- saa' dsa- jmi- hi' ga-hlēeyh' dsa- mah' wa' dsa-jeeyh- kyaah' Dio mah' koo- Dio dsē' kih' dso'kye- kiyh'. ⁴Lä'ja- ga-lä'te' lä'koo- na-sii- juu' he- ga-hlēeh' Isaia hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio llo'joo', ga-jäyh':

Kii- nuuh' koo- lle' he- hlēeh' hwa' kii- jee' sa' kwa' ni' mi'ih-:
 “Mi-llu' hnäh' jwē' kih' Dsa-jøøh' jnän',
 mi-llu' hnäh' hñaah' mah' heeh' hnih' wa'ra-
 ga-tē' jee' jäy'.

⁵Lä'kaa- jee' la' cha'gwaa- hnøø' kah' gwaah',
 hnøø' lii' koo- mēē- moh' jee' la' cha'sii-.
 Jwē' jlu-gyeh- hnøø' lii' ko-dsoo'.
 Jwē' he- la' ta-juh-, hnøø' lii' koo- mēē- ba'.

6 Ma'ja- ga' jëë' lä'jëë' dsa-, ha- lä' lää' Dio jne' ta'la' kih' hi' jä", ga'jäh' Isaía.

7 He-ja- lä'la- ga'jäh' Jwaa' siih' ga'lä'jëë' hi- na'nää' ma'saa' jmii-:

—Hnä' laah' lä'koh' miih- hi- kyuu'. ¿Hii- ma-siih' hnäh' he- lääh' hnäh' hñaa' kih' he- wii' he- na' ga' jä? 8 To-né' da' mi-jnäa' hnäh' he- ma-tuh' hnäh' jwë' hlih' mah' jmeeh' hnäh' he- llu' jmah' ba', ja-ga' la' dsoo' he- ma-jeeh- hnäh' kyaah' Dio. Mo'to' jmee- hnäh' huu'dsë- lääh' hnäh' lä'llu' he- jawah' hnäh': “Abraham ba' laa' täa' jnän.” Jëeh' jnä' jawahn', lih' ba' Dio jmee' hwëë' sa'ju- kih' Abraham lä'kye- kih' kuu' la-. 9 Hee' ñe'läh- ma-kye- ma-na'llu' huu' hma-. Lä'jë' chaah' hma- he- sa' llu' mii' kih', he- ja- dsa-tu' mah' dsoo' cha'je- —ga'jäh' Jwaa-.

10 Lä'jëë' ba' dsa- ma' ngii' juu' kiyh', ma' jäyh':

—¿Ha- lä' jmee' jnääh' ja-?

11 Mah' ga'jeeyh- kih' dsa-, ga'siiyh':

—Hnä' hi- cha- to' lëë' hmiih- kih', kwëeh' koo- hi- sa' cha- kih'. Hi- hnäh' hi- kuh-hih- llu', kwëeh' miih- hi- jmee- bii' kih'.

12 Hi- na'nää' ka-läh' hi- koo' ku'sih- mah' saay- jmii-. Mah' ga'siiyh' Jwaa-:

—Ta-jwoh', hi' jnääh', ¿ha- lä' jmee' jnääh' ka-läh'?

13 Mah' ga'jäh' Jwaa- siiyh':

—Lä'koo- te' lle' kih' ba' koo' hnäh' kih' dsa-.

14 Hløø' ka-läh' ga' ngii' juu' kiyh':

—¿Ha- ga' jnääh' na', ha- lä' jmee' jnääh' ja-?

Mah' ga'jäyh':

—Ta⁺ jøøh^h hnäh^ʻ dsa⁻ mah^ʻ jñuuh^ʻ hnäh^ʻ he⁻ cha⁻ kiyh^ʻ, ni⁺ ta⁺ hnëë⁻ hnäh^ʻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ää⁻ dsoo^ʻ kyaah^ʻ juu^ʻ ta⁻ juu^ʻ. Heeh^h ba^ʻ hnäh^ʻ lä⁻ koø⁻ te^ʻ he⁻ lëh^ʻ hnäh^ʻ.

15 Peer⁻ lä⁻ jëë⁻ dsa⁻ judiu ma^ʻ hnøø^ʻ wa⁻ ra⁻ jäh^ʻ kih^ʻ ma⁻ lloo^ʻ ba^ʻ jmii^ʻ he⁻ lääy^ʻ, he⁻ ja⁻ ma^ʻ jmeey⁻ huud⁻ dsë⁻ che^ʻ he^ʻ ba^ʻ Jwaa⁻ na⁻ hi⁻ laa^ʻ Cristo hi⁻ na⁻ hñaa^ʻ kyaa^ʻ Dio. 16 Ga⁻ jäh^ʻ Jwaa⁻ ga⁻ siih⁺ lä⁻ jëë⁻ dsa⁻ he^ʻ:

—Ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo^ʻ jwëëhn[~] hnäh^ʻ, jnä^ʻ chaan^ʻ dsa⁻ jmii⁻ kyaah^ʻ jmii⁻ ba^ʻ. Pero jä⁻ jaa⁻ hi⁻ jøøh^ʻ ga⁻ lä⁻ koh^ʻ ga⁻ jnä^ʻ. Hi⁺ ni⁺ sa⁻ tēdsëen^ʻ chiihn^ʻ mah^ʻ llen⁻ loo⁻ he⁻ hä⁻ tüy^ʻ. Hi⁻ he^ʻ chaa^ʻ hnäh^ʻ jmii⁻ kyaah^ʻ Jmi⁻ lle^ʻ Na⁻ jngii^ʻ, hi⁺ kyaah^ʻ je⁻ ka⁻ läh^ʻ. 17 Hii⁻ cheh^ʻ mi⁻ llu^ʻ mi⁻ trigo, ma⁻ chooyh⁻ he⁻ kyaah^ʻ jwäy^ʻ. Ma⁻ la⁺ ma⁻ kooy^ʻ mi⁻ trigo kiyh^ʻ, llay^ʻ llu^ʻ, ja⁻ ga⁻ jëy^ʻ wa⁻ hløø⁻ kih^ʻ kyaah^ʻ je⁻ he⁻ mo⁻ so⁻ huud⁻ jih^ʻ koh^ʻ.

18 Hi⁺ ga⁻ hlëëyh^ʻ dsa⁻ kyaah^ʻ cha⁻ ga⁻ miih⁻ juu^ʻ he⁻ ga⁻ mi⁻ jnääy⁻ ha⁻ lä⁻ la^ʻ ju⁻ hmëë^ʻ he⁻ ma^ʻ kway⁻. 19 Hi⁺ ga⁻ jmuuyh^ʻ kih^ʻ Herode hi⁻ ma^ʻ laa^ʻ ta^ʻ, kih^ʻ he⁻ ma^ʻ kyaayh^ʻ Herodía mē Felipe, he^ʻ ba^ʻ dsa⁻ ñuuuh⁻ øøyh⁻. Hi⁺ ga⁻ jmuuyh^ʻ kih^ʻ Herode, kih^ʻ ga⁻ lä⁻ jë⁻ he⁻ hliih^ʻ he⁻ ma^ʻ jmeey⁻. 20 Hi⁺ këë⁻ ga⁻ ga⁻ bääh⁻ Herode jyoh^ʻ dsoo^ʻ, heh^ʻ he⁻ ga⁻ taayh⁻ Jwaa⁻ neh⁺ ñe^ʻ.

Ga⁻ saa⁻ Jesús jmii⁻

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

21 Koø⁻ jmii⁻ lä⁻ ma^ʻ cheh^ʻ Jwaa⁻ chaa⁻ dsa⁻ jmii⁻, Jesús ka⁻ läh^ʻ ga⁻ saa⁻ jmii⁻. Ta⁻ ko⁻ jiih^ʻ ma^ʻ ngii⁺ Jesús kiyh^ʻ kih^ʻ Dio ga⁻ na^ʻ gyuuuh^ʻ jmi⁻ gyuu⁺. 22 Hi⁺

gaˊjyooˊ nēˊ kiyhˊ Jmiˊlleˊ Naˊjngüˊ, gaˊläˊjnäyˊ,
laayˊ läˊkohˊ jaaˊ juuˊ. Läˊchahˊ jaˊ gaˊläˊnühˊ
kooˊ juuˊ heˊ jaˊ gyühˊ heˊ maˊjähˊ:

—Hneˊ laahˊ gyühˊ kyaanˊ hiˊ hnaanˊ. Peerˊ
chaanˊ lluˊ kyaahˊ hneˊ.

Jeeˊ laˊ naˊsüˊ jmüˊ kihˊ dsaˊ maˊgyuhˊ kyaaˊ
Jesús

(Mt. 1:1-17)

²³ Maˊ hääˊ Jesús kooˊ gyiiˊgyaˊ jiˊñeˊ maˊ
gaˊløyˊ kwayˊ juuˊ. Maˊ jmääˊ dsihˊ laayˊ jooˊ
José. José heˊ maˊ laaˊ jooˊ Elí. ²⁴ Elí heˊ maˊ laaˊ
jooˊ Matat. Matat heˊ maˊ laaˊ jooˊ Leví. Leví heˊ
maˊ laaˊ jooˊ Melqui. Melqui heˊ maˊ laaˊ jooˊ Jana.
Jana heˊ maˊ laaˊ jooˊ José. ²⁵ José heˊ maˊ laaˊ jooˊ
Matatía. Matatía heˊ maˊ laaˊ jooˊ Amó. Amó heˊ
maˊ laaˊ jooˊ Nahum. Nahum heˊ maˊ laaˊ jooˊ Esli.
Esli heˊ maˊ laaˊ jooˊ Nagai. ²⁶ Nagai heˊ maˊ laaˊ
jooˊ Maat. Maat heˊ maˊ laaˊ jooˊ Matatía. Matatía
heˊ maˊ laaˊ jooˊ Semei. Semei heˊ maˊ laaˊ jooˊ
José. José heˊ maˊ laaˊ jooˊ Judá. ²⁷ Judá heˊ maˊ
laaˊ jooˊ Joana. Joana heˊ maˊ laaˊ jooˊ Resa. Resa
heˊ maˊ laaˊ jooˊ Zorobabel. Zorobabel heˊ maˊ laaˊ
jooˊ Salatiel. Salatiel heˊ maˊ laaˊ jooˊ Neri. ²⁸ Neri
heˊ maˊ laaˊ jooˊ Melqui. Melqui heˊ maˊ laaˊ jooˊ
Adi. Adi heˊ maˊ laaˊ jooˊ Cosam. Cosam heˊ maˊ
laaˊ jooˊ Elmodam. Elmodam heˊ maˊ laaˊ jooˊ Er.
²⁹ Er heˊ maˊ laaˊ jooˊ Josué. Josué heˊ maˊ laaˊ jooˊ
Eliezer. Eliezer heˊ maˊ laaˊ jooˊ Jorim. Jorim heˊ
maˊ laaˊ jooˊ Matat. ³⁰ Matat heˊ maˊ laaˊ jooˊ Leví.
Leví heˊ maˊ laaˊ jooˊ Simeón. Simeón heˊ maˊ laaˊ
jooˊ Judá. Judá heˊ maˊ laaˊ jooˊ José. José heˊ maˊ

laa' joo' Jonán. Jonán he' ma' laa' joo' Eliaquim.
³¹ Eliaquim he' ma' laa' joo' Melea. Melea he' ma'
 laa' joo' Mainán. Mainán he' ma' laa' joo' Matata.
 Matata he' ma' laa' joo' Natán. ³² Natán he' ma'
 laa' joo' David. David he' ma' laa' joo' Isaí. Isaí
 he' ma' laa' joo' Obed. Obed he' ma' laa' joo' Booz.
 Booz he' ma' laa' joo' Salmón. Salmón he' ma' laa'
 joo' Naasón. ³³ Naasón he' ma' laa' joo' Aminadab.
 Aminadab he' ma' laa' joo' Aram. Aram he' ma'
 laa' joo' Esrom. Esrom he' ma' laa' joo' Fare. Fare
 he' ma' laa' joo' Judá. ³⁴ Judá he' ma' laa' joo' Jacob.
 Jacob he' ma' laa' joo' Isaac. Isaac he' ma' laa' joo'
 Abraham. Abraham he' ma' laa' joo' Taré, Taré
 he' ma' laa' joo' Nacor. ³⁵ Nacor he' ma' laa' joo'
 Serug. Serug he' ma' laa' joo' Ragau. Ragau he'
 ma' laa' joo' Peleg. Peleg he' ma' laa' joo' Heber.
 Heber he' ma' laa' joo' Sala. ³⁶ Sala he' ma' laa' joo'
 Cainán. Cainán he' ma' laa' joo' Arfaxad. Arfaxad
 he' ma' laa' joo' Sem. Sem he' ma' laa' joo' Noé.
 Noé he' ma' laa' joo' Lamec. ³⁷ Lamec he' ma' laa'
 joo' Matusalén. Matusalén he' ma' laa' joo' Enoc.
 Enoc he' ma' laa' joo' Jared. Jared he' ma' laa' joo'
 Mahalaleel. Mahalaleel he' ma' laa' joo' Cainán.
³⁸ Cainán he' ma' laa' joo' Enó. Enó he' ma' laa' joo'
 Set. Set he' ma' laa' joo' Adán. Adán he' ma' laa'
 joo' Dio.

4

Ga^aka^a hi^a-sa^a-llu^a dsë^a Jesús
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Cha^a-miih^a be^a kih^a Jmi^a-lle^a Na^a-jngii^a ma^a-kye^a
 Jesús. He^a-ja^a ma^a-la^a ma^a-saay^a jmi^a cha^ajmi^a

Jordan, lä⁺chah^ʹ ja⁻ ga⁺jøø^ʹ Jmī⁻lle^ʹ kiyh^ʹ ngooy^ʹ ta⁻ jee^ʹ la^ʹ hwa^ʹ kii⁺. ² Jee^ʹ ja⁻ ga⁺jäy^ʹ to^ʹloo^ʹ jmi⁺ jee^ʹ ga⁻ka^ʹ hi⁻sa⁻llu^ʹ dsëy^ʹ. Sa⁻ cha⁻ ga⁻kuyh⁻ ni⁺ miih⁻ ta^ʹko⁻jiih^ʹ ma^ʹ gyay^ʹ jee^ʹ ja⁻. Ma⁻ngëë^ʹ he⁻ ja⁻, ja^ʹ kyoyh⁺. ³ He⁻ja⁻ ga⁺jäh^ʹ hi⁻sa⁻llu^ʹ siiyh⁺:

—Cher^ʹmah^ʹ dsoo^ʹ laah^ʹ Joø^ʹ Dio, jmee^ʹ hih⁺ mah^ʹ lii⁺ he^ʹñiih⁻ kuu^ʹ la⁻.

⁴ Mah^ʹ ga⁺jëeh⁻ Jesús juu^ʹ kiyh^ʹ, ga⁺jäyh^ʹ:

—Ma⁻na⁻sii⁻ ba^ʹ: “Ja⁺ ma⁻la⁺ kyaah^ʹ he⁻ kih⁻hihn⁻ jmee⁺ chaa⁻ jne^ʹ. Kyaah^ʹ lä⁺jë⁺ juu^ʹ kih^ʹ Dio ba^ʹ jmee⁺ chaa⁻ jne^ʹ.”

⁵ He⁻ja⁻ ga⁺jøø^ʹ hi⁻sa⁻llu^ʹ kiyh^ʹ lä⁺ ga⁻të^ʹ koø⁻ moh^ʹ ñii^ʹ mah^ʹ kyaah^ʹ ko⁻hwëë^ʹ pih^ʹ ba^ʹ ga⁺heeyh^ʹ lä⁺kaa⁻ jee^ʹ jwii⁻ kaah^ʹ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁺. ⁶ Mah^ʹ ga⁺jäyh^ʹ:

—Kwan^ʹ jwë^ʹ mah^ʹ jmeeh^ʹ hih⁺ lä⁺kaa⁻ jee^ʹ jwii⁻ na⁻, hi⁻ kwëëhn⁻ hne⁻ lä⁺jë⁺ ga^ʹ he⁻ la^ʹ na^ʹhñaah^ʹ he⁻ cha⁻ kih^ʹ. Jëeh^ʹ, jnä^ʹ ga⁺hyohn^ʹ lä⁺jë⁺ he⁻ na⁻ hi⁺ le^ʹ kwëëhn⁻ hi⁻lla⁺ dsën⁺. ⁷ Lä⁺jë⁺ he⁻ na⁻ kwëëhn⁻ hne⁻ cher^ʹmah^ʹ ga⁺juuh^ʹ jneh^ʹ cha^ʹnën⁺, jmääh^ʹ jnä^ʹ jøøhn^ʹ.

⁸ Mah^ʹ ga⁺jäh^ʹ Jesús siiyh⁺:

—Gwaah⁻ ki⁻ jnä^ʹ Tana^ʹ, jëeh^ʹ ma⁻na⁻sii⁻ ba^ʹ jee^ʹ jyoh^ʹ ka⁻läh^ʹ: “Kih^ʹ Dsa⁻jøøh^ʹ hi⁻ laa^ʹ Dio kyaah^ʹ ba^ʹ jmeeh^ʹ juuh⁻. Kih^ʹ jaa⁻ hñii^ʹ bih^ʹ jmeeh^ʹ ta^ʹhe^ʹ.”

⁹ Ma⁻ngëë^ʹ he⁻ ja⁻, ga⁺jøø^ʹ hi⁻sa⁻llu^ʹ kiyh^ʹ ta⁻ jee^ʹ chih^ʹ gwah⁺ jwii⁻ Jerusalén. Ma^ʹ ga⁻lla⁻näy^ʹ jee^ʹ ja⁻, ga⁺jäy^ʹ lä⁺ ga⁻të^ʹ gyuu^ʹ kih^ʹ gwah⁺ juuh⁺, ga⁺siiyh⁺:

—Cher^ʹmah^ʹ dsoo^ʹ laah^ʹ Joø^ʹ Dio, jwää⁺ hñaah^ʹ lä⁺ ga⁻të^ʹ hwa^ʹ. ¹⁰ Jëeh^ʹ na⁻sii⁻ ba^ʹ ka⁻läh^ʹ:

Dio chee' ángele kyaay' koo' kyah' mah' háäy' hne-.
 11 Lá-ja- jáäy' hne- lá- háäy- gooh-, mah' sa-
 lla-ñu' tiih' kyaah' kuu'.

12 Mah' ga-jeeh- Jesús juu' kiyh', ga-jäyh':

—Ma-na-sii- ba' ka-läh': "Ta- ka- dsé' Dio hi-
 laa' Dsa-jøøh' kyaah'."

13 Ma-la- ma-ka- hi-sa-llu' dsé' Jesús, ga-lä-øøy'
 kiyh' miih- jmii-.

Ga-løø' Jesús kway- juu' hwa' Galilea
 (Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

14 Ma-ngëe' he- ja-, ngaah' Jesús ta- hwa' Galilea
 kyey- cha-miih- be' kih' Jmi-llé' Na-jngii'. Ma' hii'
 juu' kiyh' lá-kaa- jee' jwii- he- tääh' lá-ku' lá-jii'
 hwa' ja-. 15 Ma' mi-tëey' dsa- hi- tääh' lá-koo-
 lá-koo- gwah- mäh- hi- ga-lä-jëe- dsa- ga-jmee'
 juuh- kiyh'. 16 Ga-llaayh' jee' jwii- Nazaret jee'
 ga-kwaay'. Ga-hey' neh- gwah- mäh- lá-koo- ma-
 tëey' jmeey- jmii' he- teeh- dsa- dsé'. Jee' ja-
 ga-nooy- mah' ga-hëy' juu' kih' Dio he- ma-na-sii-
 jáä'. 17 Ga-kwëeh' dsih' je- he- ga-sii' Isaia hi- ma-
 ngëe- juu' kih' Dio. Ga-jiiy' mo'je- mah' ga-jnøøyh'
 jee' na-sii- lá-la-:

18 Kyen' Jmi-llé' kih' Dio në' kin-.

Ma-hñaay' jnä' mah' kwan- ju'hmëe' kih' hi-
 tä-ñee'.

Ga-cheey' jnä' mah' hlëehn' hi- sa- cha- o-jøh-
 dsé- kih'.

Jmeen' juu' ha- lá- jee' lää' hi- tääh' neh-ñe'.

Jmeen' jëe' hi- tuu'.

Lään' dsa- hi- dsa-ngëe' lli'wii'.

19 Jmeen' juu' he- ma-tøøhn' ji-ñe- he- mi-jää' Dio dsa-.

20 Ma-ngëë' ma-hë' Jesús juu' ja-, ga-bäay' mo'je- mah' ga-ngëëy' kih' hi- ma' há' goo-, ja-ga' ga-gyay-. Lä-jëë- hi- ma' tääh' jee' ja- ma' jëëy- koo- hweh-. 21 Mah' ga-løoy' hlëëyh- dsa- he':

—Na' ma-lä-te' juu' kih' Dio he- ma-hën' cha-nëh' hnäh'.

22 Ga-lä-jëë- ba' dsa- ma' hlëëh- llu' kih' Jesús, hi- ma' dsaa- dsëy' kih' jnaah' la' juu' he- ma' hlëëh- Jesús. Mah' ma' jäyh':

—¿Ché' ja- he' jo-ñuuh- José hi- na-?

23 He-ja- ga-jäh' Jesús siyh- dsa- he':

—Ma' ba' jnä' he- jwiih' jnä' juu' he- tëëh' hnäh' hlëëh', he- jäh' lä-la-: “Jmee' më- kyah' hñaah', cher'mah' dsoo' laah' të-më-. Jmee' ka-läh' jee' la' jwii- kyah' lä-jë- he- ma-nuu' jnääh' ga-jmeeh' jwii- Capernaum, ja-ga' la' dsoo'.”

24 Hi- ga-hlëëh' gyih' jyoh' juu', ga-jäyh':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh'. Ni- jaa- dsa- hi- ngëë- juu' kih' Dio sa- heeh- dsih' jee' jwii- gooy'. 25 Ju'dsoo' jwëëhn- hnäh'. Lä-koo- ma' gya' Elía hi- ga-ngëë- juu' kih' Dio ga-hna' jma' hnë- ji-ñe- na-dsë- jñee' sih- hi- ha- koh' hoo' sa- ga-lä-cha- lä-kaa- hwa' ja-. Jmii' ja-, ma' chaa- jwëë- dsa-më' hniih' hwa' Israel. 26 Pero sa- ga-chee' Dio Elía kih' ni- jaa- dsa-më' hniih' he'. Ga-cheey' kih' jaa- dsa-më' hniih' hi- ma' chaa- Sarepta koo' kih' Sidón ba'. 27 Lä-ja- ka-läh' jmii' kih' Eliseo hi- ga-ngëë- juu' kih' Dio llo'joo'. Ma' chaa- jwëë- dsa- hi- ma' dsaa' hmih' høø- hwa' Israel. Pero ni- jaa- hi- he' sa- ga-hlaa'. Ma-la-

Naamán hi- ma' chaa- hwa¹ Siria ba' ga-ja' kih¹ — ga-jäh' Jesús.

28 Lä-jëë- hi- ma' tääh' neh⁺ gwah⁺ ja-, ga-lä-leey' jwërte lä⁺ ma' ga-nuuy' juu' ja-.

29 Ga-noo- lä-jëë- dsa- he' mah¹ ga-sëeh- dsih' ta⁺ chuu^h jwii-. Ga-jaäy¹ lä⁺ ga-të' gyuu^h moh' jee' la¹ jee' jwii- ja-, mah¹ ma' jwäy¹ ta⁺ cha'sii- ñiih'. 30 Pero he- ga-la¹, ga-koo¹ Jesús jwë¹ kiyh¹ ga-ngëey' to¹ dsaah' jee' kih¹ dsa- he', ngooy¹ ta⁺ jee' jyoh'.

Ga-llee- Jesús jmi-llë' hliih' kih' jaq- dsa-
(Mr. 1:21-28)

31 Ngoo¹ Jesús ta⁺ Capernaum, koo- jwii- he- nøø¹ hwa¹ Galilea. Ga-kway' juu' jmi¹ he- teeh- dsa- dsë¹. 32 Lä-jëë- dsa- ma' dsaa- dsë¹ kih¹ juu' he- ma' kway- ja-. Jëeh', ma' hlëeyh⁺ kyaah' cha-miih- be'.

33 Ma' hää' neh⁺ gwah⁺, jaq- dsa- hi- ma' kye- jmi-llë' hliih' mah¹ ga-hlëeyh' koo- ki-gaa-.

34 Ga-jäyh':

—Ta⁺ kaah⁺ jnääh¹, Jesús dsa- Nazaret. ¿Che' ma-ñeh¹ mah¹ mi'llaah¹ jnääh'? Kyuu⁺ jnääh¹ hne-. Hne- ba' he' hi- na- jngëë' kyaa¹ Dio.

35 Mah¹ ga-juuh¹ Jesús kih¹ jmi-llë' hliih' he', ga-siiyh⁺:

—Ta⁺ tooh' miih'. Go-hëë¹ kih¹ dsa- na- — ga-jäyh'.

Lä-jiih¹ ga-tah' dsa- he' hwa¹ to-lo⁺ në' dsa- ga-jmee' jmi-llë' hliih' he' mah¹ ya-hëë¹ bih¹. Pero ni⁺ miih- dsoo' sa⁺ ga-jmeey' kih¹ dsa- he'. 36 Peer⁺

ga^ˈjwaah^ˈ dsa⁻ kyaah^ˈ juu^ˈ he⁻ ga⁻hlëeyh^ˈ ja⁻, ma^ˈ hlëeyh^ˈ dsa⁻ kyaayh^ˈ, ma^ˈ jäyh^ˈ:

—¿Hee⁻ ba^ˈ juu^ˈ na⁻? He⁻ ba^ˈ che⁻ bee^ˈ juu^ˈ kiyh^ˈ. Ha⁻ lä^ˈ liyh^ˈ jmeey^ˈ mada⁻ kih^ˈ jmi⁻lle^ˈ hlih^ˈ mah^ˈ hwëey^ˈ.

³⁷ Ga⁻lä^ˈ cha^ˈ juu^ˈ kih^ˈ Jesús lä⁻kaa⁻ jee^ˈ jwii⁻ he⁻ tääh^ˈ lä⁻ku^ˈ lä⁻jii^ˈ kih^ˈ hwa^ˈ ja⁻.

Ga⁻mi⁻hlä^ˈ Jesús ma⁻choo^ˈ Simón

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Ma^ˈ ya⁻hëe^ˈ Jesús neh^ˈ gwah^ˈ ja⁻, ngooy^ˈ ta⁻ kih^ˈ Simón. Jee^ˈ ja⁻ ma^ˈ kya^ˈ ma⁻choo^ˈ Simón dsaah^ˈ kyaah^ˈ lii^ˈ. He⁻ja⁻ ga⁻chuu^ˈ dsa⁻ kyaah^ˈ Jesús mah^ˈ mi⁻hlä^ˈy^ˈ. ³⁹ He⁻ja⁻ ga⁻tøh^ˈ Jesús lle^ˈ jee^ˈ kyaay^ˈ, ga⁻jmeey^ˈ hih^ˈ kih^ˈ lii^ˈ ja⁻. Mah^ˈ ya⁻hi^ˈ lii^ˈ. Lä⁻chah^ˈ ja⁻ ga⁻noo⁻ ma⁻choo^ˈ Simón he^ˈ, ga⁻jmeey^ˈ he⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻h^ˈhi^ˈ hi⁻ ma^ˈ tääh^ˈ jee^ˈ ja⁻.

Ga⁻mi⁻hlä^ˈ Jesús jwëe^ˈ hi⁻ dsaah^ˈ

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ma^ˈ ga⁻nuu⁻ jmi^ˈ ja⁻, lä⁻jëe⁻ dsa⁻ hi⁻ ma^ˈ cha^ˈ dsa⁻ dsaah^ˈ kya^ˈ na⁻näy^ˈ na⁻jäy⁻ cha⁻në^ˈ Jesús. Na⁻ku^ˈ na⁻ngii⁻ dsoo^ˈ ma^ˈ laa^ˈ dsa⁻ dsaah^ˈ he^ˈ. He⁻ja⁻ ga⁻kye⁻ Jesús goo⁻ në^ˈ kih^ˈ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ mah^ˈ ga⁻mi⁻hlä^ˈy^ˈ. ⁴¹ Kih^ˈ jwëe^ˈ dsa⁻ dsaah^ˈ he^ˈ ga⁻hwëe⁻ jmi⁻lle^ˈ hlih^ˈ, hi⁻ ma^ˈ tooyh^ˈ mi^ˈ ma^ˈ jäyh^ˈ:

—Hne⁻ laah^ˈ Jo^ˈ Dio.

Pero ma^ˈ juuh^ˈ Jesús kiyh^ˈ. Sa⁻ ma^ˈ kway^ˈ jwë^ˈ ma^ˈ hlëeyh^ˈ, jëeh^ˈ ma⁻në⁻ ba^ˈ jmi⁻lle^ˈ hlih^ˈ he⁻ laay^ˈ Cristo.

Ga'kwa' Jesús juu' neh' gwah' mäh' kih' dsa-gooy'

(Mr. 1:35-39)

⁴² Ma' ga'jnä' ja-, ya'hëë' Jesús ngoo' ta' jee' sa' chaa' dsa-. Lä'chah' ja' ga'taah' dsa' ga'hnaayh' lä'jih' ga'jnääyh'. Hi' ga'ha' dsa' kiyh', sa' ma' kway' jwë' ma' dsooy' ta' jee' jyoh'. ⁴³ Pero Jesús ga'jah' siyh':

—Jmee' bii' kin' nin' ta' jee' jyoh' na'kan' ju'hmeë' he' mi-jnää' ha' lä'jää' Dio dsa' lä'hih' kih'. Kih' he' la' ba' na'hñaan' jan'.

⁴⁴ He'ja' ngooy' na'kway' juu' lä'koö' lä'koö' gwah' kih' dsa' judiu he' tøø' hwa' Galilea.

5

Jwëë' hmooh' ga'taah' neh' sa'hma'

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Koö' hä' ma' cheh' Jesús cha'hoo' jmi' juuh' he' hla' hwa' Genesaret. Jee' ja' ga'kuh' jwëë' jwërte dsa' lä'ku' lä'jih' kiyh' hi' hnøø' ma' nuu' juu' kih' Dio. ² Ga'jëë' Jesús to' na'moo' he' ma' na'hih' cha'hoo' jmi' ja-. Jëeh', ma'ngëë' sa'hma-hwëë' hi' ma' kaah' hmooh-, ga'taayh' ga'gyiyh' ma' kiyh'. ³ He'ja' ga'he' Jesús neh' na'moo' he' ma' la' kih' Simón. Ga'jmeey' mada' kih' Simón mah' hläyh' ga' miih' na'moo' ja' ta' jee' juuh' jmi-. Mah' ga'gyay' neh' na'moo' ja', ga'løøy' hlëëyh' lä'jëë' dsa-. ⁴ Ma' ga'dsaa' juu' kiyh', ga'siiyh' Simón:

—Ma'nøøn' ta' jee' juuh' ga' mah' hiih' hnäh' sa'hma' kyah' hnäh'.

⁵ Mah' ga'jëeh' Simón juu' kiyh':

—Ta⁻jwoh¹ kyaan⁺. Lä⁺taa¹ hwë¹ ma⁻kooh¹ jnääh¹ sa¹hma¹. Sa⁺ chaa⁻ ma⁻lëeh⁺ jnääh¹ ni⁻ miih⁻. Pero cher¹mah¹ lä⁻ja⁻ jwah¹, hi⁺ ba¹ jnä¹ sa¹hma¹.

⁶ Ma⁻ngëë¹ ma⁻hiy¹ sa¹hma¹ ja⁻, lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁺sëeyh¹. Peer⁺ jwëë¹ jwërte hmooh⁻ ga⁺taah¹ neh⁺ hma¹ ja⁻, lä⁻jiih¹ ga⁻løø¹ dsa⁻gyii⁺. ⁷ He⁻ja⁻ ga⁺jmeey¹ lii⁻ kih¹ dsa⁻kyaayh¹ hi⁻ ma¹ tääh¹ jyoh¹ na¹moo¹ mah¹ ya⁻näy¹ kway¹ be¹. He⁻ja⁻ ya⁻näy¹, hi⁺ ga⁻kayh¹ lä⁻to¹ na¹moo¹ kiyh¹ ja⁻. He⁻ja⁻ miih⁻ ga⁺ sa⁺ ga⁻hmäh¹ neh⁺ jmii⁻. ⁸ Ma¹ ga⁺jëë¹ Simón Pee¹ he⁻ ja⁻, ga⁺juuyh¹ jney¹ cha¹ne¹ Jesús, mah¹ ga⁺siiyh⁺:

—Sa⁺ høø⁺ kwaat⁻ nooh¹ koo¹ kin⁺ Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺. Jëeh¹ cha⁻ cha⁻miih⁻ dso¹kye⁻ kin⁺.

⁹ Jëeh¹, ga⁺jwaa¹ jwërte Pee¹ lä⁻kye⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ ko⁻jøh¹ kyaayh¹, ma¹ ga⁺jëey¹ ha⁻ lä⁻koø⁻ jwëë¹ hmooh⁻ hi⁻ ga⁺saayh¹. ¹⁰ Ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ ga⁺la¹ kih¹ Jacobo kyaah¹ Jwaa⁻ jo⁻ ñuuh⁻ Zebedeo hi⁻ ma¹ jmee⁻ ta¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ Simón. Pero ga⁺jäh¹ Jesús siiyh⁺ Simón:

—Ta⁺ wa¹ gah¹. Na¹ ta⁻ cha¹ne¹ dsa⁻ ba¹ leeh⁺ na¹, lla⁻ he⁻ ma¹ leeh⁺ hmooh⁻.

¹¹ Ja⁻ga⁺ ga⁻lla⁻näy⁻ cha¹hoo¹ jmii⁻ kyaah¹ na¹moo¹. Jee¹ ja⁻ ba¹ ga⁺llay¹ lä⁻jë⁺ he⁻ ma¹ kooyh⁻ ja⁻, mah¹ ga⁺jmeey¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ Jesús.

*Ga⁺mi⁻hläë¹ Jesús jaa⁻ hi⁻ ma¹ dsaah¹ hmih¹ høø⁻
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)*

¹² Koø⁻ jmii⁻ ja⁻ ma¹ hää¹ Jesús koø⁻ jee¹ jwii⁻. Ga⁻lloo¹ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma¹ dsaah¹ hmih¹ høø⁻. Ma¹ ga⁺jëey¹ Jesús ga⁺juuyh¹ jney¹ mah¹ ga⁺jluy¹ lley¹

lä⁺ ga⁺tē⁺ hwa⁺ cha⁺nē⁺ Jesús. Ga⁺chuuy⁺ kyaah⁺,
ga⁺jäh⁺:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, cher⁺mah⁺ le⁺, leh⁺ ba⁺ hne⁻
cheh⁺ dsoo⁻ he⁻ mi⁻sah⁺ jnä⁺.

¹³ He⁻ja⁻ ga⁺hi⁺ Jesús ma⁻goo⁻ mah⁺ ga⁺kyey⁻
nē⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺, mah⁺ ga⁺jäh⁺:

—Le⁺ ba⁺. Wa⁺ dsa⁻ che⁻ dsoo⁻ he⁻ mi⁻sah⁺ hne⁻.

Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁺ääh⁺ go⁻te⁻ hmih⁺ høø⁻ ja⁻.

¹⁴ Ma⁻ngēē⁺ he⁻ ja⁻, ga⁺taah⁻ Jesús juu⁺ mah⁺ sa⁺
kooyh⁺ juu⁺ kyaah⁺ ni⁺ jaa⁻, ga⁺jäh⁺:

—Gwa⁻ go⁻hääh⁻ hñaah⁺ kih⁺ jmi⁻dsa⁻ lä⁻koh⁺
jäh⁺ ley kih⁺ Moisé. Kye⁻ miih⁻ he⁻ kwēēyh⁺ lä⁻llu⁺
he⁻ ma⁻na⁻lluuh⁻. Lä⁻ja⁻ go⁻jmeē⁺ mah⁺ lä⁻ñe⁻
dsa⁻ he⁻ ma⁻jä⁺ kyah⁺.

¹⁵ Pero koo⁻ jmi⁺ koo⁻ jmi⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ ma⁺ hi⁺
juu⁺ kiyh⁺. Jwēē⁺ dsa⁻ ma⁺ dsa⁻kuh⁺ nuu⁻ juu⁺ he⁻
kway⁺, hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ ma⁺ dsa⁻kuh⁺ jwēē⁺ hi⁻
dsaah⁺ hi⁻ hnøø⁺ jä⁺ kiyh⁺. ¹⁶ Pero Jesús ma⁺ dsooy⁻
ma⁺ dsa⁻ngiiy⁻ kiyh⁺ kih⁺ Dio jee⁺ sa⁺ chaa⁻ ni⁺ jaa⁻
dsa⁻.

*Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús jaa⁻ hi⁻ sa⁺ liih⁻ goo⁻ tii⁺
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)*

¹⁷ Koo⁻ jmi⁺ ma⁺ gya⁺ Jesús kway⁺ juu⁺. Jee⁺ ja⁻
ma⁺ tääh⁺ ko⁻llaa⁺ fariseo kyaah⁺ ta⁻jwoh⁺ kya⁺
ley. Dsa⁻kaah⁺ he⁺ ya⁻nää⁺ lä⁺jē⁺ jwi⁻mäh⁻ he⁻
na⁻heē⁻ hwa⁺ Galilea, hi⁻ lä⁻ja⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ hwa⁺
Judea ka⁻läh⁺, lä⁻kye⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ Jerusalén.
Ma⁺ kye⁻ Jesús cha⁻miih⁻ be⁺ kih⁺ Dio kyaah⁺ he⁻
ma⁺ mi⁻hlääy⁺ hi⁻ dsaah⁺. ¹⁸ Jmi⁺ ja⁻ ga⁺lla⁻nää⁺
dsa⁻ hi⁻ ma⁺ jää⁺ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁺ hi⁻ sa⁺ liih⁻ goo⁻
tii⁺ na⁻kyaa⁺ nē⁺ jii⁻. Ma⁺ hnøøy⁺ ma⁺ dsa⁻taayh⁻

cha'neh⁺ mah⁺ dsa⁻ kyaay⁺ cha'nē⁺ Jesús. ¹⁹ Kih⁺ he⁻ ma⁺ tääh⁺ jwëë⁺ dsa⁻, sa⁻ ga⁻ la⁺ ma⁺ taayh⁺ cha'neh⁺. He⁻ ja⁻ ga⁻ wiiy⁺ ta⁺ gyuu^h hne⁺ mah⁺ ga⁻ jñiyh⁺ miih⁻ ka'luu⁺ hne⁺. Ta⁺ jwëë⁺ ja⁻, ga⁻ jñaa⁺ dsa⁻ dsaah⁺ he⁺ lä⁺ kye⁻ jii⁺ kiyh⁺ to⁺ lo⁺ nē⁺ dsa⁻ cha'nē⁺ Jesús. ²⁰ Ma⁺ ga⁻ jëë⁺ Jesús ha⁻ lä⁺ koo⁻ dsoo⁺ dsē⁺ lä⁺ jëë⁺ dsa⁻ he⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁺ siiyh⁺ dsa⁻ dsaah⁺:

—Dsa⁻ ñuu^h, ma⁻ na⁻ che⁺ ba⁺ dso⁺ kye⁻ kyah⁺.

²¹ He⁻ ja⁻ lä⁺ jëë⁺ ta⁻ jwoh⁺ kya⁺ ley kyaah⁺ dsa⁻ fariseo ga⁻ løøy⁺ jmeey⁺ hu⁺ dsē⁻: “¿Hee⁻ la⁺ dsa⁻ ñuu^h na⁻ he⁻ mi⁻ kwayh⁺ Dio? Jaa⁻ Dio ba⁺ lih⁺ che⁺ dso⁺ kye⁻ kih⁺ dsa⁻.”

²² Pero ga⁻ lä⁺ liih⁻ ba⁺ Jesús he⁻ hu⁺ dsē⁻ ma⁺ jmee⁺ dsa⁻ he⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻ siiyh⁺:

—¿He⁻ la⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ hu⁺ dsē⁻ lä⁺ na⁻? ²³ ¿Hee⁻ ga⁺ na⁻ sa⁻ jwëë^h, laah⁺ hnäh⁺? ¿Che⁺ he⁻ chiih⁻ jne⁺ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁺: “Ma⁻ na⁻ che⁺ ba⁺ dso⁺ kye⁻ kyah⁺”, o he⁻ chiih⁻ jnih⁺: “Noo⁻, ki⁺ ji⁺ kyah⁺, mah⁺ gwaah⁺”? ²⁴ He⁻ ja⁻ jmeen⁻ he⁻ jwëë^h ga⁺ mah⁺ lä⁺ ngëë^h hnäh⁺, Hi⁻ ga⁻ lëë⁺ ngo⁺ la⁻ ba⁺ na⁻ ngē⁺ jwē⁺ jmi⁻ gyuu⁺ mah⁺ chey⁺ dso⁺ kye⁻ kih⁺ dsa⁻.

Ja⁻ ga⁺ ga⁻ jäh⁺ Jesús siih⁺ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ tü⁺ he⁺:

—Jnä⁺ jwahn⁻ noo⁻, ki⁺ ji⁺ kyah⁺, gwaah⁻ cha'neh⁺ kyah⁺.

²⁵ Lä⁺ chah⁺ ja⁻ ga⁻ noo⁻ dsa⁻ he⁺ cha'nē⁺ lä⁺ jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁻ kooy⁺ jii⁺ kiyh⁺ jee⁺ ma⁺ kyaay⁺, ngaayh⁺ cha'neh⁺ kiyh⁺, jmeey⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio. ²⁶ Ga⁻ lä⁺ jëë⁺ ba⁺ ga⁻ lä⁺ dsa⁺ jwërte dsē⁺ ma⁺ ga⁻ jëëy⁺ he⁻ ja⁻, mah⁺ ga⁻ jmeey⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio. Ga⁻ lä⁺ goyh⁺ jwërte, ma⁺ jäh⁺:

—Na¹ ba¹ ra¹ si[~] ma⁻ jëen¹ koo⁻ he⁻ jah⁻ gaa⁻ he⁻ jmee⁺ dsaa[~] dsë⁻ jne¹.

Ga⁻tëeh¹ Jesús Levi

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Ma⁻ngëë¹ he⁻ ja⁻, ngoo¹ Jesús ta⁻ jee¹ jyoh¹. Jee¹ ngooy¹ ja⁻, ga⁻jëëy¹ jaa⁻ hi⁻ koo¹ ku¹sih⁻ hi⁻ ma¹ chee⁻ Levi, ma¹ gya¹ në¹ta¹ kih¹ kooy¹ ku¹sih⁻. Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siyh⁻:

—Ña⁻ wa¹ jmeen¹ ko⁻jøh¹.

²⁸ Ga⁻jä¹ ba¹ ta¹ kiyh¹ he⁻ ma¹ jmeey⁺ ja⁻, mah¹ ga⁻jmeey¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ Jesús. ²⁹ Levi hi⁻ ma¹ koo¹ ku¹sih⁻ he¹ ga⁻jmeey¹ koo⁻ jmi¹ jah⁻ kih¹ Jesús cha¹neh⁻ kiyh¹. Jwëë¹ dsa⁻ hi⁻ ma¹ koo¹ ku¹sih⁻ kyaah¹ jñah¹ ga¹ dsa⁻ ma¹ tääh¹ në¹ mes[~] ko⁻jøh¹ kyaayh¹. ³⁰ Pero dsa⁻ fariseo kyaah¹ ta⁻jwoh¹ kyaah¹ ley ga⁻taayh¹ ga⁻ti⁻ ga⁻chooy¹ juu¹ kyaah¹ discípulo kyaah¹ Jesús, ga⁻jäyh¹:

—¿He⁻la¹ kuh⁻huh¹ hnäh¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ dsa⁻ hi⁻ koo¹ ku¹sih⁻ na⁻, hi⁻ lä¹ja⁻ kyaah¹ dsa⁻ wa¹ hi⁻ cha⁻ hi⁻?

³¹ He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹, ga⁻siyh⁻:

—Sa⁺ jmee⁺ bii¹ të⁻më[~] kih¹ dsa⁻ hi⁻ lluu¹, kih¹ dsa⁻dsaah¹ ba¹ jmee⁺ bii¹. ³² Sa⁺ ma⁻jan[~] kih¹ hi⁻ lluu¹, ma⁻jan[~] kih¹ hi⁻ cha⁻ dso¹kye⁻ kih¹ ba¹ mah¹ wa¹ dsa⁻jëeyh[~] kyaah¹ Dio.

Ga⁻ngñ¹ dsa⁻ juu¹ he⁻la¹ sa⁺ tñ[~] discípulo ko⁻hwëë¹ he⁻ kuh⁻hiyh⁻

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh¹ dsa⁻ hi⁻ ma¹ ti⁻choo⁺ juu¹ he¹, siyh⁻ Jesús:

—Dsa⁻ kyaa¹ Jwaa⁻ ko⁻lla⁻ jiih[~] ba¹ sa⁺ kuh⁻hiyh[~] ma¹ ngiiy⁺ kiyh¹ kih¹ Dio, hi⁺ lä⁻ja⁻ jmee⁻ dsa⁻ fariseo ka⁻läh^ʹ. ¿He⁻la¹ sa⁺ jmee⁻ lä⁻ja⁻ discípulo kyaah^ʹ?

³⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʹ Jesús siiyh⁺:

—Dsa⁻ hi⁻ tääh^ʹ jee¹ dsa⁻jee^ʹ goo⁻ dsa⁻, sa⁺ cha⁻ he⁻ kih¹ he⁻ tuiy¹ he⁻ kuh⁻hiyh[~] ta¹ko⁻jiih¹ gya¹ dsa⁻ñuu^{h-} hi⁻ dsa⁻jee^ʹ goo⁻ jee¹ ja⁻. ³⁵ Pero lloo[~] koo⁻ jmi¹ wa¹ra⁻ ga⁻lleey⁻ dsa⁻ñuu^{h-} hi⁻ dsa⁻jee^ʹ goo⁻ he¹. Ma¹ja⁻ ga¹ tu¹ dsa⁻ kyaay¹ he⁻ kuh⁻hih⁻ mah¹ chuuy¹ kyaah^ʹ Dio.

³⁶ Hi⁺ ga⁻jäyh^ʹ siiyh⁺ juu¹ na⁻hmää^ʹ la⁻:

—Ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ sa⁺ kwa⁺ kih¹, ka¹ koo⁻ jwi¹ hmi¹h⁻ hmee^ʹ mah¹ tøoy¹ ne¹ kih¹ hmi¹h⁻ ma⁻gyuh⁻. Cher¹mah¹ lä⁻ja⁻ la¹, koo⁻ heey¹ hmi¹h⁻ hmee^ʹ ba¹ ja⁻. Hi⁺ ni⁺ sa⁺ jeeh⁻ kwee⁻ hmi¹h⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaah^ʹ jwi¹ hmi¹h⁻ hmee^ʹ ja⁻. ³⁷ Hi⁺ lä⁻ja⁻, ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ sa⁺ kwa⁺ kih¹ chiyh¹ vin hmee^ʹ neh⁺ loo⁻ ma⁻gyuh⁻. Cher¹mah¹ ga⁻chih¹ dsa⁻ vin hmee^ʹ neh⁺ loo⁻ ma⁻gyuh⁻, चाह^ʹ ba¹ gyii⁺, jeeh^ʹ sa⁺ kwa¹ jwē¹ ää⁺. Tu¹ vin hmee^ʹ hi⁺ hee^ʹ loo⁻ ka⁻läh^ʹ. ³⁸ He⁻ja⁻ neh⁻ loo⁻ hmee^ʹ ba¹ dsa⁻hoo⁻ vin hmee^ʹ. Mah¹ lä⁻ja⁻ ba¹ mi⁻hee⁻ vin hmee^ʹ ja⁻, kyaah^ʹ loo⁻ hmee^ʹ ka⁻läh^ʹ. ³⁹ Ni⁺ jaa⁻ hi⁻ tee¹ hih[~] jmi¹h¹ mi¹jeh¹ ma⁻ää⁻, sa⁺ tih¹ dsēy¹ he⁻ hmee^ʹ lä⁻chah^ʹ ja⁻. Jeeh^ʹ jäyh^ʹ: “Llu¹ ga¹ he⁻ ma⁻gyuh⁻.” —ga⁻jäh^ʹ Jesús.

6

*Ga⁻hlēeh^ʹ Jesús ha⁻ lä⁻ la¹ jmi¹ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē¹
(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)*

1 Koo⁻ jmi^h he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë[!], ga⁻ngë^ʻ Jesús jee^ʻ ma⁻na⁻jnä^ʻ chaah[!] trigo. Ga⁻hnä^ʻ discípulo kyaay[!] miih⁻ sa^ʻgwah^ʻ trigo, ga⁻gyey[!] kyaah^ʻ gooy⁻ mah[!] ga⁻kuyh⁻. 2 He⁻ja⁻ ko⁻lla^ʻ fariseo ga⁻jäh^ʻ siyh⁺ discípulo he^ʻ:

—¿He⁻la[!] jmeeh⁻ hnäh^ʻ he⁻ sa⁺ lle⁻ kih[!] jmeeh[!] hnäh^ʻ jmi^h he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë[!]?

3 He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʻ Jesús siyh⁺:

—¿Che^ʻ sa⁺ ma⁻heh⁻ hnäh^ʻ jee^ʻ na⁻sii⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jme^ʻ David koo⁻ hä^ʻ, lä⁺ ma^ʻ ja^ʻ kyoyh⁺ kyaah^ʻ hi⁻ ma^ʻ ga⁻nää^ʻ kyaayh^ʻ? 4 Ga⁻hey[!] neh⁺ gwah⁺ mah[!] ga⁻kuyh⁻ he⁻ñiih⁻ he⁻ ma⁻na⁻jøø⁻ he⁻ sa⁺ lle⁻ kih[!] ma^ʻ kuyh⁺ hi⁺ ga⁻kwëy^h dsa⁻ kyaay[!] ka⁻lä^h. Jëeh^ʻ, ma⁻la⁺ jmi⁻dsa⁻ ba^ʻ ma^ʻ na⁻ngë[!] jwë[!] kuyh⁺ he⁻ñiih⁻ ja⁻.

5 Hi⁺ ga⁻jäh^ʻ ka⁻lä^h:

—Hi⁻ga⁻lëë[!] ngo[!] la⁻ ba^ʻ na⁻ngë[!] jwë[!] jmeey[!] hih⁺, hee⁻ na⁻ he⁻ ga⁻tëë^ʻ jmee[!] dsa⁻ jmi^h he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë[!].

Ga⁻mi⁻hlä⁻ Jesús ja⁻ dsa⁻ jmi^h he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë[!]

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

6 Jyoh^ʻ ka⁻lä^h jmi^h he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë[!] ga⁻he[!] Jesús neh⁺ gwah⁺ mäh⁻ mah[!] ga⁻løøy[!] kway[!] juu[!]. Jee^ʻ ja⁻ ma^ʻ hä^ʻ ja⁻ dsa⁻ñuu⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻ki⁻ ma⁻goo⁻ ra⁻llu⁻. 7 Hi⁺ ma^ʻ tä^ʻh^ʻ ta⁻jwoh[!] kya^ʻ ley kyaah^ʻ dsa⁻ fariseo tä^ʻy Jesús, ma^ʻ jëy⁻ che^ʻ mi⁻hlä⁻y dsa⁻ jmi^h he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë[!] mah[!] lä⁻ja⁻ ma^ʻ le^ʻ ma^ʻ hniiy[!] kiyh[!]. 8 Pero ma^ʻ ñe⁻ ba^ʻ Jesús he⁻ hu⁻dsë⁻ ma^ʻ jmee[!] dsa⁻ he^ʻ, he⁻ja⁻ ga⁻siyh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻ki⁻ ma⁻goo⁻ he^ʻ:

—Noo⁻, mah¹ ña⁻ jee¹ to¹ dsaah¹ la⁻.

Mah¹ ga⁻noo⁻ dsa⁻ he¹ jee¹ to¹ dsaah¹ ja⁻. ⁹ He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh¹ Jesús s̄iyh⁻ dsa⁻ k̄aah¹ he¹:

—Nḡin¹ koo⁻ mi¹ juu¹ kyah¹ hn̄ah¹. ¿Hee⁻ na⁻ na⁻ nḡe¹ jne¹ jw̄e¹ jmeen¹ jmi¹ he⁻ tee^h- dsa⁻ ds̄e¹, che¹ he⁻ llu¹ o che¹ he⁻ h̄i^h? ¿Che¹ l̄āā¹ jne¹ jaa⁻ h̄i⁻ ma⁻ ngoo¹ ga⁻ juu¹ o kwan¹ jw̄e¹ juuy¹?

¹⁰ Ga⁻ j̄eē¹ Jesús ko⁻ hw̄eē¹ l̄ā⁻ ja⁻ kih¹ l̄ā⁻ j̄eē⁻ h̄i⁻ ma¹ t̄āā¹ l̄ā⁻ ku¹ l̄ā⁻ j̄i¹ kiyh¹ ja⁻, mah¹ ga⁻ s̄iyh⁻ h̄i⁻ ma¹ dsaah¹ he¹:

—N̄ih¹ ma⁻ gooh⁻.

Mah¹ ga⁻ n̄ih¹ dsa⁻ he¹ ma⁻ goo⁻. L̄ā⁻ chah¹ ja⁻, ga⁻ jā¹ go⁻ te⁻ ma⁻ gooy⁻. ¹¹ Peer⁻ ga⁻ l̄ā⁻ l̄eē¹ dsa⁻ k̄aah¹ he¹, mah¹ ga⁻ s̄iyh⁻ dsa⁻ k̄yaay¹h¹:

—¿Ha⁻ l̄ā⁻ jmeen¹ kih¹ Jesús?

Ga⁻ h̄ñaa¹ Jesús l̄ā⁻ j̄eē⁻ gya⁻ tuu¹ apóstole

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Jmi¹ ja⁻ ñee¹ Jesús ta⁻ koo⁻ moh¹ na⁻ nḡiy¹ kiyh¹ kih¹ Dio l̄ā⁻ j̄i¹h¹ ga⁻ j̄nāy¹ hw̄e¹ ja⁻. ¹³ Ma¹ ga⁻ j̄nā¹ ja⁻, ga⁻ t̄eēy¹ l̄ā⁻ j̄eē⁻ discípulo kyaay¹, mah¹ ga⁻ l̄leey¹h⁻ gya⁻ tuu¹ ba¹. H̄i⁻ he¹ ga⁻ t̄eēy¹ apóstole.

¹⁴ Ga⁻ l̄leey¹h⁻ Simón h̄i⁻ ma¹ t̄eēy¹ Pee¹, Andre¹ øø^h- Simón, Jacobo kyaah¹ Jwaa⁻, Felipe kyaah¹ Bartolomé, ¹⁵ Matá¹, Tamá¹, Jacobo jo⁻ ñ̄uuh⁻ Alfeo, Simón h̄i⁻ ma¹ t̄eēy¹ Zelote, ¹⁶ Juda øø^h- Jacobo, kyaah¹ Juda Iscariote h̄i⁻ ga⁻ nḡeē¹ Jesús.

Ga⁻ kwa¹ Jesús juu¹ kih¹ jw̄eē¹ dsa⁻

(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Ga⁻ j̄ñaa¹ Jesús ta⁻ hwa¹ mi⁻ ko⁻ j̄ø^h kyaah¹ discípulo kyaay¹. Peer⁻ jw̄eē¹ dsa⁻ ga⁻ l̄lā⁻ n̄āā¹ jee¹ ja⁻, dsa⁻ chaa⁻ l̄ā⁻ k̄aa⁻ hwa¹ Judea, kyaah¹ dsa⁻

chaa⁻ Jerusalén, dsa⁻ chaa⁻ Tiro kyaah[´] Sidón jwii⁻ he⁻ tääh[´] cha[´]hoo[´] jmi⁻ñeeh[´]. Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he[´] ga⁻lla⁻nää[´] he⁻ hnøøy[´] nuuy[´] juu[´] kih[´] Jesús hi⁻ ga⁻lla⁻nää[´] hi⁻ dsaah[´] mah[´] jä[´] kiyh[´]. 18 Lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma[´] jëë⁻ wii[´] he⁻ ma[´] jmee⁻ jmi⁻lle[´] hlih[´] kiyh[´], lä⁻ja⁻ ka⁻läh[´] ga⁻jä[´] kiyh[´]. 19 He⁻ja⁻ ma[´] jmee⁻ dsa⁻ bii[´] ha⁻ lä⁻jee[´] tēēy[´] suy[´] miih⁻ sa⁻hmiih⁻ kih[´] Jesús, kih[´] he⁻ ma[´] hwēē⁻ be[´] kiyh[´] he⁻ kyaah[´] ma[´] mi⁻hlääy[´] lä⁻jëë⁻ dsa⁻.

*Llu[´] la[´] kih[´] dsa⁻ hi⁻ hnaah⁻ Dio
(Mt. 5:1-12)*

20 Ga⁻jëë[´] Jesús jee[´] ma[´] tääh[´] lä⁻jëë⁻ discípulo kyaay[´] mah[´] ga⁻jäyh[´]:

—Llu[´] la[´] kyah[´] hnäh[´] hi⁻ tä⁻ñee[´], jëeh[´] jää[´] ba[´] Dio hnäh[´] lä⁻hih⁻ kih[´]. 21 Llu[´] la[´] kyah[´] hnäh[´] hi⁻ kyoh⁻ na[´], jëeh[´] lloo⁻ koo⁻ jmi[´] mo⁻so⁻ lä⁻kyah[´] hnäh[´]. Llu[´] la[´] kyah[´] hnäh[´] hi⁻ ki⁻hoo⁻ na[´], jëeh[´] ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ lloo⁻ koo⁻ jmi[´] lä⁻chaa⁻ hnäh[´] llu[´].

22 Llu[´] la[´] kyah[´] hnäh[´] wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻høøh⁻ dsa⁻ kyah[´] hnäh[´], o wa⁻ra⁻ ga⁻hwēē[´] dsa⁻ hnäh[´] jee[´] kiyh[´], wa⁻ra⁻ ga⁻hlēeh[´] dsa⁻ wii[´] kyah[´] hnäh[´], o wa⁻ra⁻ ga⁻jmäy[´] hnäh[´] lä⁻koh[´] jaa⁻ dsa⁻ hlēeh[´] kwaan⁻ kih[´] Hi⁻ga⁻lëē[´]ngo[´] la⁻. 23 Lä⁻ ma[´] dsa⁻ngēē[´] hnäh[´] lä⁻ja⁻, wa[´] jëë⁻ hoh[´] hnäh[´], wa[´] chaa⁻ hnäh[´] llu[´], jëeh[´] cha⁻ koo⁻ he⁻ llu[´] jwēte he⁻ hñah⁻ hnäh[´] gyuu[´] ya⁻jwii[´]. Ma⁻ra⁻ he⁻ jmee⁻ ba[´] dsa⁻ hnäh[´], jëeh[´] lä⁻ja⁻ ma[´] jmee⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaay[´] kih[´] lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻ngēē[´] juu[´] kih[´] Dio.

24 Peer⁻ jwii⁻ hnäh[´] dsa⁻ cha⁻ kuu[´]. Jëeh[´], ja⁻ba⁻ jiih[´] kyeh[´] hnäh[´] o⁻joh⁻ dsē⁻. 25 Peer⁻ jwii⁻ hnäh[´]

hi- na-kē- na¹, jēeh' lloo~ koo- jmi' lä-kyah¹ hnäh'. Peer- jwi' hnäh' hi- tääh' ngi' na¹. Jēeh', ja-ba' lä-ja- lloo~ koo- jmi' ki'hooh' hnäh'. ²⁶ Peer- jwi' hnäh' wa-ra- ga-hlēeh' lä-jēē- dsa- llu¹ kyah¹ hnäh'. Jēeh' lä-ja- ma' jmee- dsa- ma-gyuh- kyaay' kih' hi- ma' ngēē- juu' ta-juu' kih' dsa¹.

Hnøø' hnää- jne' hi- na-høøh' jnän'

(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ 'Pero jnä' jwēēhn~ hnäh' lä-jēē- hnäh' hi- tääh' nuu- jee' la-. Wa' hnaah- hnäh' lä-jēē- hi- na-høøh' kyah¹ hnäh'. Jmee' llu¹ kih' hi- sa- hnää' hnäh'. ²⁸ Ngii' hnäh' llu¹ kih' hi- jwä- dso'jwi' kyah¹ hnäh'. Ngii' hnäh' kih' Dio kih' hi- jnaah- hnäh' juu' wi'. ²⁹ Cher'mah' hi- ga-jnoo' koo- jwoo' mo-nēh', kwēēyh' ka-läh' jyoh' jwoo'. Hi- cher'mah' hi- ga-jñuuh- hmih-lloo' kyah¹, kwēēyh' ka-läh' sa'koo- h-. ³⁰ Cher'mah' hi- ga-ngii' miih- he- cha- kyah¹, ja- kwēēyh' ba'. Hi- cher'mah' hi- ga-jñuuh' he- la' kyah¹, mo-to- ngiih' he- ja-. ³¹ Lä-koo- hnooh- hnäh' jmee' dsa- kyah¹ hnäh', ja-ba' lä-ja- jmee' hnäh' kiyh' ka-läh'.

³² 'Pero, cher'mah' hnaah- hnäh' ma-la- hi- hnää' hnäh' ba', ¿ha- jmää' he- na- kyah¹ hnäh'? Jēeh', lä-ja- ka-läh' hi- hñaa- dsē', hnäy' ma-la- hi- hnää' hñiiy' ba'. ³³ Hi- cher'mah' jmeeh- hnäh' llu¹ kih' hi- jmee- llu¹ kyah¹ hnäh', ¿ha- jmää' he- na- kyah¹ hnäh'? Jēeh', ja-ba' lä-ja- jmee- hi- hñaa- dsē' ka-läh'. ³⁴ Hi- cher'mah' ga-mi-hääh' hnäh' dsa- hi- laah' hnäh' ngēēy' ba', ¿ha- jmää' he- na- kyah¹ hnäh'? Jēeh', ja-ba' lä-ja- jmee- hi- hñaa- dsē', mi-häy' dsa- hi- laay' ngēē' ba'.

35 He-ja- wa' lä-hnaah⁺ hnäh[✓] hi- na-høøh[✓] kyah¹ hnäh[✓], jmeey[✓] hnäh[✓] he- llu¹ ba', mi-hääh¹ hnäh[✓] he- cha- kyah¹ hnäh[✓]. Ta- jøø¹ he- ngëey¹ ka-läh[✓]. Lä-ja- ba' hñah⁺ hnäh[✓] he- llu¹ jwërte. Hi- leeh[✓] hnäh[✓] joo¹ Dio hi- gya¹ gyuh¹ ya-jwih¹. Jëeh[✓], llu¹ dsëy¹ kyaah¹ hi- sa- kwa- tihmaah¹ hi- lä-kye- kyaah¹ hi- hñaa- dsë¹ ka-läh[✓]. 36 Wa' lä-ñih[✓] hoh[✓] hnäh[✓] ja-ba' lä-koh[✓] dsa-lä-ñih[✓] dsë¹ Täa-jnän[✓].

Sa- ga-tëë[✓] jne' kyen' kwaat~ kih' jñah[✓]
(Mt. 7:1-5)

37 Ta- ka- hnäh[✓] kwaat~ kih¹ jñah[✓], mah¹ sa- ka- Dio kwaat~ kyah¹ hnäh[✓]. Ta- jwä¹ hnäh[✓] dso'jwih¹ kih¹ dsa- mah¹ sa- jwä¹ Dio dso'jwih¹ kyah¹ hnäh[✓]. Jmeey[✓] hnäh[✓] jøh- hoh[✓] mah¹ jmeey¹ Dio jøh- dsë¹ kih¹ dso'kye- kyah¹ hnäh[✓]. 38 Kwëeh[✓] hnäh[✓] dsa-, mah¹ kwëeh¹ Dio hnäh[✓]. Kwa¹ ba' Dio he- sa- kyaah¹ hih⁺, jmeey¹ na-hlaah¹ llu¹, na- kah¹ lä-jiih¹ ga-saa¹ go-te[✓]. Jëeh[✓], kyaah¹ ja-ba' he- llah- hnäh[✓] hih⁺, llaa¹ Dio hnäh[✓] hih⁺.

39 Hi- ga-hlëeh¹ Jesús dsa- kyaah¹ juu¹ na-hmäa¹ la-:

—¿Hee- jmää¹ kih¹ jaa- hi- tuu¹ mah¹ lla-lley¹ kaah[✓] kih¹ jñah[✓] hi- tuu¹? ¿Che' sa- täh⁺ lä-uu¹ neh⁺ koo- too-? 40 Sa- jøøh¹ ga- discípulo lä-koh[✓] ga- ta-jwöh¹ kyaay¹. Pero ma-la⁺ ma-hñaa- tëëy[✓], ja-ga-leey[✓] kwee- ba' kyaah¹ ta-jwöh¹ kyaay¹.

41 ¿He-la⁺ jëeh[✓] wa-hløø- he- hä' mī'në[✓] øøh¹ mah¹ sa- jëeh[✓] da' wa-hløø- juuh[✓] he- hä' mī'nëh[✓] hñaa[✓]? 42 ¿Ha- lä-ja- jwih¹ øøh¹: “Kwa' da' wa' llen[✓] wa-hløø- he- hä' mī'nëh[✓]”, mah¹ sa- jëeh[✓] hä' ga' he- juuh[✓] ga' kyah¹ hñaa[✓]? ¿He- ba' che- ta-juuh¹ hne¹!

Lle' da' jää' wa'hløø- juuh- he- hä' mi'neh' hñaah'.
Ja- ga' na- jëeh' kwee- mah' lleh' wa'hløø- he- hä'
mi'ne' øøh'.

Mii' kih' jmee- lii- ha- lä- la' chaah' hma-
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ 'Chaah' hma- llu' sa- hii- mii' he- hliih'. Hi-
lä- ja- chaah' hma- hliih' sa- hii- mii' he- llu'. ⁴⁴ Mii'
' kih' jmee- lii- ha- lä- la' chaah' hma-. Jëeh', sa-
chooh- dsa- mi'higo kih' chaah' too', ni- lä- ja- sa-
chooh- dsa- mi'jeh' kih' chaah' too' ka- läh'. ⁴⁵ Dsa-
llu' hlëeyh- juu' llu' jmah', jëeh' he- na- ba' tääh'
tuh- dsëy'. Dsa- hi- hlëeh', hlëeyh- juu' hliih' jmah',
jëeh' he- na- ba' tääh' tuh- dsëy'. Jëeh' he- na- mah'
neh' tuh- dsë' dsa-, he- ja- ba' hlëeyh-.

Juu' na- hmää' kih' hne'
(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ '¿He- la' tëeh- hnäh' kin-, "Dsa- jøøh' kyaan-,
Dsa- jøøh' kyaan-" mah' sa' jmeeh- hnäh' lä- jë-
he- jwahn'? ⁴⁷ Jwëeh- hnäh' ha- lä- laa' hi- gwa'
go- nua' juu' kin- mah' jmeey- lä- jwahn-. ⁴⁸ Laay'
lä- koo- jaa- dsa- hi- ga' jmee' koo- hne-. Ga' gyuy'
ñiih' ne' kuu' hloo-, mah' ga' chiyh' ma- ti' kih' ne'
kuu' ja-. Ma' ga' juuh' jmi-, ga' hläh' hne' ja-. Pero
ni' miih- sa- ga' jeh', jëeh' ma' chih' hweh- ne' kuu'
hloo-. ⁴⁹ Pero hi- nuu- juu' kin- mah' sa' ga' jmeey'
he', laay' lä- koo- jaa- dsa- hi- ga' jmee' hne' kih'
ne' gwaah' jmah'. Ni- sa- cha- ga' chiyh' ma- ti'
kih'. Ma' ga' juuh' jmi-, ga' hläh' hne' ja- kyaah' be'
mah' ga' toh', lä- jiih' ga' hee' go- te- —ga' jäh' Jesús.

7

Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús moz[~] kyaa¹ j^{uu} hløø¹
(Mt. 8:5-13)

¹ Ma' ga⁻dsaa¹ ga⁻hlëeh¹ Jesús lä⁻jëë⁻ dsa⁻, ngooy¹ ta⁻ Capernaum. ² Jee' ja⁻ ma' gya¹ jaa⁻ j^{uu} hløø¹ hi⁻ ma' chaa⁻ jaa⁻ moz[~] kyaa¹ hi⁻ ma' hnäy¹ jwërte. Moz[~] he¹ ma⁻ngoo¹ ga⁻j^{uu} ma' ja⁻ kiyh¹. ³ Ma' ga⁻nuu¹ j^{uu} hløø¹ he¹ hlëeh⁻ dsa⁻ kih¹ Jesús, ga⁻cheey¹ ko⁻llaa¹ dsa⁻gy^{uu}h¹ kyaa¹ dsa⁻ judiu mah¹ na⁻chuu¹ kyaa^h Jesús he⁻ dsooy¹ mi⁻hlää¹ moz[~] kyaa¹. ⁴ Ma' ga⁻lla⁻nää¹ dsa⁻ he¹ jee' ma' gya¹ Jesús, cha⁻miih⁻ ga⁻chuu¹ kyaa^h, ma' jäyh¹:

—Ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁻tëë¹ ba⁻hne⁻ kwah¹ be¹ kih¹ j^{uu} hløø¹. ⁵ Jëeh¹, hnäy¹ ba⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻goo[~] jne¹ hi⁻ ga⁻jmeey¹ ko⁻ gwah⁻ mäh⁻ kyaa¹ jnääh¹.

⁶ He⁻ja⁻ ngoo¹ ba⁻ Jesús kyaah¹ dsa⁻ he¹. Ma⁻ngoo¹ ya⁻jäyh⁻ jee¹ gya¹ j^{uu} hløø¹ he¹, lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻chee¹ j^{uu} hløø¹ he¹ ome⁻ kyaa¹ mah¹ na⁻chiiyh¹ Jesús lä⁻la⁻:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, ma⁻jan[~] mada⁻ kih¹ j^{uu} hløø¹, jäyh¹, ta⁻ jmee⁻ bii¹ goh⁻ lä⁻ ga⁻të¹ oo⁻. Ni⁻miih⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ laa¹ jnä¹ mah¹ go⁻heh¹ cha⁻neh⁻ kin⁻. ⁷ He⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻tuu⁻ dsën⁻ má⁻ nⁱⁿ hñiin⁻ má⁻ na⁻jëen⁻ hne⁻. Lee⁻ ba⁻ ko⁻ hlëeh⁻ ba⁻hne⁻, jä¹ kih¹ moz[~] kyaan⁻. ⁸ Jëeh¹ jnä¹ ka⁻läh¹, chaa⁻ hi⁻ jmee⁻ mada⁻ kin⁻, hi⁻ tääh¹ hløø¹ hi⁻ jmeen⁻ hih⁻ kih¹. Wa⁻ra⁻ ga⁻jmeen⁻ hih⁻ kih¹ jaa⁻: “Gwa⁻ jee¹ oo⁻”, dsooy¹ ba⁻. Wa⁻ra⁻ ga⁻jwⁱⁿ jñah¹: “Ña⁻ ta⁻ la⁻”, jäy¹ ba⁻. Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻jwⁱⁿ moz[~] kyaan⁻: “Jmee¹ he⁻ la⁻”, jmeey⁻ ba⁻.

9 Ma' ga' nuu' Jesús juu' ja-, ga' lä' dsaa~ dsëy' kih' juu' hløø'. Mah' ga' siiyh' lä' jëë' hi- ma' chaa' kaah' kiyh' jee' ja-:

—Ma' ra' ju' dsoo' jwëëhn~ hnäh', lä' kaa- hwa' Israel sa' ma' jëen' ni' jaa- dsa- hi- dsoo' dsë' lä' koo- dsoo' dsë' juu' hløø' oo-.

10 Ma' ga' llä' nää' dsa- he' cháneh' kih' juu' hløø', ga' jëëy' ma' jä' go-te~ kih' moz~ kyaay' hi- ma' dsaah' he'.

Ga'mi' jih' Jesús jaa- jo- ñuuh' dsa-më' hni'

11 Ma- ngëë' he- ja-, ga' he' Jesús jwë' ngoo' ta' jee' jwi- he- chee- Naín, kyaayh' discípulo kyaay' hi' jwëë' jwërte dsa- ga' jmee' ko- jøh' kyaayh'.

12 Lä' ma' ga' tëëy' chuuh' jwi- ja-, ga' jëey' dsa- hi- ga' nää' ga' haa' jaa- hli' hi- ma' laa' jaa- gyuu- koo- mëë' kyaa' jaa- dsa-më' hni'. Hi' jwëë' jwërte dsa- hi- chaa- jee' ja- ma' jmee' ko- jøh' kyaayh'. 13 Ma' ga' jëë' Dsa- jøøh' jnän' dsa-më' he', ga' lä' ñih' dsëy' kiyh' mah' ga' siiyh':

—Ta' hoo'h'.

14 Lä' चाह' ja- ngoo' Jesús chu' kih' dsa- hi- ma' kye- goo' mah' ga' sooyh'. He- ja- ga' noo- dsa- hi- ma' jaa- hli' he'. Ja- ga' ga' jäh' Jesús siih' hli' he':

—Chih- mäh', jnä' hlëëhn' hne-. Noo-.

15 Lä' चाह' ja-, ga' gya- chih- hi- ma' na- juu' he' mah' ga' løøy' hlëëyh'. Ja- ga' ga' jäh' Jesús siiyh' chooy':

—Hii- la- chih- kyaah'.

16 Lä' jëë' ba' ga' lä' goh'. Ga' løøy' jmeey' juuh- kih' Dio, ma' jäyh':

—He⁻ ba' che⁻ jøøh¹ hi⁻ ngëë~ juu' kih¹ Dio hi⁻ ma⁻ya⁻hëë~ jee' jnän`la⁻.

Hi⁺ ma' jäyh¹ lä⁻la⁻ ka⁻läh¹:

—Ma⁻ja⁻ Dio kway⁻ be' kih¹ dsa⁻ kyaay¹.

¹⁷ Ga⁻hi¹ jwërte juu' kih¹ Jesús lä⁻kaa⁻ hwa¹ Judea kyaah¹ jwii⁻ he⁻ tääh¹ lä⁻ku' lä⁻jii¹ jee' ja⁻.

Ga⁻cheë¹ Jwaa⁻ dsa⁻ kyaay¹ na⁻hlëëyh¹ kyaah¹ Jesús

(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Lä⁻jë⁺ juu' la⁻ ga⁻nuu¹ Jwaa⁻ ga⁻jmeeh¹ discípulo kyaay¹. He⁻ja⁻ ga⁻tëëyh¹ uu¹ discípulo.

¹⁹ Ga⁻cheey¹ kih¹ Jesús mah¹ na⁻ngii¹ juu' kiyh¹:

—¿Che¹ hne⁻ he¹ hi⁻ nøø¹ juu' jä⁻ o che¹ jää¹ jnääh¹ jñah¹?

²⁰ Lä⁻koø⁻ ma¹ ga⁻lla⁻nää¹ dsa⁻ he¹ jee¹ ma¹ gya¹ Jesús, ga⁻siiyh⁺:

—Jwaa⁻ hi⁻ ma¹ choo[~] jmi⁻ ma⁻cheey¹ jnääh¹ mah¹ ngii¹ jnääh¹ juu' kyah¹: “¿Che¹ hne⁻ he¹ hi⁻ nøø¹ juu' jä⁻ o che¹ jää¹ jnääh¹ jñah¹?”

²¹ Ja⁻ba¹ hor[~] ja⁻ ga⁻mi⁻hlää¹ Jesús jwëë¹ dsa⁻dsaah¹, dsa⁻ hi⁻ ma¹ jëë[~] wii¹ kih¹ na⁻ku¹ na⁻ngii¹ dsoo¹, dsa⁻ hi⁻ ma¹ kye⁻ jmi⁻lle¹ hliih¹. Hi⁻ ga⁻näy¹ mi⁻në¹ jwëë¹ dsa⁻tuu¹. ²² Ja⁻ga⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu' kih¹ hi⁻ ga⁻cheë¹ Jwaa⁻ he¹, ga⁻siiyh⁺:

—Go⁻nää¹ hnäh¹, mah¹ go⁻jmeeh¹ juu' kih¹ Jwaa⁻ lä⁻jë⁺ he⁻ ma⁻nüuh⁻ hnäh¹ hi⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ ma⁻jëeh⁻ hnäh¹ la⁻. Hi⁻ tuu¹ ma⁻jëëy[~] ba¹, hi⁻ jluuh¹ ma⁻ga⁻näy¹ ba¹, ma⁻hlaä¹ ba¹ hi⁻ ma⁻dsaah¹ dsoo¹ hmih¹ høø⁻, hi⁻ gwii⁻ ma⁻nuuy⁻ ba¹, hi⁻ ma⁻juu⁺ ma⁻lä⁻jiiyh⁻ ba¹, hi⁺ hi⁻ tä⁻ñee¹ ma⁻nuu⁻ bih¹

ju'hmëë'. ²³ Llu' la' kih' hi- sa' jmee' to' dsë' kwaat~ kin' —ga' jah' Jesús siyh'.

²⁴ Lä' koo' ma' ga' nää' discipulo kyaa' Jwaa' he', ga' løø' Jesús hlëëh~ dsa- kih' Jwaa' mah' lä' dsooh~ dsëy' ha- lä' ma' laay', ga' jäyh':

—¿Ha- lä' laa' hi- na' jëëh' hnäh' ma' na'nääh' hnäh' jee' oo' hwa' ki'?' ¿Che' ma' laay' lä' koh' hma-tah- he- gwa-gyaa~ lle'? ²⁵ ¿Cher'mah' sa' laay' lä' ja- hi- na' jëëh' hnäh', ha- ba' lä' laay' ja-? ¿Che' ma' laa' jaa' dsa- ñuuh- hi- ma' këh- hmiih- llu'? Ñe' ba' jne', lä' jëë- hi- këh- hmiih- llu', hi- tääh' llu', hi- he' tääh' cha'neh' kih' rey ba'. ²⁶ He- ja-, ¿hee- ba' laa' hi- na' jëëh' hnäh'? ¿Che' laa' ' jaa- hi- ngëë~ juu' kih' Dio? Jnä' jwëëhn~ hnäh' laay' ba'. Hi- ma' ra- he- laay' jøøh' ga' lä' koh' ga' jñah' hi- ma' ngëë~ juu' kih' Dio. ²⁷ Jëëh', Jwaa' he' hi- na' si- kih' lä' la-:

Cheen' jaa- hi- dsa- kwa- juu' kin'.

Hi- he' dsoo' ta' cha'neh' mah' mi- lluy' jwë' kyah'.

²⁸ Ma' ra- ju' dsoo' jwëëhn~ hnäh'. Jee' kih' lä' jëë- hi- ga' lä' chaa' kih' dsa- më', sa' chaa- hi- ngëë~ juu' kih' Dio hi- jøøh' ga' lä' koh' ga' Jwaa' hi- ma' choo~ jmii-. Pero hi- laa' mäh' ga' kih' gyuuh' ya' jwii', hi- he' jøøh' ga' lä' koh' ga' Jwaa'.

²⁹ Lä' jëë- dsa- hi- ga' nuu' kih' Jwaa' lä' kye- hi- ma' koo' ku'sih- ga' jmee' dsoo' dsë' kih' Dio, ga' heeyh- saay' jmii- lä' koo- ga' jah' Jwaa'.

³⁰ Pero dsa- fariseo kyaa'h' dsa- hi- kyuu~ ley ga' jmeey' ta' koo' ba' he- ma' jmee' Dio kiyh'. Sa' ga' lä' hnøøy' ma' saay' jmii-.

³¹ Mah' ga' jah' Dsa- jøøh' jnän':

—Jee' la⁻ jwëehn[~] hnäh' ha⁻ lä⁻ laa'¹ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na¹. Lä⁻la⁻ ba' laay¹. ³² Dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na¹ chaayh⁻ miih⁻ lä⁻koh' chih⁻ hi⁻ tääh' je'hmooh' hi⁻ tooh[~] miih' kyaah' dsa⁻kyaayh'. Jäyh': "Ma⁻juu' jnääh' su⁻ he⁻ jmee⁻ jëë⁻ hoh' hnäh' kyaah' luu' hma⁻ta⁻ pero sa⁻ ga⁻hiih' hnäh' ma' jmeeh¹ hnäh' ja¹. Ma⁻hä' jnääh' su⁻ he⁻ ti⁻meeh⁻ dsë¹, ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ ma⁻hoo¹ hnäh'", jäh' chih⁻ siyh⁻ dsa⁻kyaayh'.

³³ 'Lä⁻ja⁻ ka⁻läh' jmee⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na¹. Jëeh', ja¹ Jwaa⁻ hi⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻hih¹ miih⁻ go⁻te¹ mah' ga⁻jäh' dsa⁻ kiyh¹: "Kyey⁻ jmi⁻lle' hlih¹." ³⁴ Lä⁻ja⁻ ka⁻läh', ja¹ Hi⁻ ga⁻lëë' ngo¹ la⁻ hi⁻ kuh⁻hih[~] na¹tee¹ kih¹ mah' jäh' dsa⁻ kiyh¹: "Jlaay¹ ngëë¹, mah' lla⁻heeyh⁻ ka⁻läh'. Jwayh' kyaah' lä⁻jëë⁻ hi⁻ koo¹ ku'sih⁻, hi⁻ laay¹ ome⁻ kyaa¹ dsa⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻", jäh' dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na¹. ³⁵ Pero kyaah' he⁻ jmee⁻ Dio, lii[~] llu¹ ba' huu¹dsë⁻ kiyh¹ —ga⁻jäh' Jesús.

Ga⁻kuh⁻ ga⁻hih¹ Jesús cha'neh⁻ kih¹ Simón, jaq⁻ dsa⁻ fariseo

³⁶ Ga⁻chuu¹ jaa⁻ fariseo kyaah' Jesús mah¹ dsooy¹ cha'neh⁻ kiyh¹, dsa⁻kuh⁻ dsa⁻hiyh⁻ kyaayh'. Lä⁻ ma' ga⁻hey¹ cha'neh⁻ kih¹ fariseo he', ga⁻gyay⁻ në' mes[~]. ³⁷ Hi⁻ ja⁻ba' jee' jwii⁻ ja⁻, ma' chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻më' hi⁻ ma' kaah[~] wa' hi⁻ cha⁻ hi⁻. Pero lä⁻koo⁻ ma' ga⁻nuuy¹ he⁻ gya¹ Jesús kuh⁻hih[~] kyaah' fariseo he', he⁻ja⁻ ngooy¹ jee' ja⁻, ma' kyey⁻ koo⁻ së¹ jmi⁻ mi⁻jwii⁻. ³⁸ Ga⁻llooy¹ hooyh[~] huu¹ ti¹ Jesús, lä⁻jiih¹ ga⁻lä⁻gyah¹ ti¹ Jesús kyaah' jmi⁻ he⁻ ga⁻tuu⁻ mi⁻nëy'. Ga⁻mi⁻kiyh¹ kyaah' jñu⁻ lley'. Ja⁻ga⁻ ga⁻chuyh¹ ti¹ Jesús mah¹ ga⁻huuy¹ jmi⁻ mi⁻jwii⁻. ³⁹ Ma' ga⁻jëë¹ fariseo lä⁻koo⁻ jmee⁻

dsa-mě he', ma' jmeey⁺ h^{uu}dsē-: “Wa'ra- jah' kih' Jesús laa' jaa- hi- ngēē~ juu' kih' Dio, lä'liiyh' ha- lä' laa' dsa-mě hi- gya' chu-bē~ tiiy'. Che' sa- ñey-, he- hlih' jmah' ba' jmee⁺ dsa-mě' na-”, ma' laay'.

⁴⁰ Ja-ga' ga-jah' Jesús siyh⁺:

—Cha- koo- mi'juu' he- jwēēhn~ hne-, Simón.

—Chih' jnä', Ta-jwoh' —ga-jah' Simón.

⁴¹ Mah' ga-jah' Jesús siyh⁺:

—Uu' dsa- ma' ää- kih' hi- cha- kuu'. Jaa- hi- he', ma' ää- hña' hña-loo' kuu'. Hi- jñah' he' ma' ää- to'lo' gya'. ⁴² Sa' ma' cha- he- kyaah' ma' mi-hmaah' dsa- he'. Hih' dsa- cha- kuu' he' ga-jney' lä'ja- ba' kwaat~ kih' lä'uu'. Jah' da' koo-. ¿Hi- jaa- jee' lä'uu', hnäy' cha-ga'miih- dsa- cha- kuu' he'?

⁴³ Ga-jah' Simón:

—Go- laan' hi- ma' ää- cha-ga'miih- kuu' kiyh'.

—He- dsoo' na- kyah' —ga-jah' Jesús.

⁴⁴ Ja-ga' ga-jeeh- Jesús hñii', ga-jēy' dsa-mě he', mah' ga-siih⁺ Simón:

—Jih' da' neh' mah' jēē' dsa-mě la-. Lä'koo- ma-hen~ cha'neh⁺ kyah', sa' ma-kwēēh' jñä' jmii- he- ma' jñii' tiin⁺. Pero dsa-mě' la-, ma-huuy' jmii- he- haa' mi'ney' mah' ma-chey' kyaah' jñu- lley'. ⁴⁵ Hne- sa' ma-chuh' kin⁺. Pero dsa-mě' la-, lä'jih' ma' ga-hey' cha'neh⁺ la-, sa' ma' tui~ chuyh⁺ tiin⁺. ⁴⁶ Sa' ma-huuh⁺ aceit ka'llen⁺. Pero dsa-mě' la-, ma-huuy' jmii- mi-jwii- ma-tiin⁺. ⁴⁷ He-ja- jwēēhn~ hne-. Ma-ke- ma-jmeey' cha-miih- dso'kye-, ma-na-che' ba', jēēh' cha-miih- ma-lä-hnäy' jñä'. Pero jaa-

hi- ma' ää- miih-, miih- go-te~ ba' hnäy' hi-
ma-jmee' jøh- dsë' kiyh'.

48 He-ja- ga-jäh' Jesús siih- dsa-më' he':

—Ma-na-che' ba' dso'kye- kyah'.

49 Jñah' hi- ma' na-teeh' kyaay', ga-løøy' ngiiy-
juu' kih' dsa-kyaa'yh':

—¿Hee- laa' dsa- na-, che' lä-kye- dso'kye- kih'
dsa- chey~?

50 Pero ga-jäh' Jesús siih- dsa-më' he':

—Kih' he- ma-lä-dsoo' hoh', ma-laah' hne- kih'
dso'kye-. Gwaah- ba' hne- llu'.

8

Ma' chaq- dsa-më' hi- ma' jmee- ta'he' kih' Jesús

1 Ma-ngëë' he- ja-, ngoo' Jesús lä-kaa- jwii-
kaah' jwii- mäh- na'kway- ju'hmëë', ga-hlëëyh'
dsa- lä-koq- jää- Dio dsa- lä-hih- kih'. Hi- lä-jëë-
gya-tuu' apóstole ma' jmee- ko-jøh' kyaayh'. 2 Hi-
ma' jmee- ko-jøh' kyaah' Jesús ko-llaa' dsa-më' hi-
ga-hwëëy- jmi-llë' hlih' kih', kyaah' hi- ma' dsaah'
ka-läh'. Jee' kih' dsa-më' he' ma' hää' María hi-
ma' tëëyh- Magdalena, hi- ma' jää- gyeë' jmi-llë'
hlih'. 3 Ma' hää' Juana ka-läh', hi- ma' hää' më'
Chusa. Chusa he' ma' kye- miih- ta' kih' Herode.
Hi- ma' hää' Susana, kyaah' jwëë' ga' dsa-më' hi-
ma' jmee- ta'he' kih' Jesús.

Juu' na-hmää' lä-koq- la' kih' dsa- hi- jñee- mi'ju-
(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

4 Jwëë' jwërte dsa- hi- ya-nää' lä-kaa- jee' jwii-
kih', hi- ga-kuh' jee' ma' cheh' Jesús. He-ja-
ga-siiyh- kyaah' juu' na-hmää' la-:

5 —Jaa⁻ dsa⁻ ngoo⁴ ga⁻jñee⁻ mi¹ju⁻. Jee¹ ngooy¹ jñeey[~] mi¹ju⁻ ja⁻, ga⁻saa⁴ miih⁻ cha¹jwë¹. Ma¹ ga⁻ngëë³ dsa⁻, ga⁻hee³ ga⁻soyh⁴ kih⁴ mi¹ju⁻ ja⁻, hi⁻ ga⁻jñaa⁴ ta¹ hi⁻ hëë⁻ gyuu^h ga⁻kuyh⁻. 6 Jyoh³ mi¹ju⁻ ga⁻saa⁴ në¹ gwaah¹ he⁻ nøø³ miih⁻ në¹ kuu¹. Ga⁻hya⁻ ba¹ mi¹ju⁻ ja⁻, pero chah¹ ba¹ ga⁻lä⁻kij⁻ kih⁴ he⁻ sa⁻ gyuh³ gwaah¹ ja⁻. 7 Hi⁻ jyoh³ ka⁻lä^h mi¹ju⁻ ga⁻saa⁴ jee¹ chaah¹ too³. Ga⁻kwaä⁴ ga⁻ chaah¹ too³ ja⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻uu⁻ chaah¹ kih⁴ jee¹ na¹too³. 8 Hi⁻ jyoh³ mi¹ju⁻ ja⁻, ga⁻saa⁴ jee¹ la¹ hwa¹ jmah⁴, he⁻ ja⁻ ba¹ ga⁻hi³, ga⁻kwa³ hña⁻loo³ mi¹ lä⁻koo⁻ chaah¹.

Ma¹ ga⁻dsaa⁴ juu¹ he⁻ ma¹ kway³ ja⁻, ga⁻hlëëyh³ koo⁻ ki⁻gaa⁻, ga⁻jäyh³:

—Hi⁻ hnøø⁴ heeh⁴ juu¹ la⁻, wa¹ heeyh⁻.

9 He⁻ ja⁻ ga⁻ngii³ discípulo juu¹ kiyh⁴ ga⁻siiyh⁻:

—¿Hee⁻ hnøø⁴ jäh⁴ juu¹ na⁻hmää³ he⁻ ma⁻kwah³ na⁻?

10 He⁻ ja⁻ ga⁻jäyh³:

—Hnä^h ba¹ na⁻ngëh¹ hnäh³ jwë¹ lä⁻kyuu^h hnäh³ ha⁻ lä⁻ jää⁴ Dio hnäh³ lä⁻hih⁴ kih⁴, he⁻ sa⁻ ma¹ kyuu^h dsa⁻ jää⁴. Pero hi⁻ jñah³, hlëëhn¹ kyaah⁴ juu¹ na⁻hmää³ ba¹. Lä⁻ja⁻, ma⁻ke⁻ he⁻ ga⁻jëëy[~], sa⁻ lä⁻jnä³ kiyh⁴. Hi⁻ ma⁻ke⁻ nuuy⁻, ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ lä⁻ngëëy³.

Ga⁻jmeeh⁴ Jesús juu¹ he⁻ hnøø⁴ jäh⁴ juu¹ na⁻hmää³ kih⁴ hi⁻ na⁻jñee¹ mi¹ju⁻

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

11 'Lä⁻la⁻ hnøø⁴ jäh⁴ juu¹ na⁻hmää³ ja⁻. Mi¹ju⁻ ja⁻ la¹ kwaat[~] juu¹ kih⁴ Dio. 12 Hi⁻ mi¹ju⁻ he⁻ ga⁻saa⁴ cha¹jwë¹, la¹ kwaat[~] dsa⁻ hi⁻ ga⁻nuu³ juu¹ kih⁴ Dio. Mah⁴ chah¹ ba¹ gwa³ hi⁻sa⁻llu⁴ jñuu^{yh} juu¹ he⁻

ma-na-jnäá' neh⁺ tuh⁻ dsëy'. Mah⁺ sa⁻ lä⁺ heey' juu' kih' Dio hi⁻ lä⁺ ja⁻ sa⁻ lääy' kih' dso'kye⁻. ¹³ Heh' mi' ju⁻ he⁻ ga⁻ saa⁺ né' gwaah' he⁻ nøø' miih⁻ né' kuu'. Lä⁺ ja⁻ laa⁺ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu' kih' Dio. Jëë⁻ ba' dsëy' lä⁺ ma' to⁻ né' ga⁻ nuuy'. Hi⁻ he' laa⁺ lä⁺ koo⁻ he⁻ sa⁻ cha⁻ jmoo' kih'. Heeyh⁻ ko⁻ hwëë' juu' kih' Dio. Pero wa'ra⁻ ja⁺ he⁻ wi⁺ né' kiyh', beey' Dio. ¹⁴ Heh' mi' ju⁻ he⁻ ga⁻ saa⁺ jee' kih' chaah' too' ja⁻, lä⁺ ja⁻ laa⁺ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu' kih' Dio. Pero ma⁻ miih⁻ lä⁺ ja⁻ ba' dsa⁻ lä⁻ øøy' kih' Dio. Kih' he⁻ kye⁻ gyih' hu⁺ dsë⁻ lä⁺ chay⁻ kuu', hi⁻ tih⁻ dsëy' lä⁺ jë⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻. He⁻ ja⁻ ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁻ jmää' kiyh' heh' juu' he⁻ ga⁻ nuuy' ja⁻. ¹⁵ Pero mi' ju⁻ he⁻ ga⁻ saa⁺ hwa⁺ llu⁺, lä⁺ ja⁻ laa⁺ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ lä⁺ kaa⁻ tuh⁻ dsë', ngoo' bih' chooyh⁻ koo⁻ hwëh⁻ juu' he⁻ ga⁻ nuuy' ja⁻. He⁻ ja⁻ ba' ja⁻ jmeey' cha⁻ miih⁻ ta' llu' kih' he⁻ kwëeh⁻ dsëy'.

Juu' na-hmäá' lä⁺ koo⁻ la⁺ kih' wa'je⁻

(Mr. 4:21-25)

¹⁶ Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ hi^h je⁻ mah' jlëy' kyaah' koo⁻ kyaah', ni⁻ sa⁻ chiyh' neh⁺ jii'. He⁻ chiyh' jee' ñii' ba' mah' lä⁺ jnä' kih' lä⁺ jëë⁻ hi⁻ dsa⁻ taah' cha'neh⁻. ¹⁷ Lä⁺ jë⁻ he⁻ na⁻ hmää', lloo⁻ koo⁻ jmi⁺ lä⁺ jnä'. Hi⁻ lä⁺ jë⁻ he⁻ sa⁻ jnä', la' kwaat⁻ lä⁺ jnä'. ¹⁸ Kye⁻ da' hnäh' kwaat⁻ kih' juu' he⁻ nuuh⁻ hnäh'. Jëeh', lä⁺ jëë⁻ hi⁻ ngëë' miih⁻, hi⁻ he' lä⁺ ngëë' cha⁻ ga' miih⁻. Lä⁺ jëë⁻ hi⁻ jmee⁻ ngëë', lä⁺ kye⁻ he⁻ ja⁻ llaa⁺ ba'.

Øøh⁻ Jesús kyaah' chooy'

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

19 Ga⁻lla⁻nää¹ øøh⁻ Jesús kyaah¹ chooy¹ jee¹ ma¹ kway⁻ juu¹. Pero sa⁻ ga⁻la¹ ma¹ lla⁻nääy¹ chuh⁻ kiyh¹, kih¹ he⁻ ma¹ tääh¹ jwëë⁻ dsa⁻. 20 Ga⁻he¹ jaa⁻ hi⁻ na¹jmeeh¹ juu¹ kiyh¹, ga⁻jäyh¹:

—Hi⁻ maa⁻ kyaah¹ kyaah¹ øøh¹ tääh¹ ka⁻hne⁻, hnøøy¹ jëëy¹ hne⁻.

21 He⁻ja⁻ ga⁻jëeyh⁻ kih¹ dsa⁻ he¹, ga⁻siiyh⁻:

—Hi⁻ nuu⁻ juu¹ kih¹ Dio mah¹ jmeey⁻ he¹, hi⁻ he¹ ba¹ laa¹ maa⁻ kyaan⁻, hi⁻ he¹ ba¹ laa¹ øøhn¹.

*Ga⁻jmeey¹ Jesús hih⁻ kih¹ lle¹ mah¹ hii¹ tii¹
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)*

22 Koo⁻ jmi⁻ ja⁻, ga⁻he¹ Jesús neh⁻ koo⁻ na¹moo¹ kyaah¹ discípulo kyaay¹ mah¹ ga⁻siiyh⁻:

—Wa¹ haan⁻ ta⁻ hngaah⁻ ko⁻taa⁻ jmi⁻juuh⁻ la⁻.

Mah¹ ga⁻nääy¹. 23 Ta⁻ko⁻jiih¹ ga⁻nääy¹ në¹ jmi⁻ ja⁻, ga⁻gwii⁻ Jesús. Ni⁻ juu¹ ga⁻ sa⁻ hii¹ ma¹ ja⁻ koo⁻ lle¹ tä¹ në¹ jmi⁻ ja⁻. Ga⁻hii¹ goo⁻ jwërte kiyh¹ he⁻ ma¹ hmääyh¹ cha⁻jmi⁻ ja⁻. 24 He⁻ja⁻ ga⁻chaay¹ Jesús jee¹ ma⁻na⁻gwiiy⁻, ga⁻jäyh¹:

—Ta⁻jwoh¹, ta⁻jwoh¹. Ngoo¹ ga⁻juu¹ jne¹ jee¹ la⁻.

Ma¹ ga⁻nooy⁻, ga⁻jmeey¹ hih⁻ ga⁻jä¹ tii¹ lle¹, hi⁻ ga⁻jmeey¹ hih⁻ kih¹ jmi⁻ ka⁻läh¹. Lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻jä¹ tii¹ go⁻te⁻.

25 —Miih⁻ go⁻te⁻ ma⁻lä⁻dsoo¹ hoh¹ hnäh¹ — ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁻ discípulo kyaay¹.

Peer⁻ ga⁻lä⁻goyh⁻ hi⁻ ga⁻jëë¹ dsayh⁻. Mah¹ ma¹ jäyh¹ siiyh⁻ dsa⁻kyaayh¹:

—¿Hee⁻ laa¹ dsa⁻ na⁻ he⁻ liyh⁻ jmeey¹ hih⁻ kih¹ lle¹ hi⁻ jmeey¹ hih⁻ kih¹ jmi⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ nuuh¹ kiyh¹ ka⁻läh¹?

*Dsa- hi- ma' kye- jmi- lle' hlih' chee- Legión
(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)*

²⁶ Ja- ga' ga- lla- nääy' jee' tääh' dsa- hi- chee- gadareno. Hwa' kih' hi- he' jä' ta' hngaah' jmi- kih' hwa' Galilea. ²⁷ Ma' ya- hëë' Jesús neh' na' moo' jee' la' cha' hoo' jmi- ja-, ja' jaa- dsa- hi- ma' chaa- jee' jwii- ja- ga- mi' jeey'. Ma- lä- hii' jøø- jmi- lle' hlih' kiyh'. Sa' cha- hmiih- ma' këyh-. Sa' ma' gyay' cha' neh-. Ma' gyay' jee' la' to- høø- kih' hlii' ba'. ²⁸ Lä- koo- ma' ga- jëëy' Jesús, ga- hooyh' kii- mah' ga- jwääy' hñiiy' cha' nē' Jesús, ga- hlëëyh' ki- gaa-:

—¿Hee- hnooh- jmeeh' kin-, Jesús, Joo' Dio hi- gya' gyuuh'? Ta' jmee- hñaa- hoh', ta' jmeeh' jnä' —ga- jäh' jmi- lle' hlih' he'.

²⁹ (Jëeh', ma- ngëë' ma- jmee' Jesús hih' kih' jmi- lle' hlih' he' jää', he- ya- hëëy' kih' dsa- he'. Ma- lä- hii' heeh- jmi- lle' hlih' he' wii'. Ma- ke- ma' hñuu- dsa- gooy- kyaah' caden- hi' ma' gwëy- tiiy' kyaah' jwi' hma- he- hē' too-, he- ma' hnäy- ba' ja-. Hi- ma' jøø- jmi- lle' hlih' kiyh' ta' hwa' kii- jee' sa' kwa- ni- miih-.) ³⁰ He- ja- ga- ngii' Jesús juu' kiyh':

—¿Hee- cheeh- hne-?

—Jwëë' chee- jnääh' —ga- jäh' jmi- lle' hlih' he'.

Ga- jäh' lä- ja- kih' he- ma' laa' jwëë' jwërte dsa- hlëeh' hi- ma' tääh' tuh- dsë' dsa- he'. ³¹ Ga- chuuy' kyaah' Jesús mah' sa' ma' cheey' cha' je-. ³² Moh' ja- ma' tääh' koo- nää' ñe' ma' kuh- nuu-. He- ja- ga- chuuy' jmi- lle' hlih' he' kyaah' Jesús mah' kway' jwë' dsa- taayh' kih' ñe' he'. Ga- kwa' ba' Jesús jwë'. ³³ Ga- hwëë- jmi- lle' hlih' he' ga- nääy' ga- taayh'

tuh⁻dsé¹ ñe¹. Lă⁻chah¹ ja⁻ lä⁻jëë⁺ ñe¹ he¹ ga⁻kyuu¹. Ma¹ ga⁻tëëy¹ koo⁻ lle¹ hwa¹, ko⁻dsoo¹ jwë¹ ba¹ ga⁻saay¹ lä⁻ ga⁻të¹ cha¹jmi⁻ juuh⁻. Jee¹ ja⁻ ga⁻juuy¹ neh⁻ jmi⁻.

³⁴ Dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ hää⁻ ñe¹ he¹, ma¹ ga⁻jëëy¹ ga⁻la¹ lä⁻ja⁻, ga⁻näay¹ ko⁻chih¹ cha⁻hliiy¹ na¹jmeeyh¹ juu¹ ta⁻ jee¹ jwi⁻ hi⁻ lä⁻kaa⁻ kih¹ hi⁻ ma¹ tääh¹ jee¹ nuu⁻ kih¹. ³⁵ He⁻ja⁻ ga⁻hwëë⁻ dsa⁻ na¹näa¹ na¹jëëy⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻la¹. Lä⁻koo⁻ ma¹ ga⁻tëë¹ dsa⁻ chuh⁻ kih¹ Jesús ga⁻jëëy¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁻hwëë⁻ jmi⁻lle¹ hlih¹ kih¹ he¹. Ma¹ gya¹ huu¹ ti¹ Jesús, ma⁻kyeyh¹ hmi⁻h⁻, hi⁻ ma⁻jä¹ kiyh¹. He⁻ja⁻ ga⁻lä⁻goh⁻ lä⁻jëë⁺ dsa⁻. ³⁶ Dsa⁻ hi⁻ ga⁻jëë¹, ga⁻jmeeyh¹ juu¹ ha⁻ lä⁻ ga⁻la¹ he⁻ ga⁻hlaa¹ hi⁻ ma¹ kye⁻ jmi⁻lle¹ hlih¹ he¹. ³⁷ He⁻ja⁻ lä⁻jëë⁺ dsa⁻ gadareno ga⁻chuuy¹ kyaah¹ Jesús mah¹ wa¹llaayh¹ kih¹ ta⁻ jee¹ jyoh¹, jëeh¹ ma¹ goyh⁻ jwërte. He⁻ja⁻ ga⁻he¹ Jesús neh⁻ na¹moo¹ ngaah¹ bih¹. ³⁸ Dsa⁻ hi⁻ ga⁻hwëë⁻ jmi⁻lle¹ hlih¹ kih¹ he¹, ga⁻chuuy¹ kyaah¹ Jesús mah¹ ma¹kway¹ jwë¹ ma¹dsooy¹ kyaayh¹. Pero Jesús ga⁻jmeë¹ mada⁻ kiyh¹, he⁻ jäy¹ ba¹. Ga⁻jäyh¹:

³⁹ —Gwaah⁻ cha¹neh⁻ kyah¹. Go⁻jmeeh¹ juu¹ kih¹ dsa⁻, ha⁻ koo⁻ sa⁻ juuh⁻ he⁻ ma⁻jmeë¹ Dio kyaah¹ hne⁻.

He⁻ja⁻ ngaayh¹, ga⁻løøy¹ jmeeyh¹ juu¹ lä⁻kaa⁻ jee¹ jwi⁻ ha⁻ koh¹ sa⁻ juuh⁻ he⁻ ga⁻jmeë¹ Jesús kiyh¹.

*Jo⁻mii⁻ Jairo kyaah¹ ja⁻ dsa⁻më¹ hi⁻ ma¹ dsaah¹
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)*

⁴⁰ Ma¹ ga⁻lloo¹ Jesús ta⁻ hngaah¹ ko⁻taa⁻, peer⁻ jwëë¹ dsa⁻ ma¹ tääh¹ jääy⁻ he⁻ja⁻ ga⁻heeh⁻ dsih¹

lä'kaa' tuh' dsë'. 41 Jee' ja' ga' lloo' jaa' dsa' ñuu' h' h' chee' Jairo h' ma' laa' ta' kih' gwah'. Dsa' he' ga' juu' jney' cha'ne' Jesús, ga' chuuy' kyaah' mah' dsooy' cha'neh' kiyh'. 42 Ma' chaa' jaa' jo' miiy' h' ma' laa' gyuu' koo' mée' kyaay'. Chih' mē' he' ma' hää' koo' gya'to' ji' ñe'. Hi' he' na' kya' ngoo' ga' juu'.

Jee' hää' Jesús jwē' ngoo' kyaah' Jairo, peer' na' lää' na' jlēē' bih' dsa', jēē' jwēē' jwēte dsa' h' ga' naa' kyaayh'. 43 Jee' kih' dsa' he' ma' hää' jaa' dsa' mē' h' ma'hya' gya'to' ji' ñe' dsaah' dsoo' kih'. Dsa' mē' he' ga' mi' lla' lä' jē' go'te' he' ma' cha' kiyh', ga' heey' kyaah' tē' mē'. Pero ni' jaa' tē' mē' sa' ga' lih' ma' jmee' mē' kiyh'. 44 Ga' llooy' ta' ka' luu' Jesús mah' ga' suy' miih' cha' gooy' cha' hoo' sa' hmih' kiyh'. Lä' chah' ja' ga' hna' he' ma' jēy' dsoo' kiyh'. 45 He' ja' ga' jah' Jesús:

—¿Hi' na' h' ma' su' cha' hoo' sa' hmih' kin'?

Pero ni' jaa' sa' ga' bääh' hñii'. He' ja' ga' jah' Pee' kyaah' lä' jēē' dsa' kyaayh':

—Ta' jwöh', jwēē' dsa' h' dsa' kya' dsa' jnaah' hne' mah' jawh': “¿Hi' na' ma' su' cha' hoo' sa' hmih' kin'?”

46 He' ja' ga' jah' Jesús:

—Chaa' jaa' h' ma' su' sa' hmih' kin'. Jēēh' ma' lä' liih' heh' be' kin' ma' mi' hlää' jaa' dsa'.

47 Ma' ga' lä' jnaä' dsa' mē' he', goh' bih' ngooy' na' juuyh' jney' cha'ne' Jesús. Ga' jmeeyh' juu' cha'ne' lä' jēē' dsa', he' kih' ja' he' ga' tēy' cha' hoo' hmih' kih' Jesús. Hi' ga' jmeeyh' juu' he'

ga^ˈjä^ˈ kiyh^ˈ lä^ˈchah^ˈ ja^ˈ. ⁴⁸ He^ˈja^ˈ ga^ˈjäh^ˈ Jesús siyh^ˈ:

—Ma^ˈhlaah^ˈ ba^ˈ hne^ˈ he^ˈ ma^ˈ dsaah^ˈ, lä^ˈllu^ˈ he^ˈ ma^ˈlä^ˈ dsoo^ˈ hoh^ˈ. Gwaah^ˈ ba^ˈ hne^ˈ kyah^ˈ lä^ˈkaa^ˈ tuh^ˈ hoh^ˈ.

⁴⁹ Lä^ˈ ma^ˈ cheh^ˈ ba^ˈ Jesús hlëeh^ˈ, ma^ˈ ga^ˈlloo^ˈ ja^ˈ moz^ˈ kyaa^ˈ hi^ˈ ma^ˈ laa^ˈ ta^ˈ kih^ˈ gwah^ˈ, mah^ˈ ga^ˈjmeeyh^ˈ juu^ˈ kih^ˈ Jairo, ga^ˈsiyh^ˈ:

—Ma^ˈjuu^ˈ ba^ˈ gyuu^ˈ mē^ˈ kyaah^ˈ. Mo^ˈto^ˈ kwa^ˈ ga^ˈ ta^ˈ kih^ˈ Ta^ˈjwoh^ˈ na^ˈ.

⁵⁰ Ma^ˈ ga^ˈnuu^ˈ Jesús juu^ˈ he^ˈ ma^ˈkye^ˈ dsa^ˈ he^ˈ, ga^ˈsiyh^ˈ Jairo:

—Ta^ˈ ka^ˈ huu^ˈ dsē^ˈ. Jmee^ˈ dsoo^ˈ hoh^ˈ ba^ˈ. Mah^ˈ jëeh^ˈ lä^ˈjiih^ˈ ba^ˈ chih^ˈ mē^ˈ kyaah^ˈ.

⁵¹ Ma^ˈ ga^ˈhe^ˈ Jesús cha^ˈneh^ˈ kih^ˈ Jairo, sa^ˈ ga^ˈkway^ˈ jwē^ˈ ma^ˈ dsa^ˈtaah^ˈ jñah^ˈ dsa^ˈ. Ma^ˈla^ˈ Pee^ˈ kyaah^ˈ Jacobo kyaah^ˈ Jwaa^ˈ hi^ˈ kyaah^ˈ cho^ˈjmii^ˈ chih^ˈ mē^ˈ hi^ˈ ma^ˈna^ˈjuu^ˈ he^ˈ ba^ˈ ga^ˈtaah^ˈ. ⁵² Ga^ˈlä^ˈjëē^ˈ ba^ˈ hi^ˈ tääh^ˈ jee^ˈ ja^ˈ ma^ˈ ki^ˈhoo^ˈ kih^ˈ chih^ˈ mē^ˈ he^ˈ. He^ˈja^ˈ ga^ˈjäh^ˈ Jesús siyh^ˈ:

—Ta^ˈ hoo^ˈ hnäh^ˈ. Chih^ˈ mē^ˈ na^ˈ sa^ˈ na^ˈjuuy^ˈ, he^ˈ na^ˈgwiiy^ˈ ba^ˈ na^ˈ.

⁵³ Ga^ˈmi^ˈkwah^ˈ ba^ˈ dsa^ˈ kih^ˈ Jesús ma^ˈ ga^ˈnuuy^ˈ juu^ˈ ja^ˈ. Jëeh^ˈ, ñe^ˈ bih^ˈ he^ˈ ma^ˈ na^ˈjuu^ˈ go^ˈte^ˈ ba^ˈ chih^ˈ mē^ˈ he^ˈ. ⁵⁴ Mah^ˈ ga^ˈsooh^ˈ Jesús goo^ˈ chih^ˈ mē^ˈ he^ˈ, ga^ˈhlëeyh^ˈ ki^ˈgaa^ˈ, ga^ˈjäyh^ˈ:

—Chih^ˈ mē^ˈ, noo^ˈ.

⁵⁵ He^ˈja^ˈ joh^ˈ ka^ˈlä^ˈh^ˈ jmi^ˈlle^ˈ kiyh^ˈ. Lä^ˈchah^ˈ ja^ˈ ga^ˈlä^ˈjiiyh^ˈ, mah^ˈ ga^ˈnooy^ˈ. Ja^ˈga^ˈ ga^ˈjmeey^ˈ Jesús mada^ˈ kwëeyh^ˈ he^ˈ kuyh^ˈ. ⁵⁶ Peer^ˈ ga^ˈjëe^ˈ dsah^ˈ cho^ˈjmii^ˈ chih^ˈ mē^ˈ he^ˈ. Hi^ˈ ga^ˈjmeey^ˈ Jesús

mada⁻ mah¹ sa⁻ kooyh¹ juu¹ kyaah¹ ni⁻ jaa⁻ he⁻
ga⁻la¹lä⁻ja⁻.

9

Ga⁻chee¹ Jesús lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu¹ na⁻kwa⁻ juu¹
(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

¹ Ga⁻jøøh⁻ Jesús lä⁻jëë⁻ discípulo kyaay¹,
ga⁻kwëëyh¹ be¹ mah¹ jmeey¹ hih⁻ hwëë⁻ hī⁻sa⁻llu¹
hī⁻ jmeeh⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻kwëëyh¹ be¹ mah¹ mi⁻hlääy¹
dsa⁻dsaah¹. ² Ga⁻cheey¹ mah¹ dsa⁻kway⁻ juu¹
ha⁻ lä⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih¹, hi⁻ lä⁻kye⁻ he⁻
mi⁻hlääy¹ dsa⁻dsaah¹. ³ Ga⁻jäh¹ Jesús siih⁻ lä⁻jëë⁻:

—Ta⁻ ka⁻ hnäh¹ ni⁻ miih⁻ kih¹ cha¹jwë¹. Ta⁻ ka⁻
hnäh¹ hma⁻hu⁻, ta⁻ ka⁻ hnäh¹ hmih⁻tuh⁻, ta⁻ ka⁻
hnäh¹ he⁻ñi⁻ih⁻, ni⁻ kuu¹, ni⁻ ta⁻ ka⁻ hnäh¹ jyoh¹ lëë¹
hmih⁻ kyah¹ hnäh¹. ⁴ Wa¹ he⁻ cha⁻ he⁻ hne¹ jee⁻
lla⁻nää¹ hnäh¹, ja⁻ go⁻taah¹ hnäh¹ ha⁻ koo⁻ jiih¹
lä⁻hëëh¹ hnäh¹ jee⁻ ja⁻. ⁵ Cher¹ mah¹ cha⁻ koo⁻ jee⁻
jwii⁻ jee⁻ sa⁻ heeyh⁻ hnäh¹, ja⁻ hwëëh⁻ hnäh¹ go⁻te⁻
jee⁻ ja⁻. Ja⁻ hlah¹ hnäh¹ wa⁻hløø⁻ he⁻ na⁻beh⁻ tiih¹
hnäh¹ mah¹ jmee⁻ lii⁻ he⁻ ma⁻la¹ kwaat⁻ kih¹ bih¹
ja⁻ —ga⁻jäh¹ Jesús siyh⁻ discípulo kyaay¹.

⁶ Ja⁻ga¹ ga⁻taayh¹ jwë¹, ga⁻näy¹ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻
jwii⁻ kway⁻ ju⁻hmëë¹ kih¹ Dio, ma⁻la¹ mi⁻hlääy¹
dsa⁻dsaah¹ lä⁻kaa⁻ jee⁻ ga⁻näy¹.

Herode ga⁻jmeë¹ huu⁻dsë⁻ he⁻ ma⁻lä⁻jiih¹ Jwaa⁻
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Herode hī⁻ ma¹ laa¹ lle⁻moh¹, ga⁻nuu¹ lä⁻jëë⁻
he⁻ ma¹ jmeë⁻ Jesús. Sa⁻ ñey⁻ he⁻ huu⁻dsë⁻ ma¹
jmeey¹, jëëh¹ ko⁻llaa¹ ma¹ jäh¹ Jwaa⁻ ba¹ he⁻ hī⁻
ma⁻lä⁻jiih¹. ⁸ Hī⁻ jñah¹ koo⁻ nää¹ ma¹ jäyh¹: “Elía ba¹

oo⁺ hi⁻ ma⁻hñaa^ʹ.” Hi⁺ jñah^ʹ ga^ʹ ma^ʹ jäh^ʹ: “Go⁻ laa⁻
 ʹ jaa⁻ hi⁻ ga⁻ngëe^ʹ juu^ʹ kih^ʹ Dio lloʹjoo^ʹ ba^ʹ na⁻ hi⁻
 ma⁻lä⁻jiih^ʹ.” ⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jmee^ʹ Herode hññdsë⁻:

—¿Ha⁻ lä⁻ja⁻? ¿Ja^ʹ jnä^ʹ ga⁻jmeen^ʹ mada⁻ he⁻
 ga⁻ku^ʹ dsa⁻ lle^ʹ Jwaa⁻? ¿Hi⁻ ba^ʹ na⁻, hi⁻ nuun⁻ kih^ʹ
 jmeey⁻ ja⁻ koo⁻ në⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻?

Hi⁻ ma^ʹ hnøøy^ʹ ma^ʹ dsa⁻jëëy⁻.

Ga⁻ääh⁻ Jesús hññ mil dsa⁻ñññh⁻

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Ma^ʹ ga⁻lla⁻nää⁻ lä⁻jëë⁻ apóstole he^ʹ, ga⁻jmeeyh^ʹ
 juu^ʹ kih^ʹ Jesús lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻jmeey^ʹ. Ja⁻ga⁻ ga⁻jääy⁻
 kah^ʹ apóstole, ga⁻nääy⁻ ta⁻ hwa^ʹ kii⁻ jäh⁻ jee^ʹ jwñ⁻
 he⁻ chee⁻ Betsaida. ¹¹ Pero ma^ʹ ga⁻lä⁻liih⁻ dsa⁻,
 ga⁻nääy⁻ chaay⁻ kaah⁻ kiyh^ʹ. Ga⁻heeh⁻ bih⁻ dsa⁻
 he^ʹ. Mah^ʹ ga⁻løøy⁻ hlëëyh⁻ ha⁻ lä⁻ jää⁻ Dio dsa⁻
 lä⁻hih⁻ kih^ʹ. Hi⁺ ga⁻mi⁻hlääy⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma^ʹ
 dsaah^ʹ. ¹² Lä⁻koo⁻ ma^ʹ ngoo^ʹ ga⁻hloo^ʹ jmñ⁻ ja⁻,
 lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu⁻ discípulo ga⁻ya⁻ jäh⁻ kih^ʹ Jesús mah^ʹ
 ga⁻siiyh⁻:

—Chiih^ʹ dsa⁻ na⁻ wa⁻lla⁻nääy⁻ lä⁻kaa⁻ jee^ʹ jwñ⁻
 mäh⁻ hi⁻ lä⁻kaa⁻ jee⁻ nuu⁻ jee^ʹ tääh^ʹ dsa⁻ lä⁻ku⁻
 lä⁻jii⁻ la⁻. Wa⁻lla⁻hnøøy⁻ he⁻ kuyh⁻ hi⁻ lä⁻kye⁻ jee⁻
 jäy⁻. Jëeh^ʹ, hwa^ʹ kii⁻ jmah⁻ ba⁻ la⁻ jee⁻ tøøhn⁻ la⁻.

¹³ Mah^ʹ ga⁻jäyh⁻ siiyh⁻ discípulo kyaay⁻:

—Hñäh^ʹ ba⁻ kwëëyh⁻ he⁻ kuyh⁻.

Mah^ʹ ga⁻jäyh⁻ siiyh⁻ Jesús:

—Kye⁻ jnääh⁻ ma⁻lä⁻ hññ he⁻ññih⁻ ba⁻ kyaah⁻ uu⁻
 ʹ hmooh⁻. ¿Che⁻ dsa⁻nøø⁻ jnääh⁻ dsa⁻lä⁻ jnääh⁻ he⁻
 kuh⁻ dsa⁻ na⁻?

¹⁴ Koo⁻ hññ mil ma^ʹ tee⁻ dsa⁻ñññh⁻ hi⁻ ma^ʹ tääh⁻
 jee⁻ ja⁻. He⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁻ lä⁻jëë⁻ discípulo kyaay⁻:

—Jmee' hnäh' mada' mah' dsa-taah' dsa- ma' kih-kih', ma' to'lo'gyaa' lä'koo- nää'.

15 Lä'ja- ga'jmeey' discípulo. Ga'jmeey' mada' ga'taah' dsa- hwa'. 16 Ja-ga' ga'ka' Jesús lä'jē' hñá' he'ñiih' ja-, kyaah' lä'uú' hmooh- he', ga'jēy' ta' gyuu' mah' ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ja-ga' ga'llaay' mah' ga'kwēy' discípulo kyaay' na'llay- cha'nē' lä'jē' dsa-. 17 Ga'lä'jē' ba' dsa- ga'kuh- lä'jiih' ga'kēē'. Ma-la' ma'kuh- lä'jē' dsa-, ga'kah' gya'to' sa'miih- jwi' he- ga'chaa' ja-.

Ga'jäh' Pee' Jesús he' laa' Cristo
(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

18 Koo- hä' ma' gya' Jesús ngiiy' kiyh' kih' Dio jee' sa' chaa- dsa-. Ma-la' discípulo ba' ma' tääh' kyaayh' jee' ja-. He-ja- ga'ngii' Jesús juu' kiyh':

—¿Ha- lä' jäh' dsa- kin', hi- jnä' laay'?

19 —Ko'llaa' dsa- jäh', Jwaa' hi- ma' choo' jmi- ba'hne-. Jñah' jäh', Elía ba'hne-. Jñah' ko'llaa' jäh', hne- laah' jaa- hi- ga'ngēē' juu' kih' Dio llo'joo' hi- ma-lä' jiih' —ga'jäh' discípulo kyaay'.

20 Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—¿Ha- ga- hnäh' na-, hee- jwah' hnäh' kin', hi- ba' jnä' laah' hnäh'?

He-ja- ga'jäh' Pee' siiyh':

—Hne- he' Cristo hi- ga'chee' Dio.

Ga'mi'jnää- Jesús juu' he- juuy'
(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

21 Pero ga'taah- Jesús juu' discípulo kyaay' mah' sa' kooyh' juu' ja- kyaah' ni' jaa-. 22 Hi- ga'jäh' Jesús siiyh' discípulo kyaay':

—Jmee⁺ bii⁺ kih⁺ Hĭ⁻ga⁻lĕē⁺ngo⁺ la⁻ jĕē⁺ cha⁻miih⁻ wii⁺. Hi⁻ dsa⁻gyuu^h sa⁺ lā⁻hnāā⁺ dsih⁺, lā⁻ja⁻ dsa⁻kaah⁺ kyaā⁺ jmi⁻dsa⁻, kyaah⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaā⁺ ley sa⁺ lā⁻hnāā⁺ dsih⁺. Hi⁻ jmee⁺ bii⁺ kiyh⁺ juuy⁺ mah⁺ lā⁻jiyh⁺ ka⁻lāh⁺ ga⁺ ma⁻hya⁻ hnē⁻ jmi⁺.

²³ Ja⁻ga⁺ ga⁻siiyh⁺ lā⁻jĕē⁺ dsa⁻:

—Cher⁺mah⁺ hĭ⁻ hnø⁺ jā⁺ kyaah⁺ jnā⁺, sa⁺ wa⁺ jmāāy⁺ hñiiy⁺ kwaat[~], wa⁺ jāāy⁺ cru⁻ kyaay⁺ koō⁻ jmi⁺ koō⁻ jmi⁺ mah⁺ wa⁺ jmeey⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jnā⁺.

²⁴ Jĕēh⁺, lā⁻jĕē⁺ hĭ⁻ hāā[~] hñii⁺ mah⁺ sa⁺ juuy⁺, hĭ⁻ he⁺ juu⁺ ba⁺. Pero lā⁻jĕē⁺ hĭ⁻ kwaa[~] hñii⁺ juu⁺ kwaat[~]

kin⁺, hĭ⁻ he⁺ ba⁺ lāā⁺. ²⁵ ¿Hee⁻ ya⁺jøø⁺ ka⁺ dsa⁻ ma⁻ke⁻

ga⁻liyh⁺ lā⁻jĕē⁺ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ mah⁺ wa⁻ra⁻

ga⁻juuy⁺, sa⁺ tĕēyh⁺ kih⁺ Dio? ¿Hee⁻ jmāā⁺ kiyh⁺

cher⁺mah⁺ ga⁻heey⁺ hñiiy⁺? ²⁶ Cher⁺mah⁺ hĭ⁻ jmee⁻

na⁻hiih⁺ kin⁺ o kyaah⁺ juu⁺ kin⁺, ja⁻ba⁺ lā⁻ja⁻ jmee⁻

na⁻hiih⁺ Hĭ⁻ga⁻lĕē⁺ngo⁺ la⁻ kyaayh⁺, wa⁻ra⁻ jayh⁺

ka⁻lāh⁺ jĕē⁺ je⁻ jih⁺gyeh⁺ kiyh⁺, ja⁻ba⁺ kyaah⁺ je⁻ kih⁺

Tāā⁺, hi⁺ kih⁺ lā⁻jĕē⁺ ángele hĭ⁻ na⁻jngĕē⁺ kyaay⁺.

²⁷ Pero ju⁺dsoo⁺ jwahn⁺, chaa⁻ ko⁻llaa⁺ dsa⁻ hĭ⁻

tāāh⁺ jĕē⁺ la⁻, sa⁺ juuy⁺ jāā⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻jĕēy⁺ ha⁻ lā⁻

la⁺ be⁺ kih⁺ Dio hĭ⁻ jmee⁻ hih⁺.

Ga⁻lā⁻sĕē⁺ Jesús to⁻lo⁺ nē⁺ ko⁻llaa⁺ discípulo

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ Ma⁻ngĕē⁺ ga⁺ koō⁻ jñaa⁺ jmi⁺ he⁻ ga⁻hlĕēyh⁺

juu⁺ ja⁻, ga⁻wii⁺ Jesús koō⁻ moh⁺ na⁻ngiiy⁺ kiyh⁺

kih⁺ Dio ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ Pee⁺ kyaah⁺ Jwaa⁻ kyaah⁺

Jacobo. ²⁹ Ta⁺ko⁻jiih⁺ ma⁺ ngiiy⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio,

ga⁻lā⁻sii⁺ mo⁻nĕy⁺. Hmiih⁻ kiyh⁺ ga⁻la⁺ tø⁻jlĕē⁻

ñih⁺. ³⁰ Ga⁻lā⁻jnāā⁺ uu⁺ dsa⁻ñuu^h hĭ⁻ ma⁺ lla⁺

juu⁺ kyaayh⁺. Jaa⁻ he⁺ Moisé, hi⁺ jaa⁻ he⁺ Elía,

31 hi- ga-lä-jnääh' jee' jnä' jih'gyeh' ja-. Ma' hlëeyh' ha- lä- ya-hëë' Jesús jmi' gyuu- la-, he- lä-te' jee' jwii- Jerusalén ba' ja-. 32 Pee' kyaah' hi- ma' jmee' ko-jøh' kyaayh' jee' ja-, ma-ke- lä-gwiiy- ma' kway' be'. Ga-jëë' bih' ha- koo- sa- jøøh' Jesús hää' jee' kih' lä-uu' dsa- he'. 33 Lä-koo- ma' ngoo' ga-lä-øø' dsa- he', ga-jäh' Pee' siiyh' Jesús:

—Ta-jwoh', he- ba' che- llu' he- tøøh' jne' ko-jøh' jee' la-. Jmee' jnääh' hnë- hne' kyaah' moo-, koo- kyah', koo- kih' Moisé, hi- koo- kih' Elía.

Pero sa- ma' ñe- Pee' he- ja- ma' hlëeh'. 34 Hlëeh' gyih' lä-ja-, ma' ga-joyoo' koo- jniü' he- ga-läay- lä-jëëy-. Ma' ga-jëë' Pee' kyaah' dsa-kyaayh' na-läay- jniü' ja-, ja' ga-lä-goyh'. 35 Jee' jniü' ja- ga-hlëeh' koo- juu' he- jäh' lä-la-:

—Hi- la- na- gyuu- kyaan' hi- hnaan-. Nuu- hnäh' kiyh'.

36 Ma-ngëë' ma-hlëeyh' lä-ja-, ga-jä' hñii' Jesús. Pero discípulo kyaay' sa- ga-kooh' ni- miih- juu' kyaah' ni- jaa-, ga-lä-hii' miih- ga-hmäy' lä-jë- he- ga-jëëy' ja-.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- chih- hi- ma' kye- jmi-llë' hlüh'

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

37 Ma' ga-jnä' jyoh' jmiü', ga-jñaa'y' moh' jee' ma' täayh' ja-. Jwëë' jwërte dsa- ya-nää' ga-mi-jëëy' Jesús. 38 Jee' kih' dsa- he' ma' hää' jaa- dsa-ñuuh- hi- ga-hlëeh' ki-gaa-, ma' jäh':

—Ta-jwoh', chuun' kyaah' hne-. Jëë' da' chih-ñuuh- kyaan' la-, hi- laa' gyuu- koo- mëë'

kyaan⁺. ³⁹ Lă⁻la⁻ jmee⁺ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ kiyh⁺. Sooyh[~] kiyh⁺ mah⁺ jmeey⁻ hooyh[~] jee⁺ ki⁻bä^{äy}⁻. Jmeey⁻ hwëe⁻ peh⁺ hooy⁺. Ma⁻hwaay⁺ go⁻te⁺, ja⁻ga⁺ tū⁻ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ he⁺ kiyh⁺. ⁴⁰ Ma⁻chuun⁺ kyaah⁺ discípulo kyaah⁺ mah⁺ ma⁺ lleey⁻ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ he⁺ pero sa⁻ ma⁻liyh[~] —ga⁻jäh⁺ jmii⁻ chih⁻ he⁺.

⁴¹ Mah⁺ ga⁻jeeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺:

—jHe⁻ ba⁻ che⁻ hwéh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ dsa⁻ chaa⁻ na⁺! Sa⁺ hii[~] lä⁻dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kwee⁻. ¿Lih⁺ ba⁻ llaa⁻ he⁻ gyan⁺ kyaah⁺ hnäh⁺? Mo⁺so⁺ lä⁻be⁺ dsen⁻ gya⁺ ga⁺ jnä⁺ kyaah⁺ hnäh⁺. Ya⁻jää⁻ da⁻ chih⁻ na⁻ ta⁻ la⁻.

⁴² Lă⁻koo⁻ ma⁺ ngoo⁺ ya⁻jäh⁻ chih⁻ he⁺ kih⁺ Jesús, jmi⁻lle⁺ hlih⁺ he⁺ ga⁻jwä^{äy}⁻ hwa⁺ mah⁺ ga⁻ki⁻ ga⁻bä^{äy}⁻ wi⁺ jwërte. Pero ga⁻jauh⁺ Jesús kih⁺ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ mah⁺ ga⁻mi⁻hlä^{äy}⁻ chih⁻ he⁺. Ja⁻ga⁺ ga⁻ngëey⁺ chih⁻ he⁺ kih⁺ jmiiy⁻. ⁴³ Ga⁻lä⁻jëe⁻ ba⁻ ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsë⁺ ha⁻ koh⁺ sa⁺ jøøh⁺ laa⁺ Dio.

*Ga⁻mi⁻jnää⁻ Jesús juu⁺ jee⁺ ga⁻të⁺ to⁺ jiih[~] he⁻ juuy⁺
(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)*

Ta⁻ko⁻jiih⁺ tääh⁺ jëe[~] dsayh⁻ kih⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁺ Jesús ja⁻, ga⁻jäyh⁺ siiyh⁻ discípulo kyaay⁺:

⁴⁴ —Wa⁺ lä⁻ngëeh⁺ hnäh⁺ kwee⁻ juu⁺ la⁻. Hi⁻ga⁻lëe⁻ngo⁺ la⁻, lloo[~] koo⁻ jmi⁺ ngëe⁺ dsih⁺ goo⁻ jñah⁺ dsa⁻.

⁴⁵ Pero discípulo kyaay⁺ sa⁻ ga⁻lä⁻ngëe⁺ juu⁺ ja⁻. Ma⁺ na⁻jlä⁻ hu⁺dsë⁻ kiyh⁺ he⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻ngëey⁺. Hi⁻ ma⁺ goyh⁻ ma⁺ ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús he⁻ hnøø⁻ jäh⁻ juu⁺ ja⁻.

*Hii⁻ na⁻ lee⁺ jøøh⁺ jee⁺ jmee⁻ Dio hih⁺
(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)*

46 Discípulo kyaay' ga'taah` ga'ti- ga'choo' juu' hii- jaa- jee' lä'jëë' leey' jøøh' kih' dsa-kyaayh'.
 47 Pero ga-lä-kyuuh~ Jesús huudsë- he- ma'jmeey'. He-ja- ga-tëeyh' jaa- gyuu- mah' ga'cheeyh- koo' kiyh'. 48 He-ja- ga-siiyh':

—Hi- jmeë- he' kih' gyuu- la- kwaat~ kin~, jnä' he' hi- jmäy~ he'. Hi- hi- jmää~ jnä' he', jmeey' he' kih' hi- ga'chee' jnä'. Jëeh', hi- mäh' ga'jee' kyah' hnäh', hi- he' ba' hi- jøøh'.

49 Ja-ga' ga-jäh' Jwaa':

—Ta-jwoh', ma-jëë' jnääh' jaa- hi- hwëë~ jmi-llë' hlih' lä'hih' kyah', he-ja- ga-ha' jnääh' kiyh', jëeh' sa-ngëy' kyaah' jnääh'.

50 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ta- ha- hnäh' kiyh'. Jëeh', lä'jëë' hi- sa- na-høøh' jnän, dsa-kyaah' ba' jne' he'.

Ga'juuh' Jesús kih' Jacobo kyaah' Jwaa'

51 Ma' ngoo' ya-jäh- jmi' dsaah' Jesús gyuuh', he-ja- koo- hä' ba' ma-lla' dsëy' ngooy' ta- Jerusalén. 52 Ga'cheey' dsa- hi- ga-nää' jää' kiyh' ta' hwa' kih' dsa- samaritano. Jee' ja- ga'taayh` koo- jee' jwi- ngiiy- ha- jee' ma' jây'. 53 Pero sa- ga'hii' dsa- samaritano ma' heeyh'. Jëeh', ma' jmeey' kwaat~ he- dsoo' Jesús ta' Jerusalén ba'. 54 Ma' ga-nuu' Jacobo kyaah' Jwaa' juu' ja-, ga-jäh':

—Dsa-jøøh' kyaan~, ¿che' hnooh- ngii' jnääh' he- jyoo' je- gyuuh' mah' mi-llaä' dsa- hi- chaa- jwi- oo, lä-koo- ga-jmeë' Elía?

55 He-ja- ga-jëeh- Jesús hñii' mah' ga'juuyh' kih' lä-u' discípulo he' ga-siiyh':

—Sa⁺ ñeh⁺ hnäh⁺ he⁻ jmi⁻lle⁺ na⁻ jøø⁺ kyah⁺ hnäh⁺. ⁵⁶ Jëeh⁺, sa⁺ ja⁺ Hi⁻ga⁺lëë⁺ngo⁺ la⁻ mah⁺ jngëëyh⁺ dsa⁻. Jay⁺ mah⁺ lääy⁺ dsa⁻ ba⁺ —ga⁻jäh⁺ Jesús.

Ja⁻ga⁺ ga⁺näy⁺ ta⁺ jyoh⁺ jwii⁻ mäh⁻.

*Ma' hnøø' dsa⁻ ma' jmeey' kō-jøh' kyaah' Jesús
(Mt. 8:19-22)*

⁵⁷ Lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁺taayh⁺ jwë⁺ ga⁺näy⁺, ja⁻ dsa⁻ ga⁺siih⁺ Jesús:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, hnoon⁺ jmeen⁻ kō-jøh⁺ kyaah⁺ hne⁻ wa⁺ ha⁻ cha⁻ ha⁻ jee⁺ goh⁺.

⁵⁸ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Cha⁻ba⁺ too⁻ jee⁺ gwii⁻ hyah⁻. Cha⁻ba⁺ sii⁻ kih⁺ ta⁺. Pero Hi⁻ga⁺lëë⁺ngo⁺ la⁻ sa⁺ cha⁻ jee⁺ jäy⁺.

⁵⁹ Mah⁺ jñah⁺ ga⁺siiyh⁺:

—Jmee⁺ kō-jøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺.

Mah⁺ ga⁺jäh⁺ dsa⁻ he⁺:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, kwa⁺ jwë⁺ kin⁺ na⁺haan⁺ to⁻në⁺ Tää⁺ kyaan⁺, ja⁻ga⁺ nñn⁻ kyaah⁺ hne⁻.

⁶⁰ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Wa⁺ haa⁺ ba⁺ dsa⁻ na⁻juu⁺ hlii⁺ kyaa⁺. Hi⁺ hne⁻, gwa⁻ go⁻kwa⁺ juu⁺ ha⁻ lä⁺ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih⁺.

⁶¹ Jñah⁺ ka⁻läh⁺ ga⁺jäh⁺ siiyh⁺ Jesús:

—Jmee⁻ ba⁺ jnä⁺ kō-jøh⁺ kyaah⁺ hne⁻, Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺. Pero kwa⁺ jwë⁺ kin⁺ nñn⁻ to⁻në⁺ na⁺hihn⁺ juu⁺ hi⁻ tääh⁺ cha⁺neh⁻ kin⁺.

⁶² Mah⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Ni⁺ ja⁻ hi⁻ jëë[~] ta⁺ ka⁺luu⁺ ma⁻la⁺ ma⁻løøy⁺ kyayh⁻ hwa⁺, sa⁺ jmääy⁺ dsa⁻hey⁺ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺.

10

Ga^ˆchee^ˆˆ Jesús to^ˆlo^ˆgyaa^ˆ na^ˆdsē^ˆ gyee^ˆ dsa^ˆ hi^ˆ ga^ˆkwa^ˆ juu^ˆ

¹ Ma^ˆngēē^ˆ he^ˆ ja^ˆ, ga^ˆhñaa^ˆ Dsa^ˆjøøh^ˆ jnän^ˆ jñah^ˆ ga^ˆ to^ˆlo^ˆgyaa^ˆ na^ˆdsē^ˆ gyee^ˆ dsa^ˆ. Hi^ˆ he^ˆ ga^ˆcheey^ˆˆ lä^ˆkaa^ˆ jwii^ˆ kaah^ˆ hi^ˆ lä^ˆkaa^ˆ ga^ˆ jee^ˆ jyoh^ˆ ha^ˆ jee^ˆ dsooy^ˆ. Ga^ˆcheey^ˆˆ ma^ˆ uu^ˆ ma^ˆ uu^ˆ.

² Ga^ˆjäyh^ˆ siiyh^ˆ:

—Dsoo^ˆ ba^ˆ cha^ˆ cha^ˆmiih^ˆ ta^ˆ he^ˆ hnøø^ˆ sooh^ˆ pero miih^ˆ go^ˆte^ˆ ba^ˆ dsa^ˆ hi^ˆ jmee^ˆ ta^ˆ. He^ˆ ja^ˆ chuū^ˆ hnäh^ˆ kyaah^ˆ dsa^ˆjuu^ˆ ta^ˆ mah^ˆ cheey^ˆˆ jñah^ˆ ga^ˆ hi^ˆ dsa^ˆchooh^ˆ ta^ˆ kiyh^ˆ. ³ Go^ˆnää^ˆ hnäh^ˆ ja^ˆ. Pero leeh^ˆ hnäh^ˆ. Jnä^ˆ cheen^ˆ hnäh^ˆ lä^ˆkoō^ˆ borrego hi^ˆ ga^ˆnää^ˆ jee^ˆ kih^ˆ jah^ˆ hää^ˆ. ⁴ Ta^ˆ ka^ˆ hnäh^ˆ hmih^ˆtuh^ˆ, ta^ˆ ka^ˆ hnäh^ˆ sa^ˆtuh^ˆ kih^ˆ kuu^ˆ, ni^ˆ loo^ˆ he^ˆ dsa^ˆhe^ˆ tiih^ˆ hnäh^ˆ. Ni^ˆ ta^ˆ lla^ˆ hnäh^ˆ juu^ˆ kyaah^ˆ dsa^ˆ cha^ˆjwē^ˆ. ⁵ Wa^ˆ he^ˆ cha^ˆ he^ˆ hne^ˆ jee^ˆ go^ˆtaah^ˆ hnäh^ˆ, to^ˆnē^ˆ jwiih^ˆ hnäh^ˆ dsa^ˆ: “Wa^ˆ hii^ˆ tii^ˆ cha^ˆneh^ˆ kyah^ˆ hnäh^ˆ.” ⁶ Cher^ˆmah^ˆ chaa^ˆ hi^ˆ hii^ˆ tii^ˆ dsē^ˆ jee^ˆ ja^ˆ, lä^ˆ ja^ˆ hii^ˆ tii^ˆ kiyh^ˆ. Hi^ˆ cher^ˆmah^ˆ sa^ˆ chaa^ˆ hi^ˆ hii^ˆ tii^ˆ dsē^ˆ, sa^ˆ lä^ˆ jmää^ˆ kiyh^ˆ juu^ˆ he^ˆ ma^ˆ hlēēh^ˆ hnih^ˆ. ⁷ Pero jee^ˆ heeyh^ˆ hnäh^ˆ, ja^ˆ jäh^ˆ hnäh^ˆ ja^ˆ ba^ˆ cha^ˆneh^ˆ ja^ˆ. Ja^ˆ kuh^ˆhuh^ˆ ba^ˆ hnäh^ˆ lä^ˆ jē^ˆ he^ˆ lla^ˆ dsa^ˆ cha^ˆneh^ˆ hnäh^ˆ. Jēēh^ˆ, jaa^ˆ hi^ˆ jmee^ˆ ta^ˆ, lle^ˆ kih^ˆ hyoyh^ˆ jñeey^ˆ. Ta^ˆ mi^ˆsi^ˆ hnäh^ˆ øøh^ˆ hnäh^ˆ mah^ˆ go^ˆnääh^ˆ hnäh^ˆ lä^ˆ joh^ˆ hne^ˆ chih^ˆ. ⁸ Wa^ˆ he^ˆ cha^ˆ he^ˆ jwii^ˆ jee^ˆ ga^ˆlla^ˆ nääh^ˆ hnäh^ˆ, jee^ˆ heeh^ˆ dsa^ˆ hnäh^ˆ, ja^ˆ kuh^ˆhuh^ˆ ba^ˆ hnäh^ˆ lä^ˆ jē^ˆ he^ˆ lla^ˆ dsa^ˆ cha^ˆneh^ˆ hnäh^ˆ. ⁹ Ja^ˆ mi^ˆhlääh^ˆ hnäh^ˆ hi^ˆ dsaah^ˆ hi^ˆ tääh^ˆ jee^ˆ ja^ˆ. Ja^ˆ jwiih^ˆ hnäh^ˆ dsa^ˆ: “Kye^ˆ ba^ˆ jnääh^ˆ juu^ˆ ha^ˆ lä^ˆ jää^ˆ Dio dsa^ˆ lä^ˆ hih^ˆ kih^ˆ.”

10 Pero cher'mah' ga'lla'nääh' hnäh' koo' jwii' jee' sa' heeyh' hnäh', ja' hwëeh' hnäh' ta' cha'jwë' mah' jawah' hnäh': 11 "Wa'hløø' he' cha' jee' jwii' kyah' hnäh' la', he' ma'beh' ma'tii' jnääh', jee' la' ma'kyah' jnääh' ma'tii' jnääh' mah' la' lii' ma'jä' nē' kyah' hnäh' lä'jē' dsoo' he' na'bääh' hnäh'. Pero ma'ñeh' ba' hnäh', ma'ja' ba' juu' ha' lä' jää' Dio dsa' lä'hih' kih'", jwiih' hnih'. 12 He'ja' jwëehn' hnäh'. Miih' ga' wii' jëe' dsa' hi' ma'tääh' jee' jwii' Sodoma kyaah' Gomorra wa'ra' ga'tē' jee' jmee' Dio jwiz~, lä'koh' he' jëe' dsa' hi' chaa' jee' jwii' ja'.

Jëe' wii' lä'jëe' hi' sa' nuuh'

(Mt. 11:20-24)

13 'iPeer' jwii' hnäh' dsa' hi' tääh' jwii' Corazín! 'iPeer' jwii' hnäh' dsa' hi' tääh' jwii' Betsaida! Wa'ra' jah' kih' dsa' hi' tääh' jwii' Tiro kyaah' jwii' Sidón, ma'jëe' ha' lä' la' he' jah'gaa' he' ma'jmeen' jee' kyah' hnäh', ma'lih' sa' ga'jeyh' kyaah' Dio, ma' këyh' hmiih' jwä' hi' ma' suy' hñiiy' tujwa', he' ma' jmeey' lii' he' ti'meeh' dsëy'. 14 He'ja' jwëehn' hnäh' wa'ra' ga'tē' jee' jmee' Dio jwiz~, cha'ga'miih' wii' jëeh' hnäh', lä'koh' ga' hi' chaa' Tiro kyaah' Sidón. 15 Hnäh' hi' chaa' Capernaum, jmeeh' hnäh' huudsë' he' tēeh' hnäh' gyuuh'. Pero ñiih' ga' kih' cha'je' go'nääh' hnäh'.

16 'Hi' nuu' juu' he' kwah' hnäh', kin' ja' nuuy'. Hi' sa' heeh' hnäh', jnä' he' sa' heeyh'. Hi' sa' heeh' jnä', sa' heeyh' hi' ga'chee' jnä'.

Ya'nää' ka'läh' lä'jëe' hi' ga'chee' Jesús

17 Peer⁺ jëë⁻ dsë⁺ lä⁻ jëë⁺ to⁻ lo⁻ gyaa⁺ dsë⁻ gyeë⁺ he⁻ ma⁺ ga⁻lla⁻ nääy⁻ jee⁺ ma⁺ gya⁺ Jesús. Ga⁻ jāyh⁺:

—Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁻, lä⁻ kye⁻ jmi⁻ lle⁺ hlih⁺ ga⁻ lëh⁺ jnääh⁺ ga⁻ hwëë⁺ jnääh⁺ kyaah⁺ hih⁺ kyah⁺.

18 Mah⁺ ga⁻ jāh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Jnä⁺ ga⁻ jëën⁺ ga⁻ tah⁺ Tana⁺ jee⁺ ma⁺ gyay⁺, lä⁻ koh⁺ je⁻ ñih⁺ ga⁻ tayh⁺ lä⁻ ga⁻ tē⁺ hwa⁺.

19 Ma⁻ kwëëhn⁺ ba⁺ hnäh⁺ be⁺ mah⁺ he⁻ soh⁺ hnäh⁺ né⁺ kih⁺ miih⁻, né⁺ kih⁺ cha⁻ hne⁺, hi⁻ lla⁻ dsëë⁻ hnäh⁺ lä⁻ jē⁻ be⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁻ llu⁺. Ni⁻ koø⁻ dsoo⁺ sa⁻ le⁺ kyah⁺ hnäh⁺. 20 Pero ta⁻ wa⁻ jëë⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ he⁻ nuuh⁺ jmi⁻ lle⁺ hlih⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Wa⁻ jëë⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ he⁻ ma⁻ na⁻ sii⁻ jmi⁻ kyah⁺ hnäh⁺ gyuu⁺ jmi⁻ gyuu⁺ ba⁺.

21 Ja⁻ ba⁻ hor⁻ ja⁻, ga⁻ jëë⁺ dsë⁺ Jesús ga⁻ jmeë⁺ jmi⁻ lle⁺ Na⁻ jngii⁺. Mah⁺ ga⁻ jāyh⁺:

—Kwan⁻ ti⁻hmaah⁺ kyah⁺, Tää⁻ kyaan⁻, hne⁻ laah⁺ Dsa⁻ jøøh⁺ kih⁺ gyuu⁺ hwa⁺, jëëh⁺ ga⁻ hmäh⁺ lä⁻ jē⁻ juu⁺ la⁻ kih⁺ hi⁻ kyuu⁺ hi⁻ lä⁻ ja⁻ kih⁺ hi⁻ ngëë⁺. Mah⁺ ga⁻ mi⁻ jnääh⁺ juu⁺ kyah⁺ kih⁺ hi⁻ laa⁺ lä⁻ koh⁺ jaa⁻ gyuu⁻ ba⁺. Jëëh⁺, lä⁻ ja⁻ ga⁻ ti⁻ hoh⁺ hne⁻ jmeeh⁺ Tää⁻.

22 'Ga⁻ lä⁻ jē⁻ go⁻ te⁻ ba⁺ ga⁻ tooh⁻ Tää⁻ kyaan⁻ goon⁻. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ kyuu⁺ Joø⁺ Dio, ma⁻ la⁻ Tää⁻ ba⁺ kyuu⁺ jnä⁺. Ni⁻ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ kyuu⁺ Tää⁻. Ma⁻ la⁻ jnä⁺ hi⁻ laa⁺ jooy⁺ ba⁺ kyuu⁺ jnih⁺, hi⁻ lä⁻ ja⁻ lä⁻ kyuu⁻ hi⁻ hnoon⁺ mi⁻ jnään⁺ kih⁺.

23 Ja⁻ ga⁻ ga⁻ jëeyh⁻ hñiiy⁺ mah⁺ ga⁻ siiyh⁺ ma⁻ la⁻ discípulo kyaay⁺ ba⁺:

—Llu⁺ la⁺ kih⁺ hi⁻ jëë⁻ he⁻ jëëh⁺ hnäh⁺ na⁻. 24 Jëëh⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺, jwëë⁺ hi⁻ ga⁻ ngëë⁺ juu⁺ kih⁺ Dio hi⁻ jwëë⁺ dsa⁻ ta⁻ kaah⁺ ma⁺ hnøoy⁺ ma⁺ jëey⁺ he⁻ jëëh⁺

hnäh' na-. Pero sa' ga'tëëy' ma' jëëy'. Ma' hnøøy' ma' nuuy' he- nuuh- hnäh' na-, pero sa' ga' nuuy'.

Juu' na-hmää' kih' samaritano hi- llu' dsë'

²⁵ Jee' ja- ga'noo- jaa- ta-jwoh' kyaa' ley, he- ma' kay~ dsë' Jesús ga'siiyh':

—Ta-jwoh', ¿hee- hnøø' jmeen` mah' tēēhn' jee' mo'so' juun'?

²⁶ He- ja- ga'jäh' Jesús siiyh':

—¿Hee- jäh' jee' na-sii- në' ley, lä'koh' ma' hēh'?

²⁷ Mah' ga'jeeh- ta-jwoh' he' juu' kiyh':

—“Wa' hnaah' Dio lä'kaa- tuh-hoh', kyaah' lä'jē- be' kyah', kyaah' lä'jē- huudsē- kyah'. Hi- wa' lä-hnaah' dsa-kyaa' lä'koo- hnaah' hñaah'.”

²⁸ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Llu' ba' ma-jäh'. Jmee' lä-na- mah' mo'so' juuh'.

²⁹ Pero ta-jwoh' kyaa' ley he', hnøøy' ma' jäy' llu' kyaah' juu' he- ga'jäyh' ja-, he- ja- ga'ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Hi- he' dsa-kyaa'hn'?

³⁰ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Jaa- dsa- ya'hëë' Jerusalén ngooy' ta' Jericó. Cha'jwë' ja- ga'jeey' dsa-hii- hi- ga'sooh' kiyh'. Ga'ley- ga'lä'jē- he- ma' kyey-. Ga'kway' jwërte kiyh'. Ja-ga' ga'näy. Jee' ja- ga'jä' dsa- he' miih- ga' liiyh'. ³¹ Pero he- ga-la'. Jee' ja- ga'ngëë' jaa- jmi-dsa-. Ma' ga'jëëy' kyaa' dsa- hi- la'

dsoo' kih', ta' koo' ba' ga'jluy'. ³² Ja-ba' lä'ja- ga'jmeë' jaa- levita, dsa- hi- ma' laa' ta' gwah'. Ma' ga'jëëy' dsa- he', ga'jluy' ta' koo' ka-läh'.

³³ Pero jaa- samaritano hi- ngoo' ja-ba' ta' jwë'

jā-, ma' gājēy' kyaa' hī- la' dsoo' kih', ngooy' chuh' kih' hī- he'. Ma' gājēy', gālā' ñih' dsēy' kih'. ³⁴ Lā' chah' jā- gājmeey' mē- nē' dsoo' kyaah' aceit hī' kyaah' vin, mah' gālōoy' kyaah' hmih̄-. Jā-ga' gākyaay- ka'luu' jah' kyaay', na'jāy- jee' chih' hne' jee' jā- dsa-. Jee' jā- gāgyay- gāhāy'. ³⁵ Jyoh' jmi' ma' ngaah' dsa- he', gālley- to' kuu' gākwēy' jhu' hne' he'. Mah' gāsiyh': "Hāā' kwee- dsa- na-. Cher'mah' gāāā' gyih' kyah', jnā' mi'hmaahn' kyah' wa'ra- jahn'." ³⁶ He-ja- jāh' da'. ¿Hī- jā- jee' lā'jēē- uu- laah' hne-, lāā' dsa-kyaah' hī- gājmeē' llu' kih' hī- gātah' ja'goo- dsa-hī- he'? —gājāh' Jesús sih' ta-jwoh' kyaa' ley.

³⁷ —Hī- gālā' ñih' dsē' kiyh' he', hī- he' ba' lāā' dsa-kyaayh' —gājāh' ta-jwoh' he'.

Mah' gājāh' Jesús siyh':

—Na' ta' cha'nē', jā- jmeeh-, jā-ba' lā'koō- gājmeē' dsa- he'.

Ñee' Jesús na'jēy- Marta kyaah' María

³⁸ Gāhe' Jesús jwē' ngoo' kyaah' discípulo kyaay', gātēy' koō- jwih̄- mäh-. Jee' jā- ma' gya' jaa- dsa-mē' hī- ma' chee- Marta hī- gāheeh- Jesús cha'neh' kih'. ³⁹ Marta he' ma' chaa- jaa- dsa-mē' øøh' hī- ma' chee- María. Hī- he' gāgya- hu' ti' Jesús ma' nuuy- juu' he- hlēy'. ⁴⁰ Pero Marta tää' sa' jāy', ma' cha- cha-miuh- ta' he- ma' jmeey- cha'neh' kih'. He-ja- jay' jee' gya' Jesús mah' gāsiyh':

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, ¿Che⁺ sa⁺ kyeh⁺ miih⁻ huu⁺dsē⁻ kin⁺ he⁻ ma⁻kyaa⁻ dsa⁻mē⁺ øøhn¹ jnā⁺ lä⁺jē⁺ ta⁺? Chi⁺ih⁺ wa⁺ lä⁺äy⁺ jnā⁺.

⁴¹ —Marta, Marta. Tää⁺ sa⁺ hii⁺ tii⁺ tuh⁻hoh⁺ he⁻ kyeh⁺ cha⁻miih⁻ huu⁺dsē⁻ kih¹ lä⁺jē⁺ ta⁺ he⁻ jmeeh⁻ na⁻. ⁴² Koo⁻ ba⁺ he⁻ jmee⁺ bii⁺ kih¹ dsa⁺. María ma⁻jnøøyh⁻ he⁻ llu¹ ga⁺ he⁻ sa⁺ le⁺ jñuuh¹ kiyh¹ — ga⁺jäh⁺ Jesús.

11

*Jesús ga⁻mi⁻tēē⁻ dsa⁻ ha⁻ lä⁺ ngii⁺y⁺ kiyh¹ kih¹ Dio
(Mt. 6:9-15; 7:7-11)*

¹ Koo⁻ hä⁺ ma⁺ gya¹ Jesús ngii⁺ kiyh¹ kih¹ Dio. Ma⁻lä⁺ ma⁻ngii⁺y⁺ kiyh¹, jaa⁻ discípulo kyaay¹ ga⁺jäh⁺ siiyh⁺:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, mi⁻tēē¹ jnääh¹ ha⁻ lä⁺ ngii⁺ jnääh¹ kih¹ Dio, lä⁺koo⁻ ga⁺mi⁻tēē⁻ Jwaa⁺ discípulo kyaay¹.

² Mah¹ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Wa⁺ra⁻ ga⁺tē⁺ jee⁺ ngii⁺h⁺ hnäh⁺ kyah¹, jwah¹ hnäh⁺ lä⁺la⁻:

Tää⁺ kyaa¹ jnääh¹ hi⁻ gya¹ ya⁺jwii¹, lä⁺jēē⁺ ba⁺ wa⁺ jmee⁺ dsoo⁺ he⁻ laah¹ hne⁻ na⁻jngēē¹ go⁻te⁻.

Ña⁻ mah¹ jmeeh¹ hih⁺ jee⁺ la⁻.

Wa⁺ le⁺ lä⁺ hyoh⁻ hoh⁺ hñaa¹ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, ja⁻ba⁺ lä⁺koo⁻ jmeeh⁻ gyuu⁺h¹ ya⁺jwii¹.

³ Kwēē^h jnääh¹ na¹ he⁻ kih¹hi¹ jnääh¹ he⁻ jmee⁺ bii⁺ kyaa¹ jnääh¹.

⁴ Jmee⁺ jøh⁻ hoh⁺ kih¹ he⁻ ma⁻hlääh⁻ jnääh¹, jēē^h lä⁺ja⁻ jøh⁻ dsē⁻ jnääh¹ kyaa¹h¹ hi⁻ dsa⁻hlääh⁻ kyaa¹h¹ jnääh¹.

Ta⁺ kwa⁻ jwë⁺ ka⁺ he⁻ hliih⁺ dsë⁻ jnääh⁺, lää⁻ jnääh⁺
kih⁺ he⁻ ja⁻.

⁵ Ga⁺ jäyh⁺ ka⁻ läh⁺ süyh⁺:

—Wa⁺ jmeen⁺, jaa⁻ hnäh⁺ chaa⁻ ome⁻ kyaa⁺ mah⁺
goh⁺ kiyh⁺ koo⁻ lla⁺ nua⁺, go⁻ chiih⁺ hnih⁺: “Lle⁺ hnë⁻
he⁺ ñiih⁻ kyah⁺ kin⁺, ome⁻. ⁶ Jëeh⁺, ma⁻ ja⁻ jaa⁻ ome⁻
kyaan⁺ hi⁻ hää⁻ jwë⁺ ngoo⁺, hi⁺ sa⁻ cha⁻ ni⁻ miih⁻
he⁻ llan⁻ cha⁺ nëy⁺.” ⁷ Pero hi⁻ hää⁻ cha⁺ neh⁺ kih⁺
he⁺ jäh⁺: “Ta⁺ chuü⁻ kyaah⁺ jnä⁺. Ma⁻ na⁻ jnë⁻ ba⁺
haah⁺ kin⁺, lä⁺ jëë⁻ gyuu⁻ pih⁺ kyaan⁺ ma⁻ na⁻ gwii⁻.
Sa⁻ le⁺ noon⁻ mah⁺ kwëehn⁻ hne⁻.” ⁸ Jnä⁺ jwëehn⁻
hnäh⁺, cher⁺ mah⁺ ngoo⁺ ba⁺ chuü⁺ hi⁻ cheh⁺ ka⁺ hne⁻
he⁺, ma⁺ ra⁺ he⁻ noo⁺ bih⁺ mah⁺ dsa⁻ kwëeyh⁻. Ja⁺
ta⁺ la⁺ kih⁺ he⁻ laa⁺ ome⁻ kyaay⁺, kih⁺ he⁻ chuuy⁺ ba⁺
ja⁻ he⁻ kwëeyh⁺ he⁻ jmee⁺ bii⁺ kiyh⁺ mah⁺ mo⁻ so⁻
chuuy⁺ cha⁻ ga⁺ miih⁻. ⁹ He⁻ ja⁻ jwëehn⁻ hnäh⁺. Ngii⁺
hnäh⁺ kih⁺ Dio, mah⁺ hñah⁺ hnäh⁺. Hnøh⁺ hnäh⁺
mah⁺ jnääh⁻ hnäh⁺. Tee⁻ hnäh⁺ kiyh⁺ mah⁺ näy⁺
ho⁺ haah⁺. ¹⁰ Jëeh⁺, lä⁺ jëë⁻ hi⁻ ngii⁺, hyoyh⁺ ba⁺. Hi⁻
hnooh⁻, jnøy⁺ ba⁺. Hi⁻ tëë⁻ ho⁺ haah⁺, nä⁺ ba⁺
ho⁺ haah⁺ kiyh⁺.

¹¹ ¿Ha⁻ lä⁺ ja⁻ kwëeh⁺ hnäh⁺ chih⁻ kyaah⁺, koo⁻
mi⁺ kuü⁺ wa⁺ ra⁻ ga⁺ ngii⁺ he⁺ ñiih⁻? Hi⁻ cher⁺ mah⁺
ga⁺ ngii⁺ kuyh⁺ jaa⁻ hmooh⁻, ¿ha⁻ lä⁺ ja⁻ kwëeyh⁺
jaa⁻ miih⁻? ¹² Hi⁻ cher⁺ mah⁺ ga⁺ ngii⁺ koo⁻ mi⁺ jlii⁻,
¿ha⁻ lä⁺ ja⁻ kwëeyh⁺ jaa⁻ cha⁺ hne⁺? ¹³ Ma⁻ ke⁻ hlëeh⁺
hnäh⁺, leh⁺ ba⁺ hnäh⁺ kwëeh⁺ chih⁻ kyaah⁺ he⁻ llu⁺.
Pero Tää⁺ hi⁻ gya⁺ gyuu⁺, kway⁺ Jmi⁻ lle⁺ Na⁻ jngii⁺
he⁻ sa⁺ kyaah⁺ hih⁺, kwëeyh⁺ lä⁺ jëë⁻ hi⁻ ngii⁺ kiyh⁺
—ga⁺ jäh⁺ Jesús.

Ga'jäh' dsa-, kye- Jesús jmi-llé' hliih'
(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)

¹⁴ Ma' cheh' Jesús lleē- jmi-llé' hliih' hī- ga'jmee' kaa' jaa- dsa-. Ma' ya'hēē' jmi-llé' hliih' he', dsa- hī- ma' kaa' he' ga'løø' hlēēyh+. Lā'jēē- dsa- ga'lā-dsaa~ dsē' ma' ga'jēēy' he- ja-. ¹⁵ Pero ko'llaa' hī- ma' tääh' jee' ja- ma' jäh':

—Kyaah' be' kih' Beelzebú hī- kye- né' kih' jmi-llé' hliih' ba' na-, hwēēy~ jmi-llé' hliih'.

¹⁶ Hī- jñah' ma' ka~ dsē' Jesús, ma' ngiiy+ he- ma' jmee' Jesús koo- he- juh-gaa- gyuuu' jmi-gyuu+. ¹⁷ Pero ma' kyuuu~ bih' huu'dsē- kih' dsa- he', mah' ga'siiyh+:

—Dsa- hī- tääh' koo- hwa', cher'mah' teey~ kyaah' he' ba' dsa-kyaaah', he- mi'llaay~ hñiiy' ba' ja-. Lā'ja- ka-läh' hī- tääh' koo- cha'neh+, cher'mah' te-jēēy', sa+ lä-wēēy'. ¹⁸ Lā'ja- ka-läh' Tana', cher'mah' teey~ kyaah' he' ba' dsa-kyaaah', ¿ha- lä'ja- mi-heey~ kyaah' ta' kiyh'? Mah' jwah' hnäh' kyaah' be' kih' Beelzebú he- hwēē' jnä' jmi-llé' hliih'. ¹⁹ Cher'mah' jnä' hwēēn' jmi-llé' hliih' kyaah' be' kih' Beelzebú, ¿ha- ba' kih' dsa-kyaaah' hnäh', hii- ba' kih' be' ga-hwēē' dsa-kyaaah' hnäh' jmi-llé' hliih'? He' ba' dsa-kyaaah' hnäh' na-, mi-jnäay+ he- na-heē- huu'dsē- kyah' hnäh'. ²⁰ Pero cher'mah' jnä' hwēēn' jmi-llé' hliih' kyaah' be' kih' Dio, he- ja- jmee+ dsoo' he- ma-løø' Dio jmee+ hih+ jee' kyah' hnäh'.

²¹ 'Jaa- dsa- beē' hī- ma-na'lluu), høøy+ kwee- cha'neh+ kiyh', he-ja- sa+ cha- hii' goo- he-

dsa-hëë' he- tääh' cha'neh⁺ kiyh⁺ ja⁻. 22 Pero wa'ra- ja⁺ jaa- hi- bee' ga' lä'koh' ga' hñiiy', kway' kiyh⁺ mah' jñuuyh⁺ lä'jē⁺ he- kyaah' ma' lääy' hñiiy'. Hi- hwëe' hi- ga' lloo' he' lä'jē⁺ he- cha- cha'neh⁺, ja- ga' ti'llooyh⁺ lä'jē⁺ he- ja⁻.

23 'Hi- sa- jwah' kyaah' jnä', he- hneey- kyaah' jnä' ba' ja⁻. Hi- sa- jmee- ko-jøh' kyaah' jnä' mah' teehn' dsa-, he- jmeey- dsa- lä-øø' dsa- kin⁺ ba' ja⁻.

Jaa- jmi-llē' hliih' jayh' ka-läh' høøy'
(Mt. 12:43-45)

24 'Wa'ra- ya'hëe' jaa- jmi-llē' hliih' kih' jaa- dsa-, dsooy' lä'kaa- jee' la' hwa' kii' dsa-hnøøyh⁺ ha- jee' teeyh⁺ dsëy'. Wa'ra- sa- ga-jnøøyh⁺, jmeey' huudsē-: "Naahn- ka-läh' cha'neh⁺ kin⁺ jee' ya'hëen'." 25 Wa'ra- ga'llaayh⁺ tuh-dsē' dsa-, la' lä'koh' hne' he- ma-na'llu' hi- na-ti' na-hyah' ka-läh'. 26 Ja- ga' na- dsooy' dsa-kyaay' jñah' ga' gyeē' jmi-llē' hliih' hi- hlëeh' ga' lä'koh' ga' hñiiy' mah' dsa-taayh' ko-jøh' jee' ja⁻. Hliih' ga' le' kih' dsa- he' lä'koh' ga' he- ma' laay' jää'.

Llu' la' kih' hi- mi-te' kih' Dio

27 Ta'ko-jiih' ma' cheh' Jesús hlëeh⁺ juu' la-, jaa- dsa-mē' ga-hlëeh' ki-gaa- jee' ma' tääh' dsa- he', ga-siiyh⁺ Jesús:

—Llu' la' kih' hi- ga-kaa' hne- hi- ga-mi-kwaay- hne-.

28 Mah' ga-jeeh- Jesús juu' kiyh⁺, ga-jäyh':

—Llu' ga' la' kih' hi- nuu- juu' kih' Dio mah' mi-tey'.

*Dsa- hñaa- dsé' ma' hnøøy' ma' jmee' Jesús koo-
he- juh-gaa-*

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Cha-ga'miuh- jwëë' dsa- ya-nää' koo' kih'
Jesús mah' ga-løø' Jesús siyh':

—He- ba' che- hlëeh' hnäh' dsa- hi- chaa-
na', ngiih' hnäh' jmeen' koo- he- juh-gaa-. He-
juh-gaa- lä-koh' ga-la' kih' Joná llo'joo', ma-la'
he- ja- ba' heehn' hnäh'. ³⁰ Jëeh', dsa- hi- ma'
chaa- jee' jwii- Nínive ga-jëe' koo- he- juh-gaa- he-
ga-la' kih' Joná. Ja-ba' lä-ja- jëe' dsa- hi- chaa-
na' koo- he- juh-gaa- he- le' kih' Hi-ga-lëe' ngo-
la-. ³¹ Hi- wa-ra- ga-të' jee' jmee' Dio jwiz~ kyah'
hnäh' hi- tääh' na', ma-ja- dsa-më' hi- ma' jmee-
hih' hwa' ta' kye', nooy' jee' gyay' mah' bääyh'
hnäh' dsoo', kih' he- sa' jmeeh- hnäh' he' kih' Dio.
Jëeh', dsa- më' he' ja' uu' jwërte mah' ya-nuuy' lä-jë-
he- ma' kyuuh~ Salomón, hi' jee' kyah' hnäh' chaa-
jaa- hi- jøøh' ga-lä-koh' ga' Salomón. ³² Hi- wa-ra-
ga-të' jee' jmee' Dio jwiz~ kyah' hnäh' hi- tääh' na',
ma-ja- noo- dsa- Nínive jee' tääyh' mah' bääyh'
hnäh' dsoo', kih' he- sa' jmeeh- hnäh' he' kih' Dio.
Jëeh', dsa- he' ga-jëeyh~ kyaah' Dio ma' ga-nuuy'
juu' he- na'kwa- Joná, hi' jee' kyah' hnäh' chaa-
jaa- hi- jøøh' ga-lä-koh' ga' Joná.

Wa'je- kih' jmi-ngo' jnän'

(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ Ni- jaa- sa' chih' jee' na-hmää' mi'së' na-hih~
je-, ni- sa' tooyh- neh' koo- wa'goo'. He- chiyh'
jee' nii' ba' mah' lä-jnä' kih' lä-jëe' hi- dsa-taah'
cha'neh'. ³⁴ Mi-në' jne' la' lä-koo- wa'je- kih'

jmi-ngo¹ jnän`. Lä-ja-, cher'mah¹ mi'nëh' la¹ llu¹,
ngoo¹ ba' la¹ llu¹ kih¹ lä-kaa- jmi-ngo¹ kyah¹. Pero
cher'mah¹ la¹ hlih¹ mi'nëh', lä-ja- la¹ hlih¹ kih¹
lä-kaa- jmi-ngo¹ kyah¹. ³⁵ Leeh¹ ja-, heh¹ wa'je-
he- na-hih~ kyah¹ ta¹ wa' uu-. ³⁶ Jëeh', cher'mah¹
lä-kaa- tuh-hoh' ma-heeh' ju'dsoo' he- la¹ lä-koo-
wa'je-, hi¹ sa¹ cha- ni¹ koo- he- hlih¹ në kyah¹, ja-
ga¹ na¹ jnä¹ lii¹ hääh' jee' wa'je-. La¹ lä-koo- he-
na-hih~ je- he- choo¹ në kyah¹.

*Ga¹juh¹ Jesús kih¹ hi- ma' laa¹ mi-tey¹ jwërte
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)*

³⁷ Lä-koo- ma' ga¹dsaa¹ ga¹hlëeh' Jesús lä-ja-,
jaa- fariseo ga¹tëeyh¹ cha'neh¹ kiyh¹ mah¹
kuh¹hiyh¹. He-ja- ga¹he¹ Jesús cha'neh¹ mah¹
ga¹gyay- në mes-. ³⁸ Peer¹ ga¹lä¹dsaa¹ dsë¹ fariseo
he', ma' ga¹jëey¹ sa¹ ga¹gyih¹ Jesús goo- jää¹ ja-ga¹
kuh¹hiyh¹. ³⁹ Mah¹ ga¹jäh' Dsa-jøøh¹ jnän¹ süyh¹:

—Hnä¹ dsa- fariseo, laah¹ hnä¹ lä-koo- jaa-
hi- gyih¹ ma¹ la¹ ta¹ ka¹luu¹ kyah¹wii¹ ba'. Jëeh'
gyih¹ ba' hnä¹ gooh- mah¹ neh¹ tuh-hoh' hnä¹
na-kah¹ ba' huudsë- hii- hi¹ lä-jë¹ he- hlih¹ jmah¹.
⁴⁰ He- ba' che- taah- hnä¹. ¿Che¹ sa¹ ñeh¹ hnä¹, he'
ba' hi- ga¹jmeey¹ goo- jne¹ ga¹jmeey¹ tuh-dsë- jne'
ka-läh'? ⁴¹ Kwëeh¹ hnä¹ dsa- hi- lla-kyaa¹, miih-
he- cha- kyah¹ hnä¹, mah¹ lä-ja- ba' jä¹ na-jngii¹
neh¹ tuh-hoh' hnä¹.

⁴² Jwi¹ ba' hnä¹ dsa- fariseo. Kwah- ba' hnä¹
o-mee', nuu- ruda, kyaah¹ lä-jë¹ joh¹ he- kih- jne',
kwëeh¹ ba' hnä¹ Dio lä-jë¹ he- la¹ heey-. Pero sa¹
jmeeh- hnä¹ he- llu¹ jmah¹ ni¹ sa¹ hnaah¹ hnä¹

Dio. He- la- ba' ja- jmee+ bii' jmeeh' hnäh' ko- jøh' kyaah' lä- jë+ he- kwah- hnäh' na-.

43 'Peer+ jwii~ ba' hnäh' dsa- fariseo. Hnooh- hnäh' nah' hnäh' në' hma- sii- jee' gya+ dsa- kaah' neh+ gwah+ mäh-. Tih~ hoh' hnäh' jmee' dsa- Dio kyah' hnäh' cha' jwë+ jwuh-.

44 'Jwii~ ba' hnäh' ta- jwoh' kya+ ley kyaah' fariseo, hnäh' hi- ta- juu'. Laah' hnäh' lä- koo- to- høø- he- sa+ jnä'. He- ja- lä- jë+ hi- ga- nää' në' kih' sa+ ñey- ha- koh' na' høø' sa+ la' jee' ga- nääy' ja-. (Véase: Nu. 19:16)

45 Mah' ga- jeeh- jaa- ta- jwoh' kya+ ley, ga- siiyh+:

—Ta- jwoh', he- hlëeh' lä- na-, lä- kye- kya+ jnääh' toh- wii' ka- läh'.

46 Mah' ga- jäh' Jesús siiyh+:

—Peer+ jwii~ ba' hnäh' ka- läh' ta- jwoh' kya+ ley. Jëeh', kyaah' hnäh' dsa- løø' hii- he- sa+ øøh+ dsa- ka'. Mah' ni+ miih- be' sa+ kwah- hnäh'.

47 'Jwii~ ba' hnäh', jmeeh- hnäh' na' hyah- në' to- høø- jee' na- haa' hi- ga- ngë+ juu' kih' Dio, he' ba' hi- ga- jngëeh' dsa- ma- gyuh- kyaah' hnäh'.

48 Kyaah' he- jmeeh- hnäh' lä- ja-, mi- jnääh' hnäh' hñaah' hnäh' he- tääh' hnäh' juu' kwee- lä- koo- ga- jmee' dsa- ma- gyuh- kyaah' hnäh'. Jëeh', dsa- ma- gyuh- kyaah' hnäh' ga- jngëeyh' mah' hnäh' jmeeh- hnäh' na' hyah- në' to- høø- kih' hi- he'.

49 'He- ja- Dio hi- kywuh~ cha- miih-, ga- jäh' ka- läh': “Cheen- kyaay' dsa- hi- ngë+ juu' kin+. Hi+ cheen- kyaay' apóstole ka- läh'. Ko- llaa' hi- he' jngëeyh', hi+ ko- llaa' jmeeh+ dsih'.” 50 Lä- ja-,

hnäh' hĭ- tääh' na' na-bääh` jma- kih' lä-jëë- hĭ- ga-ngëë' juu' kih' Dio lä-jĭih' ma' ga-nøø' jmi- gyuu- .
 51 Lä- ga-të' jma- kih' Abel na-bääh` hnäh' lä-jĭih' jma- kih' Zacarĭa hĭ- ga-jngëëyh' ta- ka'hne- jee' kih' gwah- kyaah' na'hyoo'. He- ja- jwëëhn- hnäh', lä-jë- he- ja- ma-jä' né' kih' lä-jëë- hĭ- tääh' na'.

52 'Peer- jwĭ- hnäh' ta-jwoh' kyaa' ley. Sa- kwah- hnäh' jwë' lä-kyuu- dsa- juu' kih' Dio. Ja-ba' hñaah' hnäh' sa- heeh' hnäh', mah' hah- hnäh' kih' hĭ- hnøø' lä-kyuu- —ga-jäh' Jesús.

53 Ma' ya-hëë' Jesús jee' ja-, ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' dsa- fariseo ga-lä-hneey- jwërte kyaah' Jesús. Hi- ga-løøy' ngĭy- cha-miĭh- juu' kiyh',
 54 ma-jëëy- che' ma' kaah' juu' kih' Jesús mah' lä-ja- ma-le' ma' hnĭy' kiyh'.

12

Ga-hlëeh' Jesús kih' hĭ- ta-juu'

1 Ta-ko-jĭih' dsa-kuh' jwëë' jwërte dsa-, lä-jĭih' ma' kya-hlääyh- øøyh-, ga-løø' Jesús siĭh- to-në' discípulo kyaay':

—Ta- jmee- hnäh' lä-koh' jmee- dsa- fariseo he- jäyh' hnaayh- Dio pero ta-juu' biĭh' ja-. 2 Jëeh' sa- cha- ni- miĭh- he- na-jlë-, he- sa- lä-jnä'. Hi- lä-jë- he- na-hmää', lloo- koø- jmiĭ' lä-ñe- dsa-. 3 He- ja- lä-jë- he- ma-hlëeh' hnäh' jee' na-hoo-, nuu' dsa- jmiĭ' hii' hyoo-. Lä-jë- he- ma-hlëeh' hnäh' jee' na-hmää', lä-nuu' kih' dsa-.

Hää' ba' Dio hĭ- laa' kyaa'
 (Mt. 10:26-31)

4 'Hnoon' jwëëhn~ hnäh' ome' kyaan+. Ta+ wa' gah' hnäh' kih' dsa- hi- jngih+ kih' jmi-ngo'. Ga' ma-na-juu' jmi-ngo', hee- ga' ja- mo- le' jmeey'. 5 Jwëëhn~ hnäh' ome' kyaan+. Wa' gah' hnäh' kih' hi- na-ngë' jwë' cheey' jmi-lle' kih' dsa- cha'je- ma-ngëë' ma-jngëëyh+. Kih' hi- he' ba' wa' gah' hnäh'. 6 Ñeh' ba' hnäh', to' ñe' nøø' ba' këë- hñaa' gyuu- ta'. Pero ni+ jaa- gyuu- ta' he', sa+ dsa-hëë' kih' Dio. 7 Lä+kye- jñu- lleh' hnäh' na-he' ga' lä+jë- kih' Dio. He-ja-, ta+ wa' gah' hnäh'. Jëeh', kyeë' ga' hnäh' cha-ga'miuh- lä+koh' ga' jwëë' gyuu- ta'.

Jmi-lle' Na-jngih' kwa' be' wa'ra- ga+hnëë' dsa- jne'

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 'Jwëëhn~ hnäh'. Lä+jëë+ hi- mi-jnäa+ hñii' he- laay' dsa- kyaan+ cha'në' dsa-, ja-ba' lä+ja- jäh+ Hi-ga-lëë'ngo' la- kiyh' cha'në' lä+jëë+ ángele kyaan+ Dio. 9 Pero hi- jäh+ sa+ kyuu+ jnä+ cha'në' dsa-, lä+ja- jwahn+ sa+ kyuu+ jnih' cha'në' lä+jëë+ ángele kyaan+ Dio. 10 Jmee' ba' Dio jøh- dsë' kih' lä+jëë+ hi- hlëeh+ wi' kih' Hi-ga-lëë'ngo' la-. Pero cher'mah' ga-hlëeh' dsa- wi' kih' Jmi-lle' Na-jngih', sa+ jmeey' jøh- dsëy' kih' he- ja-. 11 Wa'ra- ga+hnëë' dsa- hnäh' neh+ gwah+ mah- o cha'në' dsa-ta', o cha'në' jwëë', ta+ ka- hnäh' huudse- ha- lä+ lääh+ hnäh' hñaa' o ha- lä+ jwah' hnäh'. 12 Jëeh', lä+chah' ja- Jmi-lle' Na-jngih' kwëeh' hnäh' huudse- llu' ha- lä+ jwah' hnäh'.

Koo- juu' na-hmäa' kih' jaa- dsa- cha- kuu'

13 Jaa- hi- ma' hää' jee' ja- ga+siyh+ Jesús:

—Ta-jwoh', chiih' dsa-ñuuh' øøhn' kwëëyh' jnä' heen' he- ga-tëen'.

¹⁴ He-ja- ga-jäh' Jesús sïyh':

—Ja' he' jwëe' jnä', sa' ga-tëen' ti'lloohn' hee- dsa'.

¹⁵ Ga-jäh' ka-läh' Jesús sïyh' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-:

—Leeh' hnäh', ta' wa' hee' hoh' hnäh' ni' koo- he- cha- jmi- gyuu' la-. Jëeh', ja' kih' he- cha- jnän' cha-miih-, he- ja- jmee' chaa- jne'.

¹⁶ Ja-ga' ga-hlëëyh' juu' na-hmää', ga-jäyh':

—Ma' chaa- jaa- dsa- cha- kuu' hi- ma' cha- cha-miih- he- na-jnää' hwa' kiyh' he- ma' chooyh'. ¹⁷ He-ja- ma' jmeey' huud'së-, ma' jäyh': “¿Hee- ba' jmeen? Sa' cha- jee' llan' lä-jë' he- choohn'.” ¹⁸ Mah' ga-jäyh': “Lä-la- ba' jmeen. Hlan' hne' kih' kwii- kin' mah' jmeen' juuh- ga' në' jee' ma' chih'. Jee' ja- ba' llan' lä-jë' ta' kin' he- choohn'. ¹⁹ Mah' jwahn' ki' hñiin': Ma-cha- ba' kyah' cha-miih-. Lee' kyah' cha-miih- ji-ñe-. Teeh' hoh', ja- kuh-huh' ba' hne- kyah'. Wa' chaa- ba' hne- llu'.” ²⁰ Pero Dio ga-jäh' sïyh' lä-la-: “He- ba' che- taah- hne-. Na' hwë' ba' juuh'. Kih' jñah' ba' jä' lä-jë' he- ma-juu' ma-lääh',” ga-jäh' Dio. ²¹ Lä-ja- la' kih' dsa- hi- lla' cha-miih- kuu' në' hwa' la-, mah' cha'në' Dio laay' dsa- tä-ñee' ba'.

Dio lih' hää' hi- laa' kyaay'

(Mt. 6:25-34)

²² Ja-ga' ga-jäh' Jesús sïyh' discípulo kyaay':

—Kih' he-ja- na- jwëëhn' hnäh'. Ta' ka- hnäh' huud'së- ha- lä' dsa-ngëeh' hnäh' koo- jmi' koo- jmi', hee- na- kuh'huh' hnäh' ni' ta' ka- hnäh'

hũũdsē- kih¹ hm̄ih- he- kēh¹ hnäh'. 23 Kyeē' ga' he- chāa- hnäh' lä'koh' ga' he- kuh-huh' hnäh'. Hi¹ kyeē' ga' jmi-ngo¹ kyah¹ hnäh' lä'koh' ga' hm̄ih- he- kēh¹ hnäh'. 24 Jēē da' hnäh' lä'koō- la¹ kih¹ ta¹. Sa¹ cha- jngēēy- ni¹ sa¹ chooyh~ ni¹ koō-, ni¹ he- hnøø¹ jee' llay¹. Pero Tää jnän` hī- gya¹ gyũh¹, ma-ra¹ he- ääh- bih¹. ¿Che' sa¹ kyeē' ga' hnäh' lä'koh' ga' ta¹ he'? 25 ¿Hi- hnäh' leh¹ jmeeh¹ saa¹ ga' koō- lēē-, kih¹ he- jmeeh¹ hnäh' cha-miuh- hũũdsē-? 26 Cher'mah¹ sa¹ tää¹ hnäh' jmeeh¹ he- la¹ koō- he- pih¹, ¿he-la¹ kye' hnäh' hũũdsē- kih¹ lä'jē- he- jwēēh¹ kyah¹ hnäh'?

27 Jēē da' hnäh' ha- lä¹ dsa-kwaa¹ wa'le¹. Sa¹ cha- ta¹ jmee¹, ni¹ sa¹ hwēē~ wa'ñe-. Pero jwēēhn- hnäh'. Ma-ke¹ na'hñaa¹ la¹ hm̄ih- he- ga-kēh- rey Salomón, pero sa¹ ga'lloo¹ he- la¹ na'hñaa¹ lä'koō- la¹ wa'le¹. 28 Cher'mah¹ lä'ja- jmee¹ Dio na'hñaa¹ wa'le¹ he- choo¹ nē¹ nuu- na¹, mah¹ hø¹ jē¹ dsa- neh¹ hw̄i¹, ha- lä'ja- sa¹ kway¹ he- kēh¹ hnäh', dsa- hī- miuh- go-te¹ ba¹ dsoo¹ dsē¹. 29 He-ja- mo¹ to¹ ka- hnäh' hũũdsē- hee- na- kuh'huh¹ hnäh'. Ta¹ jmee- hnäh' cha-miuh- ngēē¹ hũũdsē- kih¹ lä'jē- he- na-. 30 Jēēh', lä'jēē¹ hī- sa¹ ma-heeh- kih¹ Dio, hnooyh- lä'jē¹ he- na¹ jmah¹ ba¹. Pero Tää jnän` ma-ñey- ba¹ lä'jē¹ he- jmee¹ bii¹ jnän`. 31 Hnäh' da¹ hnäh' to-nē¹ Dio hī- laa¹ dsa-ta¹ jøøh¹ jnän`. Lä'ja- ba¹ hñah¹ hnäh' lä'jē¹ he- jmee¹ bii¹ kyah¹ hnäh' ka-läh'.

Llu' ga' he- cha- he- la' hmooh' jnän' gyũh'
(Mt. 6:19-21)

32 'Ta⁺ wa' gah' hnäh' borrego kyaan⁺, ma⁺ke⁺ sa⁺ jwëë' hnäh', jëëh' Täa' jnän` hyoh⁻ dsëy' tooyh⁻ gooh⁻ hnäh' he⁻ jmeeh' hnäh' hih⁻ ko⁻jøh' kyaayh'. 33 Hnii' hnäh' he⁻ cha⁻ kyah' hnäh' mah' kwëëh` hi⁻ jmee⁺ bii' kih'. Hnøøh' hnäh' he⁻ sa⁺ heë' go⁻te[~]. Hnøøh' hnäh' he⁻ la' hmooh' he⁻ cha⁻ gyuu^h' he⁻ sa⁺ heë' jih'koh'. Jee' ja⁻ sa⁻ lloo⁻ dsa⁻hi⁻ ni⁺ sa⁺ chaa⁻ jah' hi⁻ jwë' ka⁻läh'. 34 Jee' hla⁻ he⁻ la' hmooh' kyah' hnäh', jee' ja⁻ ba' kye' hnäh' o⁻jøh⁻ dsë⁻.

Llu' la' kih' hi⁻ jøø[~] wa'ra⁻ jah' Jesús

35 'Hnøø' ma⁻na⁻lluuh` hnäh', hi⁺ na⁻nëh' hnäh' ka⁻läh'. 36 Hnøø' jmeeh' hnäh' lä⁻koø⁻ jmee⁺ moz[~] hi⁻ tääh' jää[~] dsa⁻juu^h hi⁻ jäh' jee' ma⁻jee' goo⁻ dsa⁻. Wa'ra⁻ jah' dsa⁻juu^h he' tëëy', na⁻ma⁻hi⁻ nä' moz[~] he' ho'haah'. 37 Llu' la' kih' moz[~] he', cher'mah' na⁻nëy' wa'ra⁻ jayh'. Ma⁻ra⁻ ju'dsoo' jwëëhn[~] hnäh', dsa⁻juu^h mi⁻lluuy' hñii' jää', ja⁻ga' llaay' moz[~] he' në' mes[~] mah' jmeey' ta⁻he' kiyh'. 38 Ma⁺ke⁺ jayh' koø⁻ lla⁻nuu' o ja⁻ga' jnä⁺, peer⁺ llu' la' kih' moz[~] he', cher'mah' na⁻nëy' ma'ja⁻. 39 Hnøø' lä⁻ngëëh' hnäh' he⁻ la⁻. Wa'ra⁻ jäh' kih' jaa⁻ dsa⁻juu^h cha⁻neh⁺ ñey⁻ hee⁻ hor⁻ jä⁺ jaa⁻ dsa⁻hi⁻ dsa⁻he' cha⁻neh⁺ kiyh', jmeey' bii' sa⁺ gwiiy⁻ høøy' hne' kiyh' mah' sa⁻ dsa⁻he' dsa⁻hi⁻ he' cha⁻neh⁺ kiyh'. 40 Lä⁻ja⁻ hnäh', hnøø' ma⁻na⁻lluuh` hnäh' ka⁻läh'. Jëëh', hor[~] he⁻ sa⁻ jmeeh⁻ hnäh' hu^h'dsë⁻, jäh' Hi⁻ga⁻lëë'ngo' la⁻.

Dsa⁻ hi⁻ mi⁻teh', hi⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ jmee⁺ ta⁻he'
(Mt. 24:45-51)

41 Ja⁻ga' ga⁺ jäh' Pee' siiyh⁺:

—Dsa-jøøh' kyaan', ¿che' ma-hlēeh' juu' na-hmäá' lä-na- kyaá' jnääh' o ma-hlēeh' ka-läh' kih' lä-jøh'?

⁴² He-ja- ga-jäh' Dsa-jøøh' jnän`siyh':

—Jaa- dsa- hi- mi-teh' hi- cha- huu'dsē- llu' kih', hi- he' ba' na-hñaa' mah' hääy' hi- tääh' cha'neh' kih' dsa-juu'y, kwēeyh' he- kuyh' hor~ kih'. ⁴³ Llu' la' kih' moz~ he', cher'mah' mi-teyh' lä-jē' mada- he- nuuyh- wa'ra- jah' juuy'. ⁴⁴ Ma-ra- ju'dsoo' jwēehn~ hnäh', ga-lä-jē' ba' he- cha- kih' dsa-juu'y tooyh' goo- moz~ he'. ⁴⁵ Pero cher'mah' hi- na-hñaa' he' ga-jmeey' huu'dsē-: “Lä-hēē' ga miih- dsa-jøøh' kyaan'”, he-ja- ta'ko-jiih' ja-, løoy' jmi'baay' hi- mē' hi- ñuuh- dsa-kyayh', hi- kuh'h'iyh' llu' lä-jiih' lä-heey'. ⁴⁶ Lä-la- le' kih' moz~ he'. Jmii' he- sa- jøøy~, hi- hor~ he- sa- kyey- ni' miih- huu'dsē~, jäh' dsa-juu'y. Peer- cha-miih- jmeeyh' moz~ he', ja-ga' cheey' ko-jøh' kyaah' lä-jēē' hi- sa- ga-mi-teh'.

⁴⁷ Jaa- moz~ hi- ma-ñe- kwee- he- mada- nuuyh- kih' dsa-juu'y mah' sa- ma-na'lluuy, ni- sa- mi-tey' mada- kih' dsa-juu'y, hi- he' sa- lä-ñih' dsēy' kway' kih'. ⁴⁸ Pero jaa- moz~ hi- ma' jmeē- he- hliih' he- sa- ñey-, hi- he' hii' miih- ba'. Jēēh' hi- ma-hyoh~ cha-miih-, lä-ja- ngiih' dsa-juu'y cha-miih-. Dsa-juu' hi- ga-tooh- gooy- cha-miih-, lä-ja- ngiiyh' cha-ga'miih-.

Kwaat~ kih' Jesús he- tēē- dsa-

(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ Ma-jan~ mah' chaahn' je- hwa' la-. Hnoon' wa'ra- jah' kih' koo- ga-juh-. ⁵⁰ Ma-ra' he- jmeē-

bii¹ jëen⁻ koo⁻ he⁻ wii⁷ ngëë¹. Peer⁻ ku¹jii⁻ kin⁻.
 Wa⁻ra⁻ jäh⁷ kih¹ na¹ ga⁻juh⁻ ba¹ ma⁻dsëë¹ jmi¹.
⁵¹ ¿Che⁷ laah⁷ hnäh⁷ ma⁻jan[~] mah¹ jmeen⁻ hii¹ ti¹
 kih¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻? Jwëëhn[~] hnäh⁷, ja⁻ kih¹ he⁻ja⁻
 ma⁻jan[~]. Ma⁻jan[~], mah¹ jmeen⁻ te¹jëë¹ dsa⁻ ba¹.
⁵² Jëeh⁷, na¹ ta⁻ cha¹në⁷ jee⁷ tääh⁷ hñaa⁷ dsa⁻ koo⁻
 cha¹neh⁻, jmeey¹ to¹ nää¹. Uu⁻ hi⁻ he⁷ tee¹ kyaah⁷
 uu¹ hi⁻ uu¹ dsa⁻taah⁻ teey¹ kyaah⁷ uu⁻. ⁵³ Tee¹ jmi⁻
 kyaah⁷ jo⁻ñuu^h, hi⁻ jo⁻ñuu^{yh} tee¹ kyaayh⁷ ka⁻läh⁷.
 Chooy¹ tee¹ kyaah⁷ jo⁻mii⁻, hi⁻ jo⁻mii^y tee¹ kyaah⁷
 chooy¹. Ma⁻chooy¹ tee¹ kyaah⁷ ma¹jooy⁷, ma¹jooy⁷
 tee¹ kyaah⁷ ma⁻chooy¹.

*Ko⁻llaq¹ sa⁻ kye⁻ kwaat[~] ha⁻ lä⁻ la¹ he⁻ jmee⁻ Dio
 jee⁷ kiyh¹*

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Hi⁻ ga⁻jäh⁷ ka⁻läh⁷ siiyh⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻:

—Wa⁻ra⁻ ga⁻jëeh⁻ hnäh⁷ soo⁻ jni¹ ta⁻la⁻ ga⁻dsa⁻
 hyoo⁻, chah⁷ ba¹ jawah⁷ hnäh⁷: “Jma¹ ba¹ na⁻ jä⁻.”
 Hi⁻ lä⁻ja⁻ la¹. ⁵⁵ Hi⁻ wa⁻ra⁻ ja¹ lle⁷ ta⁻ kye¹, jawah⁷
 hnäh⁷: “Jmee¹ hyoo⁻ ba¹ na⁻.” Hi⁻ lä⁻ja⁻ jmee⁻.
⁵⁶ He⁻ ba¹ che⁻ ta⁻juuh¹ hnäh⁷. Leh¹ ba¹ hnäh⁷
 lleh¹ hnäh⁷ juu¹ kwee⁻ ha⁻ lä⁻ jmee¹ koo⁻ jmi¹ koo⁻
 jmi¹ lä⁻koo⁻ la¹ gyuu^h hwa¹. Mah¹ sa⁻ kyeh⁷ hnäh⁷
 kwaat[~] hee⁻ ga¹ na⁻ dsa⁻la⁻ jee⁷ kyah¹ hnäh⁷.

Hnøø¹ mi⁻een¹ juu¹ he⁻ cha⁻ jnän⁻ kyaah⁷ dsa⁻

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ ¿He⁻la¹ sa⁻ leh¹ hnäh⁷ kah¹ hnäh⁷ kwaat[~] hñaa^h
 hnäh⁷ hee⁻ na⁻ he⁻ llu⁷? ⁵⁸ Cher⁷ mah¹ chaa⁻ hi⁻
 hnøø¹ hnëë¹ hne⁻ cha¹në⁷ dsa⁻ta¹, jmee⁷ bii¹ go¹taah⁷
 hnäh⁷ juu¹ kwee⁻ kyaayh⁷ na¹ ga⁻juh⁻ ta¹ko⁻jii^h
 cha⁻ jmi¹, mah¹ sa⁻ ngëëy¹ hne⁻ ja¹goo⁻ jwëë⁻.

Lä⁺ja⁻ mo⁺so⁺ jmee⁺ jwëë⁻ hih⁺ kih⁺ poo⁻, taayh⁺ hne⁻ neh⁻ñe⁺. ⁵⁹ Ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo⁺ jwëëhn⁻ hne⁻, sa⁺ ya⁻hëëh⁺ jee⁺ ja⁻ ta⁻ko⁻jiih⁺ sa⁺ ma⁻mi⁻hmaah⁺ lä⁻koh⁺ te⁺ he⁻ lle⁻ dsa⁻ta⁺kyah⁺.

13

Ga⁻hlëéh⁺ Jesús kih⁺ he⁻ dsa⁻jëeh⁻ dsa⁻kyaaah⁺ Dio

¹ Ja⁻ba⁺ jmii⁺ ja⁻ na⁻nää⁺ ko⁻llaä⁺ dsa⁻ na⁻jmeeyh⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús he⁻ ga⁻jmee⁺ Pilato mada⁻ kih⁺ hløø⁻ he⁻ na⁻jngëëyh⁻ dsa⁻ chaa⁻ Galilea jee⁺ ma⁺ tääyh⁺ jngëëyh⁺ jah⁺ he⁻ ma⁺ mi⁻tey⁺ kiyh⁺ kyaah⁺ Dio.

² Mah⁺ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺, ga⁻jäyh⁺:

—¿Ché⁺ kih⁺ he⁻ ga⁻juu⁺ lä⁻ja⁻ dsa⁻ galilea he⁺, he⁻ja⁻ laah⁺ hnäh⁺ he⁻ ääy⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ dso⁻kye⁻ lä⁻koh⁺ ga⁺ jee⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻gooy⁺? ³ Jnä⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺, ni⁺ miih⁻ sa⁺ la⁺ lä⁻ja⁻. Jëéh⁺ cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁻jëeh⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ Dio, ja⁻ba⁺ lä⁻ja⁻ juu⁺ lä⁻jëë⁻ hnäh⁺ ka⁻läh⁺. ⁴ He⁻ ga⁻toh⁺ hne⁺ ñii⁺ kih⁺ Siloé né⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁻ gya⁻jñaa⁻ dsa⁻ mah⁺ ga⁻juuy⁺, ¿ché⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ huu⁻dsë⁻ he⁻ ääy⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ dso⁻kye⁻ lä⁻koh⁺ ga⁺ jee⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ Jerusalén? ⁵ Jnä⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺, ni⁺ miih⁻ sa⁺ la⁺ lä⁻ja⁻. Jëéh⁺ cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁻jëeh⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ Dio, ja⁻ba⁺ lä⁻ja⁻ juu⁺ lä⁻jëë⁻ hnäh⁺ ka⁻läh⁺.

Juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁻ la⁺ kih⁺ koo⁻ chaah⁺ higo he⁻ sa⁻ kwa⁺ mi⁺

⁶ Hi⁺ ga⁻jäyh⁺ ka⁻läh⁺ juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁻la⁻:

—Jaa⁻ dsa⁻ ma⁺ na⁻jnää⁺ koo⁻ chaah⁺ higo jee⁺ kih⁺ chaah⁺ wii⁻ jëh⁺ kiyh⁺. Mah⁺ na⁻jëëy⁻ ché⁺ na⁻hi⁻ mi⁻higo. Pero ni⁺ koo⁻ mi⁺ sa⁺ ma⁺ hii⁺.

⁷ Mah⁺ ga⁻siiyh⁺ hi⁻ ma⁺ høø⁻ chaah⁺ wii⁻ jëh⁺ ja⁻:

“Jee' la- ma-të' hnë- ji-ñe- ma-jan- jëen- chaah' higo la-, che' hii' mii'. Sa' cha- jnøøhn' ni- miih- lä-koh' hä' gwan'. He-ja- tu' go-te-. ¿He-la' ja- koo- na-ha- hwa' jee' chih'?” ⁸ Pero hi- ma' høø- jee' ja- ga-jäh': “Dsa-jøøh' kyaan-, kwa' jwë' kih' koo- ga' ji-ñe- na'. Gyun- miih- ta-hmii- mah' toohn- tu'hoh'. ⁹ Cher'mah' ga'hii' mii', llu' ba'. Pero cher'mah' sa' ga'hii', ja-ga' na' dsa-tu'.”

Ga-mi-hlää' Jesús ja- dsa-më' hi- ma' na-jluu' cha-kah'

¹⁰ Koo- jmi' he- teeh- dsa- dsë' ma' kwa- Jesús juu' neh- gwah- mäh-. ¹¹ Jee' ja- ma' hää- ja- dsa-më' hi- ma-hya- gya-jña- ji-ñe- dsaah-. Ga-jmee' jmi-llë' hlih' ga-jluu' ka'luuy'. Ni- miih- sa' le' ma' ngëy' ko-dsoo'. ¹² Ma' ga-jëë' Jesús dsa-më' he', ga-tëëyh' mah' ga-siiyh-:

—Dsa-më', ma-jä' ba' kyah' kih' dsoo' he- ma' laah'.

¹³ Ga-kyey- gooy- në' kih' dsa-më' he'. Lä-cha' ja- ga-niih' ka'luuy', mah' ga-løøy' kway- ti'hmaah' kih' Dio. ¹⁴ Pero hi- ma' jmee' hih- gwah- ja-, ga-lä-llë' jwërte kih' he- ga-mi-hlää' Jesús dsa- jmi' he- teeh- dsa- dsë'. Mah' ga-siiyh- lä-jëë- hi- ma' tääh' jee' ja-:

—Jñii' jmi' ba' cha- jwë' jmeen' ta'. Ta-ko-jiih' jñii' jmi' ja-, ya-nää' hnäh' mah' jä' kyah' hnäh', ja- jmi' he- teeh- dsa- dsë'.

¹⁵ Ja-ga' ga-jäh' Dsa-jøøh' jnan- ga-siiyh-:

—Hee- ba' che- ta-juuh' hne- dsa-ñuuh-. ¿Ja- lä-jëë- hnäh' cheeh' hnäh' kya' kyaah' hnäh', burr- kyaah' hnäh' jee' na-hñuuyh' mah' go-jääh- hnäh'

h_iyh' jmi^h jmi^h he⁻ tee^h dsa⁻ dsē'[?] ¿Che' sa⁻ jmeeh⁻ hnäh' lä⁻ja⁻? ¹⁶ Pero h_ih' dsa⁻mē' la⁻, h_ilä⁻ sa⁻ju⁻ kih' Abraham, ma⁻hya⁻ gya⁻jñaa⁻ ji⁻ñe⁻ ma⁻ na⁻hñuuyh' kaah[~] Tana'. ¿Che' sa⁻ ää⁻ jmi^h cheeyh⁻ jmi^h he⁻ tee^h dsa⁻ dsē'?

¹⁷ Lä⁻ ma⁻ ga⁻hlēeh' Jesús juu' ja⁻, ga⁻jä⁻ o⁻hih⁻ lä⁻jēē⁻ h_i⁻ ga⁻lä⁻høøh⁻ kiyh'. Pero jee' lä⁻jēē⁻ dsa⁻ ma⁻ chaay⁻ llu⁻ba', ma⁻ ga⁻jēey' lä⁻jē⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ma⁻jmeē⁻ Jesús.

*Juu' na⁻hmää' lä⁻koo⁻ la' kih' mi⁻ju⁻ mostaza
(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)*

¹⁸ Hi⁻ ga⁻jäh' Jesús ka⁻läh':

—Jwēēhn[~] hnäh' juu' he⁻ jee^h kwee⁻ lä⁻koh'[~] jāä⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih'. ¹⁹ He⁻ jāä⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih', jee^h kwee⁻ lä⁻koo⁻ la' kih' koo⁻ mi⁻'ju⁻ mostaza he⁻ ga⁻jngēē' jāä⁻ dsa⁻ jee' na⁻jnaä'⁻ cha⁻joh' kiyh'. Heh' mi⁻'ju⁻ ja⁻, ga⁻hya⁻ mah' ga⁻kwaa', lä⁻jiih' ga⁻tē' koo⁻ chaah' hma⁻. He⁻ja⁻ ga⁻lla⁻nää' ta⁻jmeey⁻ si⁻nē' sa⁻goh' kih'.

*Juu' na⁻hmää' lä⁻koo⁻ la' kih' levadura
(Mt. 13:33)*

²⁰ Koo⁻ ka⁻läh' ga⁻jäh' Jesús siiyh⁻:

—Jee' la⁻ jwēēhn[~] hnäh' juu' he⁻ jee^h kwee⁻ lä⁻koh'[~] jāä⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih'. ²¹ Jee^h kwee⁻ lä⁻koo⁻ jmeē⁻ levadura he⁻ kooh[~] jāä⁻ dsa⁻mē'. Llay⁻ cha⁻miih⁻ harin mah' kah⁻gwēyh⁻ kyaah'⁻ levadura. Kyaah' lä⁻ja⁻ dsa⁻kwaa' lä⁻ ga⁻dsa⁻ ta⁻ka'.

*Dsu⁻ la' ho⁻haah' jee' dsa⁻taah' dsa⁻ kyaah' Dio
(Mt. 7:13-14, 21-23)*

22 Lă⁺ko^o- ma⁺hăă⁺ Jesús jwē⁺ ngoo⁺ ta⁺ Jerusalén ma⁺ kway⁺ juu⁺ lă⁺kaa⁻ jwii⁻ kaah⁺ hi⁻ lă⁺kaa⁻ jwii⁻ mäh⁻ jee⁺ ma⁺ dsa⁻ngēēy⁺. 23 Jaa⁻ dsa⁻ ga⁻ngii⁺ juu⁺ kiyh⁺, ga⁻siiyh⁺:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, ¿che⁺ miih⁻ go⁻te⁺ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻lää⁺?

He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

24 —Jmee⁺ hnäh⁺ bii⁺ go⁻taah⁺ hnäh⁺ ta⁺ ho⁺haah⁺ dsu⁻. Jēeh⁺, jwēē⁺ dsa⁻ hi⁻ hnøø⁺ dsa⁻taah⁺ mah⁺ sa⁺ jmääy⁺ dsa⁻taayh⁺. 25 Wa⁺ jmeen⁺ jaa⁻ dsa⁻juu⁺ cha⁺neh⁺ ma⁻ngēē⁺ ma⁻jney⁺ ho⁺haah⁺ kiyh⁺. Hi⁺ cher⁺ mah⁺ ga⁻nääh⁺ hnäh⁺ tēeh⁻ hnäh⁺ kiyh⁺ ta⁺ ka⁺hne⁻: “Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, nä⁺ ho⁺haah⁺ mah⁺ dsa⁺tooh⁺ jnääh⁺.” Pero jeeh⁻ dsa⁻juu⁺ he⁺ kyah⁺ hnäh⁺, jäyh⁺: “Sa⁺ man⁺ hii⁻ hnäh⁺.” 26 Ja⁻ ga⁻løøh⁺ hnäh⁺ jwah⁺ hnäh⁺: “Ma⁻kih⁺ ma⁻hih⁺ jnääh⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ hne⁻. Jnääh⁺ he⁺ hi⁻ ga⁻hlēeh⁺ jee⁺ la⁺ cha⁺jwē⁺ juuh⁻.” 27 Pero jäh⁻ dsa⁻juu⁺ cha⁺neh⁺ he⁺, siiyh⁺ hnäh⁺: “Sa⁺ man⁺ hii⁻ hnäh⁺. Go⁻nää⁺ hnäh⁺ kyah⁺, hnäh⁺ hi⁻ jmee⁺ he⁻ hliih⁺ jmah⁺.” 28 Jee⁺ ja⁻ ki⁺hooh⁺ hnäh⁺ mah⁺ juuh⁺ hnäh⁺ cha⁻jäh⁺ hnäh⁺ wa⁺ra⁻ ga⁻jēeh⁺ hnäh⁺ Abraham kyaah⁺ Isaac kyaah⁺ Jacob kyaah⁺ lä⁺jēē⁺ hi⁻ ga⁻ngēē⁺ juu⁺ kih⁺ Dio tääh⁺ ya⁺jwii⁺ kiyh⁺, mah⁺ hnäh⁺ dsa⁻hēeh⁺ ta⁺ ka⁺hne⁻. 29 Jwēē⁺ dsa⁻ chaa⁻uu⁺ ya⁻nää⁺ ta⁺ kye⁺ ta⁺ ñii⁺ mah⁺ dsa⁻taah⁺ kuh⁺hih⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺ jee⁺ oo⁺ ya⁺jwii⁺ kih⁺ Dio. 30 Jēeh⁺, jwēē⁺ hi⁻ sa⁺ laa⁺ kwaat[~] jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺, hi⁻ he⁺ lee⁺ jøøh⁺ ma⁺ja⁻. Hi⁺ hi⁻ laa⁺ kwaat[~] jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺, hi⁻ he⁺ lee⁺ mäh⁺ ga⁺.

*Ga⁺lä⁺meeh⁺ dsē⁺ Jesús kih⁺ jw⁺ Jerusalén
(Mt. 23:37-39)*

³¹ Ja⁻ba⁺ jmi⁺ ja⁻, ga⁺lla⁺nää⁺ ko⁻llaa⁺ fariseo na⁺chi⁺h⁺ Jesús:

—Go⁻hēē⁺ jee⁺ la⁻, gwaah⁻ ta⁺ jee⁺ jyoh⁺, jēēh⁺ hnøø⁺ Herode jngēēh⁺ hne⁻.

³² He⁻ja⁻ ga⁺jāyh⁺ sūyh⁺ dsa⁻ fariseo he⁺:

—Go⁻nää⁺ hnäh⁺ mah⁺ go⁻chi⁺h⁺ hī⁻ kyūūh[~] may[~] hli⁺h⁺ he⁺ juu⁺ la⁻: “Na⁺ hi⁻ hø⁺ lä⁺ ma⁻jmeen⁺ la⁻ ba⁺ ta⁺ he⁻ hwēēn⁺ jmi⁻lle⁺ hli⁺h⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ mi⁺hlään⁺ dsa⁻ ka⁻läh⁺. Ga⁺ ma⁻hya⁻ hnē⁻ jm⁺ī⁺, ja⁻ hni⁺h⁺ ma⁻hñaa⁻ ta⁺ kin⁺.” ³³ Jmee⁺ bi⁺ lä⁺ ma⁻hään⁺ la⁻ ba⁺ jwē⁺, na⁺, hø⁺, hi⁻ hyu⁺ lä⁺jūih⁺ lloon[~] Jerusalén. Jēēh⁺, jmee⁺ bi⁺ he⁻ juu⁺ hī⁻ ngēē[~] juu⁺ kih⁺ Dio ta⁺ Jerusalén, sa⁺ lle⁻ kih⁺ juuy⁺ ta⁺ jee⁺ jyoh⁺.

³⁴ Hnäh⁺ dsa⁻ chaa⁻ Jerusalén, hī⁻ jngēēh⁺ hī⁻ ngēē[~] juu⁺ kih⁺ Dio hi⁻ teh⁺ hnäh⁺ kuū⁺ kih⁺ hī⁻ cheē⁺ Dio, joh⁺ jūih[~] sa⁺ ga⁺lä⁻hnoon⁺ ma⁺ jøøhn⁺ hnäh⁺ lä⁻koø⁻ jøøh⁻ chaah⁺ hyaa⁺ gyūū⁻ chaah⁺ kyaa⁺, taayh⁻ neh⁺ sa⁺kyooy⁺, pero sa⁺ ga⁺hiih⁺ hnäh⁺. ³⁵ He⁻ja⁻ ma⁻bee⁺ Dio hnäh⁺ go⁻te[~], jā⁺ ta⁺jmah⁺ ba⁺ hne⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Jwēēhn[~] hnäh⁺, na⁺ ta⁺ cha⁺nē⁺ mo⁻so⁺ jēēh⁺ hnäh⁺ jnä⁺ ta⁺ko⁻jūih⁺ sa⁺ ma⁻jäh⁺ hnäh⁺: “He⁻ ba⁺ che⁻ jøh⁺gaa⁻ hī⁻ ja⁺, lä⁻hih⁺ kih⁺ Dio.”

14

Ga⁻mi⁻hlää[~] Jesús jaa⁻ hī⁻ dsaah⁺ jm⁺ he⁻ teēh⁻ dsa⁻ dsē⁺

¹ Koø⁻ jmi⁺ he⁻ teēh⁻ dsa⁻ dsē⁺, ngoo⁺ Jesús ga⁻kuh⁻ ga⁻hi⁺h⁺ cha⁺neh⁺ kih⁺ jaa⁻ fariseo hī⁻ ma⁺ laa⁺ jaa⁻ dsa⁻jøøh⁺. Jee⁺ ja⁻ ma⁺ tääh⁺ dsa⁻ hī⁻ ma⁺

täǟ Jesús. ² Hi⁺ ta⁺ chaⁿney⁺ ja⁻ ma⁺ cheh¹ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ dsaah¹ dsoo⁺ gyoō⁻. ³ He⁻ ja⁻ gaⁿngi⁺ Jesús juu¹ kih¹ ta⁻ jwoh¹ kyaā¹ ley kyaah¹ dsa⁻ fariseo he⁺: —¿Che⁺ cha⁻ jwë¹ miⁿhlää¹ jne⁺ jaa⁻ hi⁻ dsaah¹ jmiⁿ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹?

⁴ Tiⁿsih⁺ ba⁺ ga⁻ taah⁻ dsa⁻ he⁺. Ja⁻ ga⁻ ga⁻ sooh¹ Jesús goo⁻ hi⁻ ma⁺ dsaah¹ he⁺ mah¹ ga⁻ miⁿhläy⁺. Hi⁺ ga⁻ hiyh¹ juu¹, ga⁻ siyh⁺:

—Ma⁻ le⁺ gwaah¹ kyah¹.

⁵ Mah¹ ga⁻ hlëy⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh¹ he⁺, ga⁻ siyh⁺:

—Cher⁺ mah¹ jaa⁻ dsa⁻ kyaah¹ hnäh⁺ ga⁻ tah⁺ jaa⁻ burr~ o jaa⁻ kya⁺ kyaay¹ jee⁺ hë⁺ koo⁻ too⁻, ¿che⁺ sa⁻ dsooy¹ lä⁺ chah⁺ ja⁻ dsa⁻ lleey¹ jah⁺ kyaay¹ ma⁺ ke⁺ la⁺ jmiⁿ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹?

⁶ Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ga⁻ lih¹ ma⁺ jeey⁺ juu¹ kih¹ Jesús.

Juu¹ na⁻ hmää⁺ kih¹ hi⁻ ga⁻ taah⁻ to⁻ nē⁺ hma⁻ sii⁺ jee⁺ cha⁻ ma⁻ nuu⁺

⁷ Ma⁺ gya¹ Jesús jëë⁻ ha⁻ lä⁺ ma⁺ jmee⁺ lä⁻ jëë⁺ hi⁻ ma⁺ na⁻ teeh¹ kyaā¹ fariseo he⁺, ga⁻ hnooyh⁻ ma⁺ dsa⁻ taayh¹ høø¹ hi⁻ kaah¹ nē⁺ mes⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻ hlëy⁺ juu¹ na⁻ hmää⁺ kyaah¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ na⁻ teeh¹ he⁺, ma⁺ jäyh⁺:

⁸ —Wa⁻ ra⁻ ga⁻ tēh¹ jaa⁻ dsa⁻ hne⁻ koo⁻ jee⁺ dsa⁻ jee⁺ goo⁻ dsa⁻, sa⁺ nah¹ høø¹ hi⁻ kaah¹, le⁺ ga⁻ che⁻ lloo⁻ jaa⁻ hi⁻ jøøh¹ ga⁻ lä⁻ koh⁺ hne⁻.

⁹ Cher⁺ mah¹ ga⁻ nah¹ jee⁺ ja⁻, ha⁻ ga⁻ che⁻ ga⁻ lloo¹ hi⁻ ga⁻ tēh¹ lä⁻ uu⁺ hnäh⁺, mah¹ siyh⁺ hne⁻: “Kwa⁺ jwë¹ gya⁻ hi⁻ la⁻ jee⁺ na⁻.” Ja⁻ ga⁻ kyaah¹ o⁻ hih⁺ nah¹ jee⁺ ga⁻ dsaa¹ go⁻ te⁻ hma⁻ sii⁻. ¹⁰ Lä⁻ la⁻ ba⁺ jmeeh¹ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tēh¹ jaa⁻ dsa⁻ hne⁻ jee⁺ jmeey¹

jmii'. Goh' ba' hne-, ja- nah' lä+ ga'te' huu' kii- ba'. Mah' wa'ra- ja' hi- ga'teeh' hne-, siiyh+ hne-: "Na- ya-na' jee' llu' ga' miih- la-, ome' kyaan+." Ja- ga' leeh' jøøh' cha'ne' lä+jee+ hi- tääh' ko-jøh' kyaah' hne- ne' mes~ ja-. ¹¹ Jëeh', hi- jmää~ hñii' jøøh', hi- he' jä' ta+ hwa' go-te-. Hi- jmää~ hñii' hwaä', hi- he' ba' lee' jøøh'.

¹² Hi+ ga'hlëeyh' dsa- fariseo hi- ga'tee' kiyh', ga'siiyh-:

—Wa'ra- ga'teeh' dsa- kuh'hiiyh' koo- lä'hyoo+ o ta+ ga'nuu-, ta+ teeh+ ome' kyaah', ni+ øøh', ni' jñah' ga' hi- chaa- kyah', ni+ dsa- cha- kuu' hi- tääh' koo' kyah'. Jëeh', lä+jee+ hi- he' teeh' hne- ka-läh' mah' jeeyh+ kyah'. ¹³ Lä+la- ba' jmeeh' wa'ra- ga'jmeeh' koo- jmii'. Ja- teeh+ hi- tä-ñee' kyaah' dsa-tuuh', dsa-jluuh', hi+ dsa-tuu'. ¹⁴ Lä+ja- ba' le' llu' kyah'. Jëeh', dsa- he' sa+ cha- he- kyaah' mi'hmaayh' kyah' ka-läh'. Pero wa'ra- ga'te' jee' lä+jiih' lä+jee+ hi- lluu', lä'hmaah' kyah'.

Juu' na-hmää' lä-koo- la' koo- jmii' juuh-
(Mt. 22:1-10)

¹⁵ Jaa- hi- ma' gya' ne' mes~ kyaah' Jesús, ma' ga'nuuy' ga'hlëeh' Jesús lä+ja-, ga-jäyh':

—Llu' la' kih' hi- dsa-taah' kuh'hiih' jee' la' ya'jwii' kih' Dio.

¹⁶ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Jaa- dsa- ga'jmeeh' koo- jmii' juuh- mah' ga'teeyh' jwëë' jwërte dsa-. ¹⁷ Ma' ga'te' hor~ kuh+ dsa- ma'nuu+, ga'cheey' jaa- moz~ kyaay' mah' dsa-chiih' hi- ma' na-teeh' kyaay': "Ya-nääh' hnäh' ga-juh-. Jëeh', ma-na'llu' ba' lä+jee+." ¹⁸ Ga+lä+jee+

ba' ga-jäh' sa-jää'. Hi- to-né' ga-jäh': "Ma-lan' koo- jwi' hwa', he-ja- hnoon' na-jéen' koo-. Jmee' jøh- hoh' sa-jään' niin'." 19 Hi- jñah' ga-jäh': "Ma-laan' hñaa' gyaah' kya' hi- jmee' ta'. Hi- he' na-, na' ga' na-jéen' che' lluyy'. He-ja- chuun' kyaah' hne- jmee' jøh- hoh', sa-jään' niin'." 20 Hi- jñah' ka-läh' ga-jäh': "Koo- ma-jee' ba' goon-. He-ja- sa- le' niin'." 21 Ngaah' go-te~ ba' moz~ he', na-jmeeyh' juu' kih' dsa-jmuy'. Ma' ga-nuu' jmii' he' ga-jäyh' lä-ja-, ga-lä-lleey' jwërte. Ja-ga' ga-siiyh' moz~ he': "Gwa- ko-chih' je'hmooh' hi-lä-kaa- cha'jwë' kih' jee' jwi- jmuh-, go-kyaa' hi-tä-ñee' kyaah' dsa-tmuh', dsa-jluuh' hi' dsa-tmuh'."

22 'Ma' jah' moz~ he', ga-siiyh': "Dsa-jøøh' kyaan-, ma-la- ba' lä-jë' mada- he- ma-jmeeh'. Pero ja' ga-jee' dsa-taah' dsa-." 23 He-ja- ga-jäh' dsa-jmuy' he' siiyh' moz~ kyaay': "Gwa- lä- hä' jwë', hi-lä-kaa- jee' jeeh' dsa-, jmee' bi' ya-näay', mah' kah' cha'neh' kin' la-. 24 Jëeh', jwëehn~ hnäh', ni' jaa- dsa- hi- ga-tëehn' he', mo-so- tëey' kuyh' ma-nmuy' kin'."

Hweh- miih- la' he- jmee' jne' ko-jøh' kyaah' Cristo

(Mt. 10:37-38)

25 Jwëë' jwërte dsa- hi- ga-nää' ko-jøh' kyaah' Jesús. He-ja- ga-jeeyh- hñiiy' ta' jee' ya-nää' dsa-, mah' ga-siiyh':

26 —Jaa- hi- hnøø' jmee' ko-jøh' kyaah' jnä', cher'mah' sa- hnääy' jnä' cha-ga'miih- lä-koh' ga- he- hnääy' cho'jmiiy-, lä-koh' ga- he- hnääy' mëy', he- hnääy' jooy', he- hnääy' dsa- ñmuh- øøyh-, he-

hnäy' mä' øøyh', hi' lä'koh' ga' he- hnäy' hñiiy', sa' jmäy' leey' discipulo kyaan'. 27 Hi' sa' jää' cru' kyaa' mah' sa' jmeey' ko-jøh' kyaah' jnä' sa' jmäy' leey' discipulo kyaan'.

28 Wa'ra- ga' tē' jee' hnooh- hnäh' jmeeh' hnäh' koo- hne' ñii', ¿che' sa' jēh' hnäh' to-nē' joh' kēē' hi' che' lee' kuu' kyah' hnäh' lä'jiih' hñaa' hne' ja-? 29 Jēh' cher'mah' ga' chih' hnäh' ma-tii' kih' hne' ja- mah' sa' hñaa' ta' ja-, lä-jēē' dsa- hi- jēē' ta' ja-, mi-kwayh' kyah' hnäh'. 30 Mah' jäh': "Dsa-ññuh- la- ga'løøy' chooy' hne' la- mah' sa' ga'liyh' ma' mi-hñaa'." 31 O wa' jmeen' jaa- rey, hi- dsoo' dsa-tee' kyaah' jñah' rey, ¿ja' gyay' to-nē', jēy' che' jmää' gya' mil hløø' kyaay' mah' dsa-teey' kyaah' jñah' rey hi- jää' gyeē' mil hløø'? 32 Wa'ra- ga-jēy' sa' liyh', he- ja- cheey' jaa- hi- dsa-hlēē' llay' ha- lä' jee' hii' ti' juu' ja-, ta'ko-jiih' sa' ma-ya-jäh' jñah' rey he'. 33 He- ja- cher'mah' cha- jaa- hnäh' hi- sa' tuu- dsē' be' lä-jē- he- cha- kih', sa' jmäy' leey' discipulo kyaan'.

34 'Llu' ba' ñe' pero wa'ra- ga-dsaa' he- ñii' kih', ha- lä-lii' ka-läh' ñii'. 35 Sa' jmää' kih' hwa', ni' he- kaayh' kyaah' jyoh' tu'hoh' sa' jmää'. He- be' ba' dsa- ja-. Hi- hnøø' heeh' juu' la-, wa' heeyh'.

15

Juu' na-hmää' lä'koo- la' kih' jaa- borrego hi- na-hēē'

(Mt. 18:10-14)

1 Jwēē' dsa- hi- ma' koo' ku'sih- hi' jñah' dsa- wa' hi- cha- hi- ga'lla' nää' koo' kih' Jesús mah' nuuy'

juu' he- ma' kway+. 2 He-ja- sa+ ga+tih' dsē' dsa- fariseo ni+ saduceo ka-lāh', ma' jāyh':

—Dsa-ñuuh- la- heeh- lä+jēē- hi- jmee+ wa' la' cha- la' hi+ kuyh- ko-jøh' kyaayh' ka-lāh'.

3 He-ja- ga+hlēēyh' dsa- he' juu' na-hmää' lä-la-, ga-jāyh':

4 —Cher'mah' jaa- hnäh' chaa- hñā-laa' borrego kyaä', mah' dsa-hēē' jaa-, ¿che' sa+ beey' ko-hwēē' jee' lä-jēē- jah' he' mah' dsooy' ta+ moh' dsa-hnääh' hi- na-hēē' he' lä+jiih' jnääh'?

5 Peer+ jēē' dsēy' wa'ra- ga+jnääh' jah' kyaay', mah' tēēy+ jwē' ka'kyooy-. 6 Hi+ wa'ra- ga-llaayh' kiyh', tēēyh' lä+jēē- ome' kyaay' hi+ lä+jēē- hi- tääh' koo' kiyh' mah' säh': “Wa' chaa- jne' llu', jēēh' ma-jnäähn~ borrego kyaan+ hi- ma' na-hēē'.” 7 Jwēēhn~ hnäh', lä-ja- ka-lāh' cha-ga'miih- chaa- llu' hi- tääh' gyuuh' kyaah' jaa- hi- dsa-jeeh- kih' Dio lä-koh' ga' kyaah' lä+jēē- to'lo'gyaa' dsē- to'laa' ñu' hi- sa+ jmee+ bii' kih' dsa-jēeyh~ kih' Dio.

Juu' na-hmää' lä+ la' kih' kuu' he- na-hii'

8 'Lä-ja- ka-lāh' jaa- dsa-mē' hi- ma' cha- gya' kuu' kih'. Cher'mah' ga-hii' koo- kuu' kiyh', ¿che' sa+ hiih' je- mah' hyayh+ cha'neh+ kiyh', hnooyh+ kwee- lä+jiih' jnøoyh'? 9 Hi+ wa'ra- ga-jnøoyh' kuu' he- ma' na-hii' ja-, tēēyh' lä+jēē- ome' kyaay' hi- lä+jēē- hi- tääh' koo' kiyh' mah' jāyh': “Wa' chaa- jne' llu', jēēh' ma-jnøøhn~ ba' kuu' kin+ he- ma' na-hii'.” 10 Lä-ja- jwēēhn~ hnäh', ha- koh' sa+ chaa- llu' ángele kyaä' Dio wa'ra- ga-tu' jaa- dsa- jwē' hliih' mah' dsa-jēeyh~ kyaah' Dio —ga-jäh' Jesús.

Juu' na-hmää' lä'koo- la' kih' chih- hi- na-hëë'.

11 Hi+ ga+jäh' Jesús ka-läh' juu' la-:

—Jaa- dsa- ma' chaa- uu+ jo-ñuuh-. 12 Nää- hi- mäh' ga+siih+ jmiiy-: “Tää, kwëeh` jnä' heen- he- ga+tëen' hyohn-.” Mah' ga+kwëëyh'. 13 Miih- jmiih' ba' ma-hya-, ga+ka' hi- mäh' he' heey' he- ga+tëëy' ja-, ngooy' ta+ jee' jwii- uu'. Jee' ja-, ga+jmeey' wa' la' cha- la', ga+heey' lä+jë' go-te- heey' ja-. 14 Ma-ngëë' ma-mi-llay- lä+jë' kuu' kiyh', ma' ga-lä+cha+ hoo'lä+kaa- hwa' ja-. Ja- jiih' ga-løø' lla-kyaa'y' lä+jë'. 15 He-ja- ñeey' na'ngiiy' ta' kih' jaa- hi- ma' chaa- hwa' ja-. Dsa- he' ga+cheey' ta+ moh' kiyh' mah' dsa-häay' ñe'. 16 Ma' hnøø' chih- he' ma' kayh' tuyh' kyaah' he- ma' kuh- ñe' he'. Pero jee' ja- sa+ chaa- hi- ma' kwa' he- ma' kuyh-. 17 Ja-ga' ga-lä+liiyh- mah' ga+jmeey' huudsë-: “Jah' moz~ sa+ chaa- kyaa' tää' kyaan+, cha- he- kuyh+, lä+jiih' dsa+chaa' ga' kiyh', mah' jnä' dsa+juun' hoo' jee' la-. 18 Hii- jnä' ngaahn' go-te- kih' tää' kyaan+, na'chiih`jnih': Tää' kyaan+, ma-jmeen' he- hliih' cha'në' Dio hi+ ma-hläähñ- cha'nëh' ka-läh'. 19 Mo+so+ ga+tëë' jnä' leen' lä'koo- jooh-. Jmää' jnä' lä'koo- jaa- moz~ kyaah' ba'.” 20 He-ja- ga+hey' jwë' ngaayh' kih' tää' kyaay'.

Ja-ga' llaayh~ kiyh', uu' ga' lä+ja- ga+jëë' jmiiy- jayh'. Peer+ ga-lä+ñih' dsëy' kiyh' ma' ga+jëëy', mah' ngooy' ko-chih' na'ëey' chih- he', hi- ga+chuyh' kiyh'. 21 He-ja- ga+jäh' chih- he' siih+ jmiiy-: “Tää' kyaan+, ma-jmeen' he- hliih' cha'në' Dio hi+ ma-hläähñ- cha'nëh' hne- ka-läh'. Mo+so+

ga⁻tēē^ʔ jnä^ʔ leen^ʔ lä⁻koo⁻ joo⁻h⁻.” 22 Pero jmi⁻chih⁻ he^ʔ ga⁻siiyh⁻ moz⁻ kyaay^ʔ: “Go⁻kye⁻ hmi⁻h⁻ he⁻ llu^ʔ ga^ʔ mi⁻h⁻ mah^ʔ kyeh⁻ chih⁻ kyaan⁻ la⁻. Tøø^h aniy⁻ cha^ʔgooy⁻ hi⁻ tøø^h mi⁻ tiy^ʔ. 23 Hnääh^ʔ kya^ʔ hi⁻ baah^ʔ ga^ʔ mi⁻h⁻ mah^ʔ jngēē^h hnäh^ʔ kyeh⁻n⁻. Wa^ʔ jmeen⁻ jmi⁻ʔ kiyh^ʔ. 24 Jēē^ʔ, gy^{uu} kyaan⁻ la⁻ hi⁻ ma^ʔ na⁻juu^ʔ ba^ʔ la⁻ kin⁻, ma⁻lä⁻jii⁻h⁻ ka⁻lä^h. Hi⁻ ma^ʔ na⁻hēē^ʔ ba^ʔ la⁻, na^ʔ ga^ʔ ma⁻hñaa^ʔ.” Ja⁻ga^ʔ ga⁻løøy^ʔ jmeey⁻ jmi⁻ʔ.

25 'Pero chih⁻ nää⁻ hi⁻ jøø^h he^ʔ ma^ʔ hää^ʔ jee⁻ nuu⁻. Lä⁻koo⁻ ma^ʔ ga⁻llaay^h jäh⁻ kiyh^ʔ, ga⁻nuuy^ʔ hi⁻ʔ luu^ʔ, hi⁻ ma^ʔ tääh^ʔ dsa⁻ jmee⁻ ja^ʔ. 26 Ga⁻tēēyh^ʔ jaa⁻ moz⁻ mah^ʔ ga⁻ngiiy^ʔ juu^ʔ kih^ʔ hee⁻ ja⁻ ma^ʔ jmee⁻ dsa⁻ jee⁻ ja^ʔ. 27 Mah^ʔ ga⁻jäh^ʔ moz⁻ he^ʔ siiyh⁻: “Chih⁻øø^h ba^ʔ na⁻ ma⁻jah⁻. He⁻ja⁻ ma⁻jngēē^h tää⁻ kyaah^ʔ kya^ʔ hi⁻ baah^ʔ ga^ʔ mi⁻h⁻, kih^ʔ he⁻ na⁻llu^u bi^h ma⁻jay⁻h⁻.” 28 Ga⁻lä⁻lleē^ʔ jwē⁻te chih⁻ he^ʔ, sa⁻ ma^ʔ hnøøy^ʔ ma^ʔ dsa⁻hey^ʔ cha⁻neh⁻. He⁻ja⁻ ya⁻hēē^ʔ jmi⁻y⁻ ga⁻chuuy^ʔ kyaay^h mah^ʔ dsa⁻hey^ʔ cha⁻neh⁻. 29 He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʔ chih⁻ he^ʔ siiyh⁻ jmi⁻y⁻: “Joh^ʔ ji⁻ñe⁻ sa⁻ ma⁻hya⁻ jmeen⁻ ta^ʔ kyaah^ʔ hne⁻. Ni⁻ mi⁻h⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ ma⁻hlääh⁻n⁻ kyaah^ʔ hne⁻. Pero ni⁻ koo⁻ hä⁻ sa⁻ ma⁻kwēē^h jnä^ʔ jaa⁻ jah^ʔ mah^ʔ mah^ʔ jmeen⁻ jmi⁻ʔ kyaah^ʔ ome⁻ kyaan⁻. 30 Pero na^ʔ ma⁻jah⁻ chih⁻ kyaah^ʔ na⁻ hi⁻ ma⁻mi⁻lla⁻ he⁻ cha⁻ kyah^ʔ kyaah^ʔ wa^ʔ hi⁻ cha⁻ hi⁻ hyaa⁻, mah^ʔ ma⁻jngēē^h kya^ʔ hi⁻ baah^ʔ ga^ʔ mi⁻h⁻ kiyh^ʔ.”

31 'He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʔ jmi⁻y⁻ siiyh⁻: “Gy^{uu} kyaan⁻, hne⁻ ñeh^ʔ tää^ʔ kyaah^ʔ jnä^ʔ. Ga⁻lä⁻jē⁻ he⁻ cha⁻ kin⁻, la^ʔ kyah^ʔ. 32 Ha⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ jmee⁻ jne⁻ jmi⁻ʔ mah^ʔ lä⁻chaa⁻ jne⁻ llu^ʔ. Jēē^ʔ dsa⁻ñuu⁻h⁻ øø^h na⁻ hi⁻ ma^ʔ

na⁻juu^u ba^u na⁻, na¹ ma⁻lä⁻jiiyh^h. Hi⁻ ma^u na⁻hëë^h ba^u na⁻, na¹ ga^u ma⁻hñaay¹.”

16

Juu¹ na⁻hmää^u lä⁻koo⁻ la¹ kih¹ hi⁻ ma^u hä^u goo⁻ ta^u

¹ Ga^u jāh^u Jesús ka⁻läh^u siiyh^h discipulo kyaay¹:

—Ma^u chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu^u. Kih¹ hi⁻ cha⁻ kuu^u he^u ma^u chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ ma^u hä^u goo⁻ ta^u kiyh¹. Pero ga^u bääh⁻ dsih^u dsoo^u, kih¹ he⁻ ma^u heey⁻ kuu^u kih¹ dsa⁻juu^u. ² Mah¹ ga^u tääyh¹ dsa⁻ he^u ga^u siiyh^h: “Ma⁻nuun¹ ha⁻ lä⁺ la¹ he⁻ ma⁻lø¹ jmeeh⁻. ¿He⁻la¹ jmeeh⁻ lä⁺na⁻? Ngëè⁻ kwaat⁻ kih¹ ta^u kyah¹. Jëeh^u, mo⁺so⁺ le^u dsa⁻he^u ga^u gooh⁻ ta^u he⁻ ga^u kwëehn⁺ hne⁻.” ³ Dsa⁻ hi⁻ ma^u hä^u goo⁻ ta^u ja⁻, ga^u jmeë^u hu^udsë^u: “¿Ha⁻ lä⁺ jmeen⁻ na⁻? Dsa⁻juu^u ta^u ma⁻lleey⁻ jnä^u ma^u jmeen⁺ ta^u kiyh¹. Sa⁺ lihn⁺ jmeen⁻ ta^u jee^u nuu⁻. Peer⁺ na⁻hihn^u ngiin^u kuu^u kih¹ dsa⁺. ⁴ Ma⁻man⁺ ha⁻ lä⁺ jmeen⁻ mah¹ lä⁺ chaa⁻ hi⁻ heeh⁺ jnä^u cha^uneh⁺ kih¹ wa^ura⁻ ya^uhi¹ ta^u he⁻ jmeen⁺ la⁻.” ⁵ He⁻ja⁻ ga^u tääyh¹ ma^u jaa⁻ ma^u jaa⁻ hi⁻ ma^u ää⁻ kih¹ dsa⁻juu^u ta^u he^u. Hi⁻ to⁻në^u he^u ga^u siiyh^h: “Joh^u ääh⁻ kih¹ patrón kyaan⁺.” ⁶ “Ään⁻ hña⁻loo^u mi^ukwaah⁻ aceit”, ga^u jāyh^u. Mah¹ ga^u jāh^u hi⁻ ma^u hä^u goo⁻ ta^u he^u, siiyh^h: “Hee⁻ la⁻ kwaat⁻ kyah¹. Na^u jee^u na⁻ ga⁻juh⁻, sii^u to⁻lo⁻gya^u ba^u he⁻ ääh⁻.” ⁷ Ja⁻ga^u ga^u siiyh^h hi⁻ jñah^u he^u: “¿Hne⁻ na⁺, joh^u ääh⁻?” “Hña⁻loo^u hih⁺ trigo”, ga^u jāh^u hi⁻ he^u. Mah¹ ga^u jāyh^u siiyh^h: “Hee⁻ la⁻ kwaat⁻ kyah¹. Sii^u kye^u gyii^u ba^u he⁻ ääh⁻ hne⁻.” ⁸ Pero dsa⁻juu^u he^u ga^u hlëeh^u llu¹ kih¹ dsa⁻hi⁻ hi⁻ ma^u hä^u goo⁻ ta^u ja⁻, kih¹ he⁻ ga^u lä⁺may⁻ ga^u liyh¹ ya^uhi¹ llu¹ ta^u

kiyh'. Dsoo' ba', dsa- hi- sa- ma-heeh-, may-
cha-ga'miih- ha- jee' leeyh- dsa- kyaayh', la- koh'
ga- he- jmee- dsa- hi- taah' jee' wa'je-.

9 He- ja- jweehn- hnah', kyaah' la- je- he- cha-
kyah' hnah' jmi-gyuu- hlih' la-, hnøøh' hnah' ha-
la- jee' la- jwah' hnah' kyaah' dsa-. La- ja- wa-ra-
ga- dsa- he- cha- kyah' hnah' cha- hi- heeh- hnah'
cha'neh- jee' go'taah' hnah' ta-.

10 Ja- hi- mi-te- ko- ta' pih', la- ja- mi-tey'
ka-lah' ta' he- juu- ga'. Hi- ja- hi- sa- mi-teh'
ko- ta' pih', la- ja- sa- mi-teyh' kyaah' ta' he- juu-
ga'. 11 Cher'mah' sa- ga- jmaa' hnah' kooh' hnah'
kuu' he- cha- jmi-gyuu- hlih' la-, cha- la- ka- dsa-
o-jøh- dsë- kyah' hnah' he- tooyh' gooh- hnah'
he- kye- ga'? 12 Hi- cher'mah' sa- jmeeh- hnah'
la- lle- kih' kyaah' kuu' kih' jnah', cha- la- kwëh-
dsa- hnah' ma- ra- he- la- kyah' hnah'?

13 Ni- ja- dsa- sa- la- keh' jmi- jmee' ta' he' kih'
uu- dsa- juu-. Jëh' jmeey' na- haayh' ja- mah'
la- hnaay' hi- jnah' ba'. Mi-tey' kih' ja- mah'
mi- kwayh' hi- jnah' he'. La- ja- sa- la- keh' hnah'
jmi- kyaah' ko- ha- ba- kah' hnah' hu- dsë- kih'
kuu' hi- kah' hnah' hu- dsë- kih' Dio ka-lah'.

14 Ga- nuu' dsa- fariseo ka-lah' la- je- he- ma-
hleeh- Jesús discipulo kyaay'. Dsa- fariseo he-
ma- tu- dsëy' kuu' he- ja- ga- mi- kwayh' kih' Jesús.

15 He- ja- ga- jah' Jesús siyh-:

—Jmaa- hnah' hnaah' lluu' cha-ne' hi- taah'
jmi-gyuu- la-. Pero ñe- ba' Dio ha- la- la- neh-
tuh- hoh' hnah'. Hi- kih' la- je- he- jmee- dsa- juu-
ne' hwa' la-, he- ja- sa- la- jee' Dio go-te-.

16 'Jää¹ ba' ma' cha⁻ ley kih¹ Moisé hi⁺ ma' cha⁻ juu' kih¹ lä⁻jëë⁺ hi⁻ ga⁻ngëë⁺ juu' kih¹ Dio lä⁻jiih¹ jii⁻ kih¹ Jwaa⁻ hi⁻ ma' choo⁻ jmi⁻. Lä⁻ ma'ja⁻ ga⁻løø⁻ nuu⁻ dsa⁻ ju'hmëë⁺ lä⁻koo⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih¹. He⁻ja⁻ lä⁻jëë⁺ ba' jmee⁺ lä⁻bi¹ lä⁻jaa¹ mah¹ dsa⁻taayh⁻ jee⁻ jmee⁻ Dio hih⁺.

17 'Pero ma⁻ra⁻ he⁻ lä⁻te¹ ba' ley. Miih⁻ ga' jwëëh⁻ he⁻ heë⁺ gyuu^h hwa¹ lä⁻koh⁺ ga' he⁻ jä¹ ta⁺ koo⁻ koo⁻ mi¹juu¹ kih¹ ley.

Ga⁻jäh⁺ Jesús ha⁻ lä⁻ la¹ he⁻ beë⁻ dsa⁻ øøh⁻
(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

18 'Lä⁻jëë⁺ hi⁻ beë⁻ dsa⁻më⁺ kyaa¹ mah¹ kaay¹ jñah⁺ dsa⁻më⁺, he⁻ ma⁻jmeey⁺ dso¹kye⁻ ba' ja⁻. Hi⁺ lä⁻ja⁻ hi⁻ kaa¹ dsa⁻më⁺ hi⁻ ga⁻beey¹ he⁺, he⁻ ma⁻jmeey⁺ dso¹kye⁻ ba' ja⁻ ka⁻läh⁺.

Dsa⁻ cha⁻ kuu¹ kyaah⁺ Lázaro

19 'Ma' chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu¹ hi⁻ ma' këh⁻ hmiih⁻ gyuu⁻ läh⁻. Hmiih⁻ hmooh¹ jmah¹ ba' ma' këyh⁻. Hi⁺ koo⁻ kyoo⁻ ba' ma' cha⁻ lä⁻jë⁺ nëë¹ he⁻ ma' kuh⁻hiyh⁻. 20 Hi⁺ ma' chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ tä⁻ñee⁺ hi⁻ chee⁻ Lázaro. Hi⁻ he⁺ ma' gya⁺ ho¹haah⁺ kih¹ dsa⁻ cha⁻ kuu¹ he⁺. Tuu⁺ ba' cha¹hmih¹ ma' laay¹. 21 Ma' heë⁺ dsëy¹ ma' kuyh⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ ma' dsa⁻saa¹ në⁺ mes⁻ kih¹ dsa⁻ cha⁻ kuu¹ he⁺. Lä⁻kye⁻ dsii⁻ ma' dsa⁻nää¹ dsa⁻hluyh⁺ në⁺ dsoo¹ kiyh¹ ja⁻. 22 Ga⁻lloo⁻ koo⁻ jmi⁺ ga⁻juu¹ hi⁻ tä⁻ñee⁺ he⁺. Ya⁻nää¹ ángele mah¹ ga⁻tëy⁻ lä⁻ ga⁻të⁺ koo⁺ kih¹ Abraham. Lä⁻ja⁻ ga⁻juu¹ dsa⁻ cha⁻ kuu¹ he⁺ mah¹ ga⁻haa¹ dsih⁺.

23 'Jee⁻ hääy⁺ cha¹je⁻ jëëy⁻ wii⁺, ga⁻chooyh¹ mo⁻nëy⁺, hi⁻ uu⁺ ga⁻ ga⁻jëëy¹ Abraham kyaah⁺ Lázaro tääyh⁺ ko⁻jøh⁺. 24 He⁻ja⁻ ga⁻hlëëyh⁺ ki⁻gaa⁻,

ga⁻jäh[˘]: “Tää` Abraham, wa[˘] lä⁻ñih[˘] hoh[˘] ki[˘] jnä[˘]. Wa[˘] mi⁻gyuh[˘] Lázaro mi[˘]lle[˘] cha[˘]gooy⁻ kyaah[˘] jmii⁻ mah[˘] cheey[˘] jee[˘] la⁻ mi⁻gyuyh[˘] ko⁻hi[˘]pih[˘] na[˘]siihn[˘]. Jëeh[˘], jëen[˘] wii[˘] jwërte cha[˘]je⁻ la⁻.” ²⁵ Pero ga⁻jäh[˘] Abraham siiyh[˘]: “Gyuu⁻ kyaan[˘], mi⁻dsooh⁻ hoh[˘] he⁻ ga⁻ngëeh[˘] llu[˘] jwërte ta[˘]ko⁻jiih[˘] ma[˘] chaah⁻. Mah[˘] Lázaro ga⁻ngëe[˘] hliih[˘]. He⁻ja⁻ chaay⁻ llu[˘] jee[˘] la⁻, mah[˘] hne⁻ jëeh[˘] wii[˘]. ²⁶ Ma⁻la[˘] ba[˘] ma⁻hñah⁻ hnäh[˘] høø[˘] hnäh[˘]. Ta[˘] jyoh[˘] ko⁻taa⁻ cha⁻ koo⁻ ta⁻juh⁻ ñiih[˘] jee[˘] jnän[˘]. Hi⁻ hnøø[˘] hwëë[˘] jee[˘] la⁻ mah[˘] dsa⁻näay[˘] jee[˘] na⁻ sa[˘] le[˘]. Ni[˘] sa[˘] le[˘] ya⁻nää[˘] hi⁻ tääh[˘] jee[˘] na⁻ jee[˘] tøøh[˘] jnääh[˘] la⁻.”

²⁷ Pero dsa⁻ hi⁻ ma[˘] cha⁻ kuu[˘] he[˘] ga⁻jäh[˘]: “Chuun[˘] kyaah[˘] hne⁻, tää` Abraham, chee⁻ Lázaro cha[˘]neh[˘] kih[˘] tää` kyaan[˘]. ²⁸ Jëeh[˘] chaa⁻ hñaa[˘] øøhn[˘]. Hi⁻ he[˘] hnoon[˘] dsa⁻hlëeyh[˘] mah[˘] lä⁻ja⁻ mo⁻so[˘] ya⁻näay[˘] jëey[˘] wii[˘] lä[˘] jëen[˘] la⁻.” ²⁹ Mah[˘] ga⁻jäh[˘] Abraham siiyh[˘]: “Cha⁻ ba[˘] nuuh⁻ kih[˘] Moisé hi⁻ cha⁻ ba[˘] juu[˘] he⁻ ga⁻hlëeh[˘] hi⁻ ga⁻ngëe[˘] juu[˘] kih[˘] Dio jee[˘] tääyh[˘] oo[˘]. Wa[˘] jmeey[˘] he[˘] kih[˘] juu[˘] ja⁻.” ³⁰ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh[˘]: “Ja⁻ lä⁻ja⁻, tää` Abraham. Wa[˘]ra⁻ jäh[˘] kih[˘] llaah⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu[˘] jee[˘] kiyh[˘], dsa⁻jëeyh⁻ kyaah[˘] Dio.” ³¹ Pero ga⁻jäh[˘] Abraham siiyh[˘]: “Cher[˘]mah[˘] sa[˘] ga⁻jmeey[˘] he[˘] nuuh⁻ kih[˘] Moisé hi⁻ lä⁻ja⁻ sa[˘] ga⁻jmeey[˘] he[˘] juu[˘] he⁻ ga⁻hlëeh[˘] hi⁻ ga⁻ngëe[˘] juu[˘] kih[˘] Dio, ni[˘] lä⁻ja⁻ sa⁻ lä⁻heey[˘] wa[˘]ra⁻ ga⁻jëey[˘] ma⁻lä⁻jiih[˘] jaa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu[˘].”

17

*Goo⁻ la[˘] kih[˘] hi⁻ jmee[˘] tēh[˘] dsa⁻kyaah[˘]
(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)*

¹ Mah' ga' siih' Jesús discipulo kyaay':

—Ma'ra' he' gwa' ba' he' jaa' jne' jwë' hliih'.
Peer' jwii' dsa' hi' jmee' dsa'tëh' dsa'kyaah'.

² Peer' jwii' ba' hi' jmee' dsa'tëh' jaa' hi' mäh'
la' kyaah' he' hliih'. Llu' ga' la' kiyh' wa'ra- jah'
kih' hñuu' dsa' luuy' koo' cha'too' kih' molii' mah'
jwää' dsih' cha'jmi-ñeeh'. ³ He'ja- jwëëhn' hnäh',
leeh' hnäh' kyaah' he' ja'.

'Cher'mah' jaa' øøh' ga'hlääh- kyaah' hne-,
hlëeh' hnih'. Hi' cher'mah' ga'heeh- bih', jmee'
jøh- hoh' kiyh'. ⁴ Cher'mah' gyii' jiih' ga'hlääyh-
kyaah' hne- koo- jmi', hi' cher'mah' gyii' jiih'
jäy' ya-chiiyh' hne-: "Mo'so' jmeen' ka'läh'." Ja-
jmeeh- jøh- hoh' kiyh'.

⁵ He'ja- ga'jah' apóstole siiyh' Dsa-jøøh' jnän':

—Jmee' wa' lä-dsoo' dsë- jnääh' cha-gamiih-.

⁶ He'ja- ga'jeeh- Dsa-jøøh' jnän' juu' kiyh',
ga'siiyh':

—Wa'ra- jah' kih' dsoo' hoh' hnäh' ko-hi'pih'
lä'koo- te' mi'ju- mostaza, le' ba' jwiih' hnäh'
chaah' hma- sicómoro la-: "Cheh' hñaa'h' jee' la-
mah' gwa- ta' cha'jmi-ñeeh'." Jmeey' ba' lä' jwiih'
hnih'.

Hnøø' jmee' jne' ta'he' kih' øøh' jne'

⁷ 'Wa' jmeen', jaa- hnäh' chaa- jaa- moz' kyaay'
hi' kyah- hwa' o hi' hää' jah'. Wa'ra- jayh',
¿ché' jwa- jwiih' hnih': "Ngëë', ña- ya-na' nē'
mes' mah' kuh'huh'?" ⁸ Lä-la- ba' jwiih' hnih':
"Jmee' ma'nñu' kuhn'. Jmääh' hñaa'h' mah' jmee'
ta'he' kin' ta'ko-jiih' kuh'huhn'. Ja-ga' kuh'huh'
hne-." ⁹ ¿Che' jwa- jwiih' hnih' tí'hmaah', kih' he-

ma-mi-tey¹ lä-jë⁺ mada⁻ kyah⁴? Go⁻ laan⁺ kin⁺ sa⁺ jmeeh¹ hnäh^ʔ lä-ja⁻. ¹⁰ Lä-ja⁻ ka-läh^ʔ hnäh^ʔ, wa-ra⁻ ga-mi⁻teh^ʔ hnäh^ʔ lä-jë⁺ mada⁻ he⁻ jmee⁺ Dio kyah¹ hnäh^ʔ, jawah¹ hnäh^ʔ: “Sa⁺ cha⁻ jmää¹ jnääh¹ ni⁺ mi^h-kyah¹. Jëeh^ʔ, lä-koh^ʔ te¹ he⁻ ää⁻ jmi^ʔ jmee⁺ jnääh¹, ko-ja⁻ ba⁻ ma-jmee⁺ jnääh¹.”

Ga-mi⁻hlää^ʔ Jesús gyaa¹ hi⁻ ma^ʔ dsaah^ʔ dsoo^ʔ hmih¹ øø⁻

¹¹ Lä-koo⁻ ma^ʔ hää^ʔ Jesús jwë¹ ngooy¹ ta⁻ Jerusalén, ga-ngëëy^ʔ ya-jwi^ʔ kih¹ hwa¹ Samária kyaah^ʔ kih¹ hwa¹ Galilea. ¹² Lä-koo⁻ ma^ʔ ga⁻hey¹ koo⁻ jwi^ʔ mäh⁻, gyaa¹ dsa⁻ñuu^h-hi⁻ ma^ʔ dsaah^ʔ dsoo^ʔ hmih¹ høø⁻, ya-nää¹ ga-mi⁻jeey⁻ Jesús. Pero uu^ʔ ba⁻ ga-taayh^ʔ. ¹³ Ga⁻hlëëyh^ʔ ki-gaa⁻, ma^ʔ jäyh^ʔ:

—Jesús, hne⁻ hi⁻ laah¹ ta-jwoh¹, wa⁻ lä-ñih^ʔ hoh^ʔ kyaa¹ jnääh¹.

¹⁴ Ma^ʔ ga⁻jëë¹ Jesús lä-jëë⁺ dsa-dsaah^ʔ he^ʔ, ga-si^hyh⁺:

—Go-nää^ʔ hnäh^ʔ, go-hääh^ʔ hnäh^ʔ hñaah¹ jmi-dsa⁻ mah¹ jeëy¹ he⁻ ma-jä¹ kyah¹ hnäh^ʔ.

Ta⁻ko⁻jiih¹ jee^ʔ ga⁻nääy¹ ja⁻, ga⁻ääh¹ go-te⁻ hmih¹ øø⁻ ja⁻. ¹⁵ Jaa⁻ jee^ʔ lä-jëë⁺ kih¹ gyaa¹ dsa⁻ he^ʔ, ma^ʔ ga⁻jeëy¹ ma-jä¹ go-te⁻ kiyh¹, ga⁻jeeyh[~] ka-läh^ʔ, kway⁻ ti^hhmaah^ʔ kih¹ Dio hlëëyh⁺ ki-gaa⁻.

¹⁶ Ga⁻juuyh¹ jney^ʔ ga⁻juuy¹ hñiiy^ʔ lä⁺ ga⁻të^ʔ hwa¹ hu^ʔ ti^ʔ Jesús, ga⁻kwëëyh¹ ti^hhmaah^ʔ. Dsa⁻ he^ʔ ma^ʔ chaa⁻ Samária. ¹⁷ Mah¹ ga⁻jäh^ʔ Jesús si^hyh⁺:

—Ja¹, gyaa¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻jä¹ kih^ʔ? ¿Ha⁻ ba⁻ tääh^ʔ jñah^ʔ ga⁻ñu^ʔ? ¹⁸ Dsa⁻ chaa⁻ uu^ʔ la⁻, ma⁻la⁻ hi⁻ la⁻ ba⁻ ma⁻këh¹ kwa⁻ ti^hhmaah^ʔ kih¹ Dio.

¹⁹ Mah¹ ga⁻si^hyh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma^ʔ dsaah^ʔ he^ʔ:

—Noō, gwaah̄ ba' hnē kyah¹. Mā-hlaa' ba' hnē kih¹ hē mā-lä-dsoo' hoh'.

Gājäh' Jesús ha-lä le' wa'ra-ga-të' jee' jäh'
(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ Gāngii' dsā fariseo juu¹ kih¹ Jesús:

—¿Lih' ba' lloo~ jmi' jmee¹ Dio hih'?

Hē-ja-gājäh' Jesús siiyh':

—Sā la' jnä'hä' wa'ra-ga-løø¹ jäǟ Dio dsa-lä-hih¹ kih¹. ²¹ Ni' jaā sā jäh': "Jee' la~ jmee¹ Dio hih¹ o jee' oo' ba' jmeey¹ hih¹." Jëeh', lä-koō-jäǟ Dio dsa-lä-hih¹ kih¹ mā-cha-ba' jee' jnǟ.

²² Hi' gājäh' siiyh¹ discipulo kyaay¹:

—Lloo~ koō jmi' lä-hnooh-hnä' wa' jäh' na' ga-juh-Hi-ga-lëë¹ngo¹ la-, pero sā jähñ' jmi' he-hnooh-hnä'. ²³ Ma'ja-kō-llaa' jäh': "Hi' Jesús ma-jah~, hi' cheh¹ na~ o hi' cheh¹ jee' oo' go-jëe' hnäh'." Pero ta' go-nää' hnäh', ta' lla-le' hnäh' kaah' kiyh¹. ²⁴ Jëeh', lä-koō jmee¹ je-nih¹ wa'ra-ga-hih¹, dsa-lä-jnä' lä-ga-dsa¹ jmi-gyuu¹, ja-ba-lä-ja-le' wa'ra-jah¹ Hi-ga-lëë¹ngo¹ la-. ²⁵ Pero to-në' jmee¹ bii¹ jëen-wii', dsa-chaa-na¹ jmääy¹ jnä' ta' koo'. ²⁶ Lä-koō ga-la¹ jmi' kih¹ Noé, lä-ja-ka-läh' le' wa'ra-ga-të' jee' jäh' Hi-ga-lëë¹ngo¹ la-. ²⁷ Ma' kuh-ma' hih~ dsa-, ma' dsa-jee' goo-dsa-lä-jiih¹ ga-lloo¹ jmi' ga-he¹ Noé neh¹ barco. Jmi' ja-ja¹ jmi-juuh-mah¹ ga-jngiih¹ kih¹ lä-jëe'. ²⁸ Ja-ba-lä-ja-ga-la¹ jmi' kih¹ Lot. Ma' kuh-ma' hih~ dsa-, ma' tääh' hi-la~, ma' tääh' hi-hni¹, ma' tääh' hi-jngëe-mii¹ hma-hi-ma' tääh' hi-jmee¹ hne¹. ²⁹ Pero jmi' ma' ya-hëe¹ Lot jwii-Sodoma, ga-hla¹ gyuu¹ síje-kyaah' azufre he-

gaˊjngihˊ kihˊ läˊjēēˊ. 30 Läˊjaˊ leˊ kaˊlähˊ jmiiˊ waˊraˊ gaˊläˊjnääˊ Hiˊ gaˊlēēˊngoˊ laˊ.

31 Jmiiˊ jaˊ, hiˊ täähˊ jeeˊ gaˊtēˊ toˊ jwēēˊ hneˊ waˊ jñaaˊyˊ mahˊ waˊ kyuuˊ bihˊ. Saˊ waˊ kyeyˊ heˊ täähˊ chaˊnehˊ kiyhˊ. Hiˊ täähˊ jeeˊ nuuˊ kihˊ läˊjaˊ saˊ waˊ llaˊnääyˊ chaˊnehˊ kiyhˊ. 32 Jaˊ miˊdsoohˊ hohˊ hnähˊ läˊkooˊ gaˊlaˊ kihˊ meˊ Lot. 33 Läˊjēēˊ hiˊ hnoohˊ haˊ läˊ jeeˊ lääyˊ hñiiˊ, juuyˊ baˊ. Pero läˊjēēˊ hiˊ kwaaˊ hñiiˊ juuˊ, hiˊ heˊ baˊ lääˊ.

34 Heˊjaˊ jwēēhnˊ hnähˊ, hwēˊ heˊ jāhnˊ jaˊ, naˊsaaˊ uuˊ neˊ jiiˊ. Jaaˊ heˊ tēēyˊ, hiˊ hiˊ jaaˊ heˊ jāˊ. 35 Uuˊ dsaˊmēˊ täähˊ dsēˊ horˊ jaˊ. Jaaˊ heˊ tēēyˊ hiˊ hiˊ jaaˊ heˊ jāˊ. 36 Maˊjaˊ uuˊ dsaˊ täähˊ jeeˊ nuuˊ kihˊ jmeeˊ taˊ. Jaaˊ heˊ tēēyˊ hiˊ hiˊ jaaˊ heˊ jāˊ.

37 Heˊjaˊ gaˊjähˊ discípulo heˊ siiyhˊ:

—¿Haˊ baˊ jaˊ, Dsaˊjøøhˊ kyaanˊ?

Mahˊ gaˊjähˊ Jesús siiyhˊ:

—Jeeˊ kyaaˊ hiˊ maˊnaˊ juuˊ, jeeˊ jaˊ kuhˊ tuˊsiihˊ.

18

Juuˊ naˊhmääˊ läˊkooˊ laˊ kihˊ jwēēˊ kyaahˊ dsaˊmēˊ hñiiˊ

1 Gaˊhlēēhˊ kaˊlähˊ Jesús juuˊ naˊhmääˊ mahˊ miˊ tēēyˊ discípulo kyaayˊ heˊ jmeeˊ biiˊ ngiiyˊ kiyhˊ läˊjēˊ jmiiˊ kyaahˊ Dio hiˊ saˊ hnøøˊ hwaayˊ heˊ chuuyˊ kyaahˊ Dio. 2 Gaˊjäyhˊ siiyhˊ:

—Kooˊ jwiiˊ juuhˊ maˊ chaaˊ jaaˊ jwēēˊ hiˊ saˊ maˊ gahˊ Dio niˊ saˊ maˊ jmeeyˊ heˊ kihˊ dsaˊ. 3 Jeeˊ jwiiˊ jaˊ, maˊ chaaˊ jaaˊ dsaˊmēˊ hñiiˊ hiˊ maˊ dsooˊ neˊtaˊ kihˊ jwēēˊ heˊ, maˊ jäyhˊ siiyhˊ: “Llaˊ taˊ kinˊ kyaahˊ dsaˊ hiˊ jmeehˊ jnäˊ.” 4 Gaˊläˊhiiˊ

cha⁻miih⁻ jmii⁺ sa⁻ ga⁻hii⁺ jwëë⁻ he⁺ ma⁺ lla⁺ ta⁺ kih⁺ dsa⁻më⁺ he⁺. Këë⁻ ga⁺ ga⁺ jmeey⁺ huu⁺ dsë⁻: “Ma⁺ ke⁻ sa⁻ gahn⁻ Dio, ni⁻ sa⁻ jmeen⁻ he⁺ kih⁺ dsa⁻,” ⁵ pero ma⁺ ra⁻ he⁻ jmeen⁻ ba⁺ he⁺ kih⁺ dsa⁻më⁺ hni⁺ hi⁻ chu⁺ kyaah⁺ jnä⁺. Jëeh⁺, cher⁺ mah⁺ lä⁻ ma⁻ ngoo⁺ la⁻ ba⁺ gway⁺ në⁺ ta⁺ kin⁻, lä⁻ dsëeh⁻ dsën⁻ kyaah⁺ jnih⁺.”

⁶ Hi⁻ ga⁻ hlëeh⁺ ga⁺ Dsa⁻ jøøh⁺ jnän⁻:

—Kye⁻ da⁺ hnäh⁺ kwaat⁻ kwee⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁺ jmee⁺ jwëë⁻ hi⁻ hña⁻ dsë⁻ he⁺. ⁷ ¿Che⁺ jwa⁻ sa⁻ jmee⁺ Dio he⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ na⁻ lleeh⁺ kyaay⁺ hi⁻ tääh⁺ ngii⁻ kiyh⁺ lä⁻ jmii⁺ lä⁻ hwë⁺? ¿Che⁺ lä⁻ hii⁺ jeeyh⁺ kiyh⁺, laah⁺ hnäh⁺? ⁸ Jwëëhn⁻ hnäh⁺, chah⁺ ba⁺ jeeh⁻ Dio kiyh⁺. Pero wa⁺ ra⁻ jah⁺ Hi⁻ ga⁻ lëë⁺ ngo⁺ la⁻, ¿che⁺ lä⁻ ma⁻ chaa⁻ ja⁻ ba⁺ dsa⁻ hi⁻ jmee⁺ dsoo⁺ dsë⁻ kiyh⁺?

Juu⁺ na⁻ hmää⁻ lä⁻ koo⁻ la⁻ kih⁺ fariseo kyaah⁺ hi⁻ ma⁺ koo⁺ ku⁺ sih⁻

⁹ Hi⁻ ga⁻ hlëeh⁺ Jesús ka⁻ läh⁺ jyoh⁺ juu⁺ na⁻ hmää⁻. Ga⁻ hlëeyh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ jmee⁺ kwaat⁻ laa⁺ jaa⁻ hi⁻ lluu⁺ mah⁺ ma⁺ na⁻ hääyh⁺ dsa⁻. ¹⁰ Uu⁺ dsa⁻ ga⁻ wii⁺ jee⁺ chih⁺ gwah⁻ na⁻ ngii⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio. Jaa⁻ he⁺ fariseo, hi⁻ jaa⁻ he⁺ hi⁻ koo⁺ ku⁺ sih⁻. ¹¹ Dsa⁻ fariseo he⁺ na⁻ cheyh⁺ ma⁺ hlëeyh⁺ lä⁻ la⁻ kyaah⁺ Dio: “Dio kyaan⁻, kwan⁻ ti⁺ hmaah⁺ kyah⁺. Jëeh⁺ sa⁻ laan⁺ lä⁻ koo⁻ laa⁺ jee⁺ lä⁻ jëë⁻ dsa⁻, dsa⁻ hi⁻ hii⁻, hi⁻ sa⁻ mi⁻ teh⁺, hi⁻ ngë⁻ kyaah⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻ hyaa⁺, ni⁻ sa⁻ laan⁺ lä⁻ koo⁻ laa⁺ hi⁻ koo⁺ ku⁺ sih⁻ hi⁻ cheh⁺ oo⁻. ¹² To⁺ jiih⁻ koo⁻ seman⁻ sa⁻ kuh⁻ huhn⁻ mah⁺ ngii⁺ mën⁺ kin⁻ kyah⁺ hne⁻. Kih⁺ lä⁻ jë⁻ he⁻ lih⁺ n⁺, kwa⁺ ba⁺ jnä⁺ gya⁺ kih⁺ lä⁻ koo⁻ hña⁻ loo⁺.” ¹³ Pero hi⁻ koo⁺ ku⁺ sih⁻ he⁺, uu⁺ ga⁺ miih⁻ ma⁺ cheyh⁺. Ni⁻

miih⁻ sa⁺ ga⁺ tuu⁻ dsëy⁺ ma' chooy⁺ nëy⁺ ta⁺ gyuu^h.
Ma' cheyh⁺ kiyy⁻ mo⁻ dsëy⁺, ma' jäh⁺: “Hne⁻ Dio
kyaan⁺, wa' lä⁻ ñih⁺ hoh⁺ ki⁺ jnä⁺, cha⁻ miih⁻ he⁻
hlih⁺ ma⁻ jmeen⁺.” ¹⁴ He⁻ ja⁻ jwëehn[~] hnäh⁺, ma'
ga⁺ hwëëy⁻ gwah⁺ ga⁺ nääy⁺ kiyh⁺, hi⁻ koo⁺ ku'sih⁻
he⁺ ga⁻ jäh⁺ llu⁺ cha⁺ në⁺ Dio. Pero dsa⁻ fariseo he⁺ sa⁻
ga⁻ jäh⁺ llu⁺. Jëeh⁺, lä⁻ jëë⁺ hi⁻ jmää[~] hñii⁺ kaah⁺, hi⁻
he⁺ jä⁺ ta⁺ hwa⁺ go⁻ te[~]. Pero hi⁻ jmää[~] hñii⁺ hwaä⁺,
hi⁻ he⁺ ba⁺ lee⁺ jøøh⁺.

Ga⁻ mi⁻ jää⁺ Jesús gyuu⁻

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Ma' dsa⁻ nää⁺ dsa⁻ dsa⁻ jää⁺ gyuu⁻ kyaä⁺ cha⁺ në⁺
Jesús mah⁺ kyey⁺ gooy⁻ në⁺ kiyh⁺. Pero ma' ga⁻ jëë⁺
discípulo kyaay⁺, ga⁻ juyh⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ ma' jää⁺
gyuu⁻ he⁺. ¹⁶ He⁻ ja⁻ ga⁺ tëeh⁺ Jesús discípulo kyaay⁺,
ga⁻ siyh⁺:

—Kwa⁺ jwë⁺ ya⁻ nää⁺ gyuu⁻ ta⁺ la⁺ kin⁺. Ta⁺ ha⁻
hnäh⁺ kiyh⁺, jëeh⁺ hi⁻ laä⁺ lä⁻ koo⁻ gyuu⁻, hi⁻ he⁺ ba⁺
jää⁺ Dio lä⁻ hih⁺ kih⁺. ¹⁷ Ma⁺ ra⁺ ju⁺ dsoo⁺ jwëehn[~]
hnäh⁺, hi⁻ sa⁺ heeh⁻ jää⁺ Dio lä⁻ hih⁺ kih⁺ lä⁻ koo⁻
heeh⁻ jaa⁻ gyuu⁻, sa⁺ heyh⁺ jee⁺ jmee⁻ Dio hih⁺.

Jaa⁻ dsa⁻ kwaä⁻ hi⁻ cha⁻ kuu⁺ ga⁺ hlëeh⁺ kyaah⁺
Jesús

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma' kye⁻ në⁺ ga⁺ ngii⁺ juu⁺ kih⁺
Jesús, ga⁻ jäh⁺:

—Hne⁻ hi⁻ laä⁺ Ta⁻ jwoh⁺ lluu⁺, ¿heeh⁻ hnøø⁺
jmeen⁺ mah⁺ tëehn⁺ jee⁺ mo⁺ so⁺ juun⁺?

¹⁹ He⁻ ja⁻ ga⁺ jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—¿Che⁺ ñeh⁺ hne⁻ he⁻ laan⁺ lluu⁺? Jëeh⁺ ni⁺
jaa⁻ hi⁻ lluu⁺ sa⁺ chaa⁻, jaa⁻ Dio ba⁺ hi⁻ lluu⁺.

20 Ma⁻kyuuh[~] ba' hne⁻ lä⁺jë⁺ mada⁻ kih[!] Dio: "Ta⁻kaah⁺ hi⁻ laa[!] kyaa[!] jñah[~], ta⁻ jngëeh⁺ dsa⁻, ta⁻ hii[~] kih[!] dsa⁻, ta⁻ jmee⁻ dsoo[~] kih[!] juu[!] ta⁻juu[!]. Wa⁻hnaah⁺ maa⁻kyaah[!], täa⁻kyaah[!]."

21 He⁻ja⁻ ga⁺jäh[~] dsa⁻ he[~]siyh⁺:

—Lä⁺jë⁺ he⁻ na⁻ ma⁻mi⁻ten⁻ lä⁺jiih[!] ma[~]mahn[!].

22 Ma[~]ga⁻nuu[~] Jesús he⁻ ga⁺jäh[~] dsa⁻ he[~] lä⁺ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁺siyh⁺ ka⁻läh[~]:

—Hnøø[!] ga[~]koø⁻ he⁻ jmeeh[!]. Gwaah⁻ go⁻hni[~] lä⁺jë⁺ he⁻ cha⁻kyah[!] mah[!] go⁻kwëeh⁻ hi⁻ tä⁻ñee[~]. Lä⁺ja⁻ ba[~] lä⁺cha⁻ cha⁻miih⁻ kyah[!] gyuu[~] jmi⁻gyuu⁺. Ja⁻ga[~] na⁺ ñeeh⁻ mah[!] jmeen[~] ko⁻jöh[~] —ga⁺jäh[~] Jesús.

23 Ma[~]ga⁻nuu[~] dsa⁻ he[~] juu[!] ja⁻, ga⁺lä⁺meeh⁺ dsëy[!] jwërte kih[!] he⁻ ma[~]chay⁻ cha⁻miih⁻ kuu[~].

24 Ma[~]ga⁺jëe[!] Jesús ga⁺lä⁺meeh⁺ dsëy[!] cha⁻miih⁻, he⁻ja⁻ ga⁺jäyh[~]:

—Ha⁻ koh[~] sa⁻ jwëeh⁻ la[!] kih[!] dsa⁻ cha⁻kuu[~] heyh[!] jee[~] jmee⁺ Dio hih⁺. 25 Sa⁺ ga[~]jwëeh⁻ la[!] kih[!] jaa⁻ camey[~], ngëe[~] to⁻gwa[~]koø⁻ hma⁻kuu[~] lä⁺koh[~] ga[~]he⁻ heh[!] jaa⁻ dsa⁻ cha⁻kuu[~] jee[~] jmee⁺ Dio hih⁺.

26 Lä⁺jëe⁺ hi⁻ ga[~]nuu[~] juu[!] la⁻, ga⁺jäyh[~]:

—¿Hii⁻ ba[~]lä⁺ä[~]ja⁻?

27 He⁻ja⁻ ga⁺jäh[~] Jesús siyh⁺:

—He⁻ sa⁺ lä⁺këh[~] dsa⁻ jmi[~] jmee[!], Dio ba[~]lih⁺ jmee[!].

28 Mah[!] ga[~]jäh[~] Pee[~]siyh⁺:

—Ma⁻jä[~] ba[~]lä⁺jë⁺ he⁻ cha⁻kyaa[!] jnääh[!] mah[!] ma⁻ya⁻nøø[!] jnääh[!] kyaah[~] hne⁻.

29 He⁻ja⁻ ga⁺jäh[~] Jesús siyh⁺:

—Ma^ˈra^ˈ ju^ˈdsoo^ˈ jwë^ˈehn[˜] hnäh^ˈ. Lä^ˈjë^ˈ hi⁻ ma⁻tuu⁻ dsë^ˈ ma⁻hwë^ˈ cha^ˈneh^ˈ kih^ˈ, hi⁻ ma⁻beey^ˈ cho^ˈjmiy⁻, øøyh⁻, mëy^ˈ, chih⁻ kyaay^ˈ kih^ˈ he⁻ hnøøy^ˈ jmeey^ˈ lä⁻koo⁻ la^ˈ mada⁻ kih^ˈ Dio, ³⁰ hi⁻ he^ˈ hyoh^ˈ cha⁻ga^ˈmiih⁻ jmi⁻gyuu^ˈ la⁻. Hi⁻ jmi⁻gyuu^ˈ he⁻ na^ˈ ga^ˈ jä^ˈ, të^ˈey^ˈ jee^ˈ mo^ˈ so^ˈ juuy^ˈ.

Ngoo^ˈ hnë⁻ jiih⁻ jmeeh⁻ Jesús juu^ˈ he⁻ juuy^ˈ
(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Ga⁻tëh^ˈ Jesús kah^ˈ lä⁻jë^ˈ gya⁻tuu^ˈ discípulo kyaay^ˈ mah^ˈ ga⁻siyh^ˈ:

—Na^ˈ maan^ˈ ta⁻ Jerusalén mah^ˈ lä⁻te^ˈ lä⁻jë^ˈ he⁻ ga⁻si^ˈ lä⁻jë^ˈ hi⁻ ga⁻ngë^ˈ juu^ˈ kih^ˈ Dio llo^ˈjoo^ˈ lä⁻koo⁻ ga⁻siy^ˈ kih^ˈ Hi⁻ ga⁻lë^ˈngo^ˈ la⁻. ³² Jee^ˈ ja⁻ taayh^ˈ jnä^ˈ ja^ˈgoo⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa^ˈ judiu mah^ˈ mi⁻kwayh^ˈ jnä^ˈ, ta⁻haayh^ˈ jnä^ˈ, mah^ˈ ti^ˈhñey^ˈ jnä^ˈ. ³³ Ma⁻ngë^ˈ ma⁻jmi^ˈ ma⁻baay^ˈ jnä^ˈ, ja⁻ga^ˈ jngëy^ˈ jnä^ˈ. Pero lä⁻jiihn^ˈ ka⁻läh^ˈ ga⁻ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmi^ˈ.

³⁴ Pero ni⁻ jaa⁻ discípulo kyaay^ˈ he^ˈ sa⁻ ga⁻lä⁻ngë^ˈ he⁻ juu^ˈ ja⁻ ma^ˈ hlëy^ˈ. Kih^ˈ discípulo he^ˈ ma^ˈ la^ˈ lä⁻koh^ˈ juu^ˈ na⁻hmää^ˈ ba^ˈ. He⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻ngëy^ˈ hee⁻ ma^ˈ hnøø^ˈ jäh^ˈ juu^ˈ ja⁻.

Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús jaa⁻ dsa⁻tuu^ˈ
(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Ma⁻ngoo^ˈ ya^ˈjäh^ˈ Jesús chuuh^ˈ jwii⁻ Jericó, koo^ˈ jwë^ˈ ja⁻ ma^ˈ gya^ˈ jaa⁻ dsa⁻tuu^ˈ hi⁻ ma^ˈ chuuy^ˈ kyaah^ˈ dsa⁻ hi⁻ ma^ˈ dsa⁻ngë^ˈ jee^ˈ ja⁻. ³⁶ Ma^ˈ ga⁻nuu^ˈ dsa⁻tuu^ˈ he^ˈ dsa⁻ngë^ˈ jwë^ˈ dsa⁻ mah^ˈ ga⁻ngiiy^ˈ juu^ˈ:

—¿Hee⁻ na⁻ jmee^ˈ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää^ˈ na⁻?

³⁷ Mah^ˈ ga⁻jmeeh^ˈ dsa⁻ juu^ˈ kiyh^ˈ:

—Jesús dsa⁻ chaa⁻ Nazaret ba' na⁻ hi⁻ dsa⁻ ngëë⁻ cha'jwë⁻ la⁻.

³⁸ Ja⁻ ga' ga⁻ hlëëyh⁻ ki⁻ gaa⁻, ga⁻ jäh⁻:

—Jesús, hne⁻ hi⁻ laa⁻ sa'ju⁻ kih⁻ David, wa⁻ lä⁻ ñih⁻ hoh⁻ ki⁻ jnä⁻.

³⁹ Lä⁻ jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ nää⁻ ta⁻ cha'në⁻ Jesús, ga⁻ jüüyh⁻ kih⁻ dsa⁻ tuu⁻ he⁻ mah⁻ mo⁻ so⁻ ma⁻ tooyh⁻ miih⁻. Pero dsa⁻ tuu⁻ he⁻ cha⁻ ga'miih⁻ ma⁻ tooyh⁻ miih⁻:

—Hne⁻ hi⁻ laa⁻ sa'ju⁻ kih⁻ David, wa⁻ lä⁻ ñih⁻ hoh⁻ ki⁻ jnä⁻.

⁴⁰ Ja⁻ ga' ga⁻ noo⁻ Jesús. Ga⁻ jmeey⁻ mada⁻ na'kyaay⁻ hi⁻ tuu⁻ he⁻ chuh⁻ kiyh⁻. Ma⁻ ga'llooy⁻ chuh⁻, ga⁻ ngii⁻ Jesús juu⁻ kiyh⁻. ⁴¹ Ga⁻ jäh⁻ siiyh⁻:

—¿Hee⁻ hnooh⁻ jmeen⁻ kyah⁻?

Mah⁻ ga⁻ jäh⁻ dsa⁻ tuu⁻ he⁻:

—Dsa⁻ jøøh⁻ kyaan⁻, hnoon⁻ lä⁻ jnä⁻ mi'nën⁻.

⁴² —Wa⁻ lä⁻ jnä⁻ ba⁻ mi'nëh⁻. Ma⁻ hlaa⁻ ba⁻ hne⁻ kih⁻ he⁻ ma⁻ lä⁻ dsoo⁻ hoh⁻ —ga⁻ jäh⁻ Jesús siiyh⁻.

⁴³ Lä⁻ चाह⁻ ja⁻ ga⁻ lä⁻ jnä⁻ mi'nëy⁻. Mah⁻ ngooy⁻ kyaah⁻ Jesús, kway⁻ ti'hmaah⁻ kih⁻ Dio. Hi⁻ lä⁻ jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jee⁻ ja⁻ ma⁻ kway⁻ ti'hmaah⁻ kih⁻ Dio ka⁻ läh⁻.

19

Juu' kih' Zaqueo

¹ Ma⁻ ga⁻ he⁻ Jesús jee⁻ jwii⁻ Jericó, ngoo⁻ bih⁻ hääy⁻ jwë⁻. ² Jee⁻ ja⁻ ma⁻ gya⁻ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁻ hi⁻ ma⁻ chee⁻ Zaqueo, dsa⁻ jøøh⁻ kyaa⁻ lä⁻ jëë⁻ hi⁻ ma⁻ koo⁻ ku'sih⁻. ³ Ma⁻ hnøoy⁻ ma⁻ jëëy⁻ Jesús. Pero sa⁻ ga⁻ tëëy⁻ ma⁻ jëëy⁻ jee⁻ kih⁻ jwëë⁻ dsa⁻, jëeh⁻ ma⁻ laay⁻ jaa⁻ dsa⁻ bëeh⁻ pih⁻. ⁴ He⁻ ja⁻ ngooy⁻ ko⁻ chih⁻ ta⁻

cha'ne'. Ga'wiiy' gyuuu' hma- sicómoro mah' jëëy' Jesús. Jëeh' ta' ja' ma' dsa-ngëëy'. ⁵ Ma' ya' jäh' Jesús jee' ja-, ga-jëëy' ta' gyuuu', ga-jëëy' Zaqueo lleë' gyuuu' hma-. Mah' ga'siiyh':

—Zaqueo, jñaa' na'koh' jee' na-. Jëeh', na' jmee' bii' na'jän' cha'neh' kyah'.

⁶ Ja-ga' ga-jñaa'y' ko-chih'. Peer' jëë- dsëy' ga-tëëy- cha'neh' kiyh'. ⁷ Ma' ga-jëë' lä-jëë- dsa- he', ga-løøy' hlëëyh' wii' kih' Jesús, kih' he- ga-jäy' cha'neh' kih' jaa- dsa- wa' hi- cha- hi-. ⁸ Mah' ga'noo- Zaqueo jee' ma-gya', ga-jäyh' siiyh' Dsa-jøøh' jnän':

—Dsa-jøøh' kyaan-, kwan' to'dsaah' he- cha- kin' kwëëhn' dsa- hi- tä-ñee'. Lä-jëë' hi- ma-hiin' kuu' kih', ngëën' kiyh' kyë' juh'.

⁹ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Na' ma-laa' lä-jëë- dsa- hi- tääh' cha'neh' la-. Jëeh', dsa-ñuuu- la-, laa' ja-ba' sa'ju- kih' Abraham ka-läh'. ¹⁰ Jëeh', Hi-ga-lëë'ngo' la-, ma-jay- hnaayh- hi- na-hëë' mah' lääy'.

Juu' na-hmää' lä-koø- la' kih' uu- dsa- hi- ga-jmee' ta' kyaah' kuu'

(Mt. 25:14-30)

¹¹ Ma' tääh' dsa- ma' nuu- kih' Jesús, he-ja- ga-hlëëyh' juu' na-hmää' lä-la-. Jëeh' ma-ngoo' ya-jäyh' kih' Jerusalén hi- ma' jmee- dsa- huud'së-, lä-cha' ja' ma' lee' Jesús dsa-ta' mah' jmeey' hih' kih' dsa-gooy'. ¹² He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ma' chaa- jaa- dsa-jøøh' hi- ngoo' jee' jwii- uu' jee' hñaa' dsih' lee'y' dsa-ta' jøøh', ja-ga' jäyh'

gooy'. ¹³ Jää' ja-ga' ya-hëëy', ga-tëëyh' gyaä' moz~ kyaay'. Ga-kwëëyh' ma-koõ- chooh' kuu' lä-jaay-. Mah' ga-siiyh': "Jmee' hnäh' ta' kyaah' kuu' la-, ta-ko-jiih' lä-hëën'." ¹⁴ Pero dsa- hi- ma-tääh' jee' jwii- ja-, ma' na-høøh' kih' dsa-jøøh' he'. He-ja-ga-cheey' dsa-kaah' kiyh' hi- dsa-jäh' jee' ja-: "Sa-hnøø- jnääh' lee' dsa- na- dsa-ta' kyaä' jnääh'."

¹⁵ 'Lä-koõ- ma' jah' dsa-jøøh' he', ma-ngëë' ma-hñaay' ta', ga-jmeey' mada- dsa-tëëyh' moz~ hi- ga-kwëëyh' kuu' mah' jëëy' ha-koõ- te' kuu' ma-lih~ moz~ he'. ¹⁶ Ja' hi- to-në' he', ga-jäyh' siiyh': "Dsa-jøøh' kyaan-, kyaah' kuu' kyah' ma-lihn~ koõ- ga' gya' lä-koõ- te' he- ga-kwëëh' jnä'." ¹⁷ Dsa-ta' jøøh' he' ga-jäh' siiyh': "Llu' ba' ta' kyah', hne- moz~ lluu' kyaan-. Kih' he- ma-mi-teh' kyaah' miih- he- ga-toohn' gooh-, lee' dsa-ta' kih' gya' jwii-." ¹⁸ Ja' hi- jñah' he' hi- ga-jäh': "Dsa-jøøh' kyaan-, kuu' kyah' ma-lih~ hña' juh' lä-koh' te' kuu' he- ga-kwëëh' jnä'." ¹⁹ Hi- ga-siiyh' ka-läh' hi- he': "Hne- ka-läh' lee' dsa-ta' kih' hña' jwii-."

²⁰ 'Hi- ja' jñah' ka-läh' hi- ga-jäh': "Dsa-jøøh' kyaan-, hee- kuu' kyah' la-, ga-løøn' llu' kyaah' hmiih- dsa'luu-. ²¹ Jëeh', ga-lä' gohn' kyaah' hne- kih' he- hääh' kyaah' ta' kyah'. Jmeeh- kyah' he- la' kih' jñah' hi- chooh' ta' jee' sa- jngëeh-." ²² Mah' ga-jäyh' siiyh': "He- ba' che- hlëeh' hne- moz~. Kyaah' ja-ba' juu' he- ma-hlëeh' llan' ta' kyah'. Ma-ñeh' ba' hne- he- hään', mah' jmeen- kin- he- la' kih' jñah' hi- choohn' ta' jee' sa- ma-jngëen'. ²³ ¿He-la' sa- ga-tøøh' kuu' kin- banco mah' ma-la-

ma-jahn~ ma' ngëeh' kin⁺ lä⁺kye⁻ sa'joo' kih'?"
 24 Mah' ga⁺siiyh⁻ lä⁺jëë⁺ hi⁻ ma' tääh' jee' ja⁻:
 "Jñuuh' hnäh' kuu' he⁻ chooyh⁻ na⁻ mah' kwëeh'
 hnäh' hi⁻ cha⁻ kih' gya' koo⁻ na⁻." 25 Dsa⁻ he'
 ga⁺jäh' siiyh⁺: "Dsa⁻jøøh' kyaan⁺, pero dsa⁻ na⁻
 cha⁻ ba' kiyh' gya' koo⁻ na⁻." 26 Pero jwëëhn⁻
 hnäh': "Hi⁻ cha⁻ kih', hyoyh⁺ cha⁻ga'miih⁻. Mah'
 hi⁻ cha⁻ miih⁻ kih', dsa⁻jñuh' go⁻te⁻ ba' he⁻ cha⁻
 kiyh'. 27 Lä⁺ja⁻ ka⁻läh' lä⁺jëë⁺ hi⁻ na⁻høøh' kin⁺,
 hi⁻ sa⁺ ma' hnøø' ma' jmeen' hih⁺ kih', go⁻kyaä⁺
 kyaan⁺ ta⁺ la⁺ mah' kuh' luuy' cha'nën⁺ la⁻."

Ga⁺he' Jesús na⁻dsëë⁻ burr~ jwii⁻ Jerusalén
 (Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

28 Ma⁻ngëë' ma⁻hlëeh' Jesús juu' ja⁻, ga⁺hey'
 jwë' ngooy' ta⁺ Jerusalén. 29 Ma' ngooy' ya⁺chuyh⁺
 jwii⁻ Betfagé kyaah' Betania, jäh⁺ kih' moh'
 he⁻ chee⁻ Olivo, ga⁺cheey' uu' discípulo kyaay'.
 30 Ga⁺siiyh⁺:

—Go⁻nää' hnäh' ta⁺ jee' jwii⁻ mäh⁻ he⁻ nøø'
 ta⁺ cha'në'. Wa⁻ra⁻ ga⁺tëeh' hnäh' jee' oo⁺, jnääh⁺
 hnäh' jaa⁻ burr~ mäh' hi⁻ na⁻hñuuh', hi⁻ sa⁺ ga'
 ma⁻wii⁺ dsa⁻. Ja⁻ cheeh' hnäh' mah' ya⁺jääh⁺ hnäh'
 ta⁺ la⁺. 31 Cher'mah' chaa⁻ hi⁻ ga⁺ngii' juu' kyah'
 hnäh' he⁻la' cheeh' hnäh' burr~ na⁻, ja⁻ jwiih'
 hnih' lä⁻la⁻: "Jmee⁺ bii' kih' Dsa⁻jøøh' kyaä' jnääh'
 ba' la⁻."

32 He⁻ja⁻ ga⁺nää' ba' hi⁻ ga⁺cheey' he'. Hi⁻
 ga⁺jnääh' ba' lä⁺koh' ga⁺jäyh'. 33 Lä⁺koo⁻ ma'
 tääh' cheeyh⁻ burr~ he', ga⁺jäh' dsa⁻jmu' burr~
 siiyh⁺:

—¿He⁻la' cheeh' hnäh' burr~ na⁻?

34 Mah' ga'jäh' discipulo he' siiyh':

—He' jmee' bii' kih' Dsa-jøøh' jnän' ba' la'.

35 He' ja' na'jäay' burr~ he' jee' cheh' Jesús mah' ga'kye' dsa' hmih' kih' ka'luu' burr~. Ja' ga' ga'wii' Jesús burr~ he'. 36 Lä'koo' ma' ngoo' Jesús, lä'jēē' dsa' ma' ja' hmih' kih' lä' hä' jwē'. 37 Ma' ngooy' ya'jäyh' jyoo' kih' moh' Olivo, peer' ma' chaa' llu' lä'jēē' dsa' kyaay' hi' ma' chaa' kaah' kiyh'. Ma' tooyh' miih', kway' ti'hmaah' kih' Dio kih' lä'jē' he' juh' gaa' he' ga'jēy'. 38 Ma' jäyh':

—¡Dio kyaah' Dsa-jøøh' jnän' hi' ja' na' lä'hiih' kiyh'! Wa' hii' tii' gyuu' jmi-gyuu'. ¡He' ba' che' jøøh' laa' hi' gya' gyuu'!

39 Ja' ga' ko'llaa' fariseo hi' ma' tääh' jee' kih' dsa' he' ga'jäyh':

—Ta'jwoh', ta' kwa' jwē' hlēeh' discipulo kyaah' lä'na'.

40 He' ja' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Jwēehn' hnäh', cher'mah' dsa' la' ga'tu' hlēeh' lä'na', kuu' he' tääh' la' hlēeh' llay'.

41 Lä'koo' ma' ga'tēē' Jesús chuh' kih' Jerusalén, ga'jēy' ta' jee' jwii' ja'. Peer' ga'ki' ga'hooyh' kih' dsa' chaa' jee' ja'. 42 Hi' ga'jäyh':

—He' ba' che' llu' kyah' hnäh', wa'ra' jäh' kih' lä'ngēeh' hnäh' jmi' na', hii' na' hi' le' jmee' hii' tii' kyah' hnäh'. Pero sa' jnä' he' ja' kyah' hnäh' na' ga'juh'. 43 Jēeh', jä' jmi' hlih' kyah' hnäh'. Dsa' hi' na'høøh' kyah' hnäh' dsa'taayh' lä'ku' lä'jii' jee' jwii' kyah' hnäh' mah' saayh' hnäh' lä'hii' nē' go'te. Ni' ko'taa' mo'so' cha' jee' lääh' hnäh'. 44 Soh'hlay' go'te' na'hyah' he' na'jnē'

jwiī- kyah¹ hnäh̄. Jā- jiih¹ mā-jaā' hnäh̄ kih¹ dsā- hē. Soh'hla¹ mi'kuū' hē- la¹ na'hyah̄-, kih¹ hē- sā- gā-jmeeh̄' hnäh̄' hē' hē- ja¹ hī- ma' lǟä' hnäh̄'.

Gā'hwēē' Jesús dsā- hī- ma' tǟäh' hniī' jee' chih' gwah̄

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Ma' gā-hē¹ Jesús jee' chih' gwah̄' juuh̄', gā-løøy¹ hēēȳ' kih¹ lǟ-jēē' dsā- hī- ma' llā' hmooh̄' jee' jā-.

⁴⁶ Mah¹ gā-siiyh̄':

—Lǟ'lā- nā-siī- juu¹ kih¹ Dio: “Hnē- kin̄' lǟ'cheē- hnē- jee' ngiī' dsā- kih¹ Dio.” Pero mā-jmeeh̄' hnäh̄' lǟ'koō- too- jee' dsā-taah̄' dsā-hiī- ba'.

⁴⁷ Koō- jmī' koō- jmī' ma' hlēēh̄~ Jesús dsā- jee' chih' gwah̄'. Pero lǟ-jēē' dsā-kaah̄' kyaā' jmī- dsā- kyaah̄' tā-jwoh¹ kyaā' ley kyaah̄' dsā-kaah̄' kih¹ jee' jwiī- jā-, ma' hnøøy¹ ma' jngēēyh¹ Jesús. ⁴⁸ Sā- gā-jnøøyh¹ hā- lǟ' ma' jmeey¹ mah¹ ma' jngēēyh¹ Jesús, jēēh̄' jwēē' dsā- ma' tǟäh' jēē- koō- hweh̄-, nuuy- juu¹ hē- kwā' Jesús.

20

Hē- ja¹ gyuūh' ba' hih̄' hē- jmee' Jesús

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

¹ Koō- jmī' ma' cheh¹ Jesús hlēēyh̄~ dsā- ju'hmēē' jee' chih' gwah̄' ma' yā-nää' dsā-kaah̄' kyaā' jmī- dsā- kyaah̄' tā-jwoh¹ kyaā' ley kō-jøh̄' kyaah̄' dsā-gyuūh'. ² Mah¹ gā-jäyh̄' siiyh̄' Jesús:

—Chiih¹ jnääh¹. ¿Che' chā- jwē¹ kyah¹ hē- jmeeh̄- lǟ-jē' hē- na-? ¿Hiī- kih¹ hih̄' hē- jmeeh̄- lǟ-na-?

³ Hē- jā- gā-jēeh̄- Jesús juu¹ kiyh¹, gā-siiyh̄':

—Ng̃in' koõ mi'juu' kyah' hnäh' ka-läh'. Jeeh' da' hnäh' kin' jää', ja-ga' jwahn' hi- kih' hih' he- jmeen' lä-la-. ⁴ ¿Hi- ga-jmee' hih' he- ga-chaä' Jwaa' dsa- jmi- , che' Dio o che' dsa-ñuuh'?

⁵ Jee' tääyh' ja- ma'llay' juu' kyaah' dsa-kyaayh', ma' jäyh':

—Cher'mah' ga-jäh' jne', hih' kih' Dio ba' ja-, Jesús jäh': “¿He-la' sa' ga-lä-dsoo' hoh' hnäh' kiyh' ga- ja-?” ⁶ Hi' cher'mah' ga-jäh' jne', ja' hih' kih' dsa- ba' ja-, lä-jëe' dsa- te' kuu' jnän', jëeh', lä-jëe' hi- he' jmeey' dsoo' Jwaa' ma' laa' jaa' hi- ma' ngëe' juu' kih' Dio.

⁷ He-ja- ga-jäyh' ga-siyyh' Jesús:

—Sa' ñe' jnääh' hi- kih' hih' ja' Jwaa' he- ga-chaay' dsa- jmi-.

⁸ Mah' ga-jeeh' Jesús juu' kiyh' ka-läh', ga-siyyh':

—Ni' jnä' sa' jmeehn' juu' hi- ga-jmee' hih' he- jmeen' lä-la-.

Juu' na-hmäá' lä-koo- la' kih' dsa- hi- ga-høø' ta' kih' jñah'

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Hi' ga-løoy' hlëeyh' dsa- juu' na-hmäá' lä-la-:

—Jaa' dsa- ga-tää' koo- nää' chaah' wii- jeh'. Mah' ga-tooyh' goo- dsa- he- høoy' ma' to'dsaah'. Ja-ga' ya-hëey' ngooy', jee' ga-lä-hëey' cha-mi- jmi-. ¹⁰ Ma' ga-lloo' jii- kih' mi'jeh' ja-, ga-cheey' jaa- moz' kyaay' jee' ma' tääh' dsa- høø' ta' kiyh' mah' ma' kooy' heey' he- ma' tëey-. Pero dsa- hi- ma' høø' chaah' jeh' ja-, ga-kway' kih' moz' he' mah' ga-hëey' kih' ta-jmah'. ¹¹ Ga-cheey' jñah' ka-läh' moz' kyaay'. Hi- he' ka-läh' ga-jmi'

ga⁻baa¹ dsih^ʹ, ga⁻lley⁻ o⁻hih⁺ kih¹ mah¹ ga⁻cheeyh⁻ ta⁻jmah¹. ¹² Ga⁻tē^ʹ hnē⁻ jiih[~] ga⁻cheey¹ jñah^ʹ moz⁻ kyaay¹. Pero dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tāāh^ʹ jmee⁻ ta⁻jee^ʹ ja⁻, lä⁻ja⁻ ka⁻läh^ʹ ga⁻jmeeyh⁻ dsoo^ʹ mah¹ ga⁻hēey¹ kih¹ go⁻te[~].

¹³ Hi⁻ dsa⁻juu^ʹ chaah¹ jēh¹ ja⁻, ma⁻ jmeey⁻ huū^ʹdsē⁻: “¿Ha⁻ lä⁻ jmeen^ʹ? Go⁻cheen⁻ jaa⁻ chih⁻ kyaan⁺ nää⁻ ga⁻hi⁻ hnaan⁺, ha⁻ ga⁻che⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻llooy¹, jmeey¹ he¹ kih¹.” ¹⁴ Pero dsa⁻ hi⁻ ma⁻ høø⁻ chaah¹ jēh¹ ja⁻, ma⁻ ga⁻jēey¹ ja¹ chih⁻ he^ʹ, ga⁻taayh^ʹ ga⁻llay^ʹ juu¹, ga⁻jäyh^ʹ: “Hi⁻ oo⁺ na⁻ jä¹ kyaah^ʹ ta⁻ la⁻. Wa⁻ jngēeh^ʹ jnih^ʹ mah¹ jän^ʹ kyaah^ʹ heey⁻ he⁻ ma⁻ tēey⁻.” ¹⁵ He⁻ja⁻ ga⁻lleey⁻ ta⁻ka⁻hne⁻ jee⁻ ma⁻ na⁻jnäā⁻ chaah¹ jēh¹ ja⁻ mah¹ na⁻jngēeyh⁻.

¿Hee⁻ ba⁻ jmee¹ dsa⁻juu^ʹ chaah¹ jēh¹ kih¹ hi⁻ høø⁻ ta⁻kiyh¹, läah^ʹ hnäh^ʹ? ¹⁶ Lloo[~] dsa⁻juu^ʹ jēh¹ mah¹ mi⁻llaay⁻ hi⁻ jmee⁻ ta⁻ja⁻ mah¹ tooyh⁻ goo⁻ jñah^ʹ hi⁻ jmee⁻ ta⁻kiyh¹ —ga⁻jäh^ʹ Jesús.

Ma⁻ ga⁻nuu^ʹ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ he^ʹ juu¹ ja⁻, ga⁻jäyh^ʹ:
—iSa⁻ wa⁻kwa^ʹ Dio jwē^ʹ jmeen⁻ lä⁻ja⁻!

¹⁷ Ma⁻ cheh¹ Jesús jēē[~] lä⁻jēē⁻ dsa⁻ he^ʹ mah¹ ga⁻siiyh⁻:

—¿Hee⁻ hnøø¹ jäh⁺ he⁻ na⁻si⁻ lä⁻la⁻?:

Ja⁻ba⁻kuu^ʹ he⁻ sa⁻ ga⁻tih¹ dsē¹ tē⁻hyah⁺, he⁻ ja⁻ ba⁻ ga⁻jä^ʹ lä⁻koo⁻ mi⁻kuu^ʹ he⁻ kye⁻ dsa⁻ to⁻nē⁻ kih¹ koo⁻ hne¹ juuh⁻.

¹⁸ Lä⁻jēē⁻ hi⁻ täh⁺ nē⁻kuu^ʹ ja⁻, hi⁻ he^ʹ chu⁻jøø^ʹ jmi⁻ngo¹ kih¹. Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻toh^ʹ kuu^ʹ ja⁻ nē⁻ kih¹ dsa⁻, jleeyh^ʹ go⁻te[~].

¹⁹ Lä⁻jēē⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah^ʹ he^ʹ kyaah^ʹ ta⁻jwoh¹ kyaay¹ ley hnøøy¹ ma⁻ saayh¹ Jesús hor[~] ja⁻, jēeh^ʹ

ga⁻ta^h dsëy^l he⁻ ga⁻hlëeh^h Jesús kiyh^l kyaah^h juu^l
na⁻hmää^h ja⁻. Pero ma^h gayh^h dsa⁻.

Kwaat^h kih^l ku^hsih⁻

(Mt. 22:15-22; Mr. 12:13-17)

²⁰ He⁻ja⁻ ga⁻chee^l dsa⁻kaah^h he^h ko⁻llaa^h dsa⁻hi⁻
na^hkii^l juu^l. Hi⁻ he^h ma^hjmää^h hñii^l lä⁻ko⁻hi⁻llu^l.
Lä⁻taa^h ga⁻ga⁻jmeey^h ha⁻lä⁻jee^h ma^hkaah^h juu^l kih^l
Jesús mah^h ma^hhñiy^l kiyh^l kyaah^h dsa⁻ta^h. ²¹ Lä⁻ja⁻,
ga⁻ngii^h juu^l kiyh^l:

—Ta⁻jwoh^l, ñe^h jnääh^l hne⁻ hlëeh^h kwee⁻ ma^h
kwah⁻ juu^l. Sa^h cha⁻ kwaat^h kyeh^h ha⁻lä⁻laa^h
lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ dsa⁻. Hne⁻ jwiih^h dsa⁻ kyaah^h
ju^ldsoo^h jmah^h ba^h ha⁻lä⁻la^h jwë^h kih^l Dio. ²² ¿Ha⁻
lä⁻ jwah^h hne⁻, che^h llu^l mi^hhmaah^h jne^h ku^hsih⁻ kih^l
dsa⁻ta^h César o sa⁻llu^h?

²³ Pero kyuu^h ba^h Jesús may^h kih^l dsa⁻ he^h,
he⁻ja⁻ ga⁻siiyh^h:

—¿He⁻la^h kah⁻ hnäh^h dsën⁻? ²⁴ Heeh^h da^h jnä^h
ko⁻kuu^l. ¿Hii⁻ kih^l heeh⁻ too⁻la⁻? ¿Hii⁻ kih^l jmii⁻
na⁻sii⁻la⁻?

Mah^h ga⁻jäh^h dsa⁻ he^h siiyh^h Jesús:

—Kih^l César ba^h na⁻.

²⁵ He⁻ja⁻ ga⁻jäh^h Jesús siiyh^h:

—He⁻la^h kih^l César, kwëeh^h ba^h César. He⁻la^h kih^l
Dio, kwëeh^h ba^h Dio he⁻la^h kih^l.

²⁶ Ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁻jnøøyh^h ha⁻lä⁻jee^h ma^hkaah^h
juu^l kih^l Jesús to⁻lo⁻ nē^h lä⁻jëë^h dsa⁻. Ko⁻ga⁻taayh^h
jëë^h dsayh^h ba^h kyaah^h juu^l he⁻ga⁻jëeh⁻ Jesús kiyh^l
mah^h ga⁻jäy^h ti^hsii^h go⁻te^h.

*Ga⁻ngii^h dsa⁻ juu^l ha⁻lä⁻ le^h wa^hra⁻ ga⁻të^h jee^h
lä⁻jiih^h hi⁻na⁻juu^l*

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

27 Lã˘ja˘ ga˘lla˘nä˘ä˘ ko˘llaa˘ dsa˘ saduceo jee˘ ma˘ cheh˘ Jesús. Dsa˘ he˘, sa˘ ma˘ jmeey˘ dsoo˘ he˘ lä˘jiih˘ dsa˘ hi˘ ma˘na˘juu˘. Mah˘ ga˘ngii˘ dsa˘ he˘ juu˘ kih˘ Jesús. 28 Ga˘jäyh˘:

—Ta˘jwoh˘, Moisé ga˘si˘ jnän˘ kyaah˘ juu˘ la˘. Wa˘ra˘ ga˘juu˘ jaa˘ dsa˘ñuu˘ hi˘ sa˘ chaa˘ joo˘, dsa˘ñuu˘ øøh˘ hlii˘ he˘, lle˘ kih˘ tääy˘ dsa˘mää˘ mah˘ lä˘chaa˘ joo˘ hi˘ lee˘ kwaat˘ kya˘ hlii˘ øøyh˘. 29 Ma˘ laa˘ gye˘ dsa˘ñuu˘ jaa˘ ba˘ cho˘jmiiy˘. Hi˘ to˘nää˘ he˘ ga˘kaa˘ dsa˘mää˘ pero˘ chah˘ ba˘ ga˘juuy˘. Sa˘ ga˘lä˘chaa˘ joo˘. 30 He˘ja˘ jee˘ ga˘tää˘ uu˘ dsa˘ñuu˘ øøyh˘, ga˘kaa˘ dsa˘mää˘ he˘. Ja˘ba˘ lä˘ja˘ ga˘juuy˘, sa˘ ga˘lä˘chaa˘ joo˘. 31 Jee˘ ga˘tää˘ uu˘ dsa˘ñuu˘ øøyh˘, ga˘kaay˘ dsa˘mää˘ he˘. Ja˘ba˘ lä˘ja˘ lä˘jää˘ gye˘ dsa˘ñuu˘ ga˘kaa˘ dsa˘mää˘ he˘ hi˘ ga˘juu˘ lä˘jää˘ gye˘ dsa˘ñuu˘ he˘. Ni˘ jaa˘ sa˘ ga˘lä˘chaa˘ joo˘. 32 Jee˘ ga˘dsaa˘ go˘te˘, ga˘juu˘ hñii˘ dsa˘mää˘ ka˘läh˘. 33 Wa˘ra˘ ga˘tää˘ jee˘ lä˘jiih˘ hi˘ ma˘na˘juu˘, ¿hii˘ jaa˘ kih˘ jee˘ lä˘jää˘ gye˘ lee˘ kya˘ dsa˘mää˘ he˘? Jääh˘, ga˘lä˘jää˘ gye˘ ba˘ ga˘lä˘kyaayh˘ —ga˘jäyh˘ dsa˘ saduceo siiyh˘ Jesús.

34 He˘ja˘ ga˘jääh˘ Jesús juu˘ kiyh˘, ga˘siiyh˘:

—Dsa˘mää˘ dsa˘ñuu˘ jee˘ gooy˘ ta˘ko˘jiih˘ chaa˘ jmi˘gyuu˘ la˘ ba˘. 35 Pero˘ lä˘jää˘ dsa˘ hi˘ laa˘ kwaat˘ lä˘jiih˘ jee˘ kih˘ hi˘ na˘juu˘ mah˘ dsa˘taayh˘ jmi˘gyuu˘ hmää˘, jee˘ ja˘ ni˘ jaa˘ dsa˘mää˘ dsa˘ñuu˘ mo˘so˘ jee˘ gooy˘. 36 Ni˘ mo˘so˘ juuy˘ ka˘läh˘, lee˘ kwee˘ lä˘koo˘ ángele. Lä˘llu˘ he˘ lä˘jiiyh˘ he˘ja˘ lee˘ joo˘ Dio ba˘. 37 Hi˘ lä˘kye˘ Moisé ga˘mi˘jnää˘ jnän˘ he˘ lä˘jiih˘ dsa˘

jee' kih' hi- na-juu'. Jëeh', lä+ ma' ga'sii' Moisé lä'koõ- ga'la' kiyh' jee' ma' chih' chaah' toõ' ja-, ga'tëeyh' Dio lä-la-: "Dio kyaa' Abraham, Dio kyaa' Isaac, Dio kyaa' Jacob." 38 He- ga'jäyh' lä'ja-, sa- na-juu' dsa- ma-gyuh- jnän` he' kih' Dio. Jëeh' Dio jnän` laay' Dio kyaa' hi- na'jiih+ ba'.

39 Ko-llaa' ta-jwoh' kyaa' ley ga'jäh' siiyh+:

—Llu' ba' he- ma-jäh' na-, Ta-jwoh'.

40 Ja- jiih' mo-so' ga-tuu- dsëy' ma'ngii' gyih' juu' kih' Jesús.

Hi- kih' ja' hi- laa' Cristo

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

41 Mah' ga'jäh' Jesús siiyh+:

—¿Ha- lä+ la' he- jäh' dsa-, Cristo laa' sa'ju- kih' David? 42 He' ba' hñii' David ga'sii' juu' la- në' je- kih' Salmo:

Ga'jäh' Dio ga'siiyh+ Dsa-jøøh' kyaan+:

"Na' jwoo' ra-lluu' kin- la-,

43 lä'jiih' lloo~ jmiï' llaan- hiï' tiih' lä'jëë+ hi- na-høøh' kyah'."

44 ¿Ha- lä'ja- laa' Cristo sa'ju- kih' David ga- ja-, cher'mah' hñii' David ga'jäh' kih' Cristo: "Dsa-jøøh' kyaan+?"

Ga'juuh' Jesús kih' ta-jwoh' kyaa' ley

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

45 Lä- ma-nuu' ja- lä'jëë+ hi- tääh' jee' ja-, ga'jäh' Jesús siih+ discípulo kyaay':

46 —Leeh- hnäh' kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley. Peer- tih~ dsëy' ngëy' jee' kih' dsa- kyeyh' hmiih- kyoo-, hnøøy' jmee' dsa- Dio kiyh' cha'jwë' juuh-. Hi- tih~ dsëy' gyay+ to-në' hma-sii~ neh+ gwah+ mäh-

hi⁺ lä⁺ja⁻ ka⁻läh⁺ jee⁺ dsa⁻taah⁻ dsa⁻ kuh⁻h⁺ih[~].
 47 Hwëëy[~] dsa⁻më⁺ hñi⁺ cha⁺neh⁺ kih⁺, ki⁻wëë⁺
 dsa⁻taayh⁻ ngiiy⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio ha⁻ jee⁺ jëë⁺ dsa⁻
 kiyh⁺. Pero cha⁻ga⁺miih⁻ wii⁺ heeh⁺ Dio dsa⁻ hi⁻
 jmee⁺ lä⁺ja⁻.

21

Na⁺ka⁻ dsa⁻më⁺ hñi⁺ kuu⁺ cha⁺në⁺ Dio
 (Mt. 12:41-44)

¹ Ma⁺ cheh⁺ Jesús jëë[~] ha⁻ lä⁺ ma⁺ jmee⁺ dsa⁻
 cha⁻ kuu⁺, tooyh⁻ kuu⁺ neh⁺ wii⁺ kih⁺ gwah⁺.
² Ga⁺jëëy⁺ ka⁻läh⁺ jaa⁻ dsa⁻më⁺ hñi⁺ hi⁻ tä⁻ñee⁺
 go⁻te[~], ga⁺tooyh⁻ to⁺ ñe⁺ nøø⁺ he⁻ sa⁺ kyee⁺ ni⁻
 miih⁻. ³ He⁻ja⁻ ga⁺jäyh⁺:

—Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn[~] hnäh⁺, dsa⁻më⁺ hñi⁺
 la⁻ tä⁻ñee⁺, ma⁻kway⁺ cha⁻ga⁺miih⁻ lä⁺koh⁺ ga⁺
 jee⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ cha⁻ kuu⁺. ⁴ Jëeh⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻
 oo⁺ ma⁻kwëeh⁺ Dio miih⁻ he⁻ dsa⁻chaa⁺ kiyh⁺,
 pero dsa⁻më⁺ hñi⁺ la⁻, ma⁻ke⁺ tä⁻ñee⁺, ma⁻kway⁺
 lä⁺koh⁺ te⁺ kuu⁺ he⁻ cha⁻ kiyh⁺ he⁻ kyaah⁺ ma⁺ lay⁺
 he⁻ jmee⁺ bii⁺ kiyh⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús.

Lloo[~] koq⁻ jmi⁺ hla⁺ gwah⁺ j⁺uu⁺
 (Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Ma⁺ tääh⁺ ko⁻llaa⁺ ma⁺ lla⁺ juu⁺ kih⁺ gwah⁺ ha⁻
 lä⁻koq⁻ na⁺hñaah⁺ ma⁺ la⁺ ku⁺u⁺ he⁻ ma⁺ na⁻chuh⁺ hi⁻
 ma⁺ na⁻li⁺ kyaah⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ ma⁺ dsa⁻ka⁺ dsa⁻ kih⁺
 Dio. He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús s⁺iyh⁺:

⁶ —Lä⁺jë⁺ he⁻ jëeh⁺ hnäh⁺ na⁻, lloo[~] koq⁻ jmi⁺ ni⁻
 koq⁻ mi⁺ku⁺u⁺ sa⁺ jä⁺ na⁻chuh⁺ në⁺ kih⁺ øøh⁻. Lä⁺jë⁺
 ba⁺ soh⁺hla⁺.

Joh' neë' sa' jmee' lii' jää' ja' ga' llaa' jmi' gyuu'
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

7 He-ja- ga-ngii' dsa- he' juu' kiyh', ga-jäyh' siyh':

—Ta-jwoh', ¿lih' ba' le' he- hlëeh' na-? ¿Hee- lii- jmee' wa'ra- ya-jäh' lä-te' juu' na-?

8 He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Hnø' leeh' hnäh' mah' ni' jaa- sa' mi-gaa- hnäh'. Jwëë' dsa- ya-nää' hi- ka' ne' kin', jäyh' siyh' hnäh': “Jnä' he' laan' Cristo hi- ma-chee' Dio.” Hi- jäyh': “Ma' ngoo' ga-të' jmi'.” Pero ta- go-nää' hnäh' kaah' kiyh'. 9 Ga' ma-nuu- hnäh' cha- hni- ta' la' ta' jnø', ta' jøøh' hnäh' hñaah'. Jëeh', jmee' bii' le' lä-ja- to-në'. Pero ja- lä-cha' ja- llaa' jmi' gyuu'.

10 Ngoo' bih' hlëeyh':

—Tee' dsa- hi- chaa- koo- hwa' kyaah' jyoh' hwa', hi- tee' dsa-ta' kyaah' jñah' dsa-ta'. 11 Jeh' wii' jwërte hwa', ja- he- koo- jee' jwi- jëe' dsa- hoo' hi- lä-cha- dsoo' he- dsa-kwah'. Jmee' goo- jwërte, hi- ha- koh' lii- sa' jmee' gyuu' jmi' gyuu'.

12 Jää' ja-ga' le' lä-jë- he- hlëehn' la-, saah' dsa- hnäh', jmeeyh' hnäh'. Jääy' hnäh' neh' gwah' kiyh', taayh' hnäh' neh' ñe', dsa-jääy' hnäh' cha'në' dsa-ta' kaah' kwaan' kin'. 13 Jee' tääh' hnäh' dsa-ngëeh' hnäh' lä-ja-, ma-ja- la' jmi' kyah' hnäh' he- kwah' hnäh' ju'dsoo' kin'. 14 Koo- hä' ba' lla' hoh' hnäh' he- sa' jmeeh' hnäh' hu'dsë- ha- lä- hlëeh' hnäh' he- kyaah' lääh' hnäh' hñaah', ga' ma-tääh' hnäh' cha'në' dsa-ta'. 15 Jëeh', jnä' ba' kwan' juu' he- hlëeh' hnäh' kyaah' cha-mi- h-

hũũdsē llu¹. Lā'ja- lā'jēē⁺ hī- na-høøh' kyah' hnäh' sa- leeyh⁺ hnäh' kyaah' ma-la- juu' he- hlēeyh⁺. 16 He' ba' maa` tää` kyaah' hnäh' hn̄y¹ kyah' hnäh', lā'ja- ka-läh' øøh¹ hnäh', hī- chaa- kyaah' hnäh', ome- kyaah' hnäh'. Lā'jih¹ jngēeyh¹ kō-llaa' hnäh'. 17 Ga-lā'jēē⁺ ba' jmee¹ na-høøh' kyah' hnäh' kwaat~ kin⁺. 18 Pero ni- koo- jñu- lleh' hnäh' sa- dsa-h̄h̄¹. 19 Wa' kwēeh¹ hoh' hnäh' mah' lā'ja- lääh' hnäh'.

20 'Wa-ra- ga-jēeh' hnäh' ma-tāäh' hløø' lā'ku' lā'jii¹ kih¹ Jerusalén, ma'ja- lā'ñeh' hnäh' ma-lloo¹ jmi¹ jee' hee' go-te~ jee' jwi- ja-. 21 Jmi¹ ja- lā'jēē⁺ hī- tāäh' hwa¹ Judea wa' kyũy¹ ta' moh'. Hī- tāäh' jee' jwi-, wa' kyũy¹. Hī- hī- tāäh' jee' nuu- kih¹, ta' wa' lla-näy' cha'neh⁺ kiyh¹. 22 Jēeh', ma'ja- dsēē¹ jmi¹ teeh⁺ Dio jwi~ kih¹ dsa⁺, mah' lā'te' lā'jē⁺ juu' he- ma-na-sii-. 23 Peer⁺ jwi~ dsa-mē' hī- kyaa- gyũy- jmi¹ ja- hī- lā'ja- hī- jāā- gyũy- sēh' ka-läh'. Ha- koh' wi¹ sa- jēē⁺ dsa- hī- chaa- hwa¹ Judea, heeh¹ Dio wi¹ jwēte dsa- hī- chaa- Jerusalén. 24 Kō-llaa' jngēeh¹ dsih' kyaah' ñe¹. Hī- jñah' kō-llaa' jāā¹ dsih' na-hñuuy- ta' jee' jyoh' jwi-. Lā- tē- dsē¹ dsa- hī- sa- lāa¹ judiu jmeey¹ kih¹ dsa- chaa- Jerusalén lā'jih¹ dsēē¹ jmi¹ he- lle' kiyh¹.

Wa-ra- ga-tē' jee' jāh' Hī- ga-lēē' ngo' (Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

25 'Ja- ga' jmee¹ lii~ nē' hyoo- nē' sih- jee' hēē- nuu', mah¹ nē' hwa¹ la- sa- ñe- dsa- he- jmee¹ wa-ra- ga-nuuy' tooh~ mi¹h' jmi-ñeeh⁺ wa-ra- ga-hlūh¹ wi¹ jwēte. 26 Lā'jih¹ sa'hlaa¹ dsa- hwa¹

lä⁺goyh⁺. Jmeey⁺ h_{uu}dsē⁻ he⁻ ba⁺ le⁺ kiyh⁺ wa⁻ra⁻
ga⁻jēy⁺ sa⁻jeh[~] lä⁺jē⁺ he⁻ cha⁻ gy_{uu}h⁺. 27 Ja⁻ga⁻
jēy⁺ Hi⁻ga⁻lēē⁺ngo⁺ la⁻ hi⁻ jāh⁺ gy_{uu}h⁺ jee⁺ jni⁻
kyaah⁺ cha⁻miih⁻ be⁺, laay⁺ jøøh⁺ go⁻te[~]. 28 Wa⁻ra⁻
ga⁻løø⁺ dsa⁻la⁺ lä⁺jē⁺ he⁻ la⁻, ja⁻ kwah⁻ hnäh⁺ be⁺,
chaah⁻ hnäh⁺ hñaa⁺h⁺. Jēeh⁺, miih⁻ ga⁺ hnøø⁺ lääh⁺
hnäh⁺ ma⁻ja⁻.

Juu⁺ na⁻hmää⁺ kih⁺ chaah⁺ higo

29 Hi⁻ ga⁻jäyh⁺ siyh⁺ juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁻la⁻:

—Jēē⁺ da⁻hnäh⁺ ha⁻ lä⁻la⁺ kih⁺ chaah⁺ higo kyaah⁺
jyoh⁺ chaah⁺ hma⁻. 30 Wa⁻ra⁻ ga⁻løø⁺ dsa⁻hyo⁻
sa⁻jih⁺ kih⁺, ma⁻ñeh⁺ hnäh⁺ he⁻ ma⁻ngoo⁺ ga⁻tē⁺ jii⁻
jma⁺ ba⁺ ja⁻. 31 Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ hnäh⁺ ka⁻läh⁺, wa⁻ra⁻
ga⁻jēeh⁺ hnäh⁺ dsa⁻la⁺ lä⁺jē⁺ he⁻ ma⁻jwahn⁺ la⁻, wa⁻
lä⁻ngēeh⁺ hnäh⁺ he⁻ ma⁻ya⁻ jāh⁺ jee⁺ jmee⁻ Dio hih⁻
jnä⁺ hä⁺.

32 Ma⁻ra⁻ ju⁻dsōō⁺ jwēēhn[~] hnäh⁺, sa⁺ llaa⁺ dsa⁻
chaa⁻ na⁺ ta⁻ko⁻ jiih⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻lä⁻te⁺ lä⁺jē⁺ he⁻ jāh⁺
juu⁺ la⁻. 33 Ngēē⁺ ba⁺ lä⁺jē⁺ he⁻ cha⁻ gy_{uu}h⁺ hwa⁺,
pero juu⁺ kin⁻, lä⁻ ma⁻cha⁻ ja⁻ba⁺.

34 Hnøø⁺ hääh⁺ hnäh⁺ hñaa⁺h⁺. Ta⁺ kwa⁻ hnäh⁺
jwē⁺ lä⁻hweh⁻ tuh⁻hoh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ he⁻ hliih⁺
he⁻ jøø⁺ kyah⁺ hnäh⁺, he⁻ lla⁻heeh⁻ hnäh⁺, he⁻
kyeh⁺ hnäh⁺ cha⁻miih⁻ h_{uu}dsē⁻ he⁻ ga⁺ hnøø⁺
kyah⁺ hnäh⁺ jmi⁻gy_{uu}⁺ la⁻. Le⁺ ga⁻ che⁻ ni⁺ sa⁻
leeh⁻ hnäh⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻te⁺ jmi⁺ ja⁻. 35 Jmi⁺ ja⁻
le⁺ lä⁻koō⁻ sa⁺lä⁺ he⁻ jlē⁺ ga⁻lä⁻jēē⁺ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺
lä⁻kaa⁻ hwa⁺. 36 Ta⁺ gwii⁻ hnäh⁺ ja⁻, ngii⁺ hnäh⁺ kih⁺
Dio ko⁻lla⁻ jiih[~] mah⁺ lä⁻ja⁻ lääh⁺ hnäh⁺ kih⁺ lä⁻jē⁺
he⁻ wii⁺ he⁻ jā⁺ ja⁻, hi⁻ tēēh⁺ hnäh⁺ go⁻taah⁺ hnäh⁺
cha⁻nē⁺ Hi⁻ga⁻lēē⁺ngo⁺ la⁻ —ga⁻jāh⁺ Jesús.

37 Ta¹la¹ jmii¹ ma' kway¹ juu' jee' chih' gwah¹. Hi¹ ta¹la¹ hwē¹ ma' go¹hēy¹ ma' dsaayh¹ ta¹ moh' he¹ chee¹ Olivo. 38 Ta¹la¹ tiih¹ ma' dsa¹nāā¹ jwē¹ dsa¹jee' chih' gwah¹ ma' dsa¹nūū¹ juu' he¹ kway¹.

22

Ma' hnooh¹ dsa¹ ha¹ lā¹ jee' ma' saayh¹ Jesús

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

1 Ma¹ngoo¹ ga¹tē¹ jmii¹ he¹ kuh¹ dsa¹ judiu he¹ñiih¹ he¹ sa¹ kyaah¹ levadura, ja¹ba¹ jmii¹ ja¹kuh¹ dsa¹ he¹ borrego mäh¹. 2 Lā¹jēē¹ jmi¹dsa¹kaah¹ kyaah¹ ta¹jwoh¹ kyaa¹ ley, ma' hnooyh¹ ha¹ lā¹ jee' ma' jngēy¹ Jesús jee' sa¹ jēē¹ dsa¹, jēeh¹ ma' gayh¹ dsa¹.

3 Mah¹ ga¹he¹ Tana¹ neh¹ tuh¹dsē¹ Juda hi¹ ma' tēy¹h¹ Iscariote. Hi¹ he¹ ma' lāa¹ jaa¹ jee' lā¹jēē¹ gya¹tuū¹ apóstole kyaa¹ Jesús. 4 He¹ja¹ñey¹ na¹hlēy¹h¹ jmi¹dsa¹kaah¹ kyaah¹ jūū¹ hløø¹ hi¹ ma' høø¹ gwah¹ ja¹. Ga¹llay¹ juu' kyaayh¹ ha¹ lā¹ngēy¹ Jesús. 5 Peer¹ ga¹lā¹chaa¹ llu¹ dsa¹ he¹, he¹ja¹ga¹jiiy¹ kuu¹ kih¹ Juda. 6 Ga¹heeh¹ ba¹ Juda juu' ja¹. He¹ja¹ ga¹hnooyh¹ ha¹ lā¹jmeey¹ mah¹ngēy¹ Jesús jee' sa¹jēē¹ dsa¹.

Ga¹jmeey¹ Dsa¹jøø¹h¹ jnān¹ ma¹nūū¹ kyaah¹ ga¹hiy¹h¹ juu'

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

7 Ma¹tāā¹h¹ dsa¹ judiu jmii¹ kuyh¹ he¹ñiih¹ he¹ sa¹ kyaah¹ levadura, ma' ga¹tē¹ jmii¹ he¹ jngēy¹h¹ borrego mäh¹ hi¹ kuyh¹ hwē¹ ma' tē¹ jmii¹ ja¹.

⁸ Heˉjaˉ gaˉjmee˘ Jesús madaˉ kih˘ Pee˘ kyaah˘ kih˘ Jwaa˘, gaˉjäyh˘ sïyh˘:

—Goˉnääh˘ hnäh˘ goˉmi˘llu˘ hnäh˘ jee˘ kyeh˘n˘ borrego mäh˘.

⁹ —¿Haˉ jwah˘ mi˘llu˘ jnääh˘ maˉnuu˘? —gaˉjäh˘ discípulo he˘ sïyh˘.

¹⁰ —Waˉraˉ gaˉtaah˘ hnäh˘ jee˘ jwii˘ juuh˘ oo˘, jeeh˘ hnäh˘ jaaˉ dsaˉ hi˘ kii˘ koõˉ mi˘dsuu˘ naˉkah˘ jmi˘. Jaˉllaˉlleh˘ hnäh˘ kaah˘ kiyh˘ lä˘jiih˘ dsaˉhey˘ chaˉneh˘. ¹¹ Jee˘ dsaˉhey˘ jaˉ, jwiih˘ hnäh˘ dsaˉjuu˘ hne˘: “Läˉlaˉ jäh˘ Taˉjwoh˘ sïyh˘ hne˘. ¿Naˉ jee˘ hne˘ jee˘ le˘ kyeh˘ jnääh˘ borrego mäh˘ kyaah˘ discípulo kyaan˘?” ¹² Hi˘ he˘ heeh˘ hnäh˘ jee˘ gaˉtë˘ to˘ jwëë˘ hne˘ jee˘ chaˉ koõˉ jee˘ he˘ maˉnaˉllu˘. Jee˘ jaˉ mi˘lluh˘ hnäh˘ maˉnuu˘ jnän˘ — gaˉjäh˘ Jesús sïyh˘.

¹³ Gaˉllaˉnääh˘ ba˘ discípulo he˘ jee˘ jaˉ hi˘ gaˉla˘ ba˘ lä˘koõˉ gaˉjäh˘ Jesús sïyh˘. Mah˘ gaˉmi˘lluy˘ maˉnuu˘ he˘ kuyh˘.

¹⁴ Ma˘ gaˉlloo˘ hor˘ kuyh˘, gaˉgyaˉ Jesús në˘ mes˘ koˉjõh˘ kyaah˘ apóstole kyaay˘. ¹⁵ Mah˘ gaˉjäh˘ Jesús sïyh˘:

—¿Haˉ koh˘ sa˘ hee˘ dsen˘ kuhn˘ maˉnuu˘ laˉ koˉjõh˘ kyaah˘ hnäh˘, jää˘ jaˉgaˉ jëen˘ wii˘! ¹⁶ Maˉra˘ ju˘dsoo˘ jwëëhn˘ hnäh˘, mo˘so˘ kuhn˘ kaˉläh˘ maˉnuu˘ laˉ lä˘jiih˘ lloo˘ jmi˘ he˘ kuhn˘ kaˉläh˘ jee˘ jmee˘ Dio hih˘.

¹⁷ Mah˘ gaˉkay˘ kyaah˘ he˘ ma˘ haa˘ jmi˘ mi˘jeh˘, gaˉkway˘ tíhmaah˘ kih˘ Dio mah˘ gaˉjäyh˘:

—Kyeˉ kyaah˘ laˉ mah˘ hi˘ hnäh˘ ma˘ miih˘ gaˉlä˘jëë˘ hnäh˘. ¹⁸ Jëeh˘, mo˘so˘ huh˘n˘ kaˉläh˘

jmih' mi'jeh' ma-ää-, lä-juih' løø' Dio jmee' hih' jnä'hä'.

19 Ja-ga' ga-kay' he-niih-, ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio mah' ga-ti' ga-llooyh', ga-jäyh':

—He-la-na-jmi-ngo' kin-. He-llu' kyah' hnäh' kwan` hñiin- juun'. Kuh' hnäh' hi- ja- jmeeh- hnäh' lä-na- mah' lä-dsooh~ hoh' hnäh' kin-.

20 Ma-la- ma-goh~ ma-nuu-, ja-ba' lä-ja- ga-jmeey' ka-läh', ga-kay' wa'kyaah' mah' ga-jäyh':

—He-la-na-jma- kin- he- tuu- kyah' hnäh' hi- kyaah' jma- kin- la- jmee' Dio koö- hmooh' hmëe'. 21 Pero hi- ngëe' jnä' ja'goo- dsa- hñaa- dsë', hiji- ma-kye- ma-goo- ko-jøh' kyaah' kin- në mes- la-. 22 Ma-ra- ju'dsoo', Hi-ga-lëe' ngo' la- le' kiyh' lä-koö- lle' kih' ba', pero jwii- dsa-nuuh- hi- ngëe' jnä' kih' dsa-.

23 Ja-ga' ga-tayh' ngiiy- juu' kih' dsa-kyaayh', hiji- na- hi- jmee' lä-ja-.

Ha- lä- hnøø' kih' hi- kye- në' kih' øøh' jne'

24 Hi- ga-ti- ga-chooy' juu' ka-läh', ma- jäyh':

—¿Hij- jaa- jee' lä-jëe' ka' në' kih' dsa-kyaah' jne'?

25 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Lä-jëe' rey hi- na-hñaa' kyaa' dsa- jmeey- hih- lä- të- dsëy' kih' dsa- kyaay'. Hi- jäh' dsa- kiyh', he- jmee- bih' llu'. 26 Pero hnäh' sa- ga-tëeh' hnäh' jmeeh' hnäh' lä-ja-. Lla- he- ja-, hi- jøøh' ga- jee' kyah' hnäh' hnøø' jmäay' hñiiy' jaa- hi- hwaä' ba'. Hi- kye- në' kyah' hnäh' hnøø' jmeey' lä-koö- jaa- hi- jmee- ta'he' ba'. 27 ¿Hij- laa' jøøh', laah'

hnähʔ? ¿Cheʔ hi⁻ gya¹ nē mes̃, o hi⁻ jmee⁺ taʔheʔ?
 ¿Ja¹ hi⁻ gya¹ nē mes̃ baʔ jøøhʔ? Pero jnäʔ laan¹ jeeʔ
 kyah¹ hnähʔ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ jmee⁺ taʔhe¹ baʔ.

28 Hi⁺ hnähʔ laah¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻kwëeh¹ dsë¹
 ko⁻jøhʔ kyaah¹ jnäʔ jeeʔ ma⁻jëeñ wiiʔ. 29 He⁻ja⁻
 kwan⁻ jeeʔ jmeeh¹ hnähʔ hih⁺, lä⁻koo⁻ ga⁻kwëeh¹
 Tääʔ jnäʔ jmeen⁻ hih⁺. 30 Lä⁻ja⁻ kuh¹huh¹ hnähʔ nē
 mes̃ kin⁺ jeeʔ jmeen⁻ hih⁺. Hi⁺ kwan⁻ jeeʔ go⁻taah¹
 hnähʔ jeeʔ jmeeh¹ hnähʔ hih⁺ kih¹ lä⁻jëë⁻ gya¹ toʔ nää¹
 dsa⁻ Israel.

*Ga⁻jähʔ Jesús he⁻ hmä¹ Peeʔ juu¹ he⁻ sa⁻ kyuu⁺
 (Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)*

31 Hi⁺ ga⁻jähʔ ka⁻lähʔ Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻:

—Simón, Simón. Ga⁻ngëë¹ Tana¹ hnähʔ mah¹
 kaayh¹ hnähʔ. Jmeey¹ kyah¹ hnähʔ lä⁻koo⁻ jmee⁻
 dsa⁻ hi⁻ jwä⁻ mi¹trigo jwëʔ nē lleʔ mah¹ lleëʔ kyah¹
 kih¹. 32 Pero ma⁻ngiin⁻ kyah¹ kih¹ Dio mah¹ sa⁻ jeh¹
 hohʔ. Hi⁻ hne⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻jëeh⁻ kyaah¹ jnäʔ, lle⁻ kih¹
 kwah¹ beʔ kih¹ lä⁻jëë⁻ øøh¹ mah¹ wa¹lla⁻nää¹ bih¹ ta⁻
 cha⁻në¹.

33 He⁻ja⁻ ga⁻jähʔ Simón:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, ma¹lla⁻ dsën⁺ he⁻ nin⁻
 neh¹ñe¹. Hi⁺ ja⁻ ma¹la⁻ koo⁻ nin⁻ neh¹ñe¹, lä⁻kye⁻
 he⁻ juun⁻ ko⁻jøhʔ kyaah¹ hne⁻ ma¹lla⁻ dsën⁻.

34 He⁻ja⁻ ga⁻jähʔ Jesús siiyh⁺ Peeʔ:

—Jwëëhñ hne⁻, ja⁻ba¹ na¹, jää¹ ja⁻ga¹ hoooh¹
 chaah¹ dsoo¹, hne⁻ ma¹tëʔ hnë⁻ jiih̃ ma¹hmäh¹ juu¹
 he⁻ sa⁻ kyuu⁺ jnäʔ.

Lloo⁻ koo⁻ jmii⁻ jëë¹ dsa⁻ wiiʔ

35 Mah¹ ga⁻siiyh⁺ lä⁻jëë⁺:

—Lä⁺ ma' ga⁺ cheen⁺ hnäh⁺ na'kwah⁺ hnäh⁺ juu⁺,
sa⁺ kyeh⁺ hnäh⁺ hmih⁻tuh⁻, ni⁺ sa⁺ kyeh⁺ hnäh⁺
kuu⁺, ni⁺ loo⁻ he⁻ tooh⁺ hnäh⁺ tih⁺ hnäh⁺, ¿che⁺ cha⁻
he⁻ ga⁻ lä⁻ hnøø⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ma'ja⁻?

—Ni⁺ koo⁻ —ga⁺ jāh⁺ lä⁻ jēē⁺.

³⁶ He⁻ ja⁻ ga⁺ jāyh⁺ siyh⁺:

—Pero na⁺, hi⁻ cha⁻ hmih⁻tuh⁻ kih⁺, wa' kyey⁺
ba'. Lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh⁺ kuu⁺. Hi⁺ hi⁻ sa⁺ cha⁻ ñe⁺ tuuh⁻
kih⁺, wa' hnäh⁺ hmih⁻ lloo⁺ kiyh⁺ mah⁺ wa' läy⁺ koo⁻.

³⁷ Jwēēhn[~] hnäh⁺, jmee⁺ bii⁺ lä⁻ te⁺ kin⁺ he⁻ na⁻ si⁻
lä⁻ la⁻: “Jmää⁺ dsa⁻ jnä⁺ kwaat[~] he⁻ laan⁺ lä⁻ koo⁻
jaa⁻ hi⁻ ää⁻ dsoo⁺.” Jēēh⁺, he⁻ ma⁻ na⁻ si⁻ kin⁺
ma⁻ ra⁻ he⁻ lä⁻ te⁺ ba'.

³⁸ Ja⁻ ga⁺ ga⁺ jāh⁺ lä⁻ jēēy⁺:

—Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺. Cha⁻ ba' to⁺ ñe⁺ tuuh⁻.

Mah⁺ ga⁺ jāh⁺ Jesús siyh⁺:

—Lee⁺ ba' ma⁺ la⁺ he⁻ na⁻.

*Ñee' Jesús Getsemaní na' chuuy' kyaah' Dio
(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)*

³⁹ Lä⁻ chah⁺ ja⁻ ya⁻ hēē⁺ Jesús. Hi⁺ lä⁻ koo⁻ ma⁺
tēēy⁺ jmeey⁺, ngooy⁺ ta⁺ moh⁺ he⁻ chee⁻ Olivo. Hi⁺
ga⁻ nää⁺ discípulo kyaay⁺ chaa⁺ kaah⁺ kiyh⁺ ta⁺ ja⁻.

⁴⁰ Lä⁻ koo⁻ ma⁺ ga⁺ tēēy⁺ moh⁺ ja⁻, ga⁺ siyh⁺ discípulo
kyaay⁺:

—Ngii⁺ hnäh⁺ kyah⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio mah⁺ sa⁺ kaah⁺
hi⁻ sa⁻ llu⁻ hnäh⁺ lä⁻ hyoh⁻ dsē⁺.

⁴¹ Ga⁻ lä⁻ øøy⁺ lä⁻ koo⁻ uu⁺ jwã dsa⁻ koo⁻ mi⁺
'kuu⁺. Mah⁺ ga⁺ juuyh⁺ jney⁺, ga⁻ løøy⁺ ngiiy⁺ kiyh⁺.

⁴² Ga⁺ jāyh⁺:

—Cher'mah' hnooh- Tää', lää` jnä' kih' he- wii' he- jëen' na'. Pero sa- wa' le' lä- hnoon' hñiin'. Wa' le' lä- hnooh- hñaa'h' ba'.

⁴³ Ga-lla- sëeh` jaa- ángel hi- ja' gyuu'h' cha'nëy' hi- ga'kwa' be' kiyh'. ⁴⁴ Lä-koo- ma' gyay' jëey- wii', cha-ga'miih- ma' ngiiy' kiyh'. Peer- kah'gaa- tooh' jmi-lloo' kiyh' he- ma' tuu- lä- ga-të' hwa' he- la' lä-koh' jee' tuu- jma-.

⁴⁵ Ma' ga-nooy- jee' ma' gyay' ngiiy' kiyh', ngooy' jee' ma' tääh' discípulo kyaay'. Ga-jëey' na-saa' na-gwiiy-, jëeh' ga-hwaay' he- ti-meeh- dsëy'.

⁴⁶ Mah' ga-siiyh':

—¿He-la' na-gwiih- hnäh'? Noo- hnäh', ngii' hnäh' kyah' hnäh' mah' sa- leh- he- hliih' hnäh'.

Ga-saayh' Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Cheh' ga' Jesús hlëeh- ma' ga-lla-nää' jwëë' dsa-. Hi- ga-lloo' hi- ma' chee- Juda, jaa- jee' lä-jëë- gya-tuu' discípulo, hi- ma' jää- dsa- he'. Ngooy' chuh- kih' Jesús mah' ga-chuyh' kiyh'.

⁴⁸ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Juda, ¿che' he- hnaah- jnä' la- he- ma-chuh- kin- mah' ngëeh' jnä' he- juun'?

⁴⁹ Lä-jëë- hi- ma' tääh' kyaah' Jesús, ma' ga-jëey' he- kih' ja- he- ya-nää' dsa-, he-ja- ga-jäh' siiyh':

—Dsa-jøøh', ¿che' ta' jnääh' kiyh' kyaah' ñe'?

⁵⁰ Jaa- discípulo he', ga-jmeey' dsoo' kih' jaa- moz- kyaah' dsa-jøøh' kyaah' jmi-dsa-, ga-kuuy' lo-gway' ra-lluu'. ⁵¹ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ma-leë- kō-na-. Mo-to- kaah-.

Ga^ˆsooyh^ˆ lo⁻gwa^ˆ moz[~] he^ˆ, mah^ˆ ga^ˆmi⁻hläy^ˆ.
 52 Ja⁻ga^ˆ ga^ˆjäh^ˆ Jesús siih^ˆ lä^ˆjëë⁻ hi⁻ ya^ˆnää^ˆ
 ya⁻chaayh^ˆ, lä^ˆjëë⁻ jmi⁻dsa⁻kaah^ˆ, lä^ˆjëë⁻ hløø^ˆ hi⁻
 ma^ˆhøø⁻ gwah^ˆ, hi⁻ lä^ˆjëë⁻ dsa⁻gyuuh^ˆ:

—¿Che^ˆ dsa⁻hii⁻ jnä^ˆ, mah^ˆ ma⁻ya⁻nääh^ˆ hnäh^ˆ
 kyaah^ˆ ñe^ˆ kyaah^ˆ hma⁻? 53 Lä^ˆjë⁻ jmi^ˆ ma^ˆ hään^ˆ
 jee^ˆkyah^ˆ hnäh^ˆ jee^ˆ chih^ˆ gwah^ˆ mah^ˆ sa⁻ ga^ˆchaah^ˆ
 hnäh^ˆ jnä^ˆ. Pero na^ˆ ma⁻cha⁻ jwë^ˆ kyah^ˆ hnäh^ˆ
 jmeeh^ˆ hnäh^ˆ hih^ˆ, jëeh^ˆ ma⁻të^ˆ hor[~] jmee^ˆ hih^ˆ hi⁻
 hää^ˆ jee^ˆ na⁻hoo⁻.

Ga^ˆhmä^ˆ Pee^ˆ juu^ˆ he⁻ sa⁻ kyuu^ˆ Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

54 He⁻ja⁻ ga^ˆsaayh^ˆ Jesús, ga^ˆtëey⁻ lä⁻ ga⁻të^ˆ
 cha^ˆneh^ˆ kih^ˆ dsa⁻jøøh^ˆ kyaa^ˆ jmi⁻dsa⁻. Uu^ˆ ba^ˆ ma^ˆ
 lleë^ˆ Pee^ˆ kaah^ˆ kiyh^ˆ. 55 To^ˆdsaah^ˆ ho^ˆhne⁻ kiyh^ˆ
 ja⁻, ga^ˆjëeh^ˆ dsa⁻ je⁻, mah^ˆ ga^ˆtaayh^ˆ lä⁻ku^ˆ lä⁻jii^ˆ
 llooyh^ˆ je⁻. Ja⁻ba^ˆ jee^ˆ ja⁻ ga^ˆgya⁻ Pee^ˆ ka⁻läh^ˆ
 llooyh^ˆ je⁻. 56 Jee^ˆ ja⁻ ma^ˆ hää^ˆ jaa⁻ dsa⁻më^ˆ hi⁻
 ma^ˆ jmee⁻ ta^ˆ jee^ˆ ja⁻. Ma^ˆ ga^ˆjëey^ˆ Pee^ˆ gya^ˆ llooyh^ˆ
 je⁻, ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga^ˆkooy^ˆ nëy^ˆ ma^ˆ jëey^ˆ Pee^ˆ mah^ˆ
 ga^ˆjäyh^ˆ:

—Hi⁻ na⁻ ka⁻läh^ˆ ma^ˆ ngë⁻ kyaah^ˆ Jesús.

57 Pero ga^ˆhmä^ˆ Pee^ˆ juu^ˆ, ga^ˆjäyh^ˆ:

—Dsa⁻më^ˆ, sa⁻ kyuu^ˆ dsa⁻ na⁻.

58 Ko⁻hwëë^ˆ ja⁻ga^ˆ, jñah^ˆ dsa⁻ ga^ˆjëey^ˆ Pee^ˆ. Mah^ˆ
 ga^ˆsiyh^ˆ:

—Hne⁻ ka⁻läh^ˆ laa^ˆ dsa⁻ kyaay^ˆ.

Mah^ˆ ga^ˆjäh^ˆ Pee^ˆ:

—Jah^ˆha^ˆ, ja^ˆ he^ˆ jnä^ˆ dso^ˆ.

59 Ga^hhya⁻ ga^h koo⁻ hor[~], jñah^h ka⁻läh^h ma^h jmee⁺ dsoo^h juu^h ja⁻, ma^h jäyh^h:

—Sa^h na⁻hee⁻ go⁻te[~], laay^h jaa⁻ hi⁻ ma^h jmee⁺ ko⁻jøh^h kyaah^h Jesús. Jëeh^h, dsa⁻ chaa⁻ Galilea ba^h na^h.

60 He⁻ja⁻ ga^h jāh^h Pee^h:

—Dsa⁻ñuu^h, sa^h man^h he⁻ na⁻ hlëeh^h.

Pero hlëeh^h gyih^h lä^hja⁻, lä^hchah^h ja⁻ ga^hhoo^h chaah^h dsoo^h. 61 He⁻ja⁻ ga^hjëeh⁻ Dsa⁻jøø^h jnän^h hñii^h, ga^hjëy^h Pee^h. Ja⁻ga^h ga^hlä^hdsoo^h dsë^h Pee^h juu^h kih^h Dsa⁻jøø^h jnän^h, lä^hkoh^h ga^hsiiyh^h: “Jää^h ja⁻ga^h hoo^h chaah^h dsoo^h, hne⁻ ma⁻të^h hnë⁻ jiih^h ma⁻hmäh^h juu^h he⁻ sa^h kyuu^h jnä^h.” 62 Ja⁻ga^h ya^hhëe^h Pee^h ta^h ka^hhne⁻, ga^hhooyh^h lä^hjiih^h lla^h dsëy^h.

63 Dsa⁻ hi⁻ ma^h hää[~] Jesús ma^h mi⁻kwayh^h, ma^h ki⁻jnaay^h. 64 Ga⁻løø^h dsa⁻ mo⁻nëy^h hi^h ma^h jnoo^h dsa⁻ kiyh^h, mah^h ma^h ngiiy^h juu^h kiyh^h:

—Jäh^h da^h hij⁻ ma⁻jnoo^h kyah^h.

65 Joh^h juu^h sa^h ma^h ba^h ma^h jnaayh⁻.

Na^hjääy⁻ Jesús cha^hnë^h dsa⁻ta^h kaah^h kyaa^h dsa⁻ judiu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

66 Ma^h ga^hjnä^h ja⁻, ga^hkuh^h lä^hjëe⁺ dsa⁻gyuu^h, kyaah^h dsa⁻kaah^h kyaa^h jmi⁻dsa⁻, kyaah^h ta⁻jwoh^h kyaa^h ley, na^hjääy⁻ Jesús jee^h dsa⁻ñee⁺ lä^hjëe⁺ dsa⁻ta^h kyaa^h dsa⁻ judiu he^h. Jee^h ja⁻ ga^hngii^h dsa⁻ he^h juu^h kiyh^h, ga^hsiiyh^h:

67 —Chiih^h jnääh^h, ¿che^h hne⁻ he^h hi⁻ laa^h Cristo?

Mah^h ga^hsiiyh^h:

—Cher^hmah^h ga^hjwëeh^h hnäh^h sa^h lä^hhëeh^h hnäh^h kin^h. 68 Hi⁻ cher^hmah^h hee⁻ juu^h ngii^h kyah^h

hnäh' ka-läh', sa' jeeh' hnäh' kin' ni' sa' lääh'
hnäh' jnä'. ⁶⁹ Pero na' ta' cha'né', Hi-ga-lëë'ngo'
la' gya' jwoo' ra-lluu' kih' Dio hi' cha' ga-lä-jë'
be' kih'.

⁷⁰ He-ja' ga-jäh' ga-lä-jëë' dsa' he':

—¿Che' laah' hne' Joó' Dio ja'?

Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Hnäh' ba' ma-jäh' hnäh' jnä' he'.

⁷¹ Ja' ga' ga-jäh' dsa' he':

—¿He-la' hnääh' ga' jne' hi' jmee' ju'dsoo'? ¿Ja'
ma-nuu' ba' jne' juu' kiyh'?

23

Ga-jää' dsa' Jesús cha'né' Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Lä-jëë' dsa' he' ga'noo' jee' ma' tääyh' mah'
na'jääy' Jesús cha'né' Pilato. ² Ga-løoy' hnuy' kiyh',
ma' jäyh':

—Ma-jëë' jnääh' kwee' ha' lä' jmee' dsa' la',
mi-gaay' dsa-goo' jnääh'. Jäyh' sa' le' mi'hmaahn'
ku'sih' kih' rey to'né', hi' jäyh' laay' Cristo hi' laa'
Rey.

³ He-ja' ga-ngü' Pilato juu' kiyh', ga-jäyh':

—¿Che' hne' he' dsa-jøøh' kyaa' dsa' judiu?

—Ma-jäh' ba' hne' —ga-jäh' Jesús siyh'.

⁴ He-ja' ga-jäh' Pilato siih' dsa-kaah' kyaa'
jmi-dsa' hi' lä-jëë' ga' dsa':

—Ni' miih' he' hlih' sa' ma-jnøøhn' kih'
dsa-nüuh' la'.

⁵ Pero dsa-kaah' he' cha-ga'miuh' juu' ma'
hnooy' kih' Jesús, ma' jäyh':

—Hih¹ hi⁻ na⁻, peer⁻ ma' llay⁻ hnii⁻ kih¹ dsa⁻goo[~] jnääh¹ lä⁻kää⁻ hwa¹ Judea jee' ma' ngëy⁻ kway⁻ juu¹. Ga⁻løøy¹ hwa¹ Galilea taayh⁻ dsa⁻ miih¹ lä⁻jiih¹ ma⁻jay[~] lä⁻ ga⁻të[~] jee' jwii⁻ la⁻.

Ga⁻jää¹ dsa⁻ Jesús cha⁻në¹ Herode

⁶ Ma' ga⁻nuu[~] Pilato lä⁻ja⁻, ga⁻ngiiy[~] juu¹ kih¹ dsa⁻kaah¹, ga⁻jäyh¹:

—¿Che¹ ja⁻ba¹ hi⁻ chaa⁻ Galilea dsa⁻ na⁻?

⁷ Ma' ga⁻lä⁻ñe⁻ Pilato, dsa⁻ chaa⁻ Galilea ba¹ he[~], ga⁻cheey¹ kyaah¹ Herode hi⁻ ma¹ laa¹ lle¹ moh[~] hwa¹ Galilea. Jëeh[~], ja⁻ba¹ jmi¹ ja⁻ ma¹ gya¹ Herode jwii⁻ Jerusalén. ⁸ Herode, ma¹ ga⁻jëey¹ Jesús ga⁻nøh¹ dsëy¹. Jëeh[~], ma⁻lä⁻hi¹ hnøøy¹ jëey¹, kih¹ he⁻ ma¹ nuuy⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ma¹ jmee⁻ Jesús kih¹ dsa⁻, hi¹ hnøøy¹ ma¹ jëey¹ he⁻ jmee⁻ Jesús koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻. ⁹ Ja⁻ he⁻ koo⁻ juu¹ ga⁻ngii[~] Herode kiyh¹, pero ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús kiyh¹. ¹⁰ Jee¹ ja⁻ ma¹ tääh¹ ka⁻läh¹ dsa⁻kaah¹ kyaa¹ jmi⁻dsa⁻ kyaah¹ ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley. Hi⁻ he¹ ma¹ tääh¹ koo⁻ hwëh⁻ hniy[~] kih¹ Jesús. ¹¹ He⁻ja⁻ Herode kyaah¹ hlø¹ kyaay¹ ga⁻kaayh¹ lëe⁻. Hi⁻ ga⁻kyeyh⁻ Jesús koo⁻ hmiih⁻ na⁻hñaah¹ he⁻ mi⁻kwayh¹ kiyh¹ ba¹ ja⁻. Mah¹ ga⁻cheey¹ ka⁻läh¹ cha⁻në¹ Pilato. ¹² Jmi¹ ja⁻ ga⁻lä⁻jwah¹ Pilato kyaah¹ Herode, jëeh[~] hi⁻ he¹ ma¹ na⁻häy^h øøyh⁻ jää¹.

Ga⁻jä¹ juu¹ jngëeh¹ dsa⁻ Jesús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

¹³ Ja⁻ga⁻ ga⁻tëeh¹ Pilato lä⁻jëe⁻ dsa⁻kaah¹ kyaa¹ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ lä⁻jëe⁻ ga⁻dsa⁻ta¹, lä⁻kye⁻ dsa⁻jwii⁻.

¹⁴ Mah¹ ga⁻siiyh¹:

—Hnäh' ma-ya-jääh' dsa-ñuuh- la- hi- jawah' hnäh' llay- hnii- kih' dsa-gooh' hnäh'. Hi- ja-ba' cha'nëh' hnäh' ma-kan' ju'dsoo' kiyh'. Pero ni-miuh- he- hlih' sa- ma-jnøohn~ kih' dsa-ñuuh- la- he- kyaah' bääh' hnih'. ¹⁵ Lä-ja- Herode, sa- ma-jnøoyh~ ni- koo- he- na-bääh', he-ja- ma-cheey' ka-läh' ta- la-. Jee' na- ma-jëeh' hnäh', sa- cha- he- hlih' ma-jmee' dsa-ñuuh- la- he- kyaah' ää- jmii' juuy'. ¹⁶ Heeh- jnih' wii' jää', ja-ga-lää' jnih'.

¹⁷ Ma' lle' kih' Pilato- he- lääy' jaa- hi- hää' neh' ñe' ma-të- jmii'.

¹⁸ Pero lä-jëë' dsa- he', koo- hä' ba' ga-løoy' tooyh~ miuh', ma' jäyh':

—Jngëeh' go-te~ dsa- na-. Lää' Barrabá ba'.

¹⁹ Hi- he' ñee' neh' ñe' ' kwaat~ kih' he- ga-jngëeyh' jaa- dsa- jee' ma- tee~ koo- nää' dsa- kyaah' dsa-ta'. ²⁰ Ma' hnøø' Pilato ma' lääy' Jesús, he-ja- ga-hlëeyh' ka-läh' dsa- hi- ma' hni~ he'. ²¹ Pero dsa- he' cha-ga'miuh- miuh' ma' tooyh~, ma' jäyh':

—Tääy' dsöh' hma-cru-. Tääy' dsöh' hma-cru-.

²² Ga-të' hnë- jiih~ ga-jäh' Pilato siiyh':

—¿Hee- ba' dsoo' ma-jmee' dsa-ñuuh- la-? Sa- hii~ jnøohn' ni- miuh- he- kyaah' ää- jmii' juuy'. Heeh- jnih' wii', ja-ga-lää' jnih'.

²³ Pero cha-ga'miuh- miuh' ma' tooyh~, ma' ngiiy' he- tää' dsih' dsöh' hma-cru-. Kyaah' juu' he- ma' hlëeh' dsa-, hi- kyaah' he- ma' hlëeh' jmi- dsa- kaah' he' ga-liyh' he- ma' ngiiy' ja-. ²⁴ Ga-heeh- ba' Pilato jmeey' lä-koh' ma' ngii' lä-jëë' dsa- he'. ²⁵ He-ja- ga-lääy' hi- ma' hää' neh' ñe'

he', hi- ga-jngëeh' dsa- jee' ma' teey~ kyaah' dsa-ta'. Ga-läay' hi- he' mada- kih' dsa-jwii- mah' ga-ngëey' Jesús goo- hløø' lä-koo- ga-ngii' hi- ma' hñii- he'.

Ga-tää- dsa- Jesús dsoh' hma-cru'
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Lä-koo- ma' ga-jäay' Jesús na'täay' dsoh' hma-cru', ga-jeey' jaa- dsa- hi- chee- Simón hi- ma' chaa- Cirene. Dsa- he' jah' jee' nuu- kih'. Hi- he' ga-kyay- hma-cru' kih' Jesús, ngooy' kyey- hma-cru' kaah' kiyh'.

²⁷ Hi- jwëë' jwërte dsa- hi- ga-nää' kaah' kiyh'. Jee' kiyh' ja- ma' tääh' jwëë' dsa-më' hi- ma' ki-hooh~ cha-miih- kih' Jesús. ²⁸ He-ja- ga-jeeh- Jesús hñii' ta- jee' ma' tääh' dsa-më' he' mah' ga-siiyh-:

—Dsa-më' hi- chaa- Jerusalén, ta- hooh- hnäh' kin-. Hooh' hnäh' kyah' hnäh' ba' hi- lä-ja- kih' gyuu- kyaah' hnäh'. ²⁹ Jëeh', ja- koo- jmi- ma' jah- dsa-: “Llu' la' kih' dsa-më' hi- sa- kaa- gyuu-. Lä-ja- hi- sa- ga-kaa' gyuu-, hi- lä-kye- hi- sa- jää- gyuu- gyuu-.” ³⁰ Jmi- ja- løø' dsa- jah-: “Wa'ra- jah' kih' tøh- ba' moh' la- në' jnän”, hi- jñah' jah-: “Wa'ra- jah' kih' jlëë' ba' jne' kyaah' moh' la-.” ³¹ Jëeh', cher'mah' lä-na- jmeeh- dsa- jnäh' hi- laa' lä-koh' chaah' hma- eeh-, ha- ga-koh' sa- jmeeyh- hnäh' hi- laa' lä-koh' chaah' hma- kii-.

³² Hi- ma' jäay- ka-läh' uu' dsa- hñaa- dsë' hi- ma' dsa-jngëeyh-. ³³ Ma' ga-lla-näay' jee' chee- Moo' Lle' Hñii', jee' ja- ga-täay- Jesús dsoh' hma-cru', hi- lä-ja- ka-läh' lä-uu' dsa- hñaa- dsë'

heʹ, jaā- jwooʹ ra-lluʹ kiyhʹ hiʹ jaā- jwooʹ ra-kēhʹ.

³⁴ Gā-jähʹ Jesús:

—Täǟ kyaan̄, jmeeʹ jøh- hohʹ kiyhʹ. Jëehʹ, sā- ñey- hee- na- jmeeyʹ.

Hiʹ hløʹ hi- maʹ täähʹ jeeʹ ja- ga-tiʹ ga-lløoyhʹ hmiih- kihʹ Jesús, kyaahʹ he- maʹ kooyh- suert. ³⁵ Jeeʹ ja- maʹ täähʹ dsa- jëe- . Lä-kye- dsa-taʹ maʹ mi-kwahʹ kihʹ Jesús. Maʹ jäyhʹ:

—Ga-liyhʹ baʹ ga-lääyʹ dsa-. Waʹ lääyʹ hñiiyʹ naʹ, cher-mahʹ dsooʹ laayʹ Cristo hi- na-lleehʹ kyaaʹ Dio.

³⁶ Lä-kye- hløʹ ka-lähʹ maʹ mi-kwahʹ kihʹ Jesús, lä-koō- maʹ ñeeyʹ chuhʹ na-heeyhʹ jmi-jiih- . ³⁷ Maʹ jäyhʹ:

—Cher-mahʹ hne- laahʹ Rey kyaaʹ dsa- judiu, läǟ hñaaʹhʹ.

³⁸ Maʹ na-sii- ka-lähʹ gyuuʹ lleyʹ kyaahʹ hwēhʹ griego kyaahʹ hwēhʹ latín hiʹ kyaahʹ hwēhʹ hebreo ka-lähʹ, he- maʹ jähʹ: “Hi- la- heʹ Rey kyaaʹ dsa- judiu.” ³⁹ Jaa- dsa- hi- maʹ hñaa- dsēʹ heʹ hi- maʹ taāʹ jyohʹ hma-cru-, ga-mi-kwayhʹ kihʹ Jesús, ga-jäyhʹ:

—Cher-mahʹ hne- laahʹ Cristo, läǟ hñaaʹhʹ hiʹ läǟ jnäähʹ.

⁴⁰ Pero hi- jaa- heʹ ga-juuʹ kihʹ dsa-kyaayhʹ, ga-jäyhʹ siiyhʹ:

—¿Cheʹ lä-kye- hne- sa- gahʹ Dio, ma-ke- ma-tøøʹ jneʹ jeeʹ juuʹ jneʹ? ⁴¹ Lä-na- le-leʹ jnän̄. Jëehʹ, jeeʹ la- mi-hmaahnʹ lä- hnøʹ jnän̄ kihʹ he- hliihʹ he- ma-jmeen̄. Pero dsa- la- ni- koō- he- hliihʹ sa- cha- he- ma-jmeeyʹ.

⁴² Mahʹ ga-jäyhʹ siiyhʹ Jesús:

—Ja⁻ mi⁻dsooh⁻ hoh^ʻ jnä^ʻ ga^ʻ ma⁻ñeh^ʻ jee^ʻ jmeeh^ʻ hih^ˆ.

⁴³Ja⁻ga^ʻ ga⁻jäh^ʻ Jesús sñyh⁻:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo^ʻ jwëëhn[˜] hne⁻, ja⁻ba^ʻ na^ʻ gwaah^ʻ kyaah^ʻ jnä^ʻ ya⁻jwii^ʻ kih^ʻ Dio.

Ga⁻juu^ʻ Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴Ma^ʻ ga⁻të^ʻ koq⁻ lla⁻hyoo⁻ ga⁻nuu⁻ go⁻te[˜] lä⁻kaa⁻ hwa^ʻ ja⁻ lä⁻jiih^ʻ ga⁻të^ʻ ko⁻hi^ʻ hne⁻ ta⁻ ga⁻hloo^ʻ. ⁴⁵Ga⁻nuu⁻ jmi⁻gyuu⁻. Hi⁻ hmiih⁻ he⁻ ma^ʻ hii^ʻ llah^ʻ gwah⁻ ga⁻chee^ʻ go⁻te[˜] to⁻dsaah⁻. ⁴⁶Ja⁻ga^ʻ ga⁻hlëeh^ʻ Jesús koq⁻ ki⁻gaa⁻, ga⁻jäyh^ʻ:

—Tää^ʻ kyaan⁻. Ngëen^ʻ jmi⁻lle^ʻ kin⁻ ja⁻gooh⁻.

Ma⁻la⁻ ma⁻hlëeyh^ʻ lä⁻ja⁻ ga⁻juuy^ʻ.

⁴⁷Ma^ʻ ga⁻jëe⁻ juu⁻ hløø⁻ he⁻ ga⁻la⁻ lä⁻ja⁻, ga⁻kway^ʻ ti⁻hmaah^ʻ kih^ʻ Dio. Ga⁻jäyh^ʻ:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo^ʻ, dsa⁻ñuu⁻ na⁻ ma^ʻ laa⁻ jaa⁻ hi⁻ lluu⁻ go⁻te[˜].

⁴⁸Lä⁻jëe⁻ dsa⁻ hi⁻ ma^ʻ tääh^ʻ jee^ʻ ja⁻, ma^ʻ ga⁻jëey^ʻ he⁻ ga⁻la⁻ lä⁻ja⁻, ga⁻näay⁻ ki⁻jnooy⁻ mo⁻dsëy^ʻ.

⁴⁹Ga⁻lä⁻jëe⁻ hi⁻ ma^ʻ kyuu⁻ Jesús, lä⁻kye⁻ dsa⁻më⁻ hi⁻ ya⁻nää⁻ kyaayh^ʻ lä⁻ ga⁻të^ʻ Galilea, uu⁻ ba^ʻ ma^ʻ täayh^ʻ jëey⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻la⁻ ja⁻.

Ga⁻haay^ʻ Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰Ma^ʻ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ lluu⁻ hi⁻ ma^ʻ mi⁻teh^ʻ kih^ʻ Dio, ma^ʻ chee⁻ José. Dsa⁻ he^ʻ ga⁻lä⁻chaa⁻ jwii⁻ Arimatea he⁻ na⁻hee⁻ hwa^ʻ Judea. Ma^ʻ laa⁻ jaa⁻ dsa⁻ta⁻ kyaa⁻ dsa⁻ judiu. ⁵¹Dsa⁻ he^ʻ sa⁻ ga⁻taayh⁻ hñiiy^ʻ jee^ʻ, kyaah^ʻ juu⁻ ja⁻ ma^ʻ ga⁻taah⁻ lä⁻jëe⁻ dsa⁻kyaayh^ʻ juu⁻ kwee⁻ ha⁻ lä⁻ jmeey^ʻ kih^ʻ

Jesús. Hi⁺ ma' jøøy[~] ma' jëëy[!] jnä'hä[!] he⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁺ hih⁺ kih[!]. ⁵² José he' ñeey['] nē'ta['] kih[!] Pilato na'ngiiyh['] jmi⁻ngo[!] kih[!] Jesús. ⁵³ Ma⁻la⁻ ma⁻jyooy[!] jmi⁻ngo[!] kiyh[!], ga⁻lääy⁻ koo⁻ hmiih⁻ ta⁻jmaah[̀]. Mah[!] ga⁺taayh⁻ neh⁺ koo⁻ to⁻høø⁻ he⁻ ma[']na⁻hē⁻ nē[']kuu['] hloo⁻, jee['] sa⁺ ga⁺ma⁻taayh⁻ ni⁻ jaa⁻ hlii[']. ⁵⁴ Jmii['] ja⁻ ma[']mi⁻lluy[!] dsa⁻ judiu hñii['] kih[!] he⁻ jnä⁺ jyoh['] jmi['] he⁻ ma[']høøy⁺, jëeh['] ta⁺ ga⁺hloo['] ja⁻ ma⁻hää[!] jmi['] he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē[!].

⁵⁵ Lä⁻jëë⁻ dsa⁻mē['] hi⁻ ya⁻nää[!] kyaah['] Jesús lä⁺ ga⁺tē['] Galilea, ga⁺jmeey['] ko⁻jøh['] kyaah['] José na[']jëëy⁻ ha⁻ jee['] ga⁺kyaay⁻ Jesús. ⁵⁶ Ja⁻ga⁺ga⁺näy['] kiyh[!] ga⁺mi⁻lluy[!] nuu⁻ mi⁻jwii⁻ kyaah['] naa['] mi⁻jwii⁻. Hi⁺ ga⁺taayh⁻ ga⁺høøy['] jmi['] he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē[!] lä⁺koo⁻ la[!] mada['] kih[!] ley.

24

Ga⁻lä⁻jiih['] Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

¹ Tiih[~] go⁻te⁻ to⁻nē['] jmi['] kih[!] seman[~], ga⁺lla⁻nää[!] dsa⁻mē['] he['] jee['] ma['] la[!] to⁻høø⁻ ja⁻, ma['] kyey⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ hii⁻ mi⁻jwii⁻ he⁻ ga⁺mi⁻lluy[!] ja⁻ hi⁻ jñah['] ga⁺dsa⁻mē['] ga⁺jmeey['] ko⁻jøh['] kyaayh[']. ² Ma['] ga⁺tëëy['] jee['] ja⁻, kuu['] he⁻ ma[']na⁻jnē⁻ hoo['] to⁻høø⁻ ma⁻na⁻bä['] ta⁻ koo[']. ³ Ma['] ga⁺taayh⁻ neh⁺ to⁻høø⁻ ga⁺jëëy[!] mo⁺so⁻ kye⁻ jmi⁻ngo[!] kih[!] Jesús Dsa⁻jøøh['] jnän[̀]. ⁴ Jee['] tääy['] jmeey['] cha⁻miih⁻ huud[']dsē⁻, lä⁺chah['] ja⁻ ga⁺lla⁻sëeh⁻ chuh⁺ kiyh[!] uu[!] dsa⁻ñuu^{h⁻} hi⁻ ma['] kyeh['] hmiih⁻ tøj⁻lëë⁻ ñih[!]. ⁵ Ga⁻jwaa[']h['] jwërte dsa⁻mē['] he['], ga⁺jyooy[!] mo⁻nëy['] ta⁺ hwa[!]. Mah[!] ga⁺jäh['] lä⁺uu['] dsa⁻ñuu^{h⁻} he['] siiyh⁺:

—¿He⁻la¹ hnaah⁺ hnäh^ʔ jaa⁻ hi⁻ na¹jiih⁺ jee^ʔ kih¹ hi⁻ ma⁻na⁻juu^ʔ? ⁶ Mo⁺so⁺ chaa⁻ jee^ʔ la⁻. Hii⁻ ma⁻lä⁻jiih⁻. Mi⁻dsooh⁻ hoh^ʔ hnäh^ʔ he⁻ga⁻jäyh^ʔ siyh⁺ hnäh^ʔ lä⁻koo⁻ ma^ʔ gya¹ gyih¹ hwa¹ Galilea, ⁷ lä⁻koh^ʔ ma^ʔ ga⁻jäyh^ʔ lä⁻la⁻: “La¹ bii¹ kih¹ Hi⁻ga⁻lëë⁺ngo¹ la⁻ ngëë¹ dsih^ʔ ja^ʔgoo⁻ dsa⁻ hñaa⁻ dsë¹, mah¹ tääy⁺ dsoh^ʔ hma⁻cru⁻. Hi⁻ ga⁻ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmi⁺ lä⁻jiiyh^ʔ ka⁻läh^ʔ.”

⁸ Ja⁻ga^ʔ ga⁻lä⁻dsooh⁻ dsë¹ dsa⁻më^ʔ he^ʔ juu¹ ja⁻. ⁹ Ma^ʔ ga⁻hwëëy⁻ jee^ʔ ja⁻, na¹näy¹ na¹jmeeyh^ʔ juu¹ kih¹ lä⁻jëë⁺ gya⁻kää⁺ apóstole kyaah¹ kih¹ jee^ʔ lä⁻jëë⁺ dsa⁻kyaayh^ʔ. ¹⁰ Dsa⁻më^ʔ hi⁻ na¹koo⁻ juu¹ kih¹ apóstole he^ʔ ma^ʔ chee⁻ María Magdalena, Juana, María choo¹ Jacobo hi⁻ jñah^ʔ ga⁻dsa⁻më^ʔ. ¹¹ Pero lä⁻jëë⁺ hi⁻ ga⁻nuu^ʔ juu¹ kih¹ dsa⁻më^ʔ he^ʔ sa⁺ ga⁻lä⁻heey^ʔ kiyh¹. Ma^ʔ laay^ʔ, juu¹ ngaa¹ ba^ʔ ja⁻ ma⁻hlëëyh⁺.

¹² He⁻ja⁻ ga⁻noo⁻ Pee^ʔ, ngooy¹ ko⁻chih^ʔ jee^ʔ ma^ʔ la¹ to⁻høø⁻ ja⁻. Ma^ʔ ga⁻jëëy¹ neh⁺, ma⁻la⁻ ta⁻jmaah⁻ ba^ʔ ma^ʔ kye⁻. Peer⁺ dsaa⁻ dsëy¹ ngaayh¹, ma^ʔ jmeey⁻ huúdsë⁻ ha⁻ ba^ʔ lä⁻ ga⁻la¹.

*Ga⁻mi⁻jnää⁻ Jesús hñii^ʔ kih¹ uu¹ discípulo
(Mr. 16:12-13)*

¹³ Ja⁻ba^ʔ jmi⁺ ja⁻ na¹nää¹ uu¹ discípulo koo⁻ jee^ʔ jwi⁻ he⁻ chee⁻ Emaú, uu^ʔ koo⁻ gya⁻koo⁺ kilómetro kih¹ Jerusalén. ¹⁴ Jee^ʔ tääyh^ʔ jwë¹ ga⁻näy¹ ja⁻, ma^ʔ llay⁺ juu¹ kih¹ lä⁻jë⁺ he⁻ ga⁻la¹. ¹⁵ Pero hee⁻ ga⁻la¹. Jee^ʔ ga⁻näy¹ llay⁺ juu¹ ja⁻ kyaah¹ dsa⁻kyaayh^ʔ, ni⁻ sa⁺ liih⁻ gyih¹, he^ʔ ba^ʔ hñii^ʔ Jesús ngoo¹ ko⁻jøh^ʔ kyaayh^ʔ. ¹⁶ Pero sa⁺ ga⁻lä⁻kyuuy⁺, kih¹ ma⁻na⁻jlë⁻ huúdsë⁻ kiyh¹. ¹⁷ Mah¹ ga⁻jäh^ʔ Jesús siyh⁺:

—¿Hee- ba' juu' na- llah- hnäh' cha'jwë' la-?
¿He-la' meeh- hoh' hnäh'?

18 Mah' jaa- hi- ma' chee- Cleofa, ga-jäyh' sïyh-:

—¿Ha- lä- la' juu'? Jee' kih' lä-jëë- hi- na'nää'
jmii', ¿che' jaa- hne- ba' sa- ñeh' lä-jëë- he- ga-la' jee'
jwii- Jerusalén ma' jmii' la-?

19 Ja-ga' jäh' Jesús sïyh-:

—¿Hee- ba' ga-la'?

Mah' ga-jäh' dsa- he' sïyh-:

—Lla- jnääh' juu' kih' Jesús dsa- ma' chaa-
Nazaret. Ma' laay' jaa- hi- ga-ngëë' juu' kih'
Dio. Jëeh', cha'në' Dio hi- cha'në' lä-jëë- dsa-
ga-mi-jnäay- he- beey' kyaah' ta' kiyh' hi- lä-ja-
kyaah' juu' he- ga-hlëeyh' ka-läh'. 20 Hi- lla- jnääh'
juu' ha- lä- ga-jmee' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa-
kyaah' dsa-ta'kyaajnääh' ga-taayh- goo- lle'moh'
mah' jmeey' hih' he- juuy', ja-ga' ga-täay- dsoh'
hma-cru-. 21 Pero jnääh' ma' kye' jnääh' o-jøh-
dsë- hi- he' nøø' juu' ma' lää' jnääh' dsa- Is-
rael. Pero na' ma-hya- hnë- jmii' he- ga-la' lä-ja-.

22 ¿Che' kyuuh- ha- lä- ma-la'? Ko-llaa' dsa-më'
hi- jmee- ko-jøh' kyaah' jnääh', ma-jøøyh' jnääh'
, kyaah' juu' he- ma' kiiy' ja-. Jëeh' tiih- ga'
ma-na'näay' jee' la' to-høø-. 23 Ma' ya-näay', jäyh'
mo-so' cha- jmi-ngo' kiyh' kye- neh' to-høø- ja-,
hi- jäyh' ma-jëëy- ángele hi- ma-jäh' sïyh- he-
na'jiih- ba' Jesús. 24 Lä-ja- ma-na'nää' ko-llaa'
dsa-kyaah' jnääh' jee' la' to-høø- ja-. Pero
ma' ya-näay', koo- ba' juu' jmeeyh- lä-koh' jäh'
dsa-më' he', he- mo-so' kye- jmi-ngo' kih' Jesús.

25 Ja-ga' ga-jäh' Jesús sïyh-:

—He⁻ ba['] che⁻ taah⁻ hnäh[']. He⁻lii¹ ba['] ga⁻lä⁻dsoo['] hoh['] hnäh['] lä⁻jē⁻ he⁻ ga⁻jäh['] hi⁻ ga⁻ngēē¹ juu¹ kih¹ Dio llo[']joo¹. ²⁶ ¿Che['] sa⁻ ma['] la¹ bii¹ kih¹ hi⁻ laa¹ Cristo ma['] dsa⁻ngēēy['] lä⁻jē⁻ he⁻ wii['], jää¹ ja⁻ ga⁻leey['] jøøh¹?

²⁷ Lä⁻chah['] ja⁻ ga⁻løoy¹ hlēēyh[~] lä⁻koo⁻ ma⁻na⁻sii⁻ kiyh¹ jää¹. Ga⁻løoy¹ kyaah['] he⁻ ga⁻sii['] Moisé hi⁻ ngoo¹ bih¹ mi⁻jnäy⁻ lä⁻ hii['] nē⁻ ha⁻ lä⁻ hlēeh⁻ kiyh¹ jee['] ga⁻sii['] hi⁻ ga⁻ngēē¹ juu¹ kih¹ Dio.

²⁸ Ma['] ga⁻tēēy['] jwii⁻ jee['] ga⁻näy¹ ja⁻, ga⁻jmeē['] Jesús lä⁻koo⁻ he⁻ ngoo¹ bih¹ ta⁻ cha[']nē[']. ²⁹ Pero discípulo he['] ga⁻chuuy['] kyaayh['] mah¹ jäy¹ hwē¹ ja⁻, ga⁻jäh['] siiyh⁻:

—Jä['] kyaah['] jnääh¹, jēeh['] ma⁻hloo['] ba['] la⁻, ma⁻ngoo¹ ga⁻nuu⁻.

Ga⁻jä['] bih¹ kyaah['] discípulo he[']. ³⁰ Lä⁻koo⁻ ma['] gyay¹ nē['] mes[~], ga⁻kay¹ he⁻ñiih⁻. Ma⁻ngēē['] ma⁻kway['] tíhmaah['] kih¹ Dio, ga⁻llaay¹ he⁻ñiih⁻ ja⁻ mah¹ ga⁻kwēēyh¹ discípulo he[']. ³¹ Lä⁻chah['] ja⁻ ga⁻na['] mi⁻nēy⁻ hi⁻ ga⁻lä⁻kyuuy⁻ Jesús. Lä⁻ ma⁻jēēy[~] ja⁻ ga⁻ääh¹ Jesús. ³² Mah¹ ma['] jäh['] dsa⁻kyaayh[']:

—Ha⁻ koh['] sa⁻ ma⁻nøh¹ dsē⁻ jne['] lä⁻koh['] juu¹ he⁻ ma⁻hlēēyh¹ jne['] cha[']jwē¹. Hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh['] kih¹ he⁻ ma⁻mi⁻jnäy⁻ ha⁻ lä⁻ hnøø¹ jäh['] jee['] na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio.

³³ Lä⁻chah['] hor[~] ja⁻ ga⁻nooy⁻ ga⁻näy⁻ ta⁻ Jerusalén. Ga⁻lla⁻näy⁻ jee['] ma['] tääh['] kō⁻jøh['] lä⁻jēē⁻ gya⁻kaa⁻ apóstole kyaah['] jñah['] dsa⁻kyaayh['].

³⁴ He⁻ ja⁻ ga⁻jäh['] dsa⁻ hi⁻ ma['] tääh['] he[']:

—Ma⁻ra⁻ ju[']dsoo['] ma⁻lä⁻jiih⁻ Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻, hi⁻ ma⁻mi⁻jnäy⁻ hñiiy['] kih¹ Simón.

35 Ja⁻ga' ga⁻jmeeh' lä⁻uu' discípulo he' juu', ha⁻ lä⁻ ga⁻la' kiyh' cha'jwë', hi⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻lä⁻kyuuy' Jesús ma' ga⁻llaay' he'ñiih⁻.

Ga⁻mi⁻jnää⁻ Jesús hñii' kih' discípulo kyaay'
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

36 Ta⁻ko⁻jiih' ma' tääyh' llay⁻ juu' ja⁻, ga⁻lla⁻sëeh⁻ Jesús to⁻dsaah⁻ jee' kiyh' mah' ga⁻siiyh⁻:

—Wa' hii' tií kyah' hnäh'.

37 He⁻ja⁻ ga⁻jwaah' jwërte lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma' tääh' he' mah' ga⁻lä⁻goyh⁻. Jmi⁻lle' ba' ja⁻ ma' jëëy⁻, laay'. 38 He⁻ja⁻ ga⁻jäh' Jesús siiyh⁻:

—¿He⁻la' gah' hnäh'? ¿He⁻la' jmeeh⁻ hnäh' to⁻ hoh' hnäh'? 39 Jëë⁻ da' hnäh' ma⁻goon⁻. Jëë⁻ da' hnäh' ma⁻tiin⁻. Ja⁻ba' jnä' la⁻. Chooh' da' hnäh' mah' jëë⁻. Jëëh⁻, jmi⁻lle' sa⁻ kye⁻ jmi⁻ngo⁻ lä⁻koo⁻ jëëh' hnäh' laan⁻.

40 Jee' cheyh' hlëëyh⁻ lä⁻ja⁻, ga⁻heeyh' dsa⁻ ma⁻gooy⁻ ma⁻tiy'. 41 Pero sa⁻ ga' ma⁻heey' llu', kih' he⁻ jëë⁻ dsëy' cha⁻miih⁻ hi⁻ ma' dsaa⁻ dsëy' ka⁻läh'. He⁻ja⁻ ga⁻jäh' Jesús siiyh⁻:

—¿Hee⁻ cha⁻ miih⁻ kihñ' jee' la⁻?

42 He⁻ja⁻ ga⁻kwëëyh' koo⁻ jwi' kih' hmooh⁻ na⁻dsëë⁻ në' je⁻ hi⁻ koo⁻ jwi' tah' sër⁻. 43 He⁻ja⁻ ga⁻sooyh' mah' ga⁻kuyh⁻ lä⁻ ma⁻jëë⁻ ja⁻ lä⁻jëë⁻.

44 Mah' ga⁻jäh' Jesús siih⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he':

—He⁻ la⁻ na⁻ juu' he⁻ ga⁻hlëëhn⁻ hnäh' lä⁻ ma' gya' ga' jnä' jee' kyah' hnäh'. He⁻ ga⁻jmeë' bii' ga⁻lä⁻te' lä⁻jëë⁻ he⁻ na⁻sii⁻ kin⁻ në' ley kih' Moisé, hi⁻ jee' na⁻sii⁻ juu' kih' hi⁻ ga⁻ngëë' juu' kih' Dio, hi⁻ kih' salmo ka⁻läh'.

45 Ja-ga-ga-jmeey' ga-na' huudsē-kih' dsa-he' mah' ga-lā-ngēey' lā-koō- na-sii- juu' kih' Dio.
 46 Mah' ga-siiyh' lā-jēē- dsa-he':

—He-la-na-ma-na-sii- kin' jāā'. Ga-jmee' bii' ki' jnā' hi- laa' Cristo he- ga-jēēn' wii' mah' ga-lā-jiin' jee' kih' hi- na-juu' ma' ga-hya- hnē- jmi'. 47 Hi' kwaat~ kin', dsa-nāā' dsa- dsa-kwa- juu' kin' ga-lā-kaa- hwa'. Løøy' ta' Jerusalén hlēeyh' dsa- ha- lā- dsa-jēeyh~ kyaah' Dio mah' koō- Dio dsē' kih' dso'kye- kiyh'. 48 Hnäh' he' hi- jmee' ju'dsoo' kih' lā-jē- he- la-. 49 Hii' jnā' cheen' kyah' hnäh' he- ga-bāäh- Tää' kyaan' hñii' kwēeyh' hnäh'. He-ja- jāā' hnäh' Jerusalén la-, lā-jiin' tēēh' hnäh' be' he- jyoo' gyuuh'.

Ngaah' Jesús gyuuh'

(Mr 16:19-20)

50 Ga-jāā' Jesús lā-jēē- dsa-he' lā- ga-tē' jāh- kih' jwii- Betania. Jee' ja- ga-chooy' gooy- gyuuh' mah' ga-mi-jāāy' lā-jēē-. 51 Jee' cheyh' mi-jāāy' lā-jēē- dsa-he' ngaayh' ta' gyuuh'. 52 Ma-ngēē' ma-jmāāy' jøøh' Jesús, peer- jēē- dsēy' ga-nāāy' ta' Jerusalén. 53 Hi' ma' tääh' tāāy' jee' ma' chih' gwah-, kway- ti'hmaah' kih' Dio hi' ma' jmeey' juuh- kiyh'. Wa-la-lā-ja-.

Hmooh hmëe he- ga-jmee Jesucristo; Salmos New Testament and Psalms in Chinantec, Ozumacín (MX:chz:Chinantec, Ozumacín)

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Ozumacín

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Ozumacín [chz], Mexico

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Psalms

in Chinantec, Ozumacín

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

77bbb809-d78b-5d8c-9c0b-2363ea7f466b